De Oude Zaak Godefrooi

Boek van Scherts en Minnarij

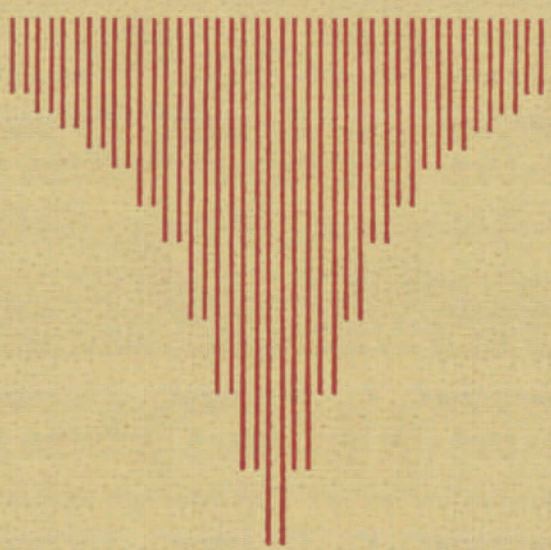

door

Ralph Springer

Amsterdam - Allert de Lange

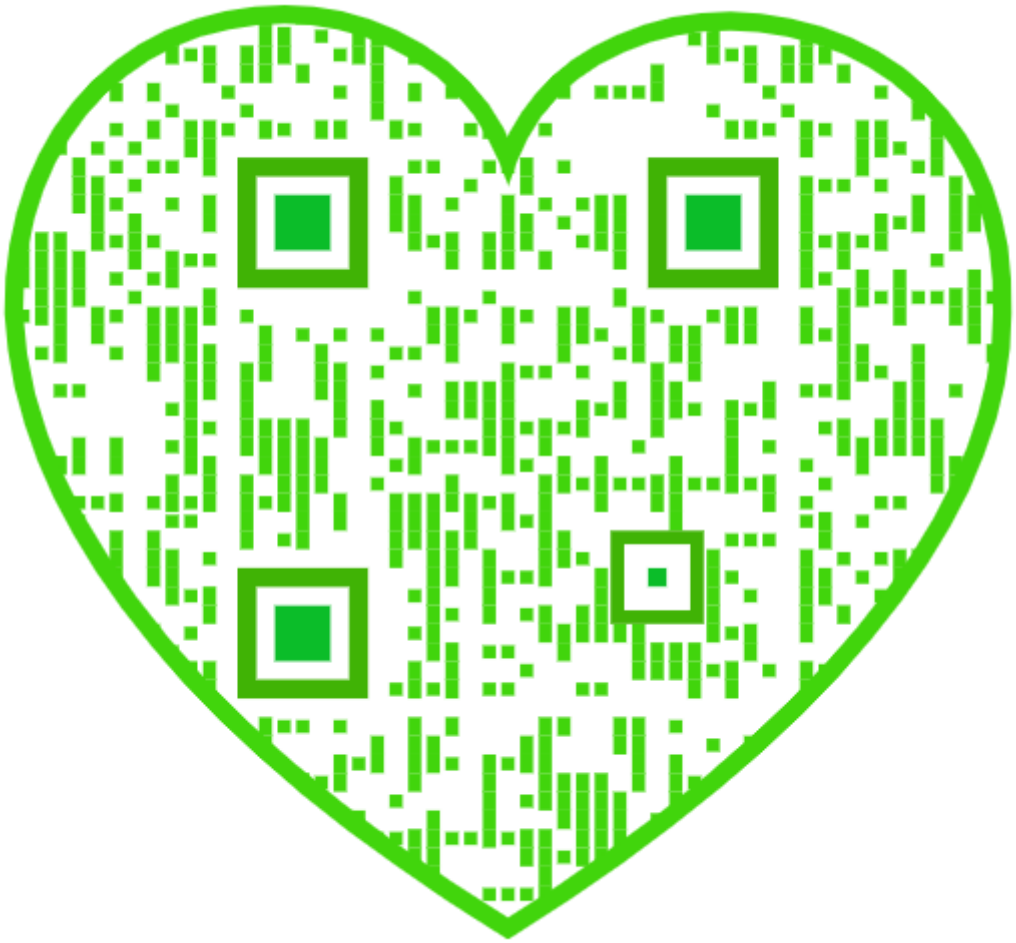

DE OUDE ZAAK GODEFROOI

Aan

Mariëtte Thiel

DE OUDE ZAAK GODEFROOI

BOEK VAN SCHERTS EN MINNARIJ

DOOR

RALPH SPRINGER

AMSTERDAM
ALLERT DE LANGE

UITGAVEN ALLERT DE LANGE — AMSTERDAM

ROMANS

ROLF BURMAN'S WERKEN:

RECHT OP GELUK. 3e dr.	ing. *f* 2.25; geb. *f* 3.25
'T ONAFWENDBARE. 2e dr.	ing. „ 3.90; geb. „ 4.90
ROEPING. 2e dr.	ing. „ 3.90; geb. „ 4.90
SNIPPERS.	ing. „ 2.25; geb. „ 3.—
HET AARDSCHE DEEL.	ing. „ 3.90; geb. „ 4.90
EEN BOETE.	ing. „ 2.90; geb. „ 3.90
ALS DE HEIDE BLOEIT.	ing. „ 3.90; geb. „ 4.90

PATRICIA BRENT. ing. *f* 2.90; geb. *f* 3.90

ALFRED TERMONDE, 't Gedijt niet.
ing. *fl.* 2.90; geb. *fl.* 3.90

INHOUD.

HOOFDSTUK I.

Blz.

De Reputatie 7

HOOFDSTUK II.

De Nieuweling 15

HOOFDSTUK III.

Gerritje's eerste Liefdesavontuur 23

HOOFDSTUK IV.

Frissche Lucht 34

HOOFDSTUK V.

De familie van Rooijen 42

HOOFDSTUK VI.

Dirk richt zich huiselijk in 52

HOOFDSTUK VII.

De nieuwe Verovering 66

HOOFDSTUK VIII.

Het jonge geslacht Godefrooi 75

HOOFDSTUK IX.

Een dag vol Afwisseling 85

HOOFDSTUK X.

Intimiteiten 108

HOOFDSTUK XI.

Blz.

Godefrooi loopt een Straatje om 121

HOOFDSTUK XII.

Aagje's Jubileum 141

HOOFDSTUK XIII.

Onrust 160

HOOFDSTUK XIV.

Coba capituleert 169

HOOFDSTUK XV.

Dirk als Nemesis 174

HOOFDSTUK XVI.

Een kleine Woordenwisseling 181

HOOFDSTUK XVII.

Godefrooi is verontwaardigd over Dirk's Schelmenstreken . . 184

HOOFDSTUK XVIII.

Dirk verkiest een Rook-coupé 191

HOOFDSTUK XIX.

De Verdeemoediging van Godefrooi 197

HOOFDSTUK I

De reputatie

De timmerwinkel van baas Godefrooi stond aan een Burgwal. Om allen twijfel aan en omtrent „stand" te vermijden, zij hier maar dadelijk verteld dat hij stond aan den allernetsten Burgwal der stad en nog wel op het deftigst gedeelte daarvan. Een twintigtal huizen verder kruiste een breede hoofdstraat dien allernetsten Burgwal en door die straat liep dag en avond veel chic volk en réèd er ook wel, in eigen rijtuig of automobiel.

Tot overmaat van deftigheid moet nog worden vermeld dat de werkplaats van Godefrooi de eenige „zaak" was op dat keurig stukje Burgwal. Links en rechts er van stonden toe-huizen; te weten, huizen met bel-etage en vrije bovenhuizen. Huizen waarin zeer nette en gezeten menschen woonden zooals makelaars in meubelen en verzekeringen, dokters, advocaten en groote kooplieden. En te midden van die huizen stond de rustige burgerwinkel, op den zelfden, netten stand waar de stichter der Godefrooische timmer-dynastie hem een eeuw geleden had gevestigd. Dien stand was door de zaak, door al die jaren heen, nóóit oneer aangedaan en de winkel scheen dan ook mettertijd in de hoogere sfeer der gegoede burgermanswoningen te zijn opgenomen, inplaats van dat hij den glans der gegoede burgers had bevlekt met het minderwaardige dat van „werk en werkvolk" kon uitgaan.

Geen kwestie van, dat de nette en gegoede bewoners van den Burgwal, de buren van Godefrooi, den winkel ooit hadden beschouwd als een zaak die ze *duldden*. Indien wèl zoo, dan zou dat natuurlijk ontzettend dwaas zijn geweest, wijl niet één familie op zóóveel woonjaren kon wijzen als juist de familie Godefrooi. Maar al had het feit, de oudste bewoonster van den Burgwal te zijn, in dat opzicht níét den doorslag gegeven, dan zou toch geen andere bewoner het hebben gewaagd zich op minderwaardige wijze uit te laten over een zaak die zich in een zóó gunstige reputatie mocht verheugen, als de zaak Godefrooi. En op den Burgwal, gelijk overal elders op de wereld, was de reputatie nummer één en alles.

De „zaak" bezat namelijk de reputatie van een in alle opzichten betrouwbare en solide timmerwinkel te zijn waaraan men zonder bezwaar allerlei reparatiën en kleine veranderingen aan en in huizen kon opdragen. Godefrooi maakte goed en net werk, had onder de bewoners den naam van oppassend huisvader en droeg het onbegrensd vertrouwen weg van alle huiseigenaren met wie hij zaken deed. Dit laatste was wel het meest beduidende element der reputatie, wijl de zaak vele voorname heerenhuizen bediende, welke door de eigenaars zelve werden bewoond.

Natuurlijk was die bizondere reputatie der „zaak" grootendeels gegrondvest op de netheid, het fatsoen en het onderdanig-beleefde van het personeel. Het opkweeken van dit was dan ook, een eeuw lang, de voornaamste zorg geweest van de Godefrooiers, van vader op zoon. Inderdaad werden de klanten dan ook altijd bediend door timmerlieden op gevorderden leeftijd, die binnenshuis nuchter waren en daar niet pruimden. Immers, het was een Godefrooi-traditie dat de timmerlieden dier zaak altijd op de stoep van het huis waar zij werkten hun tabakspruim uit den mond namen en onder hun pet borgen. Van de werklieden der andere oude winkels wisten zij, dat die hun „pruim" in den broekzak stopten, doch dat vonden de mannetjes van Godefrooi wat al te vies. En *vies* en *proper* waren in hún mond veel gebruikte woorden.

Nu was het waar dat zij allen een beproefden afkeer hadden van onzindelijkheid en dus de reputatie van nette werkmenschen te zijn wél verdienden. Elk dier oude mannetjes zag er dan ook altijd proper uit, in zijn leeren schootsvel en met een zijden pet op. En allen hadden zij den meest volkomen eerbied voor het „heerschap" of de „mefrou" bij wie zij moesten werken. Ook hadden zij zich in den loop der jaren een bepaalde houding eigen gemaakt, vóórover gebogen, knieën ingedrukt, pet in de hand op borsthoogte gehouden en oogen terneer geslagen, om naar de kommando's, opdrachten, terechtwijzingen en standjes te luisteren, welke tezamen de conversatie vormen van een heerenhuis-familie met een „werkman" als van Godefrooi. In dezelfde houding betuigde, nadat het karwei was verricht, de oudste der werklieden in daarvoor vastgestelde termen ook zijn dank voor de fooi, namens allen.

Tusschen het oogenblik dat zij de tabakspruim onder hun pet borgen en dat van den uittocht onder dankzegging voor de fooi, waren zij dan dagen, soms weken aaneen in zoo'n

groot huis als ingekwartierd. Dan keken zij alle deuren, sloten, raam-kozijnen en wat daar meer voor in aanmerking kwam erg secuur na; zoo secuur, dat ze louter aan het nazien van wat kleinigheden soms wel een heelen dag besteedden. Waarna ze weer minstens nóg een dag behoefden om het euvel tot in den grond te herstellen.

In die groote, meestal door weinig menschen bewoonde en daardoor muisstille huizen, gedroegen zij zich zoo stil als muizen. Ze werkten wel, als dat noodig was, maar heel bedaard en zonder rumoer. Luidruchtige bezigheden als schaven en zagen vermeden zij zooveel mogelijk en, wanneer het gebruik van een hamer noodzakelijk bleek, kondigden zij altijd een dag tevoren dat feit aan. De weinige krullen en vezels welke zij schaafden en zaagden zochten zij altijd met gierige zuinigheid bij elkaar. Niet, omdat die zoo kostbaar waren, maar omdat de traditie nu eenmaal vermeldde dat volk van Godefrooi het de „booien" altijd zoo gemakkelijk mogelijk maakte. Fluiten of zingen op karwei, zou in hun geest gelijk hebben gestaan met brandstichten, maar zelfs het luide praten vermeden zij. Wat gezegd moest worden, werd gefluisterd en wat niet kon worden gefluisterd, verzwegen zij. En *nooit,* zoo luidde de Godefrooi overlevering, had een der werklieden het gewaagd een „booi" van een klant anders, dan met zoetsappige vriendelijkheid toe te spreken en te bejegenen.

Hiermede wordt beoogd de beweringen van werklieden der andere oude winkels, als zou personeel van Godefrooi zich wel eens hebben schuldig gemaakt aan het kussen vân en afspraken maken mét dienstmeisjes, als vuige laster aan den kaak te stellen. Trouwens, waren de mannen van Godefrooi niet slechts altijd op leeftijd, maar ook getrouwd. En de zeer, zéér enkele timmerman die, hoewel niet zóó oud en ook niet getrouwd, toch eens een poosje bij een Godefrooi mocht hebben gewerkt, moest er tot aanbeveling wel zóó oud en verweerd hebben *uitgezien* dat het voor elk levenslustig meisje een gruwel zou zijn geweest hem aan te zien, laat staan met hem te flirten.

Al deze opgesomde superieure eigenschappen waren de meest hechte onderdeelen, steunselen als het ware, der beroemde reputatie van de „zaak" Godefrooi. Een reputatie die, zooals uit deze geschiedenis blijken zal, het slachtoffer werd van een aanval, nee, van een serie van de meest koelbloedig overlegde aanvallen, welke het op haar vernietiging had voorzien. Maar, vóór ik dat sober en duidelijk ga ver-

tellen, is het gewenscht, de familie Godefrooi ter kennismaking met de lezers naar voren te brengen.

De „familie" Godefrooi dankte de welgezindheid van zekere kringen ten opzichte harer, aan haar reputatie. Deze, was weer een andere, dan die der „zaak". De overlevering vermeldt er niets van, hoéver deze familie-reputatie in het verleden teruggaat. Zoodat we gemakshalve maar veronderstellen dat hieromtrent geen zekerheid bestaat en ze wel even oud zal zijn als die der „zaak"

De „reputatie" luidde dat de familie was, kerksch en fatsoenlijk Pieter Godefrooi, meester timmerman en makelaar ging niet slechts elken Zondag met vrouw en kinderen naar de kerk, maar ook liep hij daar rond, met een langen stok in de hand aan welks eind een zwart zakje bengelde.

In dat zakje verzamelde hij de giften der bezoekers en in dat verzamelen was hij door jarenlange praktijk zoo'n kraan geworden, dat een bezoeker zich zoo raar niet kon verschansen tusschen banken en achter pilaren, of collectant Godefrooi wist hem met zijn zakje te bereiken en tot een gift te noodzaken.

Deze bekwaamheid in het collecteeren scheen samen te gaan met dezelve, benoodigd om timmermanswerkzaamheden te verrichten aan kerk- en wijkgebouwen. Vele dezer werden immers aan Pieter Godefrooi opgedragen en door hem naar tevredenheid uitgevoerd. Naar aller tevredenheid, ook naar zijn eigen. Aan de bittertafel had Godefrooi zich namelijk eens laten ontsnappen dat elke eent of knoopje in zijn collectezakje gegooid, hem wel een gulden werk en een kwartje zuivere winst opbracht.

Pieter Godefrooi was echter niet slechts kerksch en fatsoenlijk, doch ook aanzienlijk. Dit in hoofdzaak, wijl hij eigenaar was van een aantal goed rendeerende huizen en ook nog wat vrij kapitaal bezat. Voor het overige was hij een man van vijftig jaren, niet groot en niet klein, niet erg snugger doch bij de hand genoeg om de oude zaak in het beproefde spoor te houden en vriendelijk te zijn, waar hij voordeel verwachtte. Hij was niet „kwaad" voor zijn personeel en deelde nagenoeg nooit standjes en snauwen uit, wijl zijn mannetjes te vreesachtig waren om daartoe aanleiding te geven En, op de werkbank bij de deur lagen altijd eenige halve centen welke de krullenjongen mocht verdeelen onder de dagelijks komende bedelklanten.

Godefrooi had het altijd druk; zoo niet met werk, dan toch met praatjes. Altijd kletste hij, met zijn vrouw of met

den oudsten knecht over werk dat klaar was of nog komen zou. Maar nooit was het Dorus, den oudsten knecht, gelukt iets verder in de kennis der „zaak" door te dringen, dan de mededeelingen van zijn patroon hem veroorloofden. Want, bij de eerste rechtstreeksche vraag die hem daaromtrent werd gesteld, „sloot" Godefrooi zich „op" en was hij weer voor Dorus de hooghartige patroon en zakenman. Trouwens, even gesloten was hij omtrent zaken jegens zijn wederhelft. Zoodat Dorus, na vijf en veertig jaren dienst bij de Godefrooische dynastie en mevrouw, na vijf en twintigjarige echtvereeniging, even weinig van de „zaak" wisten als op den dag hunner intrede.

Mevrouw Goderooi had gedurende haar huwelijkstijd een diepen eerbied in zich gekweekt voor de „boeken" welke haar man des morgens onder zijn arm naar het kantoortje droeg en des namiddags weer naar de huiskamer. En nooit had ze het gewaagd ze op te slaan om de geheimen die daarin stonden, na te pluizen.

Godefrooi zorgde dat zij *buiten* de „zaak" bleef, zooals hij Dorus *onder*hield, van wege zijn knechtschap.

De eenige met wien hij sprak en overlegde, was zijn zoon Ferdinand, een ietwat droomerige jongeman van vier-en-twintig jaar. Deze zou, volgens de traditie, zijn opvolger en troonbekleeder worden en daarom besprak hij vele zaken met den jongen, welke dezen niet interesseerden en waarvan hij maar weinig verstand had. Want, liever dan zich te verdiepen in het berekenen van aanneem-prijzen en andere dingen van alledaagsch allooi zweefde de jonge man in de gedachtenwereld, die hij uit de nieuwste literatuur had leeren kennen. Dat gezellige wereldje van laat wakker worden en op bed liggen sigaretten rooken, 's middags flaneeren en naar de meisjes kijken, 's avonds met gezellige vrienden café of schouwburg bezoeken en den halven nacht met een aardig kind door te brengen, lokte den opvolger wel aan.

Pa Godefrooi liet niet merken, of hij hem al of niet doorzag en begreep. Maar, hij hield hem kort aan geld en voortdurend in het gareel, terwijl hij in zijn gesprekken met Ferdinand voortdurend diens aanstaand baasschap en de verantwoordelijkheid daaraan verbonden, liet doorschemeren.

Nu weer had hij hem, ondanks den prachtigen nazomermiddag, thuis gehouden in plaats van hem met zijn vrienden te laten uitgaan. En ze zaten op het kantoor en bekeken groote teekeningen en lazen op groote papieren de besteks-

voorwaarden van een nieuw werkje. Het betrof een geleidelijke, algeheele binnenvertimmering in een bewoond huis, een werkje dat van de werklieden evenveel beleid als bekwaamheid zou vorderen.

Daarover echter zat Godefrooi niet in het nauw; zijn volk was voor die taak volkomen berekend. Iets anders maakte nu voor hem een groot punt van gewicht uit.

— Ja Fer, zei hij zeker wel voor de vierde maal — zoo is het jongen, we moeten er maar doorheen bijten.

Ferdinand had al een paar keer gevraagd door wát zij moesten heenbijten maar had nog geen bevredigend antwoord gekregen. Dat kon hem trouwens niet veel schelen, maar alleen hinderde 't hem dat de „ouwe" al weer met dat praatje aankwam.

— Of wist jij anders? vroeg Godefrooi uitvorschend.

— Nee — volstrekt niet! zei de zoon droog. Hij was niet geheel van humor verstoken.

— Dus — d'r moet eentje bij!

Nu begreep hij het geval en meteen, waarom het zijn vader zoo aangreep; er zou een nieuweling moeten worden aangenomen. Dat was een nieuw, een ongekend iets in de zaak Godefrooi, doch aan terugdeinzen viel niet te denken. Het nieuwe werk maakte het noodzakelijk, wijl van andere karweien niet voldoende volk kon worden „gelicht." Hij had het nog nooit meegemaakt, dat zijn vader een nieuwen knecht aannam. De eenige mutatie die hij af en toe had zien plaats vinden betrof het weggaan van den krullenjongen, als die iets was opgeschoten en het in zijn plaats komen van een nieuw „jochie." En nu zou er een nieuwe knecht noodig zijn.

— 't Is toch vooruitgang, vader, dacht hij gewichtigdoenerig te moeten zeggen.

— Och jongen, vooruitgang is het niet. Het geeft toch altijd weer meer naloopen en andere moeite.

De zaak Godefrooi had nog niets bespeurd van een nieuwe koers en werd gedreven op den ouderwetschen, gemoedelijken voet.

— Wien had u gedacht te nemen?

— Dat is het 'm nou juist. Néém maar eens. Ze liggen niet opgeschept.

Dat was inderdaad Godefrooi's groote zorg op dat moment. Hoe zou hij aan een timmerman komen? Eigenlijk rekende hij alleen werklieden van oude winkels als de zijne, tot de „timmerlieden" en noemde hij alle andere, werkzaam bij de

groote aannemers en eigenbouwers „dat volk." Een *timmerman* loopt niet zonder werk! placht hij altijd te zeggen tegen menschen die bij hem om werk kwamen en dan bedoelde hij de oude stumpers met leeren voorschoten en tabakspruimen onder de pet. En, dat voegde hij er niet bij maar dacht het toch, dat iemand die zich *timmerman* noemt en de winkels afloopt om werk te vragen, in elk geval maar een van gering gehalte kon zijn.

— Zou Sammelaar niet een willen uitleenen? raadde Ferdinand vragend.

— Sammelaar, jongen — hoe heb ik het nou met je? vroeg Godefrooi verwonderd. Die heeft nou toch zeker zijn handen vol met schoonmaken.

Ferdinand beet zich op de lip; inderdaad was vader's verwondering volkomen gerechtvaardigd. Immers, baas Sammelaar's zaak was niet zoo oud van datum, maar wel zoo ouderwetsch als die van Godefrooi en daar knapte men nog allerlei werkjes voor de klanten op, waar men in moderne winkels geen begrip van had. Zoo onder meer moesten Sammelaar's knechten in het najaar de huizen van vele ouderwetsche eigenaren luchten en van binnen en van buiten schoonmaken, even voordat de bewoners van hun buiten terugkwamen. Dit werk, door meer verlichte eigenaren aan glazenwasscherijen opgedragen, was in het oog van de ouderwetsche bewoners der heerenhuizen aan de grachten een post van groot vertrouwen en piëteit en kon deswege alleen aan een ouderwetschen timmermansbaas worden toevertrouwd. Neen — Ferdinand wist het drommels goed, Sammelaar had nu zijn handen vol, zoo goed als Godefrooi. Maar toch wachtte hij zich wel zijn vader te raden de arbeidsbeurs op te schellen of iemand „van de straat" te nemen.

— Dan weet ik alleen maar Blaaskamp. Of weet u beter?

Baas Godefrooi fronste de wenkbrauwen; dat deden alle burgerbazen als er sprake was van baas Blaaskamp. Niet omdat de man of zijn volk uitmuntte door inferieure kwaliteiten of dat er aan zijn winkel wel eens iets gebeurde dat niet in orde was. Gunst nee. De man had enkele zeer goede klanten waaronder groote gestichten en kapitaalkrachtige hofjes. Maar, hij was jong, te weten, zijn zaak dan en hij waagde zich nu en dan aan een nieuw werkje bij *inschrijving*. En dat.... ja.... Als men er klanten opnahield die je het werk niet direct van harte gunden maar die ook wel andere bazen om prijs vroegen, dan kon het niet anders of rasechte

burgerbazen fronsten de wenkbrauwen als er van jou of je zaak sprake was.

Nadat hij zijn wenkbrauwen had gefronst achtte Godefrooi de zaak voorloopig afgedaan. Hij nam hoed en stok en stapte de deur uit met het ernstige gezicht van iemand die zich nooit haast maar naar wiens komst toch altijd verlangend wordt uitgezien. Evenwel had hij geen reden tot weggaan maar deed dit alleen uit aangenomen gewoonte, om de buren voor de zooveelste maal te overtuigen van den ernst waarmee hij zijn baasschap opvatte.

Hij liep een „blokje" om. Dat had zijn vader ook altijd een paar maal daags gedaan en zijn grootvader ook. Het was namelijk volstrekt onnoodig dat de eerste de beste klant die den winkel inkwam om baas Godefrooi te spreken, hem al bij den eersten keer aantrof. Dat stònd niet en geen klant verwachtte het trouwens.

Hij was bijna weer aan zijn deur, toen hij zich bedacht en zich weer omkeerde. Nu ging hij regelrecht naar de bazen-societeit en trof daar collega Blaaskamp.

— Druk? vroeg deze direct en wees daarna naar zijn bitterglas. De eerste smaakt nooit.

— Gewone gangetje, antwoordde Godefrooi gereserveerd. Dit antwoord stamde in rechte linie van den eersten Godefrooi af en de huidige had het niet graag willen missen in het dagelijksch gebruik. En jij?

— Gaat wel!

Blaaskamp loog geweldig en brutaal. 't Ging juist niét *wel* in de laatste weken en dit wisten zijn broeder-patroons natuurlijk op een haar. Maar, ik zou er wat bij kunnen hebben, pakte hij een beetje in.

Godefrooi dronk een bittertje, knikte toen, bestelde het tweede, en knikte nog eens. Hij bleef een uurtje zitten kletsen over ditjes en datjes en toen waren zij het eens dat Blaaskamp hem een mannetje zou leenen voor eenige weken.

— Je kunt hem toch wel missen? vroeg Godefrooi nog eens ten overvloede.

— Best! zei de ander en zijn collega hoorde daar heel geen sarcasme in. Maar later, op een nuchteren morgen dacht hij nog eens aan dat woord en hoorde er toen een klank in welke hem direct had moeten waarschuwen. Maar dat was later....

HOOFDSTUK II

De nieuweling

Zekeren maandagochtend aten de mannetjes van Godefrooi juist hun boterham toen de deur werd opengestooten en een jonge man luidruchtig binnenkwam. Het was het uitgeleende „mannetje" van baas Blaaskamp.

— Morri-e dén ! riep hij luid den mannen toe en schreeuwde dan naar buiten : Tippel nog niet weg Chris — ze zitte te freite ! Help eerst eife !

Het etend personeel was zoo geschrokken van dien plotselingen inval, dat het in de boterham bleef steken. Op de beide schaafbanken zaten vijf menschen, de krullenjongen meegerekend en allen keken verbaasd naar dat luidruchtige personage aan de deur, Dorus, de oudste, zoo goed als de anderen. Zooveel herrie als de nieuweling en zijn makker daar maakten met het binnenbrengen der gereedschappenkist, maakten zij nóóit, zelfs niet met hun vijven. Niet in werktijd en heelemaal niet onder eten.

De kist was eindelijk binnengeloodst en Chris verdween op een holletje met de handkar. De nieuweling, een groote, blonde jonge man, met een open gezicht en levenslustige oogen bekeek het personeel met rustigen blik als wilde hij ze zwijgend aanmoedigen zich door hem niet in hun eten te laten storen. Dan haalde hij een pakje uit zijn kist te voorschijn en zette zich, aan de open deur, te eten.

— Gaat die deur haast dicht — gromde Dorus. Grommen deed hij aliijd, want dat verving bij hem het spreken. Maar hij meende het niet kwaad, plachten de anderen te zeggen.

— Spreike jullie óuk nog ? vroeg de nieuweling verwonderd. Ik dacht — 'k mag verrekke as 't niet waar is, dat jullie heile span stom was. Loat die deur moar ope stoan, 't is goed four de frissche lucht, voegde hij er even later aan toe.

— Hai is altaid dicht, zei Dorus scherp en met nadruk.

— Dat rouk 'k direct — zoú 'k binnenkwam, beaamde de ander. 't Muft hier — of liever — 't stinkt noar douie laike.

— Mot je hiér nièt komme man, viel bits een ander uit.

— Nou — uit m'n aige zou ik hierheen nooit den weg

hebbe gefonde, 'k had net zoo lief weggebleife. Blaaskamp het me uitgeleind. Afain — die taid zal ouk wel omkomme. 'k Heit Dirk, hoe heite jullie? stelde hij zich voor.

Het personeel zat perplex. Zoo'n rare kwant had nog nooit bij Godefrooi gewerkt, zeiden hun blikken. Ze hadden tot nu toe niet eens geweten dat er zulke menschen bestonden. Toen ze elkaar genoeg hadden aangekeken lieten zij zich van de schaafbank glijden, want ze hadden er al ruimschoots een half uur gezeten. En toen noemden zij hun namen, maar hielden zich toch nog wantrouwig op een afstand van Dirk.

Deze trok er zich weinig van aan en bekeek den winkel van begin tot eind alsof hij was uitgenoodigd er de sloopers-waarde van te taxeeren. Hij wenkte den jongen, maar deze wuifde bedaard terug, wijl hij zijn boterham zorgvuldig inpakte.

— Kom 's hier jong — help 's. We kanne die kist niet an de deur loate stoan. De eirste de beste die met z'n dronke gezicht noar binne tuimelt breikt d'r zijn mieter oufer.

Die taal was den jongen vreemd en ook de volwassenen hoorden haar met verbazing, hoewel niet zonder leedvermaak. Nu toch waren zij er door en door van overtuigd dat die Dirk bij Godefrooi geen zak zout zou eten.

— Wat 'n toal — wat 'n wourde, meende de bitse van straks te moeten tegen inbrengen. Hij heette Gerrit doch werd algemeen de „zure" genoemd.

De jongen dacht zich achter dit protest te kunnen verbergen en maakte zijn broodpakje nog eens los om den allerlaatsten hap te nemen.

— Wat mot dat dén? riep hij onverschillig.

— Wat dat mót? Za-je verdorie hier komme en me hellepe, oud achterend van 'n in Artis vergoane bafiaan, schreeuwde Dirk en bukte zich.

De jongen had wel eens van vriendjes gehoord wat dat bukken aan sommige winkels beteekent. Een oogenblik later vloog er dan een brok hout op je af. Dus, sprong hij op en deed wat Dirk van hem verlangde. Nu was deze aanstonds zóó vriendelijk tegen hem dat hij zich heelemaal gewonnen voelde en in zijn binnenste Dirk uitmaakte voor den aardigsten timmerman dien hij ooit had gezien.

— As je me nou 'n beitje in de hand komt, bin 'k de beroerdste niet: moar, as 't noudig is, timmer 'k je op je mieter. Altaid — in alle vriendschap — die verandert bai main niet makkelijk. Kom 's hier! Meteen greep hij den jongen in de heup en drukte hem als een halter eenige

keeren achtereen naar boven. Daarna wierp hij hem recht voor zich uit, doch zoodanig dat de jongen op zijn beenen terecht kwam hoewel dan op de teenen van de „zure". Deze onderdrukte een vloek en stoof opzij waardoor hij een pot verf omwierp.

Bij het zien van dat ongeluk verstijfde het personeel als van schrik en keek wezenloos naar de al meer uiteen vloeiende groene verfplas. Alleen de jongen grinnikte het uit, bij het zien van Dirk's komisch gezicht. De nieuweling had schik in de verwarring welke hij volstrekt niet aan zichzelf weet en zijn vroolijkheid werkte aanstekelijk op den jongen.

— Wat moak je nou een rotkeit, Gerrit, verweet hij den „zure". Bi-je zou nou bai je thuis ouk?

Hierop gichelde de jongen het luidkeels uit — iets wat hem nog nooit in den winkel was overkomen. En toen voelden de oude mannetjes dat er iets in hun midden was gekomen, dat geen eerbied had voor zijden petten met tabakspruimen er onder en voor lederen voorschoten.

Den geheelen dag bleef hen dat gevoel beheerschen. Toen baas Godefrooi de noodlottige verfplek zag die maar zeer primitief door Wup, den jongen, was gereinigd, speelde hij niet als hij anders deed, direct op. Hij vermoedde iets van de toedracht der zaak maar wilde zich niet den eersten dag al tegenover een vreemde blootgeven. Innerlijk betreurde hij de noodzakelijkheid die hem had genoopt een nieuweling aan te nemen. Maar vecht nou eens tegen de bierkaai of tegen de drukte?

Dien eersten dag stuurde hij Dirk nog maar niet naar het werk dat hij voor hem had bestemd, doch hield hem bezig met winkelwerk. De anderen vertrokken, de een na den ander, met opdrachten voor allerlei kleine werkjes. Alleen Wup bleef Dirk gezelschap houden en had daar geen spijt van. Eigenlijk heette hij Hendrik maar men noemde hem in den regel Wup, voor het gemak. Bij de juffrouw en de jonge juffrouwen heette hij, als hij boodschappen moest doen, Wuppie en de „zure" noemde hem dikwijls rot-Wup.

Hij amuseerde zich kostelijk met den nieuwe en lachte dien eersten dag méér, dan hij het laatste half jaar had gedaan.

— Je most an Floroa of an C'ree sien te komme, raadde hij zijn nieuwen makker aan. Ik lach me nog 'n pest mit jou.

Dirk gedroeg zich dan ook in alles heel anders dan de oude mannetjes van Godefrooi Toen hij op straat hoorde kleedenkloppen keek hij den jongen vragend aan.

— Wie zijn dat?

— Juffrouw Coboa en Oagje.
— Is dat de maid?
— Joa!
— 'k Zal direct 's kaike.
— Bi-je mal — motte ze 't teige de boas segge.
— Nou wat dan — wat heb ik nou an me pet? Die is toch seiker ook een mensch — die ouwe boaliekluiver.

Wup schrok alsof hij een godlastering hoorde; dat had nog nóóit iemand op Godefrooi durven zeggen. Maar Dirk legde zijn schaaf neer en ging naar de deur.

Jongejuffrouw Coba was een schrale uit haar kracht en schoonheid gegroeide dertigjarige maagd, maar de tien jaar oudere dienstmeid zag er zoo welvarend uit als werd ze voor paaschkoe opgeleid. Dirk schoot, staande aan de deur, in een lach om die potsierlijke tegenstelling en knikte de beide vrouwen vertrouwelijk toe. Coba bloosde geducht om die vrijpostigheid van een knecht en Aagje verbaasde zich er zoo verschrikkelijk over dat ze den matteklopper uit haar handen liet vallen. Dirk nam hem aanstonds op en gaf hem over met een galant knikje.

— Fashouwe wat je hebt — hour! zei hij en ging daarop weer den winkel in. Coba bloosde nog steeds maar kon zich toch niet weerhouden den knappen, jongen man na te oogen. Toen hij zich echter nog eens omkeerde en haar joviaal toelachte wendde ze zich gekrenkt af.

Hij maakte niet slechts grapjes maar werkte er ook tusschen door. Terwijl Wup nog inwendig stond te filisopheeren over Dirk's verregaande vrijmoedigheid van Godefrooi's dochter toe te lachen, was zijn makker al weer druk aan het werk en deed hij de krullen door den winkel stuiven.

Hij mat niet, noch paste hij twee, drie keer hetzelfde stuk, zooals Wup altijd de anderen had zien doen. Hij legde eêns zijn duimstok op het hout, teekende de maat af en rits — daar sneed de zaag er al doorheen. En zoo ging het ook met schaven en bijsteken.

Zijn werk was oude deuren inkorten, afschaven en repareeren. Ook moest hij eenige nieuwe raamkozijnen maken, iets wat hem heel eigen was wijl hij tot nog toe uitsluitend in den nieuwen bouw had gewerkt

Na het incidentje met kleedenkloppen werkte hij een uur lang gestadig door. Het werk vlotte zoózeer naar zijn zin dat hij een lustig wijsje inzette en het, na het te hebben gezongen, nog eens in de puntjes floot. Wup schrok zichtbaar van dit

revolutionnair optreden en waarschuwde hem met blik en gebaar. Zeggen dorst hij niet veel wijl de juffrouw met haar beide dochters voor het raam der bovenkamer zat, welke uitzicht had in de werkplaats en omdat het huis zeer gehoorig was.

Toen Dirk zijn deuntje en fluitje naar eigen genoegen had geeindigd vond hij het de moeite waard een zwaar stuk hout op te zoeken.

— Woarom trek je zou'n rotsmoel teige me, roetmop! riep hij geagiteerd. Goa bij die ruit fandoan dan zwiep ik je die mout hout noar je donder.

De vrouwen die voor het raam van de hangkamer haar kop koffie dronken voelden zich opgeschrokken door dien ruwen toon, zoo vreemd klinkend uit de gewoonlijk zeer rustige werkplaats. De schrale Coba, die Zondagschool hield voor arme kinderen wier ouders door de kerk werden ondersteund, schudde minachtend het hoofd en trok zich op den achtergrond terug.

— Goa bai die ruit fandoan, slampamper! Wat is dat four een koamerolefantje, wees hij op de jongste dochter. Wat 'n leilijk mormel, schudde hij afkeurend het hoofd.

— Je mag hier niet singe en fluite! fluisterde de jongen eindelijk.

— Wel god za'me eiuwig. Fan wién niet? Dat zal d'r verdorie nog baikomme. Mag je hier baigeval niet pisse ouk, as je d'r trek in het? vroeg hij verontwaardigd.

Nu stond mevrouw Godefrooi verontwaardigd op en trok haar jongste dochter mee.

— Zie zoo — die zain afgepoeierd, zei Dirk opgelucht. Hangt die vuile wasch hier altaid voor de ruite te drouge?

— Meistal! bevestigde Wup. 't Is hun wounkoamer.

— Ze hebbe 'm nou toch gauw gedrost — watte?

— Za-je de boas van houre — strakkies.

— Die ouwe beidelzak — bi-je mal jong. Hebbe ze hier zoú de stuipe op hun laif voor dien knul?

— Schreiuw toch niet zou?

— W'r four niet?

— Ze kanne je dour 't heile huis houre. En achter die ruite is de keuke — doar stoat de godganschelijke dag de meid te loere en te luistere — —

— En hebbe jullie d'r nog nouit een mout balk voor d'r test gegouid.

Wup ontstelde, maar moest toch weer lachen.

— Ze doet 't al vaif en twintig joar, mot je denke — bainoa faif en twintig joar. En d'r binne ruite four.

— Wat geeft dát? Doar mep je dourhein. Want as ze 't zóúlang doet mot d'r noudig een end ankomme.

Hij zweeg en vatte zijn werk weer op. Dien tijd benutte Wup om zijn nieuwen makker eens danig op te nemen, als dacht hij, nóóit weer iemand te zullen ontmoeten die Dirk ook maar in de verte zou gelijken. En af en toe schudde hij het hoofd. Hij had wel eens van zijn makkers gehoord dat er winkels waren waar het personeel veel vrijer was en zich onverschilliger gedroeg dan bij Godefrooi. Maar Dirk scheen hem dan wel de ergste van allen.

— Stoan je weir kure te moake — zeg 't dan moar.

— Ikke — —? Nei — — — Zeg 's — bi-je nou echt van plan je zou te bleife anstelle as je nou doet?

Dirk keek van zijn werk op en greep naar een stuk hout. Maar Wup's jongensgezicht stond ernstig.

— Wat bi je toch four 'n roar fentje. Stel ik nou an? Hoe bedoel je dat?

— Nou — zoomoar. Dorus en de zure en die andere sain altaid feil stiller, durrefe temet d'r lui smoel niet oupe te doen.

— Dat ouwe stel pruimtabak, zei Dirk verachtelijk. Mêér zei hij niet maar spoog een keer of drie op den vloer. Af en toe keek hij den jongen van terzijde aan als verdacht hij hem van stiekeme-in de-maling-nemerij en steeds hield hij een flink stuk hout bij de hand om het, bij de kleinste zekerheid, naar Wup's hoofd te slingeren. Dit had hij altijd als een onfeilbare behandeling van jongens beschouwd en van een eenmaal opgevatte meening liet hij zich niet gemakkelijk afbrengen

De middag bracht nog meer afwisseling. Na schafttijd kwam Godefrooi bij hem met de vooropgezette bedoeling hem een weinig te polsen over zijn tegenwoordig en toekomstig gedrag. Zijn vrouw had hem gezegd dat „die nieuwe" geweldig had tekeer gegaan. Hij had gezongen, gefloten, onbehoorlijke taal uitgeschreeuwd en familiaar tegen Coba geknikt. Wát of-ie daar wel van dacht? had ze gevraagd. 't Leek wel een bolsjewik of nog erger.

Het had hem een beetje opgewonden. Hij had het druk — ja — en geschikte „mannetjes"' waren niet voor het grijpen. Maar toch moest hij *eer* met ze inleggen, hij had immers zijn reputatie op te houden.

— Dirk, begon hij weifelend, want de jonge man keek hem zoo vrij en openhartig in het gezicht als Dorus zich nooit had veroorloofd, heb je er al over nagedacht dat — — —?

— Da's in orde boas, viel deze hem geruststellend in de rede, 'k zag 't zelf al. Ik heb die heile rotte hoek d'r uit gehakt en d'r een stukkie Amerikaansch-greine ingedouwd. 't Ziet d'r nou weir suffiesant uit — vindt u niet?

Godefrooi ging er niet verder op in. Het was immers maar voor een paar weken, hield hij zich voor. En, hij kon 'm immers een dag voor proef met Dorus meegeven.

In dien zin sprak hij ook tot zijn vrouw maar ze schudde het hoofd. Brechtje was nu wel geen schoonheid, maar dat behoefde immers voor zoo'n knecht geen reden te zijn haar voor mormel uit te schelden. Ze had het duidelijk gehoord.

De middag helderde prachtig op; de zon goot een breeden glans langs den Burgwal en kleurde hem in een zomersche tint. Af en toe wierp Dirk een verlangenden blik naar buiten. De zucht naar het vrije leven dat den werkman op de bouwwerken zoo eigen is, kwam bij hem boven, scheen hem te verlokken zijn jas aan te trekken en te gaan zwerven voor een uurtje. Maar hij bedwong zich zoo goed mogelijk. Hij begreep uit Wup's opvatting dat Godefrooi ook iets vreemds moest hebben gezien in zijn houding van dien ochtend en hij wilde den ouden man niet noodeloos verdrieten. Hij kon elken dag uit het leven stappen en dan zou hij, Dirk, er maar spijt over voelen dat hij hem in die laatste oogenblikken zoo'n slechten indruk van zich had gegeven.

Eindelijk gleed de zon een eindje den winkel binnen; toen legde Dirk zijn gereedschap neer. Hij werd geroepen, zei hij tegen Wup en moest even naar buiten.

Dat *even* werd een kwartier, een half uur. Wup kwam bij hem en zette zich naast hem op het in-treedje. Wat zoo'n groote, volwassen knecht zich veroorloofde zou hem toch zeker ook niet als een zonde worden aangerekend, overlegde hij.

Het werd een vroolijk uurtje. Dirk deed alsof hij alle dienstmeisjes der buren kende en wijl de meeste harer evenals de bewoners zelve van het oude, hardnekkige ras waren en volhielden dat hij zich vergiste, herstelde hij zijn fout door behoorlijk kennis te maken. Ze hielden zich echter een beetje in-kennig; het feit dat iemand van Godefrooi zoo levenslustig deed, maakte haar bezorgd dat er iets niet in den haak was op den deftigen Burgwal. Maar, toen hij eindelijk een mop tapte die in dezen conservatieven hoek nog geheel nieuw was, brak het ijs en lachten zij met hem dat het een aard had. „Hij" werd een gebeurtenis, op de stille gracht. Mevrouwen schoven de ramen op om te zien

waar dat lachen vandaan kwam en waar hun booien bleven. En — toen ze haar zagen schertsen met een jong werkman van Godefrooi, schoven ze beschaamd haar ramen neer en zeiden dien dag niets meer. Zoover was het dus al gekomen — de booien maakten gekheid met de werklui van Godefrooi. Wie had dat óóit gedacht van zoo'n oude zaak.

In de verte zwenkte een groot draaiorgel en Dirk wuifde met beide handen dat het vooral voor den winkel moest komen staan. Maar Wup, die een snauw van Aagje en een strengen blik van de anders zoo goedige mevrouw Godefrooi had opgevangen, zei hem dat het orgel toch niet zou komen. De bewoners hadden er vroeger de gewoonte op na gehouden den orgeldraaier eerst een heele poos te laten spelen en hem daarna, als hij met zijn bakje rondging, weg te sturen onder voorwendsel dat er ernstig-zieken waren. De orgeldraaiers hadden het heele stuk Burgwal „besmet" verklaard, beweerde hij ernstig, omdat de bewoners allemaal even gierig waren.

— Wat is het hier dan voor een rotbuurt, gromde Dirk. Nu was zijn plezier in werken heelemaal verdwenen. Een gracht die door de orgels geboycot was, daar moest de pest in zitten, dacht hij. En daarom deed hij de laatste uren niets meer dan af en toe een paar stukken hout tegen elkaar slaan, ten bewijze dat hij niet sliep. Wup vertelde hem dat bij Godefrooi nooit hard werd gewerkt en dat hij in die paar uren al meer had uitgevoerd dan Dorus in een heelen dag deed. Dit gezegde vatte Dirk op, als verweet de jongen hem dat hij té hard had gewerkt en dat hij een wit voetje wilde maken en die twee zware beschuldigingen hinderden hem zoozeer, dat hij een blok hout opnam en naar Wup's schouder wierp. Deze zag de manoeuvre en sprong opzij. Het blok vloog door de keukenruit, raakte even Aagje's voorhoofd aan en dompelde zich daarop direct in een voor haar staande soeppan. De soep spatte eruit, om plaats te maken voor den indringer. Aagje's mond, neus en ooren zaten vol; soep zat gekleefd op de ruiten en muur en liep in straaltjes langs het aanrecht op den vloer doch er was maar weinig in de pan gebleven. Daar zat nu het blok in, alsof het daar hoorde.

Aagje gaf een schreeuw van schrik doch Dirk lette er niet op. De torenklok sloeg zes uur, dus trok hij zijn jas aan. Zoo verliep de eerste dag welken de nieuwe knecht doorbracht aan den winkel van Godefrooi.

HOOFDSTUK III

Gerritje's eerste liefdesavontuur

Dorus droeg zijn gereedschappenbak op den schouder en liep sukkelend voort, met gebogen rug. Dien bak droeg hij al sinds jaren een uur of zoo daags op dienzelfden schouder en het dragen had zijn lichaam, die jaren door, een eenigszins anderen vorm doen aannemen dan de natuur eigenlijk had bedoeld.

Naast hem liep Dirk, veerkrachtig en den tred inhoudend om zijn makker niet voor te komen. Hij droeg eenige kleine planken en een zaag.

De oude knecht liep eerst een poosje zwijgend voort. Veel spreken beschouwde hij als in strijd met de Godefrooische reputatie en zoo óóit, dan diende die wel nu, tegen zoo'n hekkespringer, te worden opgehouden, docht hem. Alhoewel, een klein gesprek achtte hij niet ondienstig. Want, in zekeren zin had Godefrooi hen daarom tezamen naar een werk gestuurd, opdat hij, Dorus, dien nieuweling een beetje zou inwijden in de oude gebruiken enzoovoort van de oude zaak. En — doe dat nu eens zonder praten.

Dirk schéén niets te bespeuren van Dorus' weifelen of hij al dan niet een gesprek zou aanvangen; misschien bespeurde hij ook wel niets. Zeker was het dat hij er bitter weinig moeite voor deed en eerder al zijn energie en aandacht wijdde aan de dienstmeisjes die melk en brood aannamen en met elkaar een klein ochtendpraatje maakten.

Hij groette ze allen, zonder onderscheid te maken tusschen jong of oud of een ruiten japonnetje en een zwarte jurk met wit boezelaar. Daarvoor was hij, onbewust, te democratisch aangelegd. Wel maakte hij een weinigje verschil waar het onderscheid van liefheid betrof en deed hij snaakscher tegen een schalksch kopje en afgemeten tegen een „vaatje zuur bier." Maar dát had niets met democratie uitstaan.

Nu en dan keek hij terzijde of Dorus nog leefde en meeliep; het tegendeel zou hem niets hebben verwonderd. Als hij met oude werklieden samen was dan had hij, placht hij te zeggen, altijd net zoo'n gevoel als liep hij langs pas

gedolven graven. Daar meende hij echter geen kwaad mee.

Dorus keek hem eens aan en verwonderde zich erover dat hij alle dienstmeisjes uit de buurt scheen te kennen. Hij deed er althans naar en de meesten groetten hem ook terug. De oude knecht verschoof zijntabakspruim naar de andere wang.

— Jai — je het gistere — oardig de beist uitgehange — begon hij eindelijk. Zijn stem bromde als gewoonlijk, maar nu streefde hij er naar, haar een bestraffende, terechtwijzende tint bij te brengen.

Een en ander miste echter op Dirk de gewenschte uitwerking. Deze draaide kort zijn hoofd om en barstte in een korten, helderen lach los.

— Bi-je niet lekker fandoag — ouwe? vroeg hij quasi bezorgd. Dan sloeg hij hem joviaal op den schouder. Kom — we moste d'r eirst eintje pakke — da's woar ouk. Wat docht je fan een kruiebittertje? Net iets four je moag — wát? 't Zou je opknappe.

Dorus dacht dat de oude wereld ineenstortte.

— Wat m n-keirt je? Je verbeildt je aige zeiker — dat ik misselijk bin. Hij nam een fiere en waardige houding aan, wat wel een beetje bespottelijk leek naast Dirk die een hoofd grooter was dan hij.

— Trek 't je maar niet an, ouwe? zei de jonge man goedhartig, 't zou me niks verboase — as je misselijk was. Op jou leiftaid stoa je ouferal four. Ik zeg altaid — een oud werkman is net een versch graf. Moar — mot je d'r ein — of ik goa effe allein noar binnen.

Nu was het, door alle jaren heen, een treffende eigenaardigheid geweest van Godefrooisch personeel, dat het nooit een aanbod van drank had afgeslagen. En zeker niet als het *sterken* drank betrof. Toch was nog nooit een timmerman van Godefrooi op dronkenschap betrapt. Dat was altijd verschillend uitgelegd. Aan den eenen winkel had men altijd van de Godefrooiers verteld dat ze héél wat opkonden voor men het hen kon aanzien — en aan een anderen weer iets anders. Daar had men hen altijd beschuldigd dat ze alleen van borreltjes, proppies enzoovoort hielden, die niet naar koper smaakten. Anders gezegd, dat ze alleen dronken, als het op eens anders kosten ging.

De zuivere waarheid wist niemand. Maar Dorus koos de pleizierigste partij en ging met Dirk een café binnen.

Onderwijl hij zijn glaasje in zijn mond leeggoot overlegde hij dat het aannemen van een enkel bittertje, tot een tweede

zou het toch wel niet komen, hem nu juist niet hoefde te verplichten, jegens dien nieuwen snoeshaan. Hij zou zich er heusch niet door laten weerhouden, hem wanneer het noodig was de les te lezen en op al zijn fouten en tekortkomingen te wijzen. Waarvoor was hij anders meesterknecht?

Dirk daarentegen oordeelde dat het ijs nu gebroken was en opende op straat een van zijn kant zeer geanimeerd gesprek. Hij begon te vertellen van zijn laatste vechtpartij in een nachtkroeg en ging daarvandaan terug tot een dozijn vorige „kloppies" waarin hij was betrokken geweest. Dorus antwoordde haast niet, knikte nu en dan maar eens doch keek onder de hand veelbeteekenend naar de tapperijen welke ze voorbijgingen. Echter, in het vuur van zijn vertellen, vergat zijn jongere makker dat er nog zooiets als drinken bestond en vooral toen hij van zijn avonturen aan vroegere winkels begon te verhalen, was hij al ijver en geestdrift. Hij had Munchhausen niet persoonlijk gekend, maar de stumper had een lesje bij hem kunnen nemen.

Toen ze het huis van den klant bij wien zij moesten werken naderden, begon Dorus weer al zijn besef van verantwoordelijkheid te herwinnen.

— Stop 's effe — fertel dat moar straks in schafttaid ferder — we binne d'r nou zoú. En ik most je zegge — hou soufeil as kan je fesoen — 't binne doar knappe maisies.

— Je bint me toch een ouwe smakkert hoúr, lachte de ander. Dus jai bint ouk al op de knappe uit.

— As ik zeg knappe, ging de oude onverstoord verder, dan bedoel ik fesoendelijke maissies — die knap op d'rlui wourde en op hoarlui kleire binne en woar je je aige as 'n fesoendelijk werksman mot fourdoen.

— Je ziet me zeiker four een stuk boef an. As ze main niks doen hebbe ze oùk gein kind an me.

— Nou — ik weet niet — hoe jai je denkt te gedroage. As je hier net as zondagnacht in dat café den boel kort en klein sloat en de brokke goat ferkoupe — — —

Hij slikte het verdere in want een oude dienstmeid greep hem bij den arm en bracht hem tot stilstaan, wat nog al niet moeilijk ging.

— Je loopt me haast voorbij, Dorus! piepte ze. Moest je niet bij mijn zijn?

Dirk keek haar aan en schrok. Nooit had hij kunnen denken dat zulke mummieachtige vertegenwoordigers van het menschdom nog in staat waren, uit eigen beweging een straatdeur te

openen om zich te laten uitluchten. En wrevel, vermengd met galgenhumor, vervulde hem jegens een maatschappij die niet opkwam tegen zulk een onverantwoordelijk omspringen met haar oudste leden.

— Joa Gerritje, begon Dorus de conversatie, we motte bai jou sain. Hoe is 't mit je bein?

— Goed — dank je wel Dorus — 'k heb d'r weer 's een smeerseltje voor gehaald.

— En hier hai je nou onze nieuwe knecht die me fandoag komt hellepe.

Ze keek tot Dirk op maar kon het niet verder brengen dan tot aan zijn kin.

— O — jemie — weer zoo'n jonkie — die zal 't wel niet lang uitzingen. Als-ie maar geen vuile voeten meebrengt! jankte ze bezorgd. We mosten 'm moar zijn schoenen laten uittrekken — dunkt je ook niet, Dorus?

Dirk brulde even een lach uit die het oudje verschrikt de vlucht deed nemen, de gang in en naar een langen stoffer grijpen.

— Dat is seiker de grootmoeder van je knappe maissies, Dorus! schaterde hij het uit. Of is ze nóg verder weg in de permetoasie.

Zijn makker lachte niet mee, doch keek bezorgd naar den langen stoffer.

— Nei — dat is 't keukemaissie en die het hier een houp in te brenge. As ze d'r vinger uitsteikt mag 'k hier niet meir de flag uitsteike — as de koningin joarig is — —

— Ouk je kopzorg — al falt d'r vinger d'r af.

— En dan heb ik een strop van een gulde. Meneir de effekoat Breslau bemoeit z'n aige niks mit 't huis en loat alles an mefrou ofer en die het 't weir zoo druk dat alles op de booie neirkomt en Gerritje is de oudste.

— Dat kan je wel zien, beaamde Dirk, d'r is gein maid gebore die zou oud is as sai — loat stoan nog ouwer. Heb jai de groutmoeder van scheile Hanna gekend die op de hoek fan de korte Palmstroat mit visch het gestoan — een joar of tien terug?

— Nou — gelieven jullie haast binnen te komen of de deur gaat dicht, knarste Gerritje. Doet ie nou nog zijn schoenen uit? vroeg ze Dorus iets zachter.

— Hai zal ze wel goed feige, stelde hij haar gerust.

Gerritje nam nu hen beiden mee naar het sous-terrain en begon daar de onderhandelingen over het werk. Het raam in

de keuken schoof zoo zwaar op en neer en dan piepte het dat ze, zei ze, telkens angst kreeg dat er een muis in zat. En dan dorst ze het niet meer aanraken. Ook hing een kastdeurtje scheef in de scharnieren en een plank moest worden vernieuwd.

Ondertusschen had ze haar angst voor Dirk finaal overwonnen en keek ze hem met haar kleine oogjes doordringend aan.

— Waarom sta je d'r zoo bij als Piet Snot? Kan je niet al vast wat doen?

— Mag ik beginne u de hand te kusse, viel Dirk nu ernstig uit. Hij deed veel aan liefhebberen op het tooneel en die regel schoot hem nu juist te binnen. .

Als hij zich had verbeeld Gerritje daarmee weer op het lijf te vallen, dan vergiste hij zich nu toch terdege. Niet voor niets had ze ruim zestig jaren in verschillende huizen gediend. Ook had ze veel met werkvolk omgegaan en, naar haar zienswijze althans, had ze het altijd danig geregeerd.

— Je wou zeker graag een kop thee hebben, man? Ik zal met Dorus naar boven gaan en 't een en ander aanwijzen dan kan jij je thee opdrinken. Jij liever straks, hé Dorus?

— Joa Gerritje.

Dirk zocht zijn brood op en maakte zich het gemakkelijk op alle drie keukenstoelen. De poes die daar op afkwam, kromde haar rug en rekte de pooten.

— Hier pak an kreng, snauwde hij haar toe. Katten kon hij niet uitstaan en het allerminst als ze lief deden. Hij wierp de poes een brok brood toe en een turf bovendien.

Een dergelijke behandeling was ze niet gewend; niet van de familie en evenmin van de dienstboden. Dus zag ze Dirk voor een buitengewoon groote rat aan, maakte ze een hoogen rug tegen hem en blies daarbij als de noordenwind.

— Zeg stel je niet zoo idioot an, oud mormel, verweet Dirk de poes. Die óók al. En het heile zoútje schaint hier op den rand fan het graf te stoan. Als de lui zelf zou oud sain as die beinderige Gerritje en ze stappe uit onderwail ik hier werk, heb ik nog kans van dat zouitje te motte errefe. Dat mormel zwiep ik direct den pomp in, nam hij zich voor en trok grimmassen tegen de blazende kat. Nu steeg de woede van het dier tot haar hoogtepunt en uit nijd dat ze hem niet aandorst, sprong ze tegen de lage zoldering op.

— Zeg — kan je 't zoo wel uithouden? hoorde Dirk op-

eens spottend zeggen. Wil je bijgeval óók nog een kussentje hebben? De tweede meid, Jans, kwam de keuken binnen en keek hem oolijk verbaasd aan. Je zal wel moe zijn, hè?

— Verrèk — is er fan dat goed oúk hier, riep hij, aangenaam verrast uit.

Jans' gezicht duidde haar niet ouder dan achttien jaar aan, maar ze was groot en haar lichaam had zich evenredig aan die lengte ontwikkeld. En, hoewel in de stad geboren, had ze een frisch gezicht, dat bovendien regelmatig was en waarin een paar heldere oogen vroolijk uitkoekeloerden. Dirk had haar nauwelijks aangekeken of hij voelde zich al bizonder belangstellend naar haar uitgaansavond.

— Die ouwe rammeloar is seiker je groutmoeder, niet Griet? lokte hij uit. En hij lachte haar zoo vriendelijk toe met zijn open, guitig gezicht, dat ze moest teruglachen of ze wou of niet. Ze gierde het dan ook uit.

— Jij met je Griet — ik hiet Jans. En wie is m'n grootmoeder, zeg je?

— Dat ouwe houpie beenen, verduidelijkte Dirk. Ze is nou boufe met m'n moat Dourus. D'r kan gein kwoad bai want ze binne soame zou oud as Christus' gebourte. Joa — schenk nog 's in.

— Och vent — ik zeg immers niets van inschenken.

Ze waren heel gauw eigen met elkaar, zoo eigen, dat Dirk haar een van zijn stoelen afstond opdat ze naar hem rustig kon zitten luisteren. Hij vertelde haar dat hij de kat in een oogenblik gedresseerd had dat ze tot aan de zoldering kon springen. Maar, dat was niets, vergeleken bij de dressuur van den duitschen buldog van zijn vorigen patroon. Dat was nog eens een gevaarlijk kreatuur. Voordat hij hem kende had nooit iemand dat dier aangedurfd en de man die hem had durven uitlachen zou men als een held hebben bewonderd. Want lachen, daar had dat beest den dood aan. Ofschoon het zelf altijd lachte, of eigenlijk grijnsde. Het hield er een manier op na om gemeen grijnzend de tanden te laten zien, die het heele personeel in dien winkel de angsten op het lijf joeg.

Hij, Dirk, had zich daar niets van aangetrokken. Den eersten keer dat het dier tegen hem grijnsde had hij het een emmer water nagegooid en, toen het tegen hem op wou springen, het met vasten blik gehypnotiseerd. Sinds dien dag kon hij met den dog doen wat hij wou; de menschen

bleven voor de deur staan om zijn kunsten te zien.

— Zal wel een heele drukte voor die deur zijn geweest, zei Jans droog. Moesten de lui nog entrée betalen?

Dirk keek haar gekrenkt aan en zweeg. Hij pakte zijn gereedschap uit en bekeek het raam met kennersblik.

Zeg — kan je geen antwoord geven, lompe hond? vroeg Jans nu luider. Meteen kwam ze een pasje nader.

Dirk hield zich doof en bewoog het raam. Dat vond ze wat al te kras. Ze trok hem, een beetje geraakt, aan den arm en voor ze het wist lag zijn arm aan om haar hals en zijn mond op den hare.

— Dat find ik nog 's lief fan je, zei hij waardeerend. 'k Heb nog liefer een soen fan jou dan een keitel thei fan die ouwe sleipboat.

Jans wilde zich losrukken, hevig verontwaardigd, maar moest zoozeer lachen om dat nieuwe scheldwoord dat Dirk haar niet ernstig nam.

Bi-je doarom stiekum achter me omgesloupe, hé deugniet? verweet hij haar. Wou je me in me hals soene?

— Zeg loop nou gauw! trachtte ze nog uit te brengen, maar meer zei ze niet. Want hij had haar opnieuw gevangen genomen en liet zich een enorm losgeld uitbetalen.

De deur werd opengestooten en Gerritje schuifelde naar binnen. Maar nauwelijks was ze binnen en zag ze het tooneel dat zich daar afspeelde, of ze haastte zich zoo geweldig haar afkeuringen in verschillende bewoordingen en toonaarden te uiten, dat haar stem haasje over speelde en haar woorden letterlijk over elkaar struikelden.

Jans gaf een gil van schrik, maar toen ze zag dat het Gerritje was, lachte ze weer.

Niettemin haastte zij zich de keuken uit te komen, hoewel Dirk haar toeriep dat-ie een wollen dweil moest hebben om dat bos brandhout af te wasschen; ze had een toeval, dacht hij.

De jonge meid stoorde zich niet aan hem, doch liet hem met het oude keukenmeisje alleen achter.

— Kom je al een beetje bij? vroeg hij deelnemend, of mot ik je op je rug kloppe?

Als er nu iets bestond waarvan Gerritje gruwde, dan was het wel de aanraking van een man. Meer dan zestig jaar had zij zichzelve voorgehouden dat een man, zoolang hij nog geen vijftig jaar telde, eenvoudig half mal was zoodra hij iets zag wat op een vrouw leek. En ze was er innig van overtuigd dat het voor een man een zalig iets moest zijn

een vrouw te streelen. Voor zichzelf was zij er volmaakt zeker van dat zij de snoodaards altijd zoo goed mogelijk op een afstand had gehouden, maar die wetenschap had haar toch niet genezen van den ingevreten angst voor alles wat een broek droeg.

Ook nu ze Dirk een beweging zag maken om haar in scherts op den rug te kloppen, schoof ze instinctmatig achteruit, haar handen beschermend voor haar schoot houdend.

— Je doet me niks hoor! kreet ze, je blijft van me lijf af. Als je me aanraakt gil ik.

Hij proestte het uit.

— Mensch je bint doas — wat zou ik je motte doen. Hij bekeek haar schraal, gerimpeld gezichtje, haar samengetrokken schouders en het geheele minne figuurtje waar overal de ribben en beenderen doorheen staken. En — hij moest weer lachen, om haar pretentie.

— Je hebt haár — oòk gezoend — en je wou nou bij mij komen!

— Och knolletje schei uit of ik lach me 'n ongeluk. Denk je dat ik m'n hande wil beseire an jou gebeinte. Schiet moar gauw hier het hok uit, dan goan ik het roam moake. Of mot ik soms de muis loate piepe?

Meer hoefde hij niet te zeggen om haar te verdrijven en nu ging hij fluitend aan het werk. Dorus zag hij niet meer voor twaalf uur, waaruit hij opmaakte dat hij met Gerritje zat te vrijen of in slaap was gevallen. Jans kwam nog een paar maal in de keuken om water te halen en tegen haar opperde hij beide verdenkingen ten opzichte van zijn makker. Zij vertelde hem dat deze op zolder was maar of hij werkte of sliep, dat kon ze niet zeggen.

— Gerritje heeft wel een half uur met hem staan praten en mevrouw is ook nog bij hem geweest.

— Misschien overlegge ze wat ze ons four 'n trouwcadeau zalle geife.

— Wie zijn ons?

— Ik en brandhout natuurlijk.

Om twaalf uur kwam Dorus beneden. Hij at zijn brood en dronk er een groote kom koffie bij, die Gerritje hem gaf. Dirk bediende ze met afgewend gelaat en op een afstand, alsof hij een nog niet geheel getemde hond was.

— Eit jai niet een stukkie? vroeg Dorus zijn oude vriendin.

— Nee Dorus, zei ze met stille stem — ik zou geen brok

naar binnen kanne krijgen. Toen ging ze de keuken uit en liet de mannen alleen.

— De ouwe dag, zei Dirk om zijn makker op de hoogte te stellen. Je snapt toch soms niet hoe die ouwe waschtobbes hun souitje beine bai makoar houwe.

Dorus keek hem vreemd aan, doch antwoordde niet. Toen nam de ander zijn pijp, stopte haar en stak haar aan.

— Ik zou dat loate, bromde de meesterknecht. D r mag nier nouit geroukt of gepruimd worre en niet gespouge ouk. Al die dinge doen ze bai Godefroui niet. Doar weite ze hoe 't hourt en woare ze stoane.

Dirk knikte rustig met het hoofd en deed een paar diepe halen Toen bood hij den ander zijn tabakszakje aan.

— Ik sou die paip nou moar weglegge, zei Dorus nu dringender. Mot ik je nou ferdorie alles twei keir segge. Je het 't hier al genogt verbruid. Hoe komt 't je in je kop, 't keukemaisie an te hoale en 'r te wille soene? Ik ken Gerritje al oufer de dertig joar en ze het 'r altaid heikel an gehad.

— Woar ijl je nou ofer? vroeg Dirk werkelijk verbaasd. Zeg 's — je hebt op zolder toch niet legge zuipe — want dan bin *ik* d'r ouk. 'k Bin 'n reidelijke jonge, moar je mot main niet m n aige hier loate afbeule en jai mit die ouwe Gerrit an de flesch goan. Gelaike monnike, gelaike kappe.

Nu keek Dorus verbaasd op.

— Bi jai dan sikker?

— Nei. Jai? Woarom froag je dat?

— Woarom of ik dat froag. Froag je dat nog? Allein een sikkere die zich finoal het afgeloaje kan 't in z'n harsens opkomme zoo'n dour en dour fesoendelijk maisie an d'r laif te komme.

— Is dat Gerritje? vroeg Dirk tot meerdere zekerheid.

— Wat dacht je dan wel fan d'r? stoof de oude op Ze mag d'r weise hour. Ze is drie en seifentig joar en ze het ein en zestig joar in elf dienste gediend — moar niet éin kan d'r sóúfeil nageife. Of ze fesoendelijk is? Of je dat niet snapt. Ze het temet stoan huile bai me en mefrou is d'r bai te pas gekomme.

Dirk sprong woest op en wierp bij ongeluk een groote kom aan scherven.

— Zeg 's, nou mot je me toch aindelijk 's fertelle of hier dat heile ouwe souitje beloaserd is of dat ik 't bin en of dat jai van lotje bint getikt. Wat is dat four eintje, die mefrou hier? Of is d'r keirel thuis? Fooruit mit 'm — woar is-ie — en die ouwe moagdepeir ouk — —

Nu werd Dorus ernstig ongerust. Met zoo iemand had hij nog nooit gewerkt en daarom dacht hij hem tot alles instaat.

— Schreeuw niet sou — se hoefe niet alles te houre —. Ik heb 't gesust en nou mag je four fandoag hier nog werreke — —.

— Mag ik? Zeg 's — woar is ze?

— Moar morrege mot 'r een ander mei, zei mefrou. En dan zou ze niks an Godefroui segge — altaid — as je Gerritje verder mit rust loat. Se is d'r niet op gesteld.

— Nei? Ik wou 't juist 's mit 'n end hout prebaire. 't Is godverdikje om je een oap te lache. Of beloaser je me?

— Bai ons, bai Godefroui — —.

— Loup noar je groumoer mit je Godefroui. Wil ik je 's wat segge — je bint broaf ferfeilend. En weit je woarom ik 'm nog niet dros en den heilen dag hier bai jou blaif? Allein moar om ouwe Gerrit te foere en om mit Jans een lolletje te hebbe En fan oafond goan ik mit d'r uit!

— Mit Gerritje? vroeg Dorus wezenloos. Dirk, nu bedaard, vulde een kom water en gaf die aan zijn makker.

— Hieroh — zuip leig. Je bint wel een ouwe burgerturf moar ik kan toch niet goed sien dat je four m'n ouge ferrekt. Nei — as je nou den heilen dag niet meir idioot doet, dan mag je het weite. Ik goan mit Jans op stap en 't is een maid die d'r weitje weit. Loat je dat gedacht sain, ouwe, dronke tobbe.

— Dat is nog nouit fourgefalle bai Gode — —. Hij voleindde niet, wijl hij schrok van Dirk's veranderd gezicht. Toen gingen ze samen naar boven om de reparatiën op te nemen. Dirk kneep Jans in het voorbijgaan in haar hals, maar ze ging haastig opzij. Op de trap ontmoetten ze Gerritje die de oogen neergeslagen hield.

Dorus kwam weer een beetje bij. Hij was nooit vriendelijk en Dirk docht hem heelemaal zoo'n rare snuiter. Maar toch kon hij niet nalaten met hem te spreken en nog wel zijn opinie over de werkzaamheden te vragen. Die vroeg hij zelden aan zijn andere makkers, maar hij kon zich ook niet indenken dat een hunner zoo vreemd en buitenissig zou kunnen doen en spreken als Dirk. Daarom bleef hij hem als een soort wonderdier beschouwen waarmee hij ook anders moest omgaan dan met anderen.

Op den zolder werd de nieuweling ingewijd in een der pleizierige eigenaardigheden van het „Godefrooische". Dorus trok het laddertje waarlangs zij waren opgeklommen óp en verbrak daarmee de verbinding met al wat lager was. Daarna

strekte hij zich uit op een oud stuk tapijt dat daar lag en moedigde Dirk aan hetzelfde te doen.

— Ferrék — doen ze dat altaid bij Godefroui? riep deze zijns ondanks verbaasd.

— Altaid. Hier komme ze niet en de ouwe ouk niet four een uur of drie. Woar is je tabak?

Ze stopten rustig een pijpje en bliezen, languit liggend, blauwe wolken uit. Dirk benutte het uurtje door Dorus te vertellen hoe hij eens op een nacht tegen vier huurkoetsiers had gevochten. Maar hij was nog aan de inleiding toen hij bemerkte dat zijn auditorium sliep.

— Da's seiker so de gewounte bai Godefroui, mompelde hij tevreden en legde zich toen ook op één oor.

HOOFDSTUK IV

Frissche lucht

De dagen gingen voorbij en ze leken precies op vorige dagen. Het was nu eens mooi nazomerweer, luchtig in den ochtend en zomersch-warm in den middag, dan weer plaste de regen uren aaneen in stralen van eindelooze lengte. Sommige dagen bleven dor en zonloos tot vroeger dan anders de avond viel.

Ze schenen precies als alle andere dagen die aan den ouden gemoedelijken winkel waren voorbijgegaan, jaar in, jaar uit — een lange reeks van jaren. Ze onderscheidden zich niet door zeer bizondere teekenen van vorige en toch — — — Men zei het niet, sprak er niet van, hoewel ieder het voelde, de dagen waren *anders*. Anders dan voorheen, voor de oude zaak Godefrooi.

Noch de oude patroon, noch zijn gehoorzame, huishoudelijke gade, noch zijn kinderen zouden hebben kunnen weergeven welk vreemd „iets" de zaak scheen te doorvaren in den laatsten tijd en toch was elk hunner er voor zichzelf van overtuigd dat het niet meer was als vroeger.

Ferdinand, de jonge baas, had het eens schertsend uitgedrukt, zoo terloops en dat scheen het vreemde, het nieuwe het best te typeeren. „Het lijkt wel — of er tegenwoordig wind staat in den winkel" had hij gezegd.

Letterlijk was dat in zooverre juist, dat de deuren van den winkel in de laatste dagen bijna altijd wijd-open stonden en de frissche lucht er nu vrij en frank in kwam. Maar dat was niet het eenige. Alles en allen schenen van nieuwe lucht doortrokken te zijn.

Wuppie, de jongen, moest haar wel het sterkst hebben ingeademd. Zoo stil en bedaard als hij altijd was geweest, zoo opgewekt en rumoerig deed hij in den laatsten tijd. Hij floot, floot alle deuntjes ná van alle orgels die hij van zijn leven had gehoord en stopte niet met fluiten voor hij 'snamiddags naar huis ging. En soms zong hij ook wel, met zijn gillerige, onstandvastige stem en begeleidde hij zich met hamerslagen en voetstampen. Dat kon maar zelden de goed-

keuring van Gerrit wegdragen en wijl deze, door zijn makkers den „zure' genaamd, zich bij afwezigheid van Dorus zooveel als plaatsvervanger voelde, berispte hij den jongen er voortdurend om in termen en bewoordingen, die allerminst getuigenis aflegden van zijn paedagogischen aanleg. Om nog te zwijgen van zijn verminking der mooie spreektaal.

Dit optreden echter getuigde weer van het feit dat de „zure" op zijn beurt zoomin als de jongen, aan de nieuwe lucht had kunnen weerstand bieden en hij zoo goed als deze onder nieuwen invloed was gekomen. Immers durfde hij nu royaler en duidelijker te vloeken dan hij ooit had gedaan, wijl zulks altijd was vreemd geweest aan het orthodox-christelijk karakter der oude zaak. En zelfs verstoutte hij zich nu en dan werkelijk leven te maken bij zijn werk.

Doch deze veranderingen, hoé afbrekend ook voor een zaak die op den netsten Burgwal van de geheele stad stond, waren peulschilletjes vergeleken bij de enorme hervormingen die het eenvoudige patroonshuishouden waren binnengeslopen. De eerste verschijnselen daarvan vertoonden zich bij Coba, de oudste dochter. Dirk, de nieuwe knecht, was toen nog géén week bij Godefrooi in betrekking.

Ze bracht zekeren ochtend den vuilnisbak uit de keuken in den winkel. Dat deed zij óm den dag; den anderen dag was het de taak van de meid. Gewoonlijk stond Wuppie dan al gereed om hem aan te nemen en naar de straat te dragen, doch nu weerhield Dirk hem.

— Blaif d'r fan af, zei hij en wendde zich daarop beleefd tot Coba. Geif u main moar dat beissie — dat is gein fracht voor zulke doameshandjes.

Coba bloosde en durfde haast niet kijken naar die ledematen. Ze wist wel dat ze zóó rood waren door huishoudelijk werk, dat die naam er slechts heel in de verte betrekking op kon hebben. Innerlijk was ze nog boos op Dirk en werd ze nu pas goed kwaad op hem. Doch toen hij daarop vroeg of ze goed had geslapen, was ze zoo verontwaardigd dat ze niet eens kon wegloopen.

— Ik sou wel weite wat ik anders dei dan fullesbakke sjauwe as ik hier de dochter was, ging hij onverstoord voort, zonder zich om Wup's seinen te bekommeren.

Coba wist heel goed wat ze een van het vaste personeel zou hebben geantwoord, als dié haar zooiets had durven zeggen; maar ze wist ook dat het geen van de oudjes ooit in het hoofd zou opkomen de brutaliteit zoover te

drijven. Echter, tegen zoo'n nieuweling stond ze sprakeloos.

— 'k Heb gistere een mouie film gezien, zei Dirk nu zonder den minsten overgang. 't Zou net iets four u sain, denk ik. „Liefde in een luchtballon" hiet-ie.

Nu had ze haar spraak terug.

— Ik begrijp niet waarom je mij zooiets zegt — ik interesseer me niet voor bioscoop, zei ze met een minachtenden trek op haar gezicht.

— Je het minsche die gein oug four mouis en four kunst hebbe.

Nu moest ze haars ondanks lachen, al misstond dit niet weinig haar mager, vroeg-ouwelijk gezicht.

— Van moois houd ik wel en kunst acht ik óók wel. Maar bioscoop is geen van beide. En, ze is niet het aangewezen amusement voor iemand die zijn christelijke plichten kent.

— O joa – jelui bint hier fain — da's woar ouk. Moar doarom mot u niet segge dat 't geen kunst is. Moak 't moar self as je kan. Je snapt d'r gein snars fan hoe ze et 'm lappe en die dinge goan je toch fourbai — as 'n reman zal ik moar 's zegge, woar ze de lui uit 't boek loate stappe om dour de stad te loupe. Sou, as 't gein kunst is nou — wat fiin-u dan wel kunst. En proat me nou niet fan dat u fan mouis houdt, want wie loupt er nou as jong maissie sainde mit sou'n blouse in 'n huis woar jonge manne binne.

Hij wond zich op en wou nog veel meer zeggen maar ze onttrok zich aan zijn gepraat. Die dag bleef ze voor hem onzichtbaar, hoewel ze hem wel vanuit de huiskamer gadesloeg

Toch had hij niet voor doove ooren gesproken. Ze bekeek zich terdege in den spiegel en vond inderdaad haar blouse leelijk en legde haar opzijde om nooit weer aan te trekken. Ze ging naar haar kamertje om het op te ruimen en deed er driemaal zoo lang over als anders. En — in dien tijd deed ze half zooveel als gewoonlijk omdat ze op haar bed zat te peinzen over zijn woorden.

Jong meissie, had hij gezegd en telkens hoorde zij het weer zeggen in haar hoofd. Jong meissie. Zou hij het haar niet hebben aangezien dat ze al dertig was? Natuurlijk vond ze dat hij ook maar een gewone knecht was die zelfs geen betere uitspraak bezat dan Dorus — en dus vér haar mindere. Maar ook docht haar, dat vuilnisbakken dragen eigenlijk geen bezigheid voor een patroonsdochter was. Daarom zou ze het voortaan maar nalaten. En ook nam zij zich voor wat meer werk van haar toilet te maken. Sinds dien dag

liep ze in het huis niet meer met een boezelaar voor en droeg ze zelfs haar haar anders.

Een paar dagen later had ze weer een gesprek met hem. Of eigenlijk, bracht ze hem een opdracht van haar vader en vertoefde ze nog even in den winkel terwijl hij tegen haar uitpakte.

Dirk vond haar niet mooi en niets in haar trok hem aan. Maar, wijl hij nu eenmaal opgewekt van aard was en graag een praatje hield, was zij hem dáárvoor even welkom als ieder ander. Hij begreep echter wel dat zijn nachtvertellingen voor haar minder geschikte conversatie vormden en praatte daarom liever over sport en bioscoop.

— Jullie geloufige maissies hebbe dan aigenlijk ouk een doud bestoantje, viel hij uit. Nouit 's uit, of 't is noar de kerk of de Zondagschool. 't Zou niks four main sain.

— Een ieder heeft zijn eigen roeping, was daarop haar schuchter antwoord. Het was de eerste keer dat ze hem een gereed antwoord gaf en ze bloosde er zoo hevig bij dat hij vreesde dat ze een beroerte kreeg. Hij had eens iemand in een kroeg een aanval zien krijgen en dat was ook zoo begonnen. Maar zijn vrees werd niet bewaarheid; de kleur zakte weer weg en haar wangen herkregen de oude, gele tint.

— Roeping! zei hij minachtend — wát is roeping. Joa — vertel me niet watte de minsche d'r onder verstoane. Roeping is — dat de ein four *dit* en de ander four *dat* is bestemd. Om sou te segge — jai — neim me niet kwoalijk — u is befourbeild four Zondagschouljuf bestemd — verbeildt u je aige — en ik four timmermansknecht. Niet? En as ik nou 's boas wor? En as ik dan weir 's op de flesch goan? En as 'k dan 's opzichter wor — en dan duivelstoejoager of wie weit wat? En as je nou 's duizend dinge bin en wor fan je leife — wat is dan je roeping en wat is dan je ómroeping? Of — hoe je dat noemt.

Net as Zondagafond, toen ik bai de Pathé zat mit die maid fa-me. Ik zai teuge d'r — bestemming — — jou bestemming? Elke maid d'r bestemming is te trouwe — as ze een goser findt die sou besjoege is om het te doen — dát sai ik d'r bai. W'rom tippelt ze nou weg? bromde hij voor zich, toen Coba haastig naar achteren liep om door de keuken naar boven te gaan.

Ze vond hem nu nóg ruwer dan tevoren en schuwde hem dagen lang. Maid! Hij zei „maid" en hij was met „haar" naar een bioscope geweest. Werkvolk bleef toch maar *volk* ook, dacht ze.

't Was eenige dagen later dat Godefrooi tégen zijn gewoonte, in den huiselijken kring met Ferdinand over werk sprak. De meisjes letten er niet op, tot Coba's aandacht werd getroffen door het noemen van Dirk's naam.

— Hij moet uiterlijk over een paar dagen bij van Rooyen beginnen, zei vader bedrukt, als stond het hem niets aan. Zeg — wil je gelooven Fer — dat ik er eigenlijk voor terugschrik.

— Hoe bedoelt u?

— Ik weet niet — of ik er hem wel vertrouwen kan.

— O! zei de jonge baas geruststellend. Als het op vertrouwen aankomt, durf ik hem net zoo goed alles toevertrouwen als aan Dorus. Hij heeft een paar flinke handen aan zijn lijf.

— Dat heeft hij — ofschoon hij niet de eenige is. Anders kon ik hem ook heelemaal niet hebben. Maar vertrouwen en vertrouwen zijn twee. Als ik hem daár heen stuur — en hij maakt het werk magnifiek in orde maar ik ben meteen dien klant kwijt — dan stuur ik hem ál zoo lief naar zijn baas terug.

— Ik heb niets tegen hem — ik vind 'm een leuk-sjap, zei Fer rondborstig.

— Misschien wel een beetje al te leuk — dat is 't hem. 't Komt me voor alsof, sinds dat ik 'm heb, de heele boel anders is dan anders — —

— Dat zei ik immers al, lachte de zoon. Het waait beneden.

— Klets niet! zei Godefrooi bars, wie heeft het over waaien. Dat zingt en fluit hier én bij de menschen; bij alle klanten waar hij komt, heb ik later een complimentje in ontvangst te nemen. 'k Heb 't nog nóóit zoo beleefd, bij niet één.

Godefrooi zweeg even en dronk zijn thee. Moeder onderrichtte Brechtje in een handwerkje en Coba scheen te lezen. Maar ze had elk woord gehoord en ze voelde zich geintresseerd alsof niet over Dirk, maar over *haar* werd gesproken.

— 't Is een leuke gast en een pretmaker, herbegon Ferdinand na een pauze. Ook hij had Dirk's invloed in zich voelen doordringen. Eenige weken geleden zou hij die woorden niet zoo klakkeloos hebben durven uitspreken in den huiselijken kring, maar nu zei hij ze als vanzelf en vader scheen er geen acht op te geven. Van de week 'savond liep ik hem plotseling tegen het lijf — en wie denkt u was er bij hem? Die Jans — die meid van Breslau. En ze lachten — — —

Vader knipoogde ernstig om hem aan Brechtje's tegenwoordigheid te doen denken, maar hij had er geen aandacht op.

— Hoe heb ik het nou, moet ik die taal nou nóg langer aanhooren? riep hij luid en sloeg op tafel. Allen schrokken en Ferdinand zweeg plotseling. Het lijkt alle menschen wel dat je bij hem in de leer bent. Zoo heb ik je nog nóóit hooren spreken en zoo heb je het *hier* ook nooit gehoord. Ga naar boven, Brecht!

Het jonge meisje keek ontsteld op en ging dan schoorvoetend de kamer uit. Ze had ternauwernood Ferdinand's laatste woorden gehoord en nu zoomin als ooit was het in haar opgekomen dat hij iets onbehoorlijks kon hebben gezegd. Maar vader had wel meer van die plotselinge buien van toorn.

Moeder ging met haar mee en droeg het handwerkje. Coba bleef. Ze wist niet waarom ze gaan moest. Maar wel deelde ze in vader's woede. Dirk met een meid op straat gezien en nog wel met een van een klant. Hoe dorst hij het? Zijn onbetamelijk gedrag deed haar blozen en nu haar vader voortging met op tafel slaan, moest ze hem in haar hart gansch gelijk geven. Zij herinnerde zich ook niet dat iets dergelijks ooit tevoren was uitgehaald door een knecht van haar vader.

— Om je op straat te brengen, om je een slechten naam te maken is het! bulderde vader onverstoord door en sloeg met korte tusschenpoozen op tafel. Meneer me knecht gaat uit met juffrouw Jans en hij groet zijn baas. En z'n baas groet hem. Verdikme, verdikme. Heb je dan heelemaal geen verstand in je leege kop — moet jou dan altijd als een kind alles worden voorgekauwd. Wát denken de klanten — als ze het **merken**? Fijne zaak, de knechts gaan uit met onze meiden. **Maken** afspraakies in den tijd dat ze moeten werken. Wat kan **dáár**van terecht komen zeg — zeg het eens?

Coba wist niet wat daarvan terecht kon komen of veinsde als wist ze het niet, maar dat verhinderde niet dat ze het in haar hart steeds meer eens werd met haar vader en ook graag haar meening wou zeggen over dat soort dienstmeiden. Maar dat durfde ze niet en al hád ze het gedurfd, dan zou ze toch niet hebben gekund, want er zat een prop in haar keel.

Anders was het met Ferdinand. Die was opgesprongen en keek zijn vader ferm in het gezicht.

— Waarom zegt u dat allemaal tegen mij? 't Is toch niet mijn schuld.

— Verdikme — dat komt ervan, dat komt ervan!

Toen gebeurde er iets wat nog nooit was voorgevallen in huize Godefrooi. De zoon verhief zijn stem en beantwoordde de verwijten op *luiden* toon.

— Nou — en ik vraag u vriendelijk — of u me niet wil toeschreeuwen als een sjouwerman. En ik *wil* niet als een kind worden behandeld.

Coba stoof de kamer uit; ze kon het niet langer aanhooren. Waar bleef moeder nu toch?

— Hou je mond — kwajongen!

— Dat ben ik niet — ik ben meerderjarig. En als u me niet als zoodanig behandelt, dan dros ik 'm morgen al naar buiten. Dan kan u alleen met dat heele span omspringen.

Godefrooi dacht dat hij of zijn zoon gek was geworden. Hoe durfde de jongen zóó optreden en hoe kwam hij aan die woorden. Dat was hier nieuw, heelemaal nieuw — — Het nieuwe erin overweldigde hem zoozeer dat hij zijn toorn voelde wegzinken en de energie ontbreken, om behoorlijk tegen zijn zoon stand te houden.

Ferdinand bemerkte zijn vader's zwakheid en hield daarom aan. Zelf zag hij hoegenaamd geen kwaad in Dirk's wijze van optreden en in zoo'n vrijerijtje heelemaal niet. En ook had Dirk's methode om iedereen van zich af te blaffen en voor niemand de oogen neer te slaan hem heel wat te denken gegeven en heel wat geleerd. Hij had in zijn voorbeeld de kracht gevonden zijn vader te weerstaan en te trotseeren.

Hoewel, hij was zich zeer goed bewust dat hij nu niet *Dirk* verdedigde, maar voor eigen zelfstandigheid opkwam. Het had hem al lang verdroten dat zijn vader volhield hem te „kinderen," en menige bittere pil had hij er al om moeten slikken, van andere patroonszonen. Maar het ergst had hem gegriefd dat hij had moeten hooren hoe Dirk hem tegenover Dorus had beklaagd en had beweerd dat je dan nog beter opperman kon zijn dan zóó patroonszoon. Want die was tenminste z'n aige self en hij Ferdinand, niet meer dan de zoon van Godefrooi.

De vader wist ook wel dat er iets anders in Ferdinand's woorden stak dan goedpraten van Dirk's wangedrag; namelijk, persoonlijk verweer tegen het gezag der Godefrooische vader-heerschappij. En — hij zou die poging direct met ijzeren vuist den kop hebben ingedrukt, indien hij niet had begrepen dat het daarvoor al te laat was. Te laat. In dat dreigement van naar buiten te gaan stak de bekende koppige wil van den echten Godefrooi — en hij wou het niet laten aankomen op het volvoeren er van. Daarom legde hij nu de wapens van geweld neer met het stille voornemen, die

van overleg te gaan scherpen. Hij vond in de woorden van zijn zoon een goede gelegenheid om strategisch terug te trekken.

— Bovendien zou ik wel eens willen weten wat een enkele jongen voor kwaad doet als hij met een jong meisje op straat wandelt, schoot de jongen als laatste pijl af. Inderdaad zag hij er niets dan pleizier en gezelligheid in en zou hij zelfs graag in Dirk's plaats zijn geweest.

— Wie spreekt van kwaad — in een wandeling —? antwoordde de vader veel zachter en zette zich weer. Ferdinand, geheel ontwapend daardoor, zette zich ook en grabbelde naar zijn sigaar. Maar — je weet dat ik er hekel aan heb zulke dingen te moeten hooren in de huiskamer, waar je moeder en de kinderen bij zijn. Dat gaat niet — dat *past* niet;

— Coba is geen kind meer, filosofeerde Ferdinand nu rustig.

— Nét zoo goed als. Maar Brecht toch zeker wel.

— Ik zei niets verkeerds, hield de jongen vol.

— Nee — dat belette ik je juist.

Moeder kwam binnen met een angstige uitdrukking op haar gezicht. Toen ze de mannen zoo rustig zag praten keek ze verbaasd op, doch zei niets. Ze morrelde een beetje aan het theelichtje.

— Waar zijn de kinderen, moeder? vroeg Godefrooi nu weer met zijn rustige stem welke hem zoozeer kenmerkte te midden zijner broederpatroons.

— Ze zullen wel direct komen, Brechtje zoekt een patroontje. Ze wist vanouds dat vader niet graag werd herinnerd aan zijn uitbarstingen en daarom had ze altijd haar noodleugentje klaar. Brechtje stond nu in de gang en zou direct wel komen, wist ze.

— Ik zou best nog een kop lusten, maar niet zooveel melk. — Dank je — — —

Coba weigerde met haar zusje naar de huiskamer te gaan.

— Ga jij maar alleen. *Ik* ben niet weggestuurd — ik ben weggegaan omdat ik hoofdpijn had. Ga maar alleen — ga maar — —

Ze keerde zich om en Brechtje ging. Toen bleef zij stil liggen — stil peinzen — en ze voelde niet dat groote tranen langs haar wangen kropen. Ze dacht heelemaal niet aan dien mallen Dirk, verbeeldde ze zich — — Ze vond het alleen *net* iets voor een dienstmeid, om uit te gaan met den eersten den besten timmerman die bij je mevrouw aan huis een karweitje komt doen.

HOOFDSTUK V

De familie van Rooyen

Dokter van Rooyen deed een beetje grappig, zooals hij graag mocht doen als de kleine verdrietigheden des levens zijn goede luim niet verstoorden. Hij kuste zijn beide meisjes, Helena en Caroline, quasi teeder-tooneelachtig op de blanke voorhoofdjes en deed of hij een traan wegveegde.

— Gegroet gij laatste morgenrood, zuchtte hij daarna, gegroet — gegroet.

— Dat is uit Faust! beweerde Leentje.

— Wat ben jij geleerd, bewonderde Lientje ironisch, een mensch zou zweren dat het een advertentie uit het Predikbeurtenblad is.

Dokter van Rooyen gaf niet om gedocumenteerden godsdienst, noch om andere en zijn kinderen aardden hem daarin. Ook in andere hoedanigheden, want nauwelijks had Lientje uitgesproken of ze slaakte een gil, die haar moeder door de hersenen drong, wijl haar tweelingzusje uit onschuldige plagerij aan haar vlecht had getrokken. Toen schenen er een paar zware voorwerpen de trappen af te rollen.

— Hé — hé! riep de dokter haar na — zullen jelui zoet zijn en niet in den weg loopen. En geen gekheid maken met den ouden timmerman? Maar reeds sloeg de straatdeur dicht met een slag die de theekopjes deed rinkelen. De jonge dames van Rooyen waren elkaar nagehold en gingen nu naar school.

— Dag moe! zei dokter hartelijk. Hij en zijn vrouw waren uit den kleinen middenstand en beiden kleinburgerlijk genoeg geweest om uit liefde te trouwen. Schoon ze nu al zestien jaren waren getrouwd, schenen ze dat nog niet vergeten te zijn en waren zij zelfs hartelijk tegen elkaar als ze met hun beiden waren. En hun kus, des morgens voor hij heenging om zijn patienten te bezoeken, voelde hij noch zij als een gewoonte die was overgebleven.

— Maak je nou niet overstuur Line en zet je hollandsche opruimzucht opzij voor een maand. En knoop maar in je oor wat Godefrooi gisteren nog zei, voegde hij er met lachend

gezicht aan toe terwijl hij den deurknop reeds vasthield, hoe minder je de werklieden in hun doen en laten belemmert en hoe minder je ze laat merken dat ze in een bewoond huis en erg onwelkom zijn, des te harder zal het werk opschieten en des te eerder ben je ze weer kwijt.

— Ik wou maar dat je dit huis nooit had gekocht, klaagde mevrouw van Rooyen zacht. Cor — het zal toch wel erg onvrij zijn — zoo dag aan dag — —

— Och kindje, 't is maar voor een maandje, dan hebben we weer een heel nieuw huis, zegt Godefrooi.

— Ik was met het oude tevreden.

— Maar de bouwpolitie niet, schertste dokter. Nou — da-ag — en let op de kinderen.

Hij stapte reeds de deur uit en kwam op de trap het keukenmeisje dat de tafel kwam afnemen, tegen.

— Zal je de mannen niet het hoofd op hol brengen, Mina? verzocht hij haar schijnbaar hoogst ernstig.

— 't Zulle me wat mannen zijn, zei ze op haar meest kleineerenden toon. Als dat zelfde ouwe stel weer komt wat hier verleden jaar is geweest, mag u wel een verpleegster voor ze aannemen. Ik wed dat ze nou niet eens meer rechtschapen de trap kunnen oploopen.

— En ze moeten haar juist sloopen en vernieuwen.

— Zij ?

— In elk geval heeft meneer Godefrooi toch nette menschen in zijn dienst, zei dokter kalmeerend. Hij kon nooit goed tegenover het meisje den afstand-toon aannemen zooals tegenover zijn patienten, wijl hij en zijn vrouw, ja de kinderen nog meer, haar eerder als huisgenoot dan als dienstbode beschouwden. Doch, in de vijf jaar dat Mina de familie van Rooyen had gediend en zich onder mevrouw's leiding tot een bekwaam keukenmeisje had ontwikkeld, had zij met haar innig-gemeende aanhankelijkheid, die genegenheid ook werkelijk verdiend. Haar luiden, hartelijken en toch niet hinderlijken lach voelden de huisgenooten dan ook altijd als een aangenaam geluid, omdat ze wisten dat hij slechts werkelijke vroolijkheid tot oorzaak kon hebben.

Ook nu lachte Mina haars ondanks om den quasi-ernstigen rimpel tusschen dokter's oogen, bij zijn laatste gezegde.

— Nou — dat is zoo! beaamde ze vroolijk. Maar — als ze op dien leeftijd ook nog niet net waren, verbeeld je.

— Dag Mina — pas je goed op de provisie-kast.

— Ja meneer — dag meneer! Neuriënd liep ze de trap op.

Dokter van Rooyen had de noodzakelijke verandering in zijn huis telkens en telkens verschoven en uitgesteld, tot het woningtoezicht van geen uitstellen meer wilde hooren. En nu moest hij er toe overgaan zijn vloeren gelijkstraats te laten opnemen om de rioleering te laten veranderen, zijn trappen te laten vernieuwen en nog veel meer. De beide bovenverdiepingen welke hij apart verhuurde waren mede bij de veranderingen inbegrepen. Slaapkamers moesten van ventillatie worden voorzien, moderne closets worden aangebracht inplaats van de oude toestellen, ramen moesten worden veranderd, kortom, het huis moest een omwenteling op kleine schaal ondergaan!

Het was een beetje ouderwetsch, maar bizonder groot huis. Vroeger was het als heerenhuis bewoond geweest maar latere eigenaars hadden het doen separeeren. En nu, schoon de beide bovenste verdiepingen verhuurd werden, was dokter's huis nog eerder groot dan klein voor hem en zijn gezin.

Toen hij het, eenige jaren geleden, betrekkelijk voordeelig kocht, was hem elke gedachte aan veranderen en verbouwen vreemd. Het huis was ruim genoeg, voor praktijk en huishouden beide en dat was hem voorloopig voldoende. Maar, toen was hij ook nog niet de „dokter" die hij nu was en telde hij niet die illustre namen onder zijn clientele welke nu in zijn boeken voorkwamen. En daarom was hij zich pas in het laatste jaar gaan vertrouwd maken met de gedachte, dat een luxueuser wachtkamer, een moderner studeer- en ontvangkamer enzoovoort er slechts het hunne toe zouden bijdragen zijn naam van bekwamen en hupschen arts naar behooren te verzekeren.

Doch de bouwpolitie had van zijn veranderingsplannen lont geroken en hem toen meteen *haar* plannen voorgelegd. Zóó mocht hij veranderen en verbouwen en anders verbouwde hij maar *niet*, werd hem duidelijk gemaakt. Het zou honderden guldens meer kosten dan hij zich had voorgesteld en daarom zag hij er van af. Maar, het bouw- en woningtoezicht niet; men deed hem begrijpen dat de bevolen veranderingen van urgenten aard waren. En nu moest hij door den zuren appel heenbijten.

Hij had zijn praktijk, voor den tijd dat het werk zou duren, verplaatst naar eenige daartoe gehuurde vertrekken, om zichzelven te vrijwaren voor een eventueel instorten van het huis, zooals hij schertsend zei. Maar hij noch zijn vrouw had het huishouden willen opbreken, om allerlei redenen van belang.

— Ze komen laat, mevrouw! zei Mina, 't zal zoo negen uur zijn. Dan hoorde ze het ratelen van een zware handkar en een oogenblik later een hevigen ruk aan de bel. Heere me god — zoo is d'r hier nog nooit gebeld geworden. Had ik m'n mond maar dichtgehouden.

De klepel schudde nog heen en weer en kling-klangde nog krachtig in de klok. Het heldere geluid werd als door de marmeren vestibule opgevangen en het heele huis doorgezonden.

't Lijkt wel de brandweer, mopperde ze, maar dan trippelde ze reeds vlug de trappen af. Mevrouw had haar verschrikt-vragend aangekeken en schudde het vriendelijk hoofd. Ze had al een dag of wat hoofdpijn en élke pijn vond ze vreeselijk. Overigens was ze de goedaardigste doktersvrouw ter wereld, naar Mina's opinie.

Dat zoo'n ouwe beverd nog zoo sterk aan de bel kan trekken, spotte het meisje vroolijk, toen ze de deur had geopend. Dan keek ze verbaasd op en haar oogen tintelden vol dartelen spotlust.

— Hè — wat moet dat jonkie hier doen? vroeg ze aan een ouden metselaar en hoofdknikte naar Dirk. Deze boog opmerkelijk zijn hoofd naar haar toe.

— As je soet bint – sal ik jou *niks* doen.

— En anders?

— Anders goan ik direct weir weg.

— Aju!

— Eirst die groute balke naor binne en het staigerhout! wees Dirk de opperlieden aan, schijnbaar zonder verder op haar te letten.

— Moet dat allemaal in huis? riep ze nu ernstig verschrikt. Jelie gaat van het huis toch geen pakhuis maken, hoop ik.

— Straks komt er nog meir, beloofde Dirk en vroeg zachter: wais nu maor eirst woar de keuke is.

— Waarvoor — opschepper?

— Fan fandoag af — bin ik hier de boas en bin jai m'n ondergeschikte en is je keuke m'n houfdkwartier. En nou goane me mit ons tweitjes een lekkere bak thei drinke.

— Jij weet het goed, lachte ze, direct gewonnen.

— Sou bin ik — je mot 'r four geboure sain. Sain hier kindere in huis?

— Wat ben je toch een bemoeial? Wil je misschien ook weten hoeveel ik op m'n spaarbankboekje heb?

— Niks nieuwsgierig noar, hour. Dat seg je me wel as we noar 't stadhuis raije.

— Zoo ineens?

— Klets niet — eirst thei! Hij gaf haar schertsend een zij-duwetje liep dan de gang door alsof hij in het huis was geboren. Hij wist op een haar hoe hij met de dienstmeisjes moest ompringen en maakte al zijn vrijheden met grapjes weer goed.

Onderwijl de beide oude opperlieden het hout en de gereedschappen in de vestibule zetten dronken Mina en Dirk een kopje thee, zooals de jonge man had bevolen. Het feit dat Godefrooi zoo'n jongen pretmaker inplaats van een ouden knorrepot stuurde, verraste haar uitermate en ze voorzag er een zekere vergoeding in voor de moeite die het werk haar zou verschaffen. Niet dat ze aan minnarij of andere zoetigheid dacht. Haar leven was tot nog toe voorbij gegleden zonder haar een ernstige aandoening te doen doorvoelen. Van liefde wist zij buiten hetgeen de romans haar hadden geleerd, slechts datgene wat bakker en slager haar af en toe van hun vrijerijen mededeelden. En, terwijl haar gezond verstand haar zei, de boeken-romantiek niet in allen ernst op te vatten, verhinderde haar beter sentiment haar weer in, wat die mannen vertelden *dat* te zien wat 's werelds grootste kracht wordt genoemd. In werkelijkheid had zij ook nooit ernstig aan komende liefde gedacht en geen lentenacht had haar nog ooit verrast, zittende aan het raam met vochtige oogen de sterren te bestaren. Haar opinie omtrent de mannen was, dat ze altijd en overal groote herrie maken en in den weg loopen en je desnoods met open oogen bedonderen. Maar voor het laatste paste zij wel op, dacht ze.

Den dag dat Dirk met zijn helpers zijn entréé bij de van Rooyens maakte, kreeg Mina redenen te over om zich van haar juisten kijk op de mannen te overtuigen. Immers werd er niet veel gewerkt maar des te meer gepraat en heen en weer geloopen.

Dirk's beide helpers, Teun en Nicolaas waren vertegenwoordigers van het onvervalscht Godefrooisch type. Beiden waren zij krom van het vele sjouwen en beiden dichter bij de zestig dan de vijftig. Een bepaald vak kenden zij niet, maar als vergoeding voor dat gemis bemoeiden zij zich met allerlei werkzaamheden op zeer uitgebreid terrein. Soms sjouwden zij hout en andere materialen en vergenoegden zich dan met den titel van „opperman". Maar, ook wel metselden zij gaten dicht, door de timmerlieden gehakt en in die uren maakten ze aanspraak op den naam van „metselaar". Wie

hen dan met „opperman" aansprak kon zich gerust net zoogoed tot een stapel steenen wenden, daar zij hem dan net zoo min antwoordden als dat dood materiaal. Ook witten ze wel de plafonds in Godefrooi's eigen huizen en riepen dan aan de trap: „stukkedoor mefrou!".

Ze waren beste, bedaarde mannen die nooit een verkeerd woord zeiden en voor Mina evenveel eerbied hadden als voor de dame des huizes. En — toen het meisje hun om vier uur glaasje cognac inschonk steeg die eerbied schier tot vergoding. Maar ze uitten dien bedaard want ze waagden zich nooit aan buitensporige declaraties.

Vóór twaalf uur werd er niets uitgericht, om de eenvoudige reden dat niemand wist wát hij doen moest. Twee menschen wisten slechts wat er gebeuren moest: dokter van Rooyen en de aannemer Godefrooi. Maar de eerste behandelde dien ochtend een groot aantal patienten en de aannemer liep naar gewoonte straatjes om. Het leek hem eenvoudig bespottelijk, direct al naar van Rooyen te gaan om Dirk te zeggen wát er moest gebeuren. Dat had zijn vader ook nooit gedaan en zijn grootvader zou hem in zijn graf verachten als hij, de stamhouder, het wél deed. Het werk kwam er op geen dag meer of minder opaan en de Godefrooische leus eerde hij hoog: Haastige spoed is zelden goed!

Om hen in beweging te houden en te beletten dat ze zouden inslapen liet Dirk door de beide mannen de materialen naar den kelder dragen. Later veranderde hij van gedachte en beval hij ze, een gedeelte weer naar boven te halen en op de binnenplaats te zetten. En toen dit was gebeurd kwam hij tot het besluit dat de kelder de basis van hun operatiën zou zijn en er dus niets mocht in den weg staan. Dus, liet hij al wat er in was, door de beide oude mannen naar den tuin dragen.

Dat monnikenwerk verbaasde noch mishaagde zijn helpers. Wel beschouwden ze hem nog steeds als een vreemde, wilde eend in de bijt maar erkenden desniettemin zijn aanspraak om hen te regeeren. Zoover zij zich hun leven konden herinneren, had tot nog toe iedereen, werkman zoogoed als patroon, vrouw zoowel als man hun gecommandeerd en hadden zij zelfs niet de kleinste bezigheid op eigen initiatief of volgens eigen inzicht verricht. En dat „de timmerman" net zoogoed hun baas was als Godefrooi zelf, dat was zoo klaar als een klontje.

Al dat noodeloos heen en weer sjouwen van gereedschappen en materialen was voor hen dagelijksch werk. Dat hadden

zij altijd meegemaakt aan de oude winkels waar zij hun leven hadden doorgebracht en ze hadden het altijd heel gewoon gevonden. Als zij tot denken waren in staat geweest, zouden zij het hebben vergeleken mét, en even nuttig en noodzakelijk hebben gevonden áls het zig-zag rijden tegen een hooge brug op.

Om twaalf uur zocht Dirk weer de keuken op om zijn boterham te verorberen; zijn oude makkers vergenoegden zich met een plaatsje in den kelder. Mina drong er bij hen op aan dat ze ook zouden komen, maar ze weigerden standvastig. Teun oordeelde dat ieder zijn plaats moest kennen en Nicolaas gebaarde hoofdschuddend dat hij het daarmee eens was. Toen kregen ze een ketel koffie met bijbehooren.

— Bid jij nooit voor je gaat eten? vroeg Mina schijnbaar verwonderd. Dokter van Rooyen was liberaal en Mina had sinds ze een klein meisje was, van gebed noch kerk geweten.

Dirk schudde het hoofd, met vollen mond. Een oogenblik later was hij tot spreken bekwaam.

— Mot je nouit doen, zei hij ernstig — 't is erg ongesond. Je hebt lui die as se bidde gein hap noar binne kenne kraige.

— Dan moeten ze eten ná het bidden.

— Jai had adfekoat motte worre. Of loup je wel eins eintje se huis voorbai?

— 't Mocht wat! zei ze minachtend, jelui werklui ziet altijd verbazend tegen geleerde lui op. Ik niet!

— Ik dan wél? vroeg hij met reden verbaasd. Het was de eerste keer in zijn leven dat iemand hem verweet tegen een wezen op te zien.

— Het schijnt van wel. Ik heb lak aan ze. Ik heb al eens kunnen verkeering krijgen met een advocaat.

— Met een flesch vol? spotte hij.

— Zanik niet — Met een van vleesch en bloed. Maar ik wou 'm niet.

— Jai — wou — 'm — niet — —? keek hij haar ongeloovig aan.

— Nee natuurlijk niet — — Hij was getrouwd.

Dirk floot even heel schel en keek haar doordringend aan. Hij vond haar knapper dan Jans, van Breslau.

— Ik bin nog niet getrouwd, zei hij veelbeteekenend en met nadruk.

Mina schaterde het uit.

— Maar jou lust ik óók niet, vent! zei ze dan openhartig. Wil je nog een kop koffie?

Zoo'n antwoord was hem vreemd uit een jong-meisjesmond.

Onwillekeurig floot hij nog eens en wel zoo schel als tevoren.

— Hé — wie fluit hier zoo lustig in de keuken, klonk de stem van dokter van Rooyen. Heb je bezoek Mina?

Dokter deed ernstig en gewichtig en kwam beleefd op Dirk toe. Deze knikte beleefd tot groet, doch bleef rustig dooreten, zich verkneuterend in Mina's bewonderenden blik voor zijn durf.

— 't Is een timmerman van Godefrooi, dokter! zei ze helder.

— O — hij begint zeker in de keuken. Een goed begin is het halve werk. —

— Daarom duurt het ook zoo lang, mopperde Mina.

— Dus u komt hier den boel onderste boven keeren, timmerman?

— Om u te diene dokter — moar ik heit Dirk.

— Dan zullen we je ook Dirk noemen, begreep dokter, joviaal. Zie maar goede vriendjes met Mina te worden en te blijven.

— Ik bin erg verdroagsoam, merkte Dirk bescheiden aan.

— Dat zijn alle mannen, vriend, lachte meneer van Rooyen vriendelijk. Nu — ik ga ook een stukje eten. —

— Een oardige vent, oordeelde Dirk. Wou je om hem niks fan die adfekoat weite — Mien?

— Je hebt je brood op — hé?

— Dus het blaift néi?

— Wát nee?

— Dát! Ze geife 'n reuse-film in de „Union."

— 'k Heb jou met je film en je „Union" niet noodig. Die advocaat heeft zelf twee bioscopen. Ga je al weg? vroeg ze plagend daar hij nog geen beweging van opstaan maakte.

— Joa — ik goa in den kelder een paipie rouke.

Hij ging weg zonder groet en zocht den kelder op. Innerlijk griefde het hem sterk dat ze zijn toenadering zoo onverschillig had afgewezen. Zelfs een reuze-film had haar niet kunnen doen zwichten. Dat was het uiterste wat hij tot nog toe van het schoone geslácht had ondervonden en het prikkelde hem geducht. Verdorie, die scheen zich te verbeelden dat ze in hem, Dirk, den eerste den beste voorhad. —

Teun en Nicolaas waren in slaap gevallen en snurkten broederlijk naast elkaar. Voor hen bestonden geen vraagstukken, noch redenen tot overpeinzing.

Hij bekeek zijn oude makkers en dacht aan het kerkhof. Hij forceerde zijn verbeeldingsvermogen om zich hen als jonge mannen voor te stellen, maar kon zich geen visie scheppen. Die menschen waren als oude Godefrooiers geboren,

dacht hij ten laatste. Hij vlijde zich op een kist neer en keerde hen den rug toe. Nu trachtte hij zich voor te stellen hoe hij er zou moeten uitzien om op Mina een verpletterenden indruk te maken. Ze had hem nog nooit op z'n „zondags" gezien, anders had ze wel ánders gedaan, meende hij. Zijn groote sportpet zou wel geen succes hebben, docht hem en met groote wereldwijsheid sprak hij half luid:

— Asse ze 'n echte meneir four hebbe, dan mag tie 'n koal jassie droage, en 'n ouwe pet op hebbe en ze schoene scheif loupe. Moar o wei — goane ze mit 'n werkman op stap. Dan mot alles in de puntjes sain en 'n bourd an woar je in stikt en 'n hoed op. Want de doud hebbe ze oan 'n pet. En liefst siene se je hartje winter mit geile loarse mit lakneuse — —

De oude werklieden werden er wakker van en schudden, achter zijn rug, ernstig en langzaam hun oude hoofden om die wartaal.

— Fan morrege in de kroeg leik-ie nog sou bai ze positiefe, zei Teun bedroefd.

— Oufer wien se neus het-ie 't nou?

— Hai mot noudig wat fan neuse segge — Heb je wel's meir sou'n kokkert gesien? Sou die sikkert sain? Toen sliepen ze weer in en gaven een uur later aan Dirk heel wat moeite, om hun zoo stil mogelijk op de been te krijgen.

In den middag kwam Godefrooi en geen kwartier later vulde het huis van dokter van Rooyen zich met nog meer van die ernstig-doende en gewichtig-sprekende heeren. De stadsopzichter voor bouw- en woningtoezicht sprak het meest en de anderen knikten veel en schenen zijn woorden ernstig te overdenken. De loodgieterspatroon, een societeitsvriend van Godefrooi, kreeg het leeuwenaandeel van de goedgunstige opmerkingen van den opzichter en was niet uit diens onmiddellijke nabijheid te verdrijven. Weshalve de schilderspatroon en de stucadoorsbaas zich zoo goed mogelijk met elkaar vergenoegden en zelfs den behangerspatroon als dritte im Bunde opnamen, toen hij, klein en dik en blozend zich met alles wilde bemoeien en van niemand antwoord kreeg.

— Wat 'n praatsmaker is die opzichter, fluisterde Mina Dirk toe.

Hij haalde de schouders op; dat behoorde zoo bij zijn nieuwe houding jegens haar. En daarin volhardde hij tot hij naar huis ging. Tot dát oogenblik had hij niet anders gedaan dan het heele huis doorgeloopen van den kelder tot de

bovenste verdieping, die aan een oude weduwe met haar roodharige dochter was verhuurd. Maar nu had hij het bestek in zijn hoofd, had hij Godefrooi verzekerd en deze had hem nog een duidelijken wenk gegeven dat van Rooyen een goede klant was en dat alles in de puntjes moest worden uitgevoerd.

Dokter van Rooyen vertelde des avonds van zijn plotselinge komst in de keuken en noemde Dirk een jonge man die een goeden indruk gaf.

— Als hij nu maar goed werk geeft en het een beetje gauw doet, klaagde mevrouw. Zou hij niet te amicaal worden met Mina?

Dokter glimlachte; zijn blik gleed snel langs de meisjes die dat gezegde gretig hadden opgevangen.

— Pa — is 't een leukerd? vleide Lientje.

— Hé, hé — wat is dat? Nou — dát heb je er van, lachte hij zijn vrouw toe.

— We hebben hem nog heel niet gezien! betreurde Leentje luid. Morgen vraag ik hem of hij het scharniertje van mijn naaidoosje maakt, fluisterde ze haar zusje toe.

— De jongen heeft een intelligent gezicht maar zijn spraak is er een beetje mee in strijd. Dat die menschen geen innerlijken drang voelen om zichzelven te verheffen. Spraak en optreden, 't is toch je begin, je alles in een maatschappij als de onze.

— Het blijven immers maar werkmenschen, meende mevrouw. Lientje — wil je er aan denken dat je morgen nog een half el lint meebrengt. Die juffrouw met het donkere haar moet je helpen, die weet het precies.

— Spreekt-ie „jordaansch," pa?

— Nee — die niet — ze draagt een lage, witte blouse. En als ze méér vraagt moet je zeggen dat mevrouw Korbijn óók vijf en tachtig cent heeft betaald voor het zelfde lint.

— Ja, ma!

HOOFDSTUK VI

Dirk richt zich huiselijk in

Den volgenden morgen liet Mina om zeven uur de schel stil galmen en haastte zij zich niet, met open doen. Toen volgde op den eersten ruk een tweede, die haar hevig zou hebben doen schrikken zoo ze den vorigen dag niet een grondigen blik op Dirk had geslagen. Toch vond ze het beter niet nog langer te talmen; als ze hem goed kende zou hij binnen vijf minuten het schelledraad van elkaar rukken, dacht ze en vond dat toch zonde. Dus slofte ze tergend langzaam de gang door en voorzag zij zich reeds van een extra onverschillig gezicht, toen haar plotseling een lichte, lenige gestalte voorbijschoot en de voordeur open deed.

— Hé — denk je dat het luilak is, meisie? ontsnapte haar, verbaasd. Maar ze kreeg geen antwoord, want heel de aandacht der kleine was op den binnenkomende gericht.

— Morgen Mien! galmde Dirk luchthartig en stak schertsend den mond vooruit. Dan deed hij of hij schrok. Heeft zij de bons gekregen? vroeg hij.

— Goeden morgen mijnheer! zei Leentje bedeesd. Ze was haar zusje te vlug af geweest en het eerst naar beneden gesneld om hem te zien, doch nu voelde zij zich het eerste moment wel wat overrompeld.

— Zeg maar gerust Dirk, hoor! moedigde hij haar aan. Dan wendde hij zich quasi verontwaardigd naar Mina. Foei — wat ben je toch langsoam. Mot nou express de jonge-juffrouw noar beneide kome — —

— 't Is niets, zei Leentje luchthartig — 'k moest toch even op straat zijn.

— In uw nachthemd?

Leentje bloosde en Mina rukte ter versterking aan.

— Ik snap niet dat je niet aan je werk gaat, in plaats van je tijd te verkletsen.

— Mit jou heb 'k niks te moake — 'k was juist in conversoasie mit de jonge juffrouw hier.

— Is-ie blond of bruin, Helly? klaterde Lientje's stem naar omlaag.

— 't Is geen nachtpon — bloosde ze nu diep — een gewone witte jurk.

— 't Is een mooie. Je ziet ze sou wel 's bai Hirsch.

— Liberty, verbeterde de bakvisch.

— Nou joa — één m — —, versprak hij zich bijna. Ik bedoel — loud om oud aiser. In allebai soake mot je 'n dot spieje geife four dien foddenboel. Heb je sloap, Teun?

— D'r zit wat in m'n oug, zei de oude man.

— Joa — we goan noar den kelder, besliste Dirk alsof dat een radicale oplossing voor alle kwalen inhield. Dag jonge doames!

— Maak alsjeblieft niet zoo'n spectakel, riep Mina hem achterna.

— Me beginne doalijk te sloupe, antwoordde hij kalm zonder haar aan te zien.

Hij deed zooals hij beloofde. Geen vijf minuten later beukten de beide oude mannen gaten in de keldermuren en zaagde Dirk de onderste trapstijlen door. Bij elkaar was het een geweldige herrie die nog versterkt werd door de luide kreten waarmee Dirk naar beneden telefoneerde.

Op Mina sloeg hij geen acht en hij nam niet de minste notitie van haar uitdagende blikken. Gedurende de rustpoozen onderhield hij zich met de meisjes, die in een half uur tijd wel twintig verschillende voorwerpen naar de keuken brachten en er weer vandaan haalden.

Hij huichelde en dat wist hij heel goed. Veel liever dan die beide hupsche, huppelende jonge meisjes zijn puntige gezegden toe te voegen, had hij zich een gezellig half uurtje bij Mina in de keuken neer gezet en haar van zijn avonturen verteld. Maar ze had hem gisteren in zijn eigenliefde gekrenkt, door te doen alsof er jongens van zijn slag bij wagens vol aan de markt komen.

Toch beviel ze hem. Ze had iets in zich, hij wist niet wat, iets wat haar in zijn oog anders deed zijn dan Jans, van Breslau. Ze was brutaler dan Jans, dacht hij, maar des te meer schik zou hij ook met haar hebben als ze eens mee uitging.

Nu hij zoo gezellig over de meisjes mijmerde bleef zijn zaag steken. En de oude mannen beneden, lieten nu hun mokers rusten. Het zaaggeluid was voor hen zooveel als de trommel voor het bataillon. Als ze Dirk niet meer hoorden, dan dachten ze dat het consigne „pauze" was.

Het was nu ineens zoo stil in het huis dat de beide bakvisschen tegelijk de trap afstormden.

— Is er wat?

— Is er een ongeluk gebeurd, timmerman? riepen ze.

— Nog niet! zei hij gedachteloos.

— Nóg niet? Kán er dan een gebeuren? vroegen ze verschrikt.

— D'r gebeure dour de bank twei duisend ongelukke p'r joar in het bouwfak, trad Dirk nu op zijn manier in bizonderheden.

— Zooveel. En — ook erge?

— Erge? haalde hij nu minachtend de schouders op. Erger dan doud kan 't niet, sou 'k segge. Allein in Amsterdam falle d'r joarlijks drie honderd timmerliede, acht en zestig loudwurme, honderd drie en twintig metseloars, neigentien stucadoars en ein voeger doud, vervolgde hij nu somber. Meir niet

— Verschrikkelijk — o wat vreeselijk, klaagden de meisjes aandoenlijk. Ze kwamen wat dichter bij om hem vooral goed te verstaan en Dirk legde nu zijn zaag uit de handen en nam een gemakkelijke zithouding aan. Een zaag vond hij een vreeselijk werktuig in de nabijheid van jonge meisjes en ook docht het hem nog wat te vroeg om hard aan te pakken. De gezichtjes der jonge meisjes interesseerden hem bizonder. Hij keek haar nu vlak in de oogen en blikte heelemaal niet meer naar de keuken.

— Joa, ging hij verder, nou reiken ik nog niet eins de kreupele en de manke die ein en die twei beine verliese of 'n arm breike.

— Ik denk dat jij daar wel nooit gevaar van zal loopen! riep Mina nu schamper. Hoogstens van in slaap vallen zou ik zoo zeggen.

— Hoe kan je nu zoo iets zeggen, Mina, nam Lientje het voor hem op. 't Is heelemaal niet kiesch, vind ik.

— Ik vind het niet kiesch den timmerman op de handen te kijken en hem in zijn werk te hinderen. Moeten jelui niet naar school?

— School? We zijn geen kinderen.

Voor het eerst vielen ze bits tegen Mina uit. Deze keek haar glimlachend aan en schudde het hoofd. Toen liepen ze heen, met haar neusjes in den wind.

— 'k Bin gistere goaf mit 'n maissie fan een klant uitgeweist, vertelde Dirk toen hij in de keuken zijn boterham at.

— Interesseert me heelemaal niet. Zou je hier nog lang werk hebben?

— Een oardig maissie — niks katterig en heilemoal gein verbeilding op d'r laif, negeerde hij haar vraag.

— Kan me niets schelen. Wordt vandaag het privaat weggenomen?

— As de loudgieter komt kan je het die froage — 't interesseirt main niks. Wat four lui wone hier bofe?

— Op de bovenste verdieping een weduwe met een dochtertje, glimlachte ze stil.

— Dan goan ik doar beginne, noa schafte.

— Wat moet je daar doen? Ik dacht dat eerst die trap wegging.

— Dat doet-ie ouk — en dan goan ik ouk weg. Straks komt d'r een nieuwe moar eirst mot de loudgieter d'r achter bai. D'r sal toch wel wat four me te doen sain bai die weduwe, filosofeerde hij. Al bin ik bai d'r bofe, hoef ik toch juist niet te werke. Wie weit — kittel ik het dochtertje 'n beitje in d'r hals.

Mina liet een ketel dien ze juist onder de kraan hield, vallen; ze schaterde het uit en gooide van louter schik Dirk een kopje water in het gezicht. Dat was meer dan hij kon verdragen. Hij gooide zijn brood opzij, ijlde op haar toe en gaf haar een zoen. Maar ze worstelde zich los en kletste hem met haar natte hand op het gezicht, tot hij, schuddend als een hond na een bad achteruitstoof.

— Ben je heelemaal mal, zei ze kalm. Van een advokaat wou ik niet aangehaald zijn en door werklui wil ik heelemaal niet worden gezoend.

— Je verbeildt je aige toch seiker niet dat je te f'rnoam bint four 'n werkman. Ik heb die maisies wel 's meir gekend moar ik seg je f'ruit — se komme allemoal op de koffie.

— Ik voel me niet te voornaam — maar wel vreemd tegenover iederen vreemde.

— Vreemd? Je kwam me nog wel bekend four.

— Maar jij mij niet, lachte ze. Moet je nog thee? Haal het dochtertje van de bovenste verdieping maar aan. Ze is hoogstens een jaar of vijf en dertig en ze heeft rood haar en een wrat op haar neus. Geef háár nou eens een zoen als je zoo'n lefjongen bent.

— Seiker op d'r wrat, meesmuilde Dirk.

— Of ergens anders — moet je zelf zoeken. Ze wordt secuur verliefd op je want ze zoekt al een jaar of twintig naar een man.

— Is se dan sou kieskeurig?

— Nee — maar de mannen schijnen het te zijn.

— Sou d'r loud sitte? ging Dirk er ernstiger op in. Is se nog al siekelijk?

— Haar moeder zit er warm bij en zij zou verschrikkelijk graag getrouwd zijn. Als ik jou was nam ik ze allebei.

— En wat mot ik dan mit jou beginne?

— Toe — hoepel nou op — —

Na schafttijd kwamen er twee loodgieters, oude hoofdschuddende mannen van het Godefrooische type. Kalm en bedachtzaam liepen ze de gang op en neer en brachten hun gereedschappen en materialen naar binnen. Daarna gingen zij bij Dirk staan, die weer aan de trap zaagde en vroegen hem hoe het met zijn makkers ging.

— 't Sain nog net sulleke sloapkoppe as se altaid binne geweist, antwoordde hij onverschillig. Motte jullie in den kelder beginne?

— Binne de goate al in den muur gehakt, vroeg de oudste wantrouwend.

— Weit ik niet. Nicolaas en Teun binne beneide.

De loodgieters hadden nauwelijks die namen gehoord of hun gezichten klaarden zichtbaar op. Ontroerd diepte de een zijn zakje pruimtabak uit den broekzak op, liet zijn makker er met groezeligen duim en wijsvinger in grabbelen en stapte daarna naar de keldertrap, het zakje zegevierend voor zich uitdragend.

— Ik sal se 'n pruimpie bringe — Keis, zei hij aangedaan.

— Wacht — ik goan mei — 'k goan mei. Wat 'n kwiebus — wat 'n wilde fink het Godefrooi hierhein gestuurd. As dát moar goed goat — as dát moar goed goat.

Nadat de loodgieters waren bijgekomen van hun verwondering over den jongen timmerman en zij met Nicolaas en Teun een pruim tabak hadden gewisseld, wees Dirk hun het begin hunner werkzaamheden aan. De oude rioleering onder den keldervloer moest vervallen en in de plaats daarvoor zouden zij een ijzeren pijplozing door den kelder brengen. Benevens een nieuwe ópgaande lozing, tot aan de bovenste verdieping ten behoeve der moderne closets.

— Mot dat allemoal fandaog nog kloar? vroeg eén droogweg.

— Nei — hier mag vooral niet hard gewerkt worre. Het maisie hier lait aan hartkloppinge.

De oude loodgieters keken elkaar aan en schudden het

hoofd. De oude opperlieden hadden hun al eenigszins ingelicht omtrent hun dwazen makker, maar ze waren nog niets gerust. Hún patroon had eens in een erg drukken tijd een jongen knecht voor tijdelijk aangenomen, wel tien jaar geleden, en maanden nadat hij weer was vertrokken kwamen er nog vertoornde moeders en broers in hemdsmouwen naar hem informeeren. Ze wisten *alles* van die jonge lui af.

Dirk liet ze hun gang gaan en wandelde naar de bovenverdiepingen om eens bij de buren een kijkje te nemen. Zoolang zijn werk bij dokter van Rooyen zou duren, beschouwde hij diens huis als het zijne, waarin hij zich vrijelijk kon bewegen. Maar nu lag het hoofdzakelijk in zijn bedoeling, het „rooie dochtertje" van de „bovenste" eens goed op te nemen.

Eigenlijk was hij woedend op Mina dat ze, trots zijn tegemoetkoming, even onverschillig bleef als den vorigen dag. Hij was dat niet gewoon en daarom griefde het hem des te meer. Ze scheen er al zeker van te zijn dat hij „smoor" op haar was en daarom had ze hem van de rooie dochter gesproken, dacht hij. Want, dat het meisje zoo leelijk zou zijn als Mina haar beschreef, kon hij niet goedschiks aannemen.

Op de onderste verdieping woonde een jong echtpaar waarvan de man boekhouder was aan een fabriek en overdag niet thuiskwam. Het vrouwtje, een lieve blondine van even vijf en twintig jaar, riep Dirk vriendelijk toe dat hij maar moest binnenkomen. Ze had van de bazen gehoord dat er bij haar ook moest worden gewerkt zei ze, en hoe eerder de timmerman begon, des te gauwer was ze hem weer kwijt.

— 'k Heb nog gein eins, 'n voet in huis gezet — en nou wil u me d'r weir uit hebbe, verweet hij haar en zijn blik gleed bewonderend langs haar klein. mooi figuur. Ze zag zijn blik en bloosde Ze was nu al vijf jaren getrouwd en haar man bewonderde niets meer aan haar.

— Moet u hier veel doen? vroeg ze.

— De prifaat mot weg, d'r komt 'n closet. En de oanrecht mot ik sloupe, fanweigens d'r 'n nieuwe gootstein komt en nog meir. Wat binne 't bofe four mensche? vroeg hij daarop als hoorde het er bij.

Het vrouwtje vond die vraag niet ongewoon en was blij een nieuw en onuitputtelijk onderwerp van conversatie te hebben. Ze trippelde wat heen en weer en schonk voor Dirk een microscopisch kopje thee in en vertelde onder de hand van haar bovenburen. Lui die het goed hadden; de oude vrouw moest veel geld hebben, maar gierig — o zoo gierig.

En smerig — verschrikkelijk. Eén keer in de vier weken werden de kleedjes geklopt en dan mocht de meid niet eens hard kloppen, wijl ze anders te veel zouden lijden.

Dirk vond het gezellig en liet zich bij toeval op een stoel zakken. Het vrouwtje zei er niets van en vertelde ferm door. Nooit werd de zoldertrap gedaan, nooit, *nooit* en als je bij vergissing de leuning vasthield kwam je met een paar vuile, bestofte handen beneden. En eens, toen de gootsteenlozing verstopt was, deden de buren of ze van niets wisten en lieten ze het vuile water kalm naar beneden druipen. Het vrouwtje liet Dirk de vlekken aan het plafond zien en vertelde nog van een nieuw gordijntje dat er totaal door bedorven was.

Dirk luisterde half en knikte met het hoofd. Hij bekeek het aanrecht en bedacht hoeveel hout hij er voor zou noodig hebben om het opnieuw te betimmeren. De bovenramen moest hij ook schuifbaar maken.

De bewoonster schreef zijn nadenkende houding aan haar boeiend vertellen toe en voelde zich erdoor gevleid en aangemoedigd. Het speet haar dat ze niets vinnigs kon bedenken op haar oudste buurvrouw, maar tot vergoeding gaf ze Dirk een uitgebreide lezing van de dochter. Spoedig wist hij nu dat de „rooie" bijna veertig was en monsterleelijk en dat ze letterlijk al jaren lang op de loer lag naar een man. Twee keer had ze al eens aanzoek gehad op een advertentie, maar telkens waren de mannen na het eerste bezoek weggebleven. O — ze zou zelfs den vuilnisman nemen, als hij maar wou, verzekerde de aardige blondine.

Ze stond nu vlak voor hem, een hoofd kleiner dan hij en raakte in het vuur van haar spreken hem neermalen aan met haar boezem. Dirk kreeg het een beetje warm. Tegenover dienstmeisjes kende hij een bepaalde gedragslijn, maar hoe men zich tegenover getrouwde vrouwtjes moest gedragen, dát wist hij niet. Zij echter scheen niet verlegen voor hem te zijn, dacht hij.

Haar vrijelijk uitpraten over de buren vuurde hem aan; een oogenblik dacht hij zelfs dat ze opzettelijk zoo praatte om hem durf en aanleiding te geven.

Afkeerig was hij er niet van — maar dit geval was hem zoo nieuw, zoo vreemd. En hij herinnerde zich de geschiedenis van een jongen timmerman als hij, die zich eens met een getrouwde vrouw te groote vrijheden had veroorloofd. Ze had geschreeuwd, gegild, ze had hem geschopt en gekrabd en de buren, te hoop geloopen, hadden hem in hun veront-

waardiging van de trappen gesmeten. Voor de buren behoefde hij *hier* niet bang te zijn; maar, als zij eens kabaal schopte en hem krabde, dacht hij bezorgd.

Hij keek haar nog eens aan en vond dat haar gelaat heelemaal vrij was van wreede voornemens. Toen wendde hij den blik af als speurde hij aandachtig naar het raam dat hij moest schuifbaar maken en streelde tegelijk schijnbaar onwillekeurig haar boezem. Hij schrok innerlijk van zijn durf en verwachtte een geduchten nagels-aanval. Maar hij hoorde noch voelde iets en toen gleed zijn hand nog lager, langs haar been.

Toen hij zijn hoofd weer omwendde stond ze nog net zoo voor hem, onschuldig-vriendelijk lachend als een aangehaald kind. Nu voelde hij zijn laatste restje beschroomdheid verdwijnen. Zonder zeggen, zonder vragen, ritselde hij aan haar kleeren. Zoo gemakkelijk was het hem nog nooit gemaakt. Dat had een getrouwde vrouw nu weer voor boven een meisje, dacht hij.

Later vertelde ze hem dat ze al vijf jaar getrouwd was en ze geen kinderen had. Zij had er graag eenige gehad, al was het maar één; maar, haar man had er geen verlangen naar. Ze sprak nu nog nét zoo met Dirk als toen hij pas was binnen gekomen; heel vriendelijk en anders niet. Het gebeurde had op haar geen diepen indruk gemaakt en haar net zoomin tot teederheid gestemd. Haar natuur voerde haar niet tot hevige hartstocht-uitingen, maar evenmin tot verweer jegens den man die haar nam. Als haar man dien ochtend ware thuisgebleven, of de kruideniersbediende had zijn bleuheid overwonnen, had zij zich aan een van hen gegeven. Zij liet zich gaan, niet uit onweerstaanbaren drang daartoe, maar omdat ze dacht dat de man die haar nam, ook recht op haar had.

Dirk kuste haar toen hij wegging en ze keek hem er vreemd op aan. Maar toch zei ze hem vriendelijk goedendag.

Hij ging nu niet naar de bovenburen doch vatte zijn werk aan de trap weer op. Zijn succes dat even plotseling als onverhoopt tot hem was gekomen, bracht hem tot nadenken. Hij wist zich geen verklaring te geven omtrent de gemakkelijke overgave van die mooie vrouw van beteren stand dan hij en dat maakte hem stil. Hij schertste niet meer met Mina en was ook weinig spraakzaam jegens de jonge meisjes.

De oude trap naar de bel-étage nam hij weg, doch de nieuwe arriveerde nog niet. Dirk zette er een ladder voor

in de plaats waarlangs nu de dochtertjes als matroosjes op en neer klauterden.

De loodgieters waren met veel herrie in den kelder begonnen en schenen vooreerst geen plan te hebben naar boven te komen. Daarom stelde Dirk het sloopen van het privaat in de keuken nog wat uit, wijl hij hun hulp behoefde om het nieuwe closet te plaatsen. En naar hun houding te oordeelen die Godefrooischer was dan van de Godefrooiers zelven, waren zij dáár vooreerst nog niet aan toe.

Den volgenden morgen was het blonde vrouwtje even vriendelijk tegen hem, maar ze deed uit de hoogte, toen hij toespelingen maakte op den vorigen dag. Het verwonderde en griefde hem en om zijn zinnen wat te verzetten zocht hij de bewoners der bovenste verdieping op. Maar het noodlot scheen hem ook daar ongunstig. De „rooie" was niet thuis en nadat de oude vrouw hem vijf minuten aan één stuk had afgesnauwd omdat hij zoo luid aan de deur had geklopt, was hij in zijn schik dat ze hem heelhuids liet gaan.

In den middag was het blonde vrouwtje weer voor hem te spreken en amuseerde hij zich nog beter met haar dan tevoren. Het was nu geen plotselinge overval zijnerzijds noch onverwachte overgave van haar kant. Zij wisten nu beiden wat komen zou en genoten er van.

Mina voelde wel dat de keuken haar grootste aantrekkelijkheid voor Dirk had verloren en dat hij zich bewust en koel van haar afwendde. Maar dat speet haar niet. Ze vond hem een leuk „joch," maar méér ook niet.

Dat hij het „huis" opzettelijk meed, schreef zij toe aan zijn negatief succes, bij *haar*. De jonge mevrouw van Korselaer had zij altijd gekend als een dame die zich wist te gedragen en het kwam niet in haar op dat Dirk andere redenen dan die met zijn werk samenhingen kon hebben, om haar zoo trouw en langdurig te bezoeken. De beide oude opperlieden en de loodgieters bleven bij dokter van Rooyen bezig en nu dacht ze, zooals trouwens de werkelijkheid nabij kwam, dat Dirk hun moest vóór blijven op de verdiepingen.

De meisjes, Leentje en Lientje, misten hem bijna voortdurend na elken schooltijd dat ze thuiskwamen en het hinderde haar meer dan zij zich zelve en elkaar verzekerden. Reeds de wijze, waarop haar vader voor het eerst over hem had gesproken had haar beider belangstelling voor hem opgewekt en haar kortstondige kennismaking met hem had die eerder versterkt dan gesust.

Schoon pas vijftien jaren oud dachten zij zich reeds volslagen bakvischjes en gedroegen zich daarnaar. En ze hadden de liefde reeds een voornaam deel harer overdenkingen afgestaan.

De onderwijsinrichting die haar beiden vormde stond in den reuk van geavanceerd te zijn en inderdaad werd daar rekening gehouden met nieuwe gedachten en stroomingen. De leeraar voor nederlandsche taal en letterkunde was eerder jong en geestdriftig dan waardig en bezadigd te noemen en zijn respect onder de jonge dames dankte hij hoofdzakelijk aan zijn ongegeneerd gestrikte, zwarte das. Men zei van hem dat hij socialist was en dat vonden de jonge meisjes *verrukkelijk*. Ze hadden het allerliefst haar klasse omgezet in een „onverschillige jonge dames club" tot het houden van sociale lezingen en hem als eerevoorzitter aangesteld, maar ze lieten dat terwille van het schoolreglement. Wat de meisjes niet verhinderde hem aan te moedigen Vondel en Bilderdijk op den achtergrond te stellen voor Herman Gorter en Henriette Holst.

De jonge onderwijzer had die aanmoediging echter niet meer noodig. Datgene wat hij zijn beginsel noemde maakte hem al moediger dan noodig was, geestdriftige jonge dames uit den gegoeden burgerstand tot de literatuur in te leiden. Het poëtisch socialisme van Gorter en Holst was hem zelfs nog te vaag om de kind-meisjes een vasten grond te geven en zoo ging hij er allengs toe over, haar het meer realistische van Heyerman's tooneelwerken bij te brengen.

Er mochten onder de jonge dames enkelen zijn geweest die voor die literatuur haar neusje optrokken, de meesten harer gaven zich eraan over als koelies aan opium. Leentje en Lientje van Rooyen behoorden wel tot de vurigste aanhangsters der nieuwe leermethodes. Zij en haar vriendinnen spraken reeds in dagen niet meer over diverse bakvischspelen doch voerden haar conversatie hoofdzakelijk over Heyermans, van Eeden en zelfs de Querido van *„De Jordaan"*.

O — hoe gaarne hadden ze Dirk nu eens terdege aan de tand gevoeld en hem eerlijk en duidelijk zijn oordeel gevraagd over de nieuwe literatuur en het moderne Nederlandsche tooneelstuk. Maar tot nog toe had haar iedere rechtschapen gelegenheid tot het voeren van een serieus gesprek met hem ontbroken. Nu eens, was Mina niet uit haar nabijheid te verdrijven, dan weer was de gelegenheid schoon en hadden zij tijd voldoende, maar ontbrak weer de hoofdpersoon, omdat

hij noodzakelijk bij mevrouw van Korselaer moest werken. Altijd belette er iets, haar geestdriftige hartjes geheel en vrij voor een volbloed proletarier uit te storten en nieuwe wijsheid te hooren van de lippen des mans uit de „omhoog worstelende klasse."

Zekeren middag troffen ze het. Dirk had een kleine onaangenaamheid gehad met de jonge, blonde vrouw en was toen resoluut naar de bovenste verdieping geloopen. Hij klopte luid en een gescheurde stem riep „binne"! Toen trad hij snel de keuken in doch vluchtte er nog sneller uit. Het eerste gezicht op het „dochtertje" van de „bovenste" of, zooals de buren haar noemden, „de rooie" had hem zoo doen schrikken. Hij had zich voorgenomen voor het eerst eens dáár zijn twaalfuurtje op te eten, maar die gedachte zette hij ijlings van zich af. Liever dronk hij Mina's koffie, trotseerend haar ijzige koelheid en schampere opmerkingen, dan dat hij zijn etenslust liet bederven, door het gezicht van *die* „rooie". Maar Mina was boodschappen doen zoodat de kinderen de koffie voor de werklieden verzorgden.

De oude opperlieden en loodgieters bleven nog steeds volharden in hun Godefrooische opvatting dat knechten in den kelder moeten schaften. Zoodoende had Dirk de keuken voor zich alleen en nam hij dan ook heel gemakkelijk op twee stoelen plaats. Leentje schonk de koffie in en haar zusje bewonderde zijn vaardigheid in het oogknikken.

— Wat doet u dat leuk, zei ze eindelijk.

— Wat — me keg eite? vroeg hij verbaasd. Alledoagsch werk hour.

De meisjes lachten hartelijk en dachten tegelijk aan haar jongen, geestdriftigen onderwijzer. Ja — het was toch waar, erkenden ze in gedachten, zelfs in zijn humor was het proletariaat oorspronkelijk. Ze knikten elkaar eens toe; beiden vonden ze hem er lang niet kwaad uitzien.

— Lange krul-haren zouden hem niet misstaan, peinsde het naar lyriek overhellende Leentje.

— Ik zou bést met hem uitdurven, dacht het democratisch-voelende Lientje en droeg zorg haar blozend gezichtje te bukken. Zelfs als hij geen boord droeg maar een zwarte strikdas. Echter, hadden zij zich *andere* conversatie met hem voorgesteld dan over krul-haren en strikdassen. Maar alle begin is moeilijk.

— Houdt u van kunst? begon Lientje plots, voelend dat ze iets moest vragen, om hem aan het praten te krijgen.

Dirk keek haar verbaasd aan en at een plak worst van zijn boterham af.

— Wat bedoel-u? vroeg hij eindelijk. Kuns — kuns — of ik van uitgoan hou?

— Ja — ja — viel Lientje gauw bij, of u nogal veel uitgaat — naar schouwburgen bedoelen we. Nietwaar — men is toch niet alleen op de wereld om te werken, maar ook het hoogere stelt zijn eischen. Naast het lichaam stelt de geest zich en vraagt voedsel en ontwikkeling.

Dirk had maar weinige uren in zijn leven met lezen verknoeid en zijn ontwikkeling had hij in de turnclub genoten. Overigens kende hij voor dergelijke praatjes van jonge meisjes maar één énkele uitlegging. Hij keek de beide, blozende meisjes niet ongenegen aan.

— Doar binne jullie nog wat te jong four, zei hij stil hoofdschuddend. Anders mit plesier hour. Moar nou — liever gein heibel mit je poa en moe.

Het ging de beide jongwijze dingen door het hoofd dat die leuke jonge man haar vragen nog-al typisch had opgevat. Maar beiden hielden zij zich onwetend, om zich jegens elkaar niet te verklappen.

— We bedoelen eigenlijk of u veel van tooneel houdt.

— Van tooneelspeelkunst en -literatuur.

— Kent u de nieuwe literatuur?

— We bedoelen niet de tachtiger — maar de latere.

— Hoe oud denke jullie in Jesusnoam wel dat ik ben? Zoo verroest sien ik 'r toch nog niet uit, sou ik segge. Of is 't 'n grappie omdat ik heb gesegd dat jullie te jong sain om mit me uit te goan? Nou — teige foere kan 'k hour — goan je gang moar.

— Ik denk dat we ons verkeerd uitdrukken — ziet u, herbegon Leentje. We wilden zoo graag eens met u praten — en nu — als je *praat* dan spreek je toch het meest over kunst.

— Vind je? Och — jullie maissies van gegoeie ouwers — dat wil ik anneime — moar wat weit 'n werkman nou van kuns?

— Moet u niet zeggen — nee — néé. De heele nieuwe kunst, de dramatische en de lyrische, de beeldende en de toonkunst, ze staat met haar rechtervoet gevest op het omhoog worstelend proletariaat, viel Leentje geestdriftig uit. Hoevele jonge kunstenaars komen er heden ten dage niet uit de arbeiderskringen voort en hoeveel zullen deze ons niet nog schenken?

Dirk dronk zijn kop leeg en liet hem door Lientje opnieuw vullen. En ook deze dronk hij eerst half leeg, voor hij antwoord gaf.

— Och wat, zei hij dan, 't is allemoal meir kouwe drukte dan werkelijkhaid. Ik heb onder al m'n kennisse net éin die an kuns doet. Mit nóg twei jonges werkt-ie an 't hougrek, bai Flora. Moar denk je nou — dat se die arreme mieters feruit hellepe? Se kenne gein eins angassement kraige bai C'reé. Se motte gein kunst hebbe van arreme lui.

— Carré geeft ook geen kunst. Gaat u nooit naar een schouwburg?

— Wil jelui nou sou graag 's? knipoogde hij.

— Nee — m'n zus *vraagt* het zoo maar.

— O — joa — om ofer kuns te proate. O joa — je kan me elke sondagoafond in de bioskoop finde. 'k Heb pas de neigerhut van ouwe Toun gesien.

— Van oom Tom. Nu — ja — maar dat is geen tooneelkunst. Houdt u niet van Heyermans? Gaat u nooit zijn stukken zien?

— Heyermans — Heyermans — peinsde Dirk. Wacht — ik weit 't al. Bai Spree hé — —? 't Is die keirel die altijd op 't touneil kompt as 'n dronke farreke en-ie proat dour se neus. Ik find 'm een meildot — moar je heb lui die hun aige 't loazerus om 'm lache.

Het werd de meisjes nu wat bar. Ieder voor zich vonden zij het wel niet zoo verschrikkelijk — Heyermans schreef wel erger jargon — maar zij geneerden zich voor elkaar. Toch wilden zij haar pogingen nog niet staken, om in die proletarische ziel door te dringen.

— Nee — u begrijpt ons toch niet — —

— We bedoelen den schrijver Heyermans.

— Totoal onbekend!

— Totaal onbekend? Herman Heyermans onbekend? En „Op Hoop van Zegen" dan en „Allerzielen" dan en weet ik hoeveel stukken meer.

— As 't die fent niet is die dour se neus proat — dan ken ik hem heilegoar niet. Jelie sal 't wel mis hebbe. Weit je wie speile kan? Bouwmeister — die ouwe. 'k Heb hem loatst nog op de bioskoup gesien — moar — petje af, hour.

— Bioscoop — daar kan je geen zuiver spel zien, lispelde het lyrische Leentje.

— Nou — 'k heb 'm ouk op de planke four me gehad — in 't bioskoup-theater. Vaiftien stuivers eirste rai flak four

an — asjeblieft hour. As die an se hoare trekt, dan blaife de bossies in se hande sitte. En smoele dat-ie kan trekke — en mot je 'm houre schreeuwe as tie een beitje mot four den droad komme. As je van tooneilspeile spreikt — is dat je man — moar niet die fent — die Herremans — hoe heit-ie?

— Heyermans! Ja — maar — Bouwmeester zelf schrijft de stukken niet die hij speelt.

— Doet-ie niet? Je sou segge — hai segt 't anders four den vuist weg op.

— Nee hoor — dát is juist kunst. De nieuwe Hollandsche — —

— Main 'n biet. Wil ik je 's wat segge maissies — — Loat die Herremans 't hem 's noa doen — mit se dour se neus kletse.

— Caroline!

— Ma roept! Toe Leen!

— Nu ga jij maar!

— Helene! Wat doe je toch zoo lang beneden?

— We moeten naar boven, mijnheer — — —

— Seg moar gewoun Dirk hour — se segge 't allemoal.

— Kom jelui nu haast?

— Nu — da-ag!

De meisjes vlogen de keuken uit en trippelden tegen de ladder, die de trap verving, op.

— 'k Gelouf w'rachtig dat die snotdinge nou al trek hebbe, bromde Dirk en zoog behagelijk zijn koffie op. Woare se moar een joartje ouwer. Smoel hebbe se anders genogt — en se binne niet leelijk ouk. 'k Wou dat Mien me soufeil had geife an te houre — dan wist 'k sekuur woar ik f'n oafond mit 'r heinging.

HOOFDSTUK VII

Een nieuwe verovering

Cornelia Gerritsen was een niet meer zoo heel jonge, oude vrijster, en had een voorkomen van een niet alledaagsche leelijkheid. Volgens Dirk was ze het „gemeinste, leilijke, rouie rotmormel" dat hij nog ooit van zijn leven had gezien.

Dien ochtend dat hij haar zoo spontaan was ontvlucht had hij volstrekt niet gehuicheld. Dat iemand zóó foeileelijk zou kunnen zijn en toch bleef leven, had hij tevoren niet kunnen denken.

Het eenige mooie aan haar, was haar gebit; wat verder aan haar te zien was stuitte het oog dat naar haar keek. Haar rood haar glansde niet in gouden schijn als rood haar gewoonlijk doet, maar leek als gewelddadig met menie bemorst te zijn. En nooit droeg Cornelia het als kapsel maar altijd als een verscheidenheid van kapseltjes. Ook loog haar gelaatskleur tegen zekere theorie die verkondigt dat roodharigen een lelie-blanke huid hebben. Of, misschien was de hare wel blank geweest, maar slechts in haar vroegste kinderjaren. Dirk vertelde Mina dat hij er een eed op zou durven afleggen dat er niet een „tweide smoel" zou zijn te vinden in heel Mokum, zóó *goor* en zóó *onsmakelijk* als die van de „rooie."

Cornelia was echter van binnen niet zoo boosaardig als zij van buiten afstootelijk was. Eerder, snakte haar hart naar teederheid en zou zij waarlijk niet de persoon zijn geweest om liefdevolle tegemoetkomingen van ongetrouwde mannen met hoogheid en afkeer af te wijzen. Het tegendeel was eerder waar, doch de ondervindingen welke zij had opgedaan hadden haar doen vinnig en wantrouwig worden jegens de meeste mannen.

Een broer had zij nooit gehad; slechts een zuster, acht jaar jonger dan zij en zoo lief en aanvallig dat haar verloving in zeer korte termijn haast onmerkbaar in een huwelijk was overgegaan. Vrienden, tegen wie Cornelia zou hebben kunnen coquetteeren en die haar hadden kunnen het hof maken waren er dus niet van broerskant geweest en de

eenige zwager van zusterszijde had van begin af aan zoo pertinent doen merken dat hij speciaal voor de jongste dochter kwam, dat de gesmade oudste zich heilig had voorgenomen hem eeuwig te versmaden, al zou hij nog eens op zijn knieën om haar liggen snikken.

Maar met vrienden van broers, die niet bestonden en de beminde van haar eenige zuster, die deed alsof *zij* niet bestond, was ook de geheele denkbeeldige voorraad aanbidders uit haar eigen stand uitgeput. Want de oude Gerritsen had altijd in café een stevigen borrel gedronken, maar hij had nooit iemand verzocht bij zich thuis een flesch te komen open maken en Cornelia's moeder was nu eenmaal „een mensch op zichzelf." Zoo dacht en noemde zij zich altijd en wie daaromtrent met haar van meening verschilde hield zulks stil voor zich en bleef weg. Dus was de oudste dochter op straffe van te zullen overblijven wel verplicht geweest beneden haar stand naar een man uit te zien en daar had zij niet veel succes mee gehad. De bakkers en de melkbezorgers, de kruidenier, de timmerman en de slager, hadden zich allemaal haar bier en thee goed laten smaken, maar telkens als zij was begonnen haar groenachtige oogen verliefd te laten lonken, had de een na den ander zijn glas laten staan om naar beneden te vluchten.

Zoo had Dirk gedaan nog vóór er zelfs van bier was sprake geweest en eenige dagen aaneen had hij beurtelings zijn tijd verdaan bij zijn blond mevrouwtje en Mina. Ook had hij af en toe gewerkt en zelfs de nieuwe trap kant en klaar afgesteld. Maar er was geen kwestie van dat hij zich van de bovenste etage zou kunnen áfmaken. Hij zou daar zoowel als in het heele huis moeten werken en dat vooruitzicht deed hem soms uren aaneen zitten mijmeren. Bang was hij volsterkt niet, maar een mensch heeft zijn voorgevoelens en Mina wist in haar zeldzame, genaakbare buien angstwekkende staaltjes te vertellen van Cornelia's niemand ontziende mannenjacht.

Als hij zoo zat te mijneren, dan begluurden Teun en Nicolaas hem met hun eigenaardigen, Godefrooischen glimlach. Die beteekende zooveel als een aanmoedigende toestemming en ging gewoonlijk in een verdiend slaapje over. Het werk leed daar niet onder, want de loodgieters wachtten niet op hen met het vorderen hunner werkzaamheden, daar Dirk op zijn beurt hen in het geheel niet tot spoed aanzette.

Leentje en Lientje wisten niets van Godefrooische levens-

beschouwingen maar des te meer van lyriek en volksverheffing. En beiden hadden zij haar eigen, stille gedachten als zij dien sterken, blonden, jongen werkman zoo zagen zitten mijmeren. Allebei hadden ze gevoeld dat het komen zou en elk harer verweet haar tweelingzusje gemis aan kieschheid door zich altijd als derde op te dringen.

Dirk merkte niets van de gevoelens die hij geheel zonder opzet bij de meisjes had verwekt. Wanneer hij ze wel eens zoo gedachtevol naar hem zag staren, verweet hij zich gemeenlijk dat hij er nooit aan dacht een snoeperijtje voor ze mee te brengen. Maar de verschijning van Mina's bloote armen was dan weer voldoende om de kinderen en de duimdrop die hij ze reeds in gedachte toebedeelde te vergeten en levendige vergelijkingen te maken met het roode spook van de bovenste etage En dan sprong hij vlug op, om een kunststukje met zijn zaag en beitel uit te halen of om een wonderbare geschiedenis te verhalen; een en ander wat Mina Siberisch koud liet. De advocaat was bovendien kamerlid geworden, liet ze zich eens ontglippen. Dirk snoot daarbij heftig zijn neus, maar hij kon er geen gepast antwoord op vinden.

Hoe kalm en waardig ook de mannen hun taak opvatten, vorderde het werk toch. En de dag naderde dat Dirk zich aan de bovenste etage zou moeten voorstellen.

Zekeren dag hadden de loodgieters in een vlaag van ongemotiveerden werklust op de tweede verdieping meer pijpen gesloopt dan zij aanvankelijk van plan waren geweest. En nu verbood hun opvatting van regelmatig werken hun, bij mevrouw van Korselaer geheel af te maken, voor zij den toestand der privaat en leidingen op de verdieping boven haar hadden waargenomen. Zoodat Dirk zich verplicht voelde bij de „rooie" zijn opwachting te maken om houten kokers en andere betimmering weg te sloopen.

— Teun, goa effies mei! noodigde hij den ouden man uit.

— W'r four, Dirk? vroeg de opperman verbaasd. Onder de Godefrooiers noodigde men elkaar alleen tot „meegaan" uit als men in een bekende straat liep en een nog meer bekenden hoek naderde.

— Goa nou moar mei — dondert niet w'r four! liet Dirk zich ontvallen. Het blonde mevrouwtje keek hem verschrikt aan en vluchtte in de binnenkamer. Teun hurkte bedaard in een hoek en stopte zijn pijp, waarop Dirk de wijste partij koos en alleen naar boven ging.

— Wat een werk, hé timmerman? kraste Cornelia hem in het oor, toen hij nauwelijks een voet in de gang had gezet. Hij gaf een onverschillig antwoord, maar zijn knap, vroolijk uiterlijk had reeds zijn onvermijdelijk werk verricht. De „rooie" was al verliefd, op het eerste gezicht.

Een heele verantwoording voor u — zoo'n groot werk, timmerman? fleemde ze en toen Dirk een korten vloek uitstootte vervolgde ze zachter:

Nee, moeder is niet thuis!

Ze bleef bij hem staan en bijna in een adem doorpraten. Als hij haar op de teenen trapte ging ze ijlings op zij en twee keer dat hij zijn hamer op haar schouder liet vallen vroeg ze belangstellend of zoo iets niet kon breken.

Dirk sloopte wat weg moest en wilde daarna verdwijnen; maar, hij kreeg er geen gelegenheid toe. Toen hij een uitvlucht zocht en zei dat hij den loodgieter wat wilde zeggen, schreeuwde zij zelf de boodschap naar beneden en tot drie maal toe haalde ze eigenhandig een stuk gereedschap, wat hij beslist noodig had, naar boven.

Hij vond haar nu nóg leelijker dan den eersten keer en verwenschte Godefrooi met al zijn voorouders, omdat hij hem in die benarde positie had gebracht. Maar Cornelie kon hem niet genoeg aanzien en bewonderen en ze beefde reeds van angst bij de gedachte dat Mina van het *huis* haar misschien al was vóór geweest.

Nu hij eenmaal boven was wilde Dirk liever werken om zoo min mogelijk verplicht te zijn in haar gezicht te kijken; maar zij veroorloofde hem dat niet. Ze vond het schande dat meneer Godefrooi zijn personeel zoo afbeulde en noodzaakte Dirk met haar thee te drinken in de ouderwetsch-maar degelijk-gemeubileerde voorkamer.

— Aardig ameublement, vindt u niet? vroeg ze, hem lieftallig toelonkend. Dirk had het gevoel als gleed een aal langs zijn rug en rilde merkbaar.

— 't Is allemaal voor mij. Als ik trouw komt moeder bij mij inwonen — vindt u niet leuk. Hoe vindt u die kanapéé?

— De mot zit d'r in! wees hij op een aantal gaatjes.

— O — die! Die zitten d'r al in, zoolang ik me de kanapéé heugen kan.

— Hoeveel zegt U?

— Ik heb ze nog nooit geteld. —

Dien avond ging hij zoo vermoeid naar huis alsof hij twaalf uur aaneen op een nieuw gebouw had gewerkt. Hij was

totaal óp en zei geen woord van afscheid. Mina keek hem spottend na, doch de meisjes blikten naar hem vol deelneming. Ze hadden vijftien jaar lang lief en leed samen doorstaan en waren bijna alles voor elkaar geweest; maar, dat de een de ander nu niet haar „wezenlijk" geluk gunde, vonden beiden erg onhartelijk. En ze huilden zich in elkaars armen in slaap.

Den volgenden dag ging Dirk met een bak vol gereedschappen naar mevrouw Korselaer en verschanste zich in haar binnenkamer. De aardige blondine had weer een verliefden ochtend en was hartelijker dan ooit voor den jongen timmerman. 't Allerliefst had hij geen notitie van haar genomen en stil gewerkt, wijl hij den vorigen avond met Jans voldoende van de liefde had genoten. Maar hij was leep genoeg om smeulend vuur niet te laten uitgaan en eenmaal weer op dreef had hij er toch geen spijt van. Zoo'n levendig getrouwd wijfje was toch altijd weer iets anders dan een jong meisje dat hij van meet af moest opbrengen, docht hem.

Hun vreugde duurde slechts kort; Cornelia kwam hem halen, zonder complimenten. Ze riep langs de trap dat ze niet in den rommel wou blijven zitten en kwam, toen haar roepen niet hielp, naar beneden. Mevrouw Korselaer schrok geweldig toen ze haar hoorde komen. Ze wist dat Cornelia ongegeneerd genoeg was om onaangeklopt binnen te komen. Uit vrees joeg ze Dirk bijna naar boven en bezwoer hem, den heelen dag niet terug te komen.

Cornelia scheen haar moeder, iets als een vrouwelijke zeekapitein, al op haar wijze te hebben ingelicht. De oude dame deed beleefder tegen hem, dan haar dochter ingetogen en vroeg hem om twaalf uur heel vormelijk of hij aan tafel wilde komen. Hij kreeg voor het eerst in zijn leven een servet voor en om zich te wreken snoot hij er heimelijk zijn neus in. Het eten was echter goed, erg smakelijk zelfs, en hij behoefde maar te kijken naar den gebraden eendvogel of Cornelia bediende hem met de lekkerste hapjes.

— 't Is heerlijk geweest — u wordt wel bedankt, zei hij, een beetje ontroerd door zijn volle maag.

— Zoo eten we altijd, antwoordde Cornelia. Haar moeder knikte daarbij en toen knikte Dirk voor de pret mee. Om erger te voorkomen zei hij dat hij weer moest werken; maar daar wilden de dames niets van weten. Eerst moest hij het album met familie-portretten zien en hij smaakte dat genot, zittend op de kanapé naast Cornelia en haar kopjes gevend

en van haar krijgend, als waren zij een stel speelsche katjes.

Haar moeder blikte vol vreugde op het paar en haar bovenlip waarop een donkere snor welig tierde, plooide zich tot een vriendelijk bedoelden grijnslach.

— Nee — blijf jij maar zitten, zei ze, opstaand om af te nemen. Jongelui hebben altijd wat met elkaar te keuvelen; waar oude menschen niets mee te maken hebben.

Cornelia had geen oogenblik het voornemen gehad om op te staan en nú ternauwernood haar moeder verstaan. Ze had het klaargespeeld het album gedeeltelijk op Dirk's knie te schuiven en tegelijk haar hand in de zijne te werken. Dirk bemerkte het en een vreemd gevoel bekroop hem, iets wat hem altijd beving als een insect hem hinderlijk was. Maar, zijn maag was nog vol en hij wilde niet al te ondankbaar schijnen, dus liet hij haar zijn hand rustig aaien en begrabbelen. Het kwam hem voor dat zelfs dit mee-dineeren met bewoonsters en het handje-plak spelen van leelijke, oude vrijsters óók al moest behooren bij het werken aan een zaak als „Godefrooi".

Cornelia beefde zoozeer van geluk dat haar mager beenderenstelsel rammelde. Zoo lief had ze nog nooit naast een man gezeten. En — welk een man was deze wel. In gedachten kende ze hem, naast zijn onmiskenbare uiterlijke knapheid, *alle* talenten en goede eigenschappen toe. Bovendien leek hij haar als geboren om een meisje als zij was lief te hebben en te vertroetelen.

Zijn stilheid was in haar oogen een gratie te meer. Daarin meende zij, zijn bewondering voor haar te zien, die zich nog niet goed dorst uiten in woorden en daden. O — graag had ze haar hoofd schuin tot hem opgeheven en hem haar mond tot een kus voorgehouden, maar haar moeder liep voortdurend heen en weer en dat mocht hem eens beletten zich te geven zooals hij verlangde. Ze haalde echter haar schade in door hem bijna voortdurend met den knie aan te stooten, waaruit Dirk begreep dat dat lichaamsdeel jeukte en zij het daarom tegen hem aanschuurde. Het maakte hem wee en bijna wenschte hij, dat hij maar nooit in dit huis, ja zelfs nooit bij Godefrooi ware gekomen. Voorbij zijn geest gingen de tallooze schaftuurtjes welke hij in den nieuwen bouw, op de groote karweien had meegemaakt; bij regenweer in de keet en anders op de schaafbank, in de krullen, of buiten in het gras, in den zomer. Hij zag zich weer temidden zijner makkers zitten, terwijl ze vertelden en lachten, of twee tegen elkaar „voerden," of boomden over politiek en andere dingen.

Een lijmerige stem wekte hem uit zijn mijmerij. Ja — dat was de baas; alleen Godefrooi kon zoo zeuren, docht hem.

— Komt u even binnen mijnheer Godefrooi, hoorde hij het schelle geluid van mevrouw Gerritsen antwoorden. Hij zit nog aan tafel.

— Aan tafel? Wat moet-ie aan tafel doen?

— Hij houdt mijn dochter even gezelschap, terwijl ik afneem. Ga u maar naar binnen, als u wil.

Dirk voelde zich als een dief bij betrapping. Het was hem nog niet overkomen dat Godefrooi hem zoo kort na schafttijd opzocht en hij wist niet hoe hij zich moest houden. Immers, hoewel er geen tweede winkel was in de geheele stad waar zoo leuterig werd gewerkt en den lijn getrokken als bij Godefrooi, moest men zich er echter altijd houden alsof men in drukke werkzaamheden zat. Officieel moest iedere knecht altijd in de weer zijn; of hij al werkte of slechts deed alsof, dat kwam er minder op aan.

— Goeden middag juffrouw! — Dag Dirk! groette de oude heer. Dirk groette een beetje bedremmeld terug. Hier aan tafel, naast die maldoende oude vrijster, voelde hij zich niet zoo erg op zijn gemak en zoo vrij jegens zijn patroon, als in de werkplaats.

Cornelia drukte hem aanmoedigend de hand, maar stond dan plotseling op. Eerstens wilde ze graag de beschroomde maagd spelen, maar óók begreep ze dat Godefrooi zijn knecht wilde spreken. Ze trippelde naar haar moeder toe als een opgejaagd hert.

— 't Schiet beneden al een beetje op, zei Godefrooi, om te beginnen.

— 't Closet in 't huis is kloar, moar in den kelder mot nog heil wat getimmerd worre. Komt de opzichter nog fandoag?

— Die heb ik een kistje sigaren gestuurd — laat hij die nu eerst maar 's oprooken, antwoordde zijn patroon. Dan trok hij zijn gezicht in ernstiger plooi. Ik hoop maar dat je je niet te vrij aanstelt bij de menschen.

— Ik te frai, verwierp Dirk met kracht, dat sou net den eirste keir sain dat ik sou iets dei.

De oude heer schudde stil het hoofd. Gedurende de laatste weken had hij met Dirk vreemder dingen zien gebeuren, dan in vijf en twintig jaar met heel zijn personeel, maar hij had zich al aangewend het een en ander door de vingers te zien. Dat hij Dirk echter zou aantreffen, aan tafel naast de

dochter des huizes, had hij in zijn meest toegevende bui niet kunnen denken.

— Ik wil maar zeggen — dat het een knecht niet past — aan tafel te eten met de klanten — — —

— As u moar niet denk dat 't four main een lolletje is — — —

— En een werkman past het heelemaal niet, zich zoo vrijpostig aan te stellen, tegenover een jonge dame — — —

— Jonge doame — die rooie marremot. D'r moeder had 'r al jaore geleje motte versuipe — — —

Verschrikt door die taal liep de kerksche heer Godefrooi de huiskamer uit, gevolgd door Dirk. Ze liepen nu samen de trap af.

— 't Staat niet en 't hoort niet, zei de oude man bedaard waarschuwend. Een knecht is een knecht en ieder moet in zijn stand blijven. En ik zou het heel onaangenaam vinden als mijnheer van Rooyen zich over jou of over je gedrag kwam beklagen. Uit!

Ze gingen alle verdiepingen na en Godefrooi inspecteerde het werk wat verricht was en weidde uit over hetgene wat nog moest worden uitgevoerd. In het huis trof hij den dokter aan, die hem aanstonds aanklampte voor een praatje. Dirk nam de gelegenheid waar om Mina toe te knikken. Ze had een goede bui en lachte hem toe.

— Waarom ben je niet komen koffie-drinken? schertste ze. Je hebt het bij mevrouw Gerritsen zeker beter dan hier.

— O — je — erg oardige lui, pochte hij.

— Wie zou nou tegen jou niet aardig zijn? Heb je het dochtertje al gevraagd of ze eens met je naar de bioskoop gaat?

Verschrikt brak Godefrooi, die dat verstond, zijn praatje met den dokter af om Dirk ernstig aan te blikken. Hij dacht den grond onder zich te voelen wegzinken, den goeden, ouderwetschen, vaderlandschen grond. Was die jonge man nou heelemaal gek geworden, dacht hij, dat hij dergelijke voorstellen durfde doen aan jonge dames van goeden stand.

Maar veel tijd tot verontwaardiging had hij niet, daar de dokter hem schertsend onder den arm nam en meetroonde naar het nieuwe closet wat de loodgieter pas had geplaatst. Nu kwam de oude timmerbaas op zijn praatstoel en begon hij honderd uit te vertellen over de veranderingen der laatste jaren, veranderingen die niet altijd verbeteringen waren, volgens hem. Dokter van Rooyen kende hem terdege en mocht hem zoo graag op gang helpen voor een enkelen keer. De loodgieters bemerkten als deskundigen dat hij in

zijn doordraven nog al eens de plank missloeg, doch zwegen, minder uit kieschheid dan wel om het dubbeltje wat zij van hem verwachtten En de oude Teun en Nicolaas stonden eerbiedig te luisteren: blij, weer eens een ouderwetsch-degelijk woord te hooren na al den nieuwen onzin, dien Dirk nu al dagen aaneen tegen hen uitkraamde.

Toen Godefrooi eindelijk was uitgepraat en ook de dokter zijn patienten ging opzoeken, zocht het heele personeeltje tezamen den rustigen kelder op. En dien middag werd er nog maar luttel uitgevoerd.

HOOFDSTUK VIII

Het jonge geslacht Godefrooi

Zekeren avond wandelde Dirk met Jans door een hoofdstraat. Het was nog vroeg, nauwelijks negen uur en het weer lokte. Dirk voelde zich lichter te moede dan de laatste dagen. Cornelia had een aanval van zware hoofdpijn welke hem tot voorwendsel was geweest om niet op de bovenste verdieping te werken. Dus had hij zijn tijd weer verdeeld tusschen de familie van Rooyen en het blonde vrouwtje. —

Jans liep lustig te babbelen en te lachen en haar uitbundige vroolijkheid paste goed bij zijn opgewektheid. Nu vertelde ze juist van haar oude vriendin Gerritje. Deze had namelijk Dirk niet geheel vergeten, maar de ware toedracht der zaak zooals die zich den bewusten dag had voorgedaan was haar volmaakt ontsnapt. Dus zeurde ze op goed geluk voortdurend tegen Jans, over knappe, jonge mannen die de deur van advocaat Breslau plat liepen om haar te zien en met haar verkeering te krijgen. Dat amuseerde Jans, die anders weinig afleiding had, uitstekend en altijd was ze vol gehoor als Gerritje vol verontwaardiging sprak van alle pogingen tot schaking en verleiding die ze reeds had weerstaan en die ze waarschijnlijk nog zou moeten bekampen, in de toekomst.

Dirk bleef af en toe staan om zijn lachbui meester te worden, bij de gedachte aan de mummie die hij zou hebben willen onteeren. Dat voorbijgangers hem vreemd aankeken hinderde hem volstrekt niet. Wel waakte hij er voor dat ze niet ál te vreemd keken en deden. Ze mochten wel een béétje schik om hem hebben, maar ze moesten het niet overdrijven, dacht hij.

Hij voelde zich niet erg verliefd meer op Jans en uit gewoonte dacht hij dat het met haar wel net zoo zou zijn gesteld. Wel mocht hij haar graag lijden en op haar vrije avonden wat met haar loopen babbelen of in een variété met propjes papier gooien, maar „dol" was hij al lang niet meer op haar.

De eerste avonden had hij zich met haar heerlijk geamuseerd en zij hadden zooveel genoten als jeugd en gezondheid hun hadden veroorloofd. Maar aan „vaste verkeering" of aan trouwen dacht hij niet.

Ze sloegen een hoek om en waren nu plotseling uit de groote drukte der hoofdstraat, in een laat-avondstille straat met burgermans toe-huizen. Hier geen fel geschitter van electrische booglampen noch de schreeuwende licht-reclames in winkels naast elkaar. Enkele gaslantaarns wierpen een matten glans af, slechts enkele meters ver het asphalt doen optintend in het avondgrauw.

Jans bleef achter. Haar schoen was losgegaan en nu hield ze bij een stoep stil om hem weer vast te rijgen. Dirk liep langzaam door. Hij grabbelde een sigaret uit zijn zijzak en stak die aan. Wie hem nu niet voor een heer aanzag moest wel stapelgek zijn, vond hij.

Een heer — een heer —— Het was Mina, die daar altijd den mond vol van had. Zij met haar heer en haar advocaten. En ze was te trotsch om met hem uit te gaan, alsof hij ook niet een heer was in zijn vrijen tijd.

— H'm — main 'n biet, mompelde hij half luid. Maar hij meende er niets van, het was hem juist *niet* onverschillig dat Mina niets om hem gaf. Die mevrouw van Korselaer dan, wrokte hij, die was al direct mal op hem, den eersten keer dat hij haar langs haar billetjes aaide. En die rooie Cornelia — die was in staat haar eigen moeder te vermoorden als ze wist er hem een plezier mee te doen. Ja, 't was een foeileelijk mormel — dat was ze — maar d'r eten en drinken was puik. Als hij *haar* zou vragen een avond met hem uit te gaan zou ze niét nee zeggen, maar zich direct kleeden en op staanden voet naar het afspraakje gaan, al moest ze een halven dag op hem wachten. En ze zou hem geen cent kosten, eerder andersom. En die Mina met haar in-de-malingnemerij, die wou niet eens — en die was nog wel een gewone dienstmeid, al had ze nou een aardig toetje.

Hij kon zich er zoo om ergeren. Ja — hij wist secuur — hij zou zelfs maar één woord hoeven te zeggen of die twee dochtertjes van van Rooyen vlogen hem sebiet om zijn hals. Dat waren nog wel echte dametjes die allebei zouden gaan doorstudeeren. Die vlasten er secuur op, eens een Zondag met hem uit te gaan, daarvan was hij overtuigd — — —

— Had je zoo'n haast vent? schoof Jans vroolijk haar arm door den zijne.

— Haast — nei! schrikte hij op. Bi-je eindelijk kloar? Je heil souitje was seiker afgesakt dat je soulang wegbleif, schertste hij nu.

— En jij liep d'r zeker over te prakkizeeren wanneer ik

eindelijk dat zilveren beursje krijg dat je me al zoo lang geleden hebt beloofd. Hé — kijk eens! — Goeden avond, mijnheer!

Een jonge man die van den tegenovergestelden kant kwam hield zijn pas in en lichtte met sierlijken zwaai zijn bruinen vilthoed op.

— Goeden avond samen. Aan den wandel met je tweeën.

Dirk keek vlug op en nam zijn sigaret uit den mond.

— Bin u 't-boas. Goeien avond!

't Was Ferdinand Godefrooi. Hij had dien avond moeten thuisblijven om de boeken bij te werken, maar zijn droomerige zwerfaard had hem de straat opgedrongen, trots de tegenwerking van zijn vader. Hij keek vroolijk op, bij deze plotselinge ontmoeting. Van begin af had hij Dirk wel mogen lijden en zijn gedrag jegens de meisjes der klanten maakte op hem een indruk, tegenovergesteld aan dien welke zijn vader ontving bij het ervaren der Don-Juan-serie van zijn nieuwen knecht. En innerlijk benijdde hij den vroolijken, knappen, zij het onbeschaafden werkman, die zoo luchtig wist om te gaan met het schoone geslacht en zich de liefste hapjes uitzocht.

Jans docht hem een heerlijk-frissche meid, met haar melk-en-bloed-kleur, haar lachenden mond en klare oogen. En nu te moeten weten dat hij, patroonszoon, haar tevergeefs had begeerd en zij Dirk zoo als van zelf sprekend in de armen was gegleden.

— Ik dacht eerst dat jelie liept te kibbelen, zei hij familiaar.

Dirk keek hem eens aan. Wel had hij de eerste week al begrepen dat Ferdinand niet zoo'n antieke femelaar was als zijn vader, maar, dat-ie zoo echt verlangend naar zoo'n lekkere meid als Jans kon kijken, had hij *nooit* van hem kunnen denken. En — plotseling doorvoer hem een gevoel van onverklaarbare sympathie voor dien armen patroonszoon die misschien flink genoeg was om het leven te kunnen slijten als lustige werkjongen zonder zorg en zonder vrees.

— Hebt-u nog segoare bai je, Ferdinand? sloeg hij een intiemeren toon aan. En hij wenkte zijn jongen baas even terzijde te komen.

— Je bent me toch een boffert ook, Dirk, zei deze zacht en hield zijn knecht zijn sigarenkoker voor.

— Ik wist nouit dat u ouk noar de maissies kaikt— — —

— Kijken — ja — meer dan genoeg zelfs, zei Ferdinand grappig-mistroostig, maar meer ook niet.

— Dus — je zou er dan ouk wel 's idee in hebbe. Nou — ik gun je de pret — als je soms wil — zei hij nu heel familiaar.

— En gun je me háár ook ? vroeg Ferdinand op den man af.

— Wat staan jelie toch te kletsen om die sigaar, sloop Jans vlak naast hem. U geeft 'm zeker een standje voor zijn werk — nietwaar mijnheer ?

— Nee — dat juist niet ! Maar — — —

— De boas had een hoastboodschap four me, viel Dirk hem in de rede — mot fanoafond nog gebeure.

— Misschien wel vannacht, schertste Jans.

— Moar nou sou ik d'r direk noa toe motte — moar nou sat ik in m'n moag mit jou. Nou segt de boas — dat hai je wel wil noar huis brenge.

Ferdinand kleurde licht, maar Jans nam het doodleuk op.

— Top — tot morgenavond dan — Dirk. Ik doe geen kwaje ruil — een baas voor een knecht.

— Nee Jans — je zal het niet kwaad bij me hebben, zei Ferdinand, zijn arm gemeenzaam om haar middel leggend.

— Koup nou moar metein je zilvere beursie, fluisterde Dirk. Nou — ik smeir 'm hour ! zei hij dan overluid.

— Dag Dirk ! drukte Ferdinand hem de hand. Ik zie je van de week wel.

— Dag Fer ! groette de ander luchthartig. Pas je een beitje goed op haar. Dag maid — ajuus !

Halverwege de straat keek hij nog eens om. Ja — daar liepen ze, heel lekker gearmd ; hij had er schik in. Het zou een goed span zijn, verkneuterde hij zich ; Jans kon wel slechtere keus hebben. Wat zou die oude Godefrooi op zijn neus kijken, als Ferdinand met haar voor den dag kwam.

Nu sloegen ze den hoek om en ook Dirk drentelde verder. Ziezoo nu voelde hij zich zoo „lekker als kip". Erg verliefd was hij toch niet meer op haar, peinsde hij — en vanavond zeker niet. Dien armen drommel gunde hij haar wel voor een keertje. En — wie weet — als Jans gewikst was — — —

Het heerlijke gevoel van onverhoopt nog een heelen vrijen avond voor zich te hebben, maakte hem zóó gelukkig dat hij naar een café uitkeek om zich eens heerlijk te laven aan een glas pilsner. Hij dronk er twee en het tweede smaakte hem nóg lekkerder dan het eerste.

In de kroeg zat een betrekkelijk jonge meid te schertsen met een halfdronken man. Hij was niet zoo heel jong meer en scheen daarom al zijn energie te willen leggen op het vertellen van ernstige gebeurtenissen. Maar de meid nam

hem in de maling; zij trok aan zijn ooren en spoog in zijn bierglas. De man verveelde haar; ze keek Dirk er op aan of hij haar beter zou voldoen en lonkte hem toe met haar halfgesloten rechteroog. Maar hij hield zich koud en gaf geen overdreven teeken van toenadering. Zij mocht een slok uit zijn glas drinken, maar daar bleef het bij. Hij had den laatsten tijd zoo midden in het verliefde vrouwvolk gezeten, dat de onverwacht-eenzame avond hem lang niet onwelkom was. Toen de meid lastig werd, op zijn knie ging zitten en hem persé wou zoenen, verveelde de kroeg hem. Hij gooide geld op tafel en stak Ferdinand's sigaar op. Een oogenblik later liep hij op straat.

Hij voelde zich blijmoedig en lachte tevreden. De herfst liep op zijn eind — maar het weer was nog magnifiek. Hij kon het zoo best hebben, docht hem. Verdorie — wat trok die sigaar goed.

De hoofdstraat vermeed hij; liever wandelde hij nu een stukje gracht langs. In die drukke straat kon hij elk oogenblik jongens tegenkomen die hem zouden meetronen, maar hij wou nu niet mee. Hij wou als een zoete jongen in zijn eentje wandelen, zijn handen in de zakken en een sigaar in zijn hoofd. En niet zoo laat naar huis, voor een keer.

Hij wandelde eenzaam en toch gezellig — hoewel hij het eigenlijk gek vond. Want hij was geen minnaar van eenzaamheid en aan stille peinzerij verdeed hij gewoonlijk maar weinig tijd.

Er passeerden hem maar weinig wandelaars en die hadden haast. Maar Dirk niet. Hoe men haast kon hebben, als je zoo lekker in je eentje langs de gracht wandelde, met een lekker glas bier in je pens en een fijn sigaartje in 't hoofd, was hem volmaakt een raadsel.

Hij liep steeds langzamer. Hoog boven zich hoorde hij het schuifel-ritselen van den wind tusschen de dorre takken. Nog een enkel, laat blaadje viel af — een heel enkel. Er viel er een vlak voor zijn voet en hij ging er om heen om het niet te vertrappen. En even later keek hij om, of het er nog lag. Hij had nog zelden zoo genoegelijk in zijn eentje gewandeld.

Een eind voor zich uit zag hij twee dorre gestalten langs de huizen loopen, in zijn richting. Ze dochten hem een paar oude tantes, die de drukke straat meden om het electrische licht. Maar ze bleven voor een huis met platte stoep staan en de eene schelde aan.

Ze schenen hem niet te zien, aan den waterkant en luid

stem-klaterend namen ze afscheid van elkaar, met twee korte handdrukken. Toen sloeg de deur dicht en de andere ging alleen haar weg, in zijn richting.

Dirk kon zijn oogen niet gelooven, en toch — — Twee, elkaar zoo gelijkend in dorre magerheid en stijfheid van loopen, twee elkaar zoozeer gelijkende spitse gezichten met kleine stekelige oogjes, zouden er wel niet bestaan. En opeens had hij zekerheid — ja — dat was Coba, de oudste dochter van Godefrooi.

Hij was verbaasd, haar op een stille gracht te ontmoeten en dan opeens vond hij het geval verbazend komiek. Eerst kwam hij den zoon van zijn baas tegen en leende dien zijn meisje voor een avond. En nu zijn dochter. Foei, wat was ze toch raar. Niet bepaald leelijk, maar mooi was toch héél anders – dat wist hij secuur. En dat zoo'n meid niet eens bij Perry ging, voor haar paar heitjes — — —

Hij bekeek haar zoo aandachtig dat zij op haar beurt hem wel moest opmerken. Ze herkende hem direct en bloosde geducht. En ze deed iets, wat vóór haar nog nooit een dochter van Godefrooi had gedaan.

Ze bleef, in den avond, bij een man stilstaan en die man was nog wel knecht bij haar vader.

— Dag Dirk! zei ze zoo verlegen als haar snibbige stem toeliet. Ze knikte hem vriendelijk toe en haar tanig gezicht kleurde fel.

Gedurende den tijd dat hij aan het werk bij van Rooyen bezig was, had ze hem nog slechts éénmaal in den werkplaats ontmoet en toen was er ander volk bij geweest. Het was lang geleden dat zij hem had gesproken, maar des te meer had ze aan hem gedacht. En telkens als hij haar voor den geest kwam, en dat gebeurde nogal dikwijls, herinnerde zij zich haar vaders woorden. Hij had verkeering met de meid van advocaat Breslau.

Van het leven, het groote, warme, strijdende leven, wist zij niets meer dan haar vader thuis losliet en zijzelve de kinderen van haar zondagschooltje inpraatte. Bij elkaar een armzalig klein beetje. En van het leven en handelen der uitgaande jongelui wist ze totaal niets. Daarom waren in haar gedachten elke jongen en elk meisje die tezamen werden gezien, bestemd om man en vrouw te worden. En daarom had ze wekenlang omtrent Jans gedachten gekoesterd, welke ze voor haar leerlingetjes niet graag had op het zwarte bord geschreven. Zelfs niet voor zichzelve.

Dirk vond het nog steeds allemachtig komiek, maar hij nam toch zijn pet af.

— G'n oafond juffrou. U bint ouk loat an den wandel.

Coba knikte nog steeds vriendelijk maar liep toch heel langzaam door. Toen moest hij wel meeloopen.

— Ik was naar de avond-breischool voor meisjes die in betrekking en op atelier zijn. Is het laat, Dirk?

— Bai tienen — of nog vroeger, denk ik. Ik wist niet dat u onderwijzeres was. Heil geleird hour. Sal u zich wel schoame dat ik noast u loop. Zoo'n stuk knecht as ik, spotte hij ongegeneerd.

Coba deed of ze niets merkte.

— Anders brengt m'n vriendin haar broer me altijd noar huis — of een andere heer. Moet u ook dien weg op?

— As ik wil — joa — Seg anders moar *jai* — gewoun huis, tuin en keuken hour — — —

Hij zweeg even en trok aan zijn sigaar. Zijn gewone loslippigheid liet hem in den steek. Het was hem als voelde hij intuitief dat hij met haar alleen in den avond, niet zoo vrij kon uitpakken als wanneer hij tegenover haar stond in haar vader's winkel. Hij vond het wel mal, doch bleef toch naast haar loopen, schoon niet volkomen op zijn gemak. Het was wel stil op de gracht, maar de mogelijkheid dat hij een bekende tegenkwam was toch niet uitgesloten en die schande zou hij erger vinden dan een pak slaag in het openbaar. Met zoo'n leelijkerd — —

Coba voelde zich gelukkig. Wat was hij nu stil en heel anders dan aan de werkplaats. Ze maakte zichzelf wijs dat hij nu veel beschaafder deed en zelfs minder ordinair sprak. En — hij was *alleen* op straat. Zou dat praatje van die dienstmeid dan onwaar zijn geweest? Of — — —

— Vin-u het niet vervelend — zoo alleen op straat te loopen? vroeg ze uitlokkend.

— Och — doar wen je wel an — as je nouit anders doet, flapte hij er uit. Wáárom hij dat zei, wist hij niet; het kwam hem zoo op de tong.

— Nooit anders? U hebt toch wel vrienden.

— U? vroeg hij spottend. Sal je foader ouk niet teige me segge.

Zijn spottoon gaf haar heur snibbigheid terug.

— Ik zeg niet zoo gauw jij en jou tegen vreemden — — —

— Moar toch wel teige de werklui van je foader. Sou beleifd bi-je anders ouk niet teige se. Misschien loup je liefer in je eintje — —?

— Nee — breng me maar zoover — als je wilt — — —

— Dan schraif ik 't soaterdag op me brieffie. Denk 'r om — 's oafonds geift vaiftig percent. Ik dacht anders niet dat je noa achte de stroat opkwam. Ik dacht — dat je niks gaf om bioscoop.

— Doe ik ook niet.

— En nou dan?

— Ik was immers naar breischool.

— Komt op 't selfde neir, zei hij oogknippend. Je kan fan alles een lolletje moake.

Ze liepen een oogenblik in zwijgen, wat Coba zich ten nutte maakte tot nadenken. Nu meende ze er zeker van te zijn dat hij niets wist van Jans en volstrekt niet met haar verkeerde. Toch had ze graag zekerheid. Maar er direct over praten was in strijd met haar ingegroeide begrippen van zedigheid.

— Weet je dat we over veertien dagen feest vieren bij ons thuis? vroeg ze, om hem op gang te helpen.

— Nei. Is de boas dan joarig?

— Dat niet. Ze keek hem nu recht in het gezicht als om zijn gedachten te lezen. Aagje is dan vijf en twintig jaren bij ons.

— Dat dikke swain! riep hij een beetje verachtelijk uit. Ik heb 'n idei dat se al dien taid meir gevreite dan gewerkt het. Jelie set 'r nou seiker mit 'n lolletje de deur uit.

— Je spreekt niet beleefd over meisjes — — —

— Maisjes! Noem je zou'n ouwe bromtol ouk maisje? Dan noem je je foader seiker „fentje?"

Niettegenstaande den ingeroesten eerbied voor haar ouders kon ze niet nalaten in een mager lachje te schieten, bij die malle vergelijking. Dirk vond dat verbazend leuk en proestte het nu ook uit. Nou hij vriend noch maag tegenkwam docht hem dat avondwandelingetje met een dochter van Godefrooi niet eens zoo erg. Zijn gezond gevoel voor humor en zijn gewoonte van met meisjes om te springen wezen hem den weg. Zonder plichtplegingen nam hij haar arm en geen acht gevend op haar zwak protest, bleef hij zoo met haar voortwandelen.

Nu voelde Coba zich heelemaal zeker dat hij nog vrij was en dat zijn vermeende verkeering met die dienstmeid op een lasterpraatje berustte. Hoe zou hij anders zoo vrij haar arm nemen. Zij herinnerde zich niet, *ooit* met een heer gearmd te hebben geloopen. Ze voelde zich warm worden en een

beetje confuus, maar vond het toch niet onprettig. Wijl hij haar nogal stevig vasthield, gaf ze gauw elke poging tot losmaken op.

Het gesprek werd nu in zachter termen voortgezet, hoewel het nog steeds over Aagje ging. Maar als men met elkaar gearmd loopt, behoeft men elkaar niet zoo toe te schreeuwen. Ze vertelde dat haar ouders van plan waren, voor familie en kennissen een receptie te geven, ter gelegenheid van het jubileum. En bovendien nog een intiem, gezellig avondje voor het huishouden en personeel.

— Bin ik d'r oúk bai?

— Op de receptie in elk geval, maar waarschijnlijk niet op het avondje.

— Seiker omdat ik nog sou kort pas bai je foader bin? vroeg hij schijnbaar spijtig. Nou heift al dat ouwe wrakhout lol en ik kan an de kant stoan.

— Zou je het prettig vinden te mogen komen?

— Sou's beitje wel. Al was 't allein moar om noast jou te sitte. An dien ouwe soeptrien heb ik moaling, al was ze negentig joar bai jullie. Me kan toch wel sien dat je feil jonger bint dan sai.

— Vind-je? vroeg ze gevleid.

— Nou — of je. Bai hoar vergeleike laik je wel een talhoutje. Nou kaik moar niet sou suur — de dunne kanne ook wel lekker sain.

— Die taal versta ik niet, zei ze gekrenkt.

— Doar bin je ouk nog te jong four, viel hij gelukkig uit.

Ze bloosde hevig en trilde over haar heele lichaam. Hij — Dirk zei zoo iets tegen haar. Dat kon geen grapje zijn — dat moest hij innig hebben gemeend. En echt gevoeld, ook.

Ja — ze had wel direct gelijk gehad, hij was niet zoo ruw en zonder beschaafd gevoel als hij zich in den regel voordeed. En — hij hield van haar, hij hield van haar, dat voelde zij als een zekerheid.

Ze herdacht zich haar gansch, verdroogd jong-meisjes leven — ze zag zich in den geest weer haar jaren doortobben, elken dag hopend uitziend naar een groote verandering in haar lot. Elke aannemerszoon op wien ze in stilte had gehoopt was haar zonder belangstelling voorbij gegaan en vrienden van Ferdinand hadden haar hoogstens als zijn zuster geduld in hun gezelschap. Maar nu begreep ze ten volle de goddelijke bestiering van haar lot. Al die teleurstellingen waren haar deel geworden opdat haar opeens een groot geluk

zou worden geschonken. En nu had ze de liefde verworven van een knappen, beschaafden, jongen man — — —

In haar stil opzien tot hem meende Dirk iets te lezen van wat in haar omging en dat maakte hem innerlijk vroolijk. Drommels — dat kon leuk worden, vond hij. En méér om haar te toetsen dan wel om aan een hevigen drang uiting te geven, tilde hij plotseling haar kin op en zoende haar op den mond.

— Die toal verstoa je seiker beiter — niet Coboa?

Die taal had men nog nooit tot haar gesproken — ze was nieuw voor haar als ieder jaar de lentebloesem; maar, ze begreep haar zooals ieder meisje haar begrijpt, dat jaren lang op het eerste teeken had gewacht. En beter dan zij zichzelve ooit had in staat geacht te kunnen doen, gaf ze antwoord, door hem terug te kussen en haast onwillekeurig te stamelen:

— Ja Dirk — ik hou van je — ik hou van je — — —

Het laatste eind liepen ze nu geheel zwijgend, uitgezonderd een enkel woordje in die nieuwe taal. Maar Dirk zweeg niet zonder reden; hij dacht zooveel te meer. Als het zoo nog een maand doorging, zou hij met een heele harem verkeering hebben. Dat had je nou van dat ge-Godefrooi.

HOOFDSTUK IX

Een dag vol afwisseling

Gedurende de laatste dagen had Dirk zijn winkel niet gezien omdat hij 'smorgens van huis naar karwei was „doorgegaan". Nu echter was zijn voorraad hout aardig aan het minderen en ook behoefde hij spijkers, schroeven en nog meer. Dus ging hij dien ochtend, na zijn wandeling met Coba, naar de deftig-fatsoenlijke zaak Godefrooi en slenterde hij om zeven uur, met de oude mannen, den timmerwinkel binnen.

Hij was nieuwsgierig en had heel wat redenen om een half uurtje in den winkel te blijven. Eerstens was hij erg verlangend iets van den jongen baas te vernemen, omtrent diens uitstapje met Jans. Maar, dat was een grap, meer niet. Ernstiger verlangde hij ernaar, Coba's gezicht te zien, om er op te lezen hoe zij nu wel dacht over zijn houding van gisteravond. Hijzelf was niet erg tevreden over zijn gedrag. Wel hechtte hij niet veel aan een baas en kon het hem niet schelen plotseling ontslagen te worden, maar hij zou het niet hebben kunnen zetten zoo hem dat gebeurde wegens een minnarijtje met Godefrooi's dochter. Daarvoor dacht hij haar veel te leelijk en ongaarne zou hij in de bouwvakwereld worden nagewezen als de hopelooze minnaar van die droge Coba Godefrooi.

Immers, dacht hij, was het volstrekt niet onmogelijk dat Coba na hun afscheid, zijn houding anders was gaan begrijpen en hun situatie tot de verhouding van knecht tot patroonsdochter had teruggebracht. En mogelijk had zij haar vader verteld dat hij, Dirk, haar naar huis had gebracht en zich erg vrijpostig had aangesteld, jegens haar.

Bang, nee dat was hij niet voor dien ouden blokjes-omloopenden Godefrooi, maar de man zou het hem toch verdraaid ongezellig kunnen maken bij alle patroons in de stad. En dat te meer, wijl hij, kennis dragend van zijn omgang met Jans en gezien hoe huiselijk hij met de „rooie" omsprong, al zeer weinig reden had te denken dat hij Coba met dien eerbied zou behandelen waarop een dochter van Godefrooi, volgens zijn oude, versleten ideeën, recht had.

Al die gedachten hadden hem door het hoofd gedwarreld toen hij naar den winkel ging en zij hadden zijn gezicht een ernstiger, peinzender uitdrukking gegeven, dan het gewoonlijk had. Wanneer hij dan ook goed doordacht moest hij wel erkennen dat hij zoo langzaam aan in een lastigen toestand was gekomen en dat Coba wel een sterke schakel, maar nog lang niet de sterkste van de keten zou blijken te zijn, die hij zich al spelend had omgelegd. Ja — als zij blijken zou geven echt verkikkerd op hem te zijn, zooals hij op de wandeling had gemeend op te merken, dan kon zij nog wel eens voor hem lastig worden.

Ook dacht hij aan Jans, zijn vroolijke kameraad. Zij waren samen wel wat té vroolijk geweest en ongetwijfeld had Ferdinand zich gisteravond óók niet onbetuigd gelaten. Nu nam ze dat alles nog in grap en jool op en scheen haar niets te kunnen schelen; maar hij bedacht dat zij niet de eerste zou zijn die van een vroolijke, onbezorgde meid veranderde in een woeste, afjakkerende, naloopende helleveeg, als zij in dat stadium zou zijn gekomen, wat de meisjes verleid en bedrogen plegen te noemen. Ja — als Ferdinand —— Hij had daarop gisteravond al zoo'n beetje gespeculeerd. Maar hij dorst niet erg bouwen op Jans haar vasthoudendheid. En ze was nog zoo verkikkerd op hém, dacht hij in oolijke ijdelheid.

Maar ook, al zou hij Jans voor een zacht prijsje aan Ferdinand overdoen dan was zijn toestand nog geknepen. Daar was ten eerste de „rooie". Die was door Teun zijn adres te weten gekomen en hij achtte haar niets te verlegen om het hem danig lastig te maken als hij zich nog langer bleef verzetten tegen „vastere verkeering". Hij deinsde er al voor terug, erg *los* te verkeeren. Zijn getrouwd wijfje, mevrouw van Korselaer, zou hem geen last veroorzaken; bij die ging hij wanneer hij verkoos en als hij plotseling voor eeuwig wegbleef zou ze het misschien niet eens bemerken. Voor hem de melkboer, zou ze wel denken.

Maar Mina, dat was het kritieke punt. Zij was de eenige die hem in de maling nam en ook wel eens aardig tegen hem deed, doch die niet te vangen was. Die meid d'r hoofd zat nou eenmaal vol dokters en advocaten — en ze kreeg er niet een.

Toch mocht hij haar wel graag lijden, dacht hij zoo. Het zou hem niets kunnen schelen, als Coba hem weer in eens den bons gaf en Jans hem geen gezicht meer aankeek, als *zij* maar eens met hem meeging.

Maar nee — ze wou niet, ze ging vast niet mee. Dat nest had een kop — een kop — — —

Hij was nu weer zoo ernstig aan het peinzen geraakt op die flinke meid, met haar bedaarde, innemende en toch zoo meesterachtige manieren dat hij geheel iets vergat waarom hij laat in den avond nog had loopen grinneken. Aagje's jubileum, namelijk.

Vannacht had hij in bed nog liggen schudden van het lachen bij de herinnering aan zijn eersten dag bij Godefrooi. Die bedorven pan soep had ze hem nooit vergeven en steeds was ze hem als een gecompliceerden vrouwenbeul en anarchist blijven beschouwen.

Onderwijl hij den winkel doorsnuffelde en hier een stuk eikenhout opscharrelde en verderop van een rek eenige planken Amerikaansch grenenhout kreeg, wierp hij bespiedende blikken naar de keuken, of hij dien dikken schommel ook zag. Drommels, bedacht hij, als ze jubileerde en hij moest meedoen, zou hij haar wel moeten zoenen. De grootste moeite zou het geven haar in de hoogte te heffen, bedacht hij. Bij de minste verkeerde zwenking zou ze natuurlijk omslaan en wat zou dat niet een mal gezicht geven.

Hij lichtte Wup een beentje, om die alvast den toer te laten voordoen, maar de jongen maakte zich vrij, bukte zich en gaf Dirk een buikstoot waardoor hij terug waggelde. Deze liet nu van voorgewenden schrik een zwaar stuk hout vallen, dat Wup nog bijtijds kon ontwijken. Zijn schreeuw deed de oude mannetjes, die de koppen hadden bijeengestoken, voor een oogenblik verschrikt uit elkaar vliegen. Toen ze zagen dat de jongen alleen maar zijn hoofd tegen den muur had gestooten bij het ontwijken van het stuk hout, overstelpten zij hem met uitingen van ontevredenheid.

— De jongen doet toch niks! beweerde Dirk.

— Doar hai je hém weir, sarde de „zure". Persies de dourgesneije sammi-eische tweilinge, hai en dat rotjoch — — —

— Je sal je aige rotzoun meine! riep Wup beleedigd uit, ik heb gein loaje gelicht —

— Wie dan wel —? sprong de „sure" vinnig op.

— En main hebbe se gein feirtien doage op me boatje geseite — en se hebbe main niet gesnord op een modderschuit.

— Wie den wel — wie den wel! schuimbekte de „sure" en wilde den jongen te lijf. Een handbeweging van Dirk behoedde hem te vallen over een stuk hout.

— Loate me nou afmoake — meende Nicolaas — me motte

direk noa van Rooye — — as Dirrek se rommel bai mekoar het.

— Joa — joa — wet mot 't weise — wet sai je ouk net weir, Dourus? viel Krelis hem bij. Hij was een klein, bedeesd mannetje, dat anders zelden zijn mond opende dan om „joa boas" of „as 't u 't astemet sou wil hebbe mefrou" te zeggen.

— Ik sai fan 'n penant-kassie, zei Dorus nu wrevelig. Moar loate me — Dirk ouk 'r es froage, wat of tie segt.

— W'rom — sou 'n freimpie — loate me die d'r buite houwe, hitste de „sure" op. 't Is de froag of se 'm froage te komme en w'rfour souwe wai 'm den loate meidoen mit 't kedoo, as de boas sellef 'm niet loat meidoen.

— Hai kompt secuur, meende Dorus die Dirk nog al mocht lijden, sinds se samen een dag hadden gewerkt.

Nicolaas dacht dat het gefluister nog steeds om het kastje ging, en schudde afkeurend het hoofd.

— Ze het al twei kassies, fluisterde hij zoo luid dat Aagje hem gemakkelijk in de keuken kon hooren, ein four d'r fuile hemde — en den nog eintje. — — —

— Wie se fuile hemde? vroeg Dirk. Bi jullie hoast kloar mit je wasch uitsoeke — of mot ik d'r ouk wat baidoen?

Zijn scherts gaf in de zaak een ander inzicht.

— We weite nog niet of jai d'r ouk bai bint, zei Dorus aarzelend. Je snapt, we kanne je niet de cente uit je sak kloppe en dan mot je d'r niks four kraige.

— Dat sou 'k me ouk niet loate anleune, meende Dirk die in het onderwerp hunner conversatie nog niet thuis was. Hij had het „ouwe kluppie" zooals hij hen bij zijn makkers aanduidde, wel zien staan fluisteren maar daaraan weinig waarde of beteekenis gehecht Hij had oude menschen nooit anders meegemaakt dan met elkaar fluisterend en mummelend en hij wist niet waarom timmerlieden op dien regel een uitzondering zouden maken.

— We geife Oagje een kedoo, omdat se hier faif en twintig joar is — moar wil jai d'r an meibetoale.

— Kan me niet scheile — sal me niet arm moake.

— 't Kan wel op een doalder komme — — —

— Dondert niet!

— En as je nou niet op 't feist wordt gevraagd?

— Main 'n biet. D'r sal toch nog wel een kroeg te finde sain — woar ik me loaserus kan zuipe, al is 't niet hiér.

Dat argument gaf den doorslag. Zelfs de „sure" kon tegen zoo'n ruime opvatting niets inbrengen.

— 't Sou god sakkerju wat moois sain as jai d'r niet bai

bint, Dirk! riep Wup die met den dag losser in den mond werd, verontwaardigd uit. Wat een douie rotkliek zou dat worre.

— Seg sa-je — god sa'me eiuwig — — —

— Och loat 'm kletse — —

— Doar had je in main jongesjoare mei motte ankomme, schudde Krelis het hoofd.

— Se het d'r al twei, beweerde Nocolaas nog eens, wat weit die jongen van penant-kassies af. Ein four d'r fuile hemde — — —

— As se goat trouwe kan se d'r wel fier gebruike.

— Met wie goat se trouwe?

— De kruier had 'r wel groag gehad, meende de „sure."

— Dat is al meir dan twintig joar geleije — viel Dorus nu uit. Loate we d'r nou bai blaife — — —

— Die keirel se waif is toch nog niet doud, mompelde Teun, die dacht dat ze over Aagje's uitzet twistten. Wat wille jullie nou al kletse — se is nog gein-eins doud en den is 't nog de froag of-t-ie 'r nou niet te dik findt.

— We moste opstappe, Teun! meende Dirk. Ik heb de planke an mekoar gebonde — een zacht vrachie four jou en Nicolaas.

— 't Heile karwai bai fan Rooye is sou'n zacht klussie. Je doet 's morreges niks as sjouwe — — —

— En oferdag niks as maffe.

— Wie?

— Jai — ouwe kokernout.

— Bin ik dat scheldwourd?

— 't Is gein scheldwourd — 't is een nout.

— 't Is schof-taid! riep Dorus er tusschendoor.

— Weir wat anders, mopperde Nicolaas, de ein segt 'n nout de ander segt schof-taid; allemoal schelde en kankeneire op de opperlui. Dat hadde se me faif en dertig joar terug in me smoel motte segge — toen hadde se gein lef.

— Asse se d'r fier op hebbe, legge se munt, mompelde zijn makker Teun hem toe, om bijstand te bieden. Nicolaas had dien nacht weinig geslapen omdat zijn vrouw voortdurend had liggen hoesten en was nu minder dan ooit bekwaam om een gesprek behoorlijk te voeren of te volgen. Achter Teun's aanmerking zag hij een verdekte beleediging aan zijn adres en nu mijmerde hij op een nóg beleedigender antwoord. Doch de anderen, ook Teun, hadden hun pakje brood opgezocht en vlijden zich op de schaafbanken neer. Toen deed hij als zij.

— Morrege! kwam opgewekt groetend de jonge baas den winkel ingestapt. Hij was in hemdsmouwen en droeg een lichte broek en vest die goed harmonieerden met zijn, nu jolig, gezicht en opgeruimde stemming.

Het personeel groette terug, niet zoo opgeruimd als hij, doch meer gereserveerd. De mannen hielden er niet van, zoo'n jolig geluid in den ouden winkel te hooren. Al het oude ging te loor, vonden ze, door het aannemen van die jolige buien en andere nieuwe modes. Ferdinand knipoogde naar Dirk en deze wreef voorzichtig zijn oog uit om aan te duiden dat het „ouwe kluppie" slaap had.

— Jij gaat weer naar de zuid-westerkerk — niet Dorus? vroeg Ferdinand. Waar ben je mee bezig?

— Mit de stove. De helft is al beneide en Pieter is ze an 't afseipe. Moar nou nog van de galleraie — me kenne nog fourt.

— Valt er veel te repareeren?

— 'k Heb in verschaie een spaikertje geslaoge, bromde de meesterknecht. Hij hield er niet van, zoo in tegenwoordigheid van allen door „dien jongen" te worden ondervraagd. De ouwe baas z'n vader was altijd heel anders.

Ferdinand vroeg elk der mannen naar zijn werk en droeg enkelen een karweitje op. Daarna bleef hij aan de deur staan, zijn sigaar rooken en staarde hij met peinzenden blik naar de beenen der kleedjeskloppende dienstmeisjes. In den regel kwam hij zelden zoo vroeg in den ochtend in de werkplaats, doch hij had zich voorgenomen Dirk te ontmoeten.

Terwijl de mannen hun gereedschap en materialen bij elkaar zochten en de een na den ander onder een doffen groet naar buiten strompelde, hield hij den jongen, vroolijken timmerman aan de praat met allerlei onbenullige dingen. Hij gaf order dat Teun en Nicolaas met de materialen vooruit zouden gaan, wijl Dirk eerst een klein werkje moest verrichten aan den winkel.

— Ik heb me niet verveeld, gisteravond, zei hij eindelijk. Zij waren met hun beiden; Dirk knutselde aan een raamkozijntje.

— 't Is een liefe maid, antwoordde de laatste gedachteloos. Zijn aandacht werd van den jongen baas afgeleid door het verschijnen van Coba en Aagje, die beiden een pak vloermatjes droegen. Coba's gezicht, anders geel als een meloen, gloeide nu als een roos en na een overvriendelijken blik in Dirk's richting, haastte zij zich een anderen kant uit te zien,

uit vrees van zich te verraden. Aagje's dik, breedwangig, plomp gezicht zag ook rood, niet uit bloosneiging maar uit gewoonte; ze streefde er niet in het minst naar, eenige vriendelijkheid te leggen in den uitdagenden blik, waarmee ze Dirk haar verachting trachtte duidelijk te maken. Als alle hopeloos verouderde vrijsters had ze een diep gewortelde minachting voor alle ongetrouwde jonge mannen, die zij, gelijk de meesten harer sexe, verweet dat ze te gierig waren om een vrouw te onderhouden en dat ze er geen konden krijgen. Ze wendde ook volstrekt niet, zooals Coba deed, den blik af, want vrees van zich te verraden kende ze niet.

Voor de ruiten in de huiskamer die op het voorstuk der werkplaats uitzagen, verscheen het bleeke gezicht met de glinsterende oogen van Brechtje. Dirk voelde zich erdoor aangetrokken op te kijken. Ferdinand's stem, die nu weer luider tot hem doordrong, riep zijn geest uit peinzerij terug en belette hem het maken van vergelijkingen, zijn liefste bezigheid ten opzichte van jonge meisjes.

— Ik kan best gelooven dat je dol op d'r bent, wierp Ferdinand een vischje uit. Doch Dirk ging er niet op in en meesmuilde.

Of niet?

— Gewoun!

— Of geef je niet zooveel om d'r?

— 't Laikt wel dat u — wat om der geift — —

Coba kwam den winkel in en liep achter Dirk om. Deze strekte zijn hand achter zich uit en streelde in het voorbijgaan haar boezelaar. Een oogenblik later kwam ze terug en droeg ze een looper over haar arm. Ze ging nu strijkelings langs Dirk en drukte even, doch stijf, zijn nog steeds uitgestoken hand. Hij voelde haar dorre, magere hand gloeien in de zijne en plaagziek kneep hij haar stevig vast. Doch ze rukte zich met dezelfde beweging los en ging de straat op.

— Ik vind 't een verdomd aardige meid, maar — —

— Se sain niet allemoal einder, viel Dirk nu leep uit, zich een stopwoordje van zijn grootvader herinnerend.

— Dat zijn ze zeker niet, nam Ferdinand het ernstig op. Maar — e — wat ik vragen wil — ken jij haar allang?

— Een tijdje — fan dat ik d'r eins heb gewerkt.

— Vond jij d'r ook direct zoo'n aardig ding?

Dirk die menigen pleizierigen avond met Jans had doorgebracht, vond het niet noodig, dat aan Ferdinand zoo duidelijk te doen blijken. Hij mocht hem wel lijden maar

in zijn hart werkman en democraat, gunde hij een dienstmeid best een kansje. Zijn zwijgen scheen Ferdinand te versterken in een blijkbaar reeds opgevat vermoeden. Althans, hij werd wat ernstiger en zijn stem trilde een beetje.

— Zie je — ik zou het jammer vinden, als ik zoo ineens weer de kennismaking moest afbreken ; maar aan den anderen kant, als het nu eens — — —

— O — als je dat denkt dan heb je de plank glad mis — antwoordde Dirk nu schijnbaar opgewonden. 't Is een lollige, leuke meid — moar doud-fatsoenlijk — reiken moar. As je denkt four 'n lolletje mit 'r op stap te goan, dan heb je 't mis — Se loat 't niet te ver komme — —

In zijn vuur om Jans te loven vergat hij dat hij den vorigen avond, heel wat onverschilliger met haar had omgesprongen, dan hij nu over haar sprak. Ook Ferdinand wilde daar liever niet aan denken en genoot in stilte van het aureool dat Dirk om de slapen van die vroolijke, gezonde meid wond. Zoo stonden zij nog een poosje te babbelen tot het Dirk eindelijk toescheen, dat ze veel van papegaaien begonnen te krijgen.

'k Most nou toch moar eins an fan Rooyen denke, zei hij.

Ferdinand dreigde hem met den vinger.

— Je verlangt zeker naar jongejuffrouw Corry Gerritsen, schertste hij. Vader heeft verteld — dat je bij haar aan tafel hebt gegeten.

— Moak me niet misselijk.

— Nou — jij bent nog al een lekkere dot. Maar — wees toch maar voorzichtig Dirk, vergrijp je er maar niet aan en haal je ook niet iets in je hoofd waar niets van komen kan. Ze moeten van heel goede familie zijn en dat meisje zou volgens zeggen een vermogen te goed hebben.

— Al was 't een millioen, dan nóg niet!

Hij had, uit afkeer van de „rooie' die woorden wat luid gesproken, zoodat Coba ze had gehoord. Ze scheen ze direct te begrijpen en er ook het *hare* uit te nemen. Althans, ze kleurde nog dieper dan straks en in den blik die Dirk toestraalde voelde hij nog meer warmte, dan aan haar hand zoo even.

— Wees maar niet te driest, meende Ferdinand hem goedhartig te moeten raden. We willen allemaal wel eens iets wat niet voor ons is weggelegd, maar van wat niet kan, moeten we nu eenmaal afzien.

— Och — vent — dat mormel — — Wil je wel geloufe –

ik móst 'r niet, al lag se te kreune — al lag se te janke —! Kom ik smeir 'm —

Onderweg stak hij een pijp op en dampte er gezellig op los om beter te kunnen denken. Dat Jans, gezonde, verlangenwekkende meid op Ferdinand eenigen indruk zou maken, had hem al direct heel begrijpelijk toegeschenen. Maar, zooals de jongen zich voordeed was hij al danig van het hondje gebeten. Toch een flinke meid, moest hij erkennen, alhoewel hij zich overtuigd hield dat het haar toch nooit zou lukken, Ferdinand's neiging voor haar, den meest geschikten en eervollen weg op te sturen. Ze was veel te gauw „eigen" lachte Dirk.

't Was nu juist niet bepaald wandelweer; motregen viel gestadig neer en een telkens wild opkomend windvlaagje joeg hem de prikkelende druppels in het gezicht. Maar hij liep er niet gauwer om.

Bij van Rooyen was een zoo buitengewone drukte, dat Mina er zelfs niet aan dacht hem sarcastisch te vragen of hij wel goed zijn „voetjes" had geveegd. Bij zijn komst kwam ze juist met hoogrood gezicht van de trap der bovenverdiepingen af en heel anders dan gewoonlijk, nam ze Dirk direct mee naar de keuken.

— Alweir thei drinken, schertste deze, hoewel ze hem niets aanbood.

— Als je trek hebt in een kopje, zei ze en schonk aanstonds in. Weet je — dat de bovenburen om jou de grootste ruzie hebben gehad?

— Om mijn? vroeg hij eerst verbaasd. Zie je nou wel — se fechte om me. Die doames hebbe toch beiter smoak dan jai, seg nou selleſ.

— Over haar smaak kan ik niet oordeelen — maar wel over d'r tong, want die hebben ze allebei den heelen morgen gebruikt. En ik verlang heusch niet naar méér. Die „rooie" heeft meer dan een uur lang mevrouw van Korselaer den mantel geveegd en telkens als die wou flauw vallen was dat serpent haar voor. En — als mevrouw even bij was, was zij ook weer direct bij haar positieve en dan begon het lieve leventje opnieuw.

— Souwe se me sloan — as ik noar bofe gong? vroeg Dirk quasi-bezorgd. Mina gierde het uit maar was direct weer ernstig, als gunde ze hem geen succes. In plaats daarvan zocht ze een oud hemd op en stak ze daar een naald en draad in.

— Als een vreemde haar beiden had gehoord, zou hij hebben gedacht dat 'r een soort complotje met jelui drieën is zoo druk hadden ze het over je.

— Ouferal bin ik sou geliefd bai de frouwe, pochte hij, of ik nou in 'n achterbuurt of op 'n deftige gracht kom — — —

— Vooral bij die lieve, jonge meisjes als zij, spotte Mina. Op de kleur zal minder worden gelet, als ze maar jong en mooi zijn — —

— En die andere dan — —? liet hij zich ontvallen.

Mina hoorde snel en keek hem eensklaps scherp aan als dacht ze verkeerd te verstaan. Haar gezicht drukte verbazing uit — dan verwondering, eindelijk nieuwsgierigheid.

— Zeg — hou je me — — zeg meen je dat nou — — —?

Maar Dirk had zijn flater ingezien en liep de keuken uit. In de gang liep hij Nicolaas tegen het lijf die voor de zooveelste maal een groot, oud stuk steen van de binnenplaats naar den kelder sjouwde. Teun vond het daar telkens in den weg liggen en bracht het dan naar boven, maar zijn makker wist niet beter of het moest beneden worden gebruikt.

— Je most 's noa bofe goan — doch 'k, bromde hij, zoodra hij Dirk ontwaarde. As je soufeil as voorman bint — — —

— Wat bedoel je — *is* d'r nou wat goande of niet?

Nicolaas liet den steen op den vloer zakken en zette zich er op neer. Hij smakte met den mond alsof hij wel een borreltje zou lusten, indien hem dat werd aangeboden.

— Of d'r wat goande is — —? Of d'r wat goande is? Froag je dat nog? Mot je 's een stuk of zes krolsche katte froage of se alstemet pain an d'rlui kiese hebbe. En om niks — om niks — —

— Om wat dan — —?

— De loodgieter het de laiding afgeslote — hai mos soldeire four 't closet bofe — en nou het-ie vergete die lui heil bofe te waarschouwe — die het nou 't schurft in — al bi-je 't self. Komt me dat rooie ongedierte bai den loodgieter — mit sou'n bek — giftig mén — giftig — — Kraig se de wind fan foure — da' snap je — de mén loat s'n eige niet kemandeire — — Sai de pest in — moar nog lange niet — goat se noa d'r buurfrouw — die sait — wat mot, dat mót — — toen had je de poppe an 't danse — — —

— Moar wat nou — wat nou aigelijk? werd Dirk ten laatste nieuwsgierig.

Daar drong een schreeuw tot hem door, gevolgd door nóg

een — en een plotselinge woordenstroom scheen langs de trap neer te klateren.

— Doar hai je 't al — nou main kraige se niet te sien — de ferkeirde kraigt de schuld, mompelde de oude man bezorgd. Hij liefkoosde den ouden steen en tilde hem met groote moeite op.

— 'k Goa d'r noa toe — 'k mot toch weite, wat en of dat is.

De trapdeur van het bovenhuis stond aan; hij duwde haar open en ging stil de trap op. Vanaf heel boven drong het onaangename kreun-knarsgeluid van Cornelia's stem tot hem door. Ze scheen op de bovenste trap te staan en te oordeelen naar haar woordenkeus, mevrouw van Korselaer uit te noodigen het gezellig twistgesprek van daarstraks te hervatten.

Het blonde mevrouwtje liet zich niet zien, zoodat het den schijn had, alsof al de driftige, onbehoorlijke uitnoodigingen van Cornelia, op haar gangdeur afstuitten.

De „rooie" geneerde zich niet. Zoo zij al in het begin van de ruzie een blaadje voor den mond had genomen, was dat gewis al lang weer verwijderd en sprak ze vrijuit wat op haar hart lag.

— Je bent een dèl — een lèl —! gilde ze tegen de gesloten deur, — je stookt die werklui tegen ons op.

— Cornelia — — zaagde haar moeders stem.

— Ze is 'n loeder — ze is een loeder — laat me gaan moeder! Nee laat me — als ik de pest in heb moet ik me uiten — —!

— Maar — — Kom nou hier, fluisterde de oude mevrouw Gerritsen op haar manier. Wat kan jou dat mensch schelen — — —

— Wat heeft zij de leiding af te sluiten? Hoort het huis van haar — zeg — vlaskop — hoort het huis van jou bijgeval! Van Rooyen zou dat niet eens durven doen!

De deur der onderste verdieping werd zacht open geduwd. Mevrouw van Korselaer, gekleed in een lichte ochtendjapon waarover zij een mantel had aangedaan wijl het in de gang tochtte, kwam in de opening staan.

— Hoe dikwijls moet ik u nou zeggen, zei ze zacht en bedaard, als betrof het een gezellig buurpraatje, dat ik niets heb afgesloten. De werkman deed het. God mensch — als ik had kunnen denken dat hij verzuimd had u te waarschuwen — — —

Ze kon niet uitspreken want Cornelia's kijfstem maakte het haar onmogelijk, zich verstaanbaar te maken.

Dirk was zachtjes naar boven gekomen doch toen de deur bewoog, was hij blijven staan. Nu zag hij zijn „getrouwd vrouwtje" staan, los omhangen met wijden mantel, waaronder een rose ochtendjapon en blootvoets in muilen. Haar dik, blond haar scheen zij haastig te hebben opgemaakt en in een wrong om haar hoofd te hebben gelegd, zoodat haar mooie, blanke hals vrij en onbedekt was. Zoo losjes gekleed leek ze hem frisscher en bevalliger toe dan hij haar ooit had gezien, en aanstonds wekte zij verlangen in hem op. Hij wilde wel de trap opvliegen, naar onstuimig in de armen nemen en naar binnen dragen om haar dadelijk te hebben, om van haar te genieten zooals zijn opbruisende begeerte hem aandreef. Maar een nieuw verwijt van Cornelia deed hem op zijn plaats blijven.

— Heb je 't niet geweten — wist je 't niet! gilde ze bijna. Wil ik je eens wat zeggen? Je stookt ze op — tegen ons.

— Ik — mensch — —

— Mensch! herhaalde de rooie verachtelijk — ik ben méér mensch dan jij. Ik lok de loodgieters niet in mijn kamer onder voorwendsel dat ze de waterleiding moeten maken.

— Nee! viel het blonde vrouwtje uit — dat doe je niet. Verveel me nu niet langer alsjeblieft en ga naar boven. Wat moet de dokter — — —

— En waarom sluit jij je uren achtereen met den timmerman op — — ?

Cornelia wist niets van Dirk's verhouding met de buurvrouw; ze gooide slechts wat uit. Het trof echter doel, doch ánders dan zij had bedoeld. Mevrouw van Korselaer beefde een oogenblik bij dien rechtstreekschen aanval. Ze had heel geen kwaad gezien in een herdersuurtje met Dirk of een ander, wijl het haar genot verschafte, doch innerlijk had ze wel beseft dat het geraden was dat nóch haar man nóch iemand anders iets van haar liefhebberijtjes wist. En ook had ze daartoe nauwkeurig zorg gedragen. Cornelia's beschuldiging trof haar dan ook onverwacht en ze geloofde zich verraden. Doch dadelijk daarop kon haar dat niet meer schelen en zag ze zich nog slechts de begunstigde mededingster van haar woedend buurmeisje.

— Ik wil — dat wil ik — ik wil — ik wil —! herhaalde ze luid en koppig. Jij had geen kans bij hem — jij — jij — met je gebraden vogel en je kalfsvleesch en je halfzachte eieren. Meid — ze moeten jou niet hebben — al was je in goud gezet.

— Jou wel hé — jou wel hé — tergde de rooie. Jou kunnen ze heel makkelijk krijgen — wie d'r maar wil — - -

— Hij moet je niet — rooie duivel —!

— Nee — daar acht-ie me te hoog voor. Hij houdt me rein en fatsoenlijk tot we getrouwd zijn — — —

Dirk dacht een lachstuip te krijgen die hem van de trap zou doen rollen. Hij voelde slechts een koude rilling zijn rug neer- en opkruipen. Hij hield zich aan de leuning vast en zocht schoorvoetend de volgende tree.

— Jij — jij fatsoenlijk. Als ze je maar wilden hebben, rooie salamander — zou je 's zien hoe gauw *jij* wou — al was 't met den schillenjongen. Maar ze vinden je te aartsleelijk, te mager — te alles —

Cornelia's geduld raakte uitgeput; ze stormde de trap af en bevond zich nu van aangezicht tot aangezicht tegenover haar tegenpartij.

— O — kreng —! deinsde ze, schijnbaar in haar kuischheid getroffen, terug, lok je zoo de mannen hier binnen — met je bloote donder — met je halve naakte lijf. Wil je zóó jongens van jonge meisjes aftroonen — — — Zóó — zóó — — —! Zoo is geen heilige bestand — dat neem ik ze niet kwalijk. Je bent laag — je bent vuil — je bent gemeen —!

— Och rood adder denk je dat ooit een man jouw misvormd lichaam zou willen aanraken of naakt willen zien.

— Een jonge maagd denkt niet aan die vuiligheden — Denk je dat ik nooit je ledikant hoorde kraken — als Dirk — *mijn* Dirk bij je was? Denk je dat — maar dan heb je het mis. Maar ik wou hem geen verwijten doen — — Het vleesch is zwak — en aan die vrouwen als jij — hebben de jongens nou eenmaal behoefte. Maar nou is het uit — hij komt niet meer bij je binnen.

Dirk's voet schuifelde; Cornelia keek op en ontdekte hem. Haar wangen kleurden zich vurig; ze keerde zich om en ging met haar schrale, lange gestalte voor het soepele lichaam van mevrouw van Korselaer staan.

— Dirk — Dirk —! schreeuwde ze verheugd en tegelijk bezorgd. Ben jij het — kom je eindelijk? Keer je om — keer je om — je hoeft haar niet te zien — die slang. — Wat ben je laat — o 't is zoo'n loeder — — — —!

— Wat mot dat — —? vroeg hij kort-af.

— Stond je hier al lang — ja? vroeg ze nu angstig. Heb je haar al zóó gezien? O — God — misschien ben je wel uit haar kamer gekomen — Verschrikkelijk, zoo'n slet!

— Och maid boasel toch niet — — 't Laikt wel dat je 'm òm hét.

Haars ondanks drongen haar de tranen in de oogen.

— O — wat heeft ze je slecht gemaakt — — Ben je bij haar geweest, jongen — ja? O — 't Is slecht — maar jullie mannen verlangen ernaar met een vrouw te zijn. Ik weet het — ik kan je het niet kwalijk nemen.

— Bi-je nou loaserus — of loat je me mit rust — —

— We zullen zoo gauw als kan trouwen — dan — — —

— Die maid is beloaserd — bromde Dirk. Ze had hem gestoord toen hij, voorzichtig de trap opsluipend, de kamer van het blonde mevrouwtje had trachten te bereiken en dat zette hem op. Nog enkele treden en hij zou haar met zachten drang hebben meegenomen — op dat groote, heerlijke ledikant — — —

— Kom mee naar boven Dirk — —

Nu maakte ze hem misselijk. Dagenlang had hij haar verliefdheden en lieve woordjes verdragen omdat hij voor het lekkere eten en drinken wel wat mocht over hebben, maar dit ging hem te ver. Ze wou hem nu behandelen als hadden ze vaste verkeering en de gedachte aan zooiets deed hem rillen. Daarbij trachtte ze hem in een verkeerd daglicht te stellen en hem belachelijk te maken in de oogen van zijn „getrouwd vrouwtje". Dat vond hij al te bar.

— Mefrou — kan ik eife noar 't closet kaike — — ? vroeg hij op zakelijken toon.

Cornelia klemde zijn jasje in beide handen vast.

— En je gaat 'r niet in — je gaat niet bij haar naar binnen. Ik wil het niet hebben — nee — nooit!

— Zeg 's — loat je me los — — kan 'k an me werk goan of niet?

— Alles is uit — als je dat maar weet?

Nu was zijn geduld heen.

— Wat mot je god eiuwig hier en daar toch fan me mit je án en úit — — Goan jai m'n ouge uit en loasert op. Wat heb ik mit je kouwe smoesies fan doen!

— Wil je zeggen — dat je niets met me hebt uit te staan — meen je dat? Weet je wel wat je zegt — Dirk?

— Ik mein wat ik seg — ik mot niet in opsproak komme door zou'n scheil, roud miroakel — —

— En m'n goeie naam — —

— Wet f'r noam — die rotnoam fan jou — —

— Iedereen weet dat we verloofd zijn — heele huis — —

— Je bint bes — — — d en loat me nou mit rust —

— Wilt u zoo goed zijn de deur los te laten? verzocht het mevrouwtje.

— Ik mot eife binne sain — antwoordde hij ruwer dan hij gewoonlijk tegen haar sprak. Hij was opgewonden door al die onverwachte narigheid, woedend op de rooie, hoofdzakelijk omdat ze zich tusschen hem en mevrouw van Korselaer had gedrongen.

— Ik weet van geen *moeten*, timmerman, zei mevrouw koel en uit de hoogte. Ze had haar kouden dag, zooeen dat ze totaal niets om mannen gaf en ook had het buurpraatje met Cornelia haar stemming niet verzacht.

Deze stond nog op de tweede trap — zwijgend. Nog altijd kon ze niet gelooven dat Dirk's hardvochtigheid hem ernst was en weet ze die eerder aan een kwade luim van het oogenblik. Bij het korte afwijzende antwoord van mevrouw van Korselaer grijnsde ze verachtelijk. Dat verbitterde deze nog meer jegens Dirk.

— Bij mij is niets meer te doen, dat weet u wel — zei ze kwetsend — maar bij deze juffrouw zooveel te meer. U is hier niet meer noodig, heeft de loodgieter mij gezegd. En doe me nu een plezier en ga direkt met dat mensch naar boven anders zie ik haar nog op de trap flauw vallen. Wacht maar gerust tot je met haar getrouwd bent, er is aan haar niet veel te bederven.

— Dat lieg je — loederstraal — dat lieg je stuk venijn —! barstte Cornelia nu nog giftiger dan straks uit. Ik ben nog zoo kuisch — zoo rein — — Vraag 'm zelf maar — of-ie me ooit een vinger heeft aangeraakt —

— Ik had 'r te fies fan geweis — kon Dirk zich nu niet langer bedwingen — godverd — — — wat let me — wat let me — — bah — wat een lel — wat 'n lel — — Verdomme — as je een keirel was — — ás je een keirel was. Al had je moar een brok foar in huis — of een broer — al was tie zoo roud en skeil als je sellef — — —

Nu twijfelde ze niet langer — nu wist ze dat ze zich niet vergiste. Ze hoorde duidelijk dat hij haar verguisde, minachtte, beleedigde en nog wel in tegenwoordigheid van haar buurvrouw. En niet, zooals deze verwachtte, viel ze in zwijm, maar ze wierp zich op hem als een kat met uitgetrokken nagels, gillend, krijschend, dat het tot op straat werd gehoord. Ze krabde hem in het gezicht, doch met een behendigen slag weerde hij haar beide handen af. Hij wilde

niet vluchten, eensdeels omdat dat woord niet in zijn boekje stond en ten tweede, wijl hij met reden vreesde zich bespottelijk te maken als hij de straat opvloog met de gillende en krabbende heks op zijn hielen.

— Ik zál je hebben — ik moét je hebben, gilde ze, maar eerst moet ik je oogen uitkrabben en dan zal je me trouwen. Je hebt het beloofd — —

— Ja — ja — je bent met haar verloofd, gromde de zeekapiteinsstem van mevrouw Gerritsen, hoewel, tegen mijn zin. Want, voor wat zoo'n nakkedikker als jij verdient vreet je veel te veel kalfsvleesch in één keer. Je verbeeldt je toch niet dat ze een millioen meebrengt.

— Mit gein twei wil ik d'r hebbe — zuchtte Dirk. Cornelia had haar magere armen om zijn hals geslingerd om hem te smoren of te kussen, dat wist hij niet, maar hij worstelde als een wanhopige om los te komen. Eindelijk, geen ander middel tot verlossing ziend, gaf hij haar een stoot tusschen de ribben alsof ze een vijandige sjouwerman was. Ze duizelde en waggelde achteruit in haar moeder's armen. Toen nam hij meteen de kans waar en vluchtte naar beneden.

Voor de deur was een opstootje ontstaan. Daar het huis aan een gracht stond en er nooit druk verkeer was, waren de belangstellenden slechts bij tientallen te tellen. Niettemin waren ze bij Dirk's verfomfaaid verschijnen zoozeer in hun nopjes dat ze een tamelijk hoorbaar hoeraatje aanhieven.

— 'k Doch - d'r most d'r eintje befalle — mit dat gille, uitte een slagersjongen zijn opinie.

— Doar hai je de boakert al — schertste een werkelooze en wees op Dirk. Deze keek verstoord op, doch de man stelde al geen belang meer in hem.

Intusschen had hij graag het huis ingegaan, doch de deur was dicht. Hij had menschenkennis genoeg om te begrijpen dat, als men voor hem niet uit eigen beweging de deur opende, hij kwalijk kon schellen met zoo'n opstootje ervoor.

Tot zijn verrassing reed plotseling een slank meisje op een rijwiel tot vlak voor de deur. Het was Helene van Rooyen, of Leentje, zooals de huisgenooten haar noemden.

Haar gelaat stond ernstig, vanwege de voorzichtigheid die ze moest in acht nemen, doch nauwelijks antwaarde ze Dirk, of een lach leefde plotseling op haar gezicht.

— Kan-u er niet in? zong haar heldere stem. Wat doen die menschen hier allemaal voor de deur?

— 'k Heb hier strakkies drie hallefies loate falle — doar

zoekt dat heile sooitje noar. Een gedalleste troep — kaik wat 'n gesichte.

Een aantal belangstellenden maakte ijlings beenen. Er werd niet meer gegild en om zich te laten beleedigen, hadden ze teveel eergevoel. Een enkeling maakte beweging alsof hij Dirk's uitdrukking op zich persoonlijk achtte bedoeld, doch twee huismoeders met groote manden stelden zich voor Dirk op. Ze wezen op zijn verwarde kleeding.

— Hai het al genoeg gehad, zei een.

— 't Kwam 'm eerlijk toe, meende de ander.

— Alles mot een begin en een eind hebbe. Eerst bove op ze mieter krijge en nou nog 's benede dunnetjes overdoen. Dát en gaat niet op.

Dirk duwde de manden verachtelijk van zich af en noodzaakte den slagersjongen, Leentje door te laten. Meteen ging de deur open.

— Kom er maar gauw in, lachte Mina spotlustig. Toen d e straatdeur weer dicht was, duwde ze hem toe:

— Ze heeft je wel je bekomst gegeven. Ik hoorde je gillen.

— Ik? Maid je bint mal!

— Wie heeft gegild?

— Mina — — ?

— Ja-a mevrouw — ja-a-a!

Mevrouw van Rooyen had, ook door het burengerucht, weer een dag van zware hoofdpijn. Mina hielp haar met koude compressen en nu haar stem hoorend, stoof ze ijlings naar boven.

— Is er iets gaande met ma? vroeg het meisje bezorgd. Vanmorgen was ma niet erg prettig, toen ik wegging.

— Zoo gezond als een kippetje, stelde Dirk haar gerust, ofschoon hij mevrouw in geen drie dagen had gezien.

Leentje was al tevreden. Nu bleef ze nog even in de gang staan, schijnbaar turend naar een reproductie van Israëls, „Naar 't graf." Het dwarrelde door haar hoofdje dat ze nu heel — *heel* alleen was met Dirk, iets waarop ze al wekenlang had gepeinsd. En Lientje zou het eerste kwartier nog niet thuiskomen; die liep en had een vriendinnetje bij zich.

Haar onderwijzer had dien ochtend Götz Krafft van Stilgebauer behandeld en, hoewel er waarlijk niet de minste gelijkenis kon zijn tusschen den zoekenden student en den onverschillig-doenden werkman, wilde zij de gedachte aan overeenkomst tusschen hen toch niet van zich afzetten.

Innerlijk geloofde ze dat de ruwe, vroolijke Dirk een teedere,

gevoelige ziel verborg achter zijn onverschillig uiterlijk gedoe en bijwijlen zag ze in hem niet minder dan een primitieve dichterlijke natuur, die slechts intellectueele leiding behoefde om een arendsvlucht te nemen. Hierin verschilde zij van haar zusje dat, minder lyrisch dan zij doch stabieler in haar opvattingen en sterk-demokratisch gezind, in Dirk een krachtig werkliedenleider zag, en iemand, van grootsche ideeën vervuld. Hieromtrent hadden zij al dikwijls met elkaar geredekaveld en beiden hadden ze al lang den wensch gekoesterd, de eerste te wezen die hem eens terdege zou mogen polsen.

Leentje docht die gelegenheid nu gekomen en ze achtte het groote dwaasheid, allerlei ouderwetsche vormen in acht te nemen, als men een goed doel voor oogen heeft en de tijd erg krap is.

— Mooie reproductie — vin-u niet? vroeg ze langs haar neus weg.

— Gewoon — 'k heb die dinge bai duisende gesien — mit de Rembrandt-feiste — —

— Dit is geen Rembrandt, schrok Leentje, die Israël-enthousiast was.

— Blaift einder — 't is toch allemoal om de duite te doen — of ze Jan of Piet heite. Kom — 'k goan 's beginne, wilde hij zich verwijderen.

— Moet u dan niet eerst koffiiedrinken?

— Da's woar ouk — 't is twoalf uur — da 's sou.

— Mina zal wel zoo komen, zei het meisje luid. Ik moet van avond nog een boodschap doen, vervolgde ze aanmerkelijk zachter, doch luid genoeg dat Dirk haar duidelijk verstond.

Hij keek verrast op. Sinds den eersten dag dat hij het werk bij den dokter was begonnen, had hij zich verbeeld dat de kinderen hem niet kwaad gezind waren. Maar voor een vrijerijtje waren ze hem wel wat jong en vooral, wat mager toegeschenen. Nu bedacht hij dat hem, na al die narigheid van den laatsten tijd en met het oog op die welke hij nog te goed had, wel een klein verzetje toekwam. In elk geval was het meisje lang niet leelijk, peinsde hij en met een langen mantel aan zag ze er uit voor minstens zeventien.

— Ik ouk! bromde hij schijnbaar voor zichzelf. Dat was waar, want dien avond zou hij met Jans uitgaan.

— Hè — dat treft — lachte Leentje. Nu was ze er zeker van dat in hem een dichter stak en dat hij in haar een verwante ziel zag. En nu meenden ze het recht te hebben het

valsche masker van conventie finaal af te rukken en te vernietigen. Als u om acht uur hier langs komt, ga ik mee zoover.

Dirk knikte haar lachend toe. Ze gaf hem een hand en ouder gewoonte wou hij haar tot zich trekken om haar te kussen. Dan hoorde ze Mina's vluggen stap.

— Als ik er nog niet ben — fluit u dan den eersten regel uit de Valentin-aria, fluisterde ze snel. Ze drukte zijn hand en ging de trap op.

— Wat moppert se nou oufer de eirste reigels, mompelde Dirk. Die maide — die maide of se nou tien of feirtig binne — se sitte altaid fol beloaserderai. En gemein — — 't Is toch moar fuil goedje.

Niettemin kwam hij om acht uur het huis langs; Leentje stond al eenige huizen verder op hem te wachten.

— U bent vroeg, zei ze verheugd en drukte warm de uitgestoken hand.

— Anders jai wel. Seg ouk moar jai en Dirk. We sain ommers allemoal mensche.

Zijn ongepolijst nederlandsch trof haar onaangenaam, wondde haar taalgevoelige ooren. Ofschoon hij nu al weken aaneen bij haar aan huis werkte en hij trouwens niet de eenige was die in haar tegenwoordigheid zoo erg de taal verminkte waarin Perk zijn Mathilde had gedicht, deed het haar telkens pijn, als zij het hoorde

— Je hebt — je bent zeker op de gewone lagere school geweest, hè Dirk — — begon zij eindelijk aarzelend.

Dirk keek haar eens aan — vond dat begin al erg mislukt voor een eersten avond. Ze was hem liever en ouder dan gewoonlijk toegeschenen toen hij haar zag staan wachten en heel vertrouwelijk had ze dadelijk haar hand door zijn arm geschoven.

— Sou je me nou niet eirst 's een kusje geife — zei hij eindelijk.

Leentje bloosde — ze zweeg. Het leek haar dat hij driekwart wilde overslaan van het program van omgang met hem, dat zij in haar eentje had vastgesteld. Ze had gehoopt, dezen avond en nog vele avonden erna, met hem te wandelen. Ze had met hem heel veel willen praten over nieuwe literatuur, vooral over de verzen der tachtigers. Voor alle zekerheid had ze een bundeltje van Verwey in haar tasch gestoken om, mocht zulks noodig zijn, met voorbeelden haar gesprekken aan te vullen.

Na vele avonden aldus doorgebracht, dacht zij, zou er een band tusschen hen zijn geweven die niet meer te verscheuren ware. Er zou een altijddurende verhouding tusschen haar en hem bestaan, welker invloed zij zouden gevoelen, al ontmoetten zij elkaar in geen weken. Zij zouden altijd aan elkaar denken.

Het werk in haar vader's huis zou gereedkomen en Dirk voor goed vertrekken, maar zij zou hem behouden. Wellicht zouden ze elkaar schrijven, daar de komende winter weinig gelegenheid tot wandelen zou verschaffen. Ja — hij zou haar schrijven en in zijn brieven zou eerst klaar en duidelijk uitkomen wie gelijk had, Line of zij. O — ze meende ze al te lezen, zijn sonnetten — zijn liefdezangen — — —

En nu sprak hij haar al van een kusje — —

Hij boog zijn hoofd tot haar en voor ze het goed wist, ontmoetten hun monden elkaar reeds. Ze kuste hem.

Nu liepen ze voort en Leentje, om toch vooral geen tijd meer te verliezen, praatte over Verwey's verzen en zegde de eerste regels op van Perk's Iris. Dirk stak bij een voorbijganger zijn sigaar op en toen ze verder wandelden vertelde zij hem dat ze Gorter's „Mei" en van Eeden's „Kleine Johannes" had gelezen. En, „Lioba" en „Ellen" van den laatste: zijn latere romans bevielen haar minder. Toen ze daarop Dirk zag de wenkbrauwen fronsen, zweeg ze verder over van Eeden, omdat ze vreesde dat deze door een of andere literarische onwaardigheid Dirk's vereering had verbruid. Dus wilde ze reeds op het moderne hollandsche drama overstappen maar herinnerde zich bijtijds dat hij ook een diepgaand verschil moest hebben met Heyermans en hem laatst zoo sarcastisch had uitgemaakt voor den man die door den neus spreekt. Dus, nam ze een zijstapje naar Herman Robbers' „De bruidstijd van Annie de Boogh" en constateerde met voldoening dat Dirk nu zwaar hoofdknikkend naast haar liep.

Daartoe had hij dan ook dubbel reden al hoorde noch begreep hij een syllabe van Leentje's woordjes-geklater. Hij liep namelijk te overwegen dat hij aanstonds den hoek zou passeeren waar Jans op hem zou wachten en was met zichzelven nog niet eens hoe zij zich zou houden. Ze was wel vroolijk en goedig van aard, maar hij wist dat per slot van rekening alles zijn grenzen heeft. Ook wist hij niet precies hoe hij zich met zoo'n nufje als Leentje had te gedragen. Zoolang ze van haar school en vriendjes liep te vertellen ging het goed, maar als ze daar niet verder weg mee wist,

zou hij háár moeten amuseeren. Hij kon haar toch slecht meenemen naar de „Central-Bar" waar hij met de dienstmeisjes placht te komen, peinsde hij.

— Natuurlijk wil se me sou'n lunsroom introne woar je niks kan suipe as melk en kwast, mopperde hij half-luid. Maar niet heusch hour, dan goat se moar allein. Ik most d'r aigelijk een reip sukkeload geife, dan kan se d'r de heile weg op sabbele, leek hem de beste oplossing.

Leentje was al genaderd aan de onsterfelijke deugden van „Ursule Hagen", toen Dirk haar plotseling deed opschrikken, door een heftig bewegen van zijn arm.

— Ekskeseer me — 'k mot eife die maid spreike — —

Jans wist niet wat ze zag toen Dirk op haar toewandelde met een lief jong meisje, een echt dametje, aan den arm. En ze was nog niet heelemaal op streek van haar verbazing toen hij haar vriendschappelijk in de zij porde en het „kind' langzaam voortwandelde

— Bah — je bent me toch een vent ook — — Laat mijn voor niks komme en tippelt me voorbij met een kind met hangend haar.

— Schreiw niet sou, duwde hij haar toe — se is een logeètje fan Goudefroui. 'k Most d'r fan oavondskoul hoale, omdat se hier gein weg weit. Se is freimd, snap je?

— Nou — dan zal jij haar wel gauw de weg leere, lachte ze luid. Maar dan werd ze plotseling ernstiger. Als je nou denkt me zoo maar te kunne afdanke, dan heb je 't toch mis.

— Wat heb ik nou a-me kar hange?

— Dat weet je bliksems goed. Ik ben 'r nou zeker van — —

— Fan wie? Fan main of fan Fer? vroeg hij droog.

Ze vond zijn snuit en die vraag zoo komiek, dat ze in lachen losbarstte. Leentje keerde zich snel om.

— Nou — ik heb hoast Jans — 't kind mot noar huis — Weis ferstandig — de fent is een sul — gelouf main nou —

— Ja — en dan moet jij het flink voor me gaan verpesten — —

— Ik —? Nei hour — dan ken je me heilemoal niet; Ik — o jei nei — nei hour! Feil te blai je te lose, mompelde hij voor zich.

— Wat mopper je nou?

— Kom ofer een uurtje in de danskeit van manke Griet, dan sal je sien — of ik 't foor je verpés — Nou ajuus!

— Ze is joarelang mit me zuster as vriendin gegoan, ver-

ontschuldigde hij zich bij Leentje — moar nou is se an 't moale.

— Aan wat?

— An 't moale. 't Is four d'r doen een knappe maid en d'r was altaid sjeu genogt four d'r onder de jonges. Moar ein het 'r es bedufeld en nou verbeildt se d'r aige dat-ie d'r op dien hoek het besteld en nou stoat se doar oafond an oafond te wachte foor de goksie. Daarom kon 'k d'r niet goed f'rbai goan, sonder een frindelijk wourd. Moar se loat d'r niet noar huis sture. Strakkies komt d'r moeder en die trount d'r mit een sacht laintje noar huis — —

Leentje zuchtte. Liefde-leed kende ze slechts bij naam en uit de romans — — Dit staaltje vermeende realiteit vond ze verschrikkelijk. Maar ze kon niet nalaten in Dirk weer een nieuwen, grooten karaktertrek te bewonderen.

Zijn aanbod om haar op chocolade te tracteeren wees ze af en tot Dirk's geruststelling taalde ze niet naar een melksalon. Dus bleven ze loopen.

Hij was nu aan het vertellen gegaan en dischte haar stakingsgeschiedenissen op en duistere bizonderheden uit het leven op de groote bouwwerken, die veel overeenkomst hadden met de verhalen van schipbreuk en zeeroovers waarin oude zeerobben met kringbaardjes zoo'n vermaardheid plegen te hebben. Maar zij dacht aan geen onwaarschijnlijkheid of leugen en beefde telkens, als ze hem in gedachten zag staan op een ineenstortenden steiger of tusschen weerlooze stakers en het blank geweer der politie.

Nu hij haar zoo boeide, vergat zij zijn slechte taal en uitspraak en als een enkele uitdrukking wat al te gekruid was, verbeeldde zij zich dat dit zoo moest, om het verhaal zijn volle recht te geven.

Dirk genoot, nu hij zich zoo ouderwetsch hoorde liegen voor zoo'n dankbaar luisterend meisje. Maar niet minder was hij in zijn schik dat hij van Jans zoo gemakkelijk zou afkomen en dat hij zich de „rooie" ook had afgeschud. Bij elkaar vond hij den dag nog niet zoo erg verloren.

Leentje mocht niet te laat wegblijven, maar ze rekte haar tijd zoo ver als kon. Ze herinnerde zich niet, zich ooit zóó geamuseerd te hebben met een heertje van de H. B. S. als dezen avond met Dirk. En verachtelijk haalde ze haar neusje op voor die „apies" zooals ze haar speelmakkers door Dirk hoorde betitelen. Bij het afscheidnemen keek ze hem diep in de oogen — en toen plots naar de straat.

— Nu — moet je niet met Lientje — gaan wandelen — zal je niet?

Meteen was ze al weg — en groette wuivend uit de verte.

Dirk oogde haar guitig na.

— Drommels — goat 't hier soú —? 't Is moar de froag an wie fan de twei ik het meiste heb. Four main part had ik Mien moar fast. Sai mit d'r affekoat.

Toen ging hij Jans opzoeken.

HOOFDSTUK X

Intimiteiten

— Heb jij Jans gisteravond nog gesproken? vroeg Ferdinand.
— Nei — jai? was leuk zijn wedervraag.
— Nee-e! zei Ferdinand langzaam, niet gesproken — ofschoon — — —
— Gesprouke heb ik d'r ouk niet, nam Dirk nu weer het woord op dien degelijken toon, welke hij zich de laatste weken had aangewend, moar wel gezien.
— En — gezien — hoe meen je?
De jonge baas, die tegen het andere werkvolk al aardig groot-Godefrooisch kon doen, deed tegen den jongen timmerman erg gejaagd. Deze merkte het en had inwendig schik. Hij had den vorigen avond tot bij twaalf heerlijk met Jans gedanst in de kroeg van manke-Griet en ze hadden samen niet slechts gesproken, doch ook braaf schik gehad. Maar dat verzweeg hij. Buiten alles om was al sinds jaren dit zijn principe, dat een baas nooit *alles* behoefde te weten. En daar hield hij zich strikt aan.
— Gesien — ja moar meir ouk niet. Ik liep met mijn broer op straat en toen sag ik d'r juist stilstoan, four een winkel; sou een fan hemde en fel-nelletjes — je weit wel. Se had een reuze-ruin bai d'r — 't sal wel d'r suster sain geweist.
— Een ruin — ?
— 't Was d'r suster netuurlijk — je kon 't an alles merke. En bepoald most se hemde of sou iets hebbe — seiker four d'r uitrusting. Is 't al soufer?
Ferdinand kleurde als een schooljongen, doch zweeg. Toen begreep Dirk dat hij hem best aan Jans kon overlaten; hij was nu rijp.
Een paar dagen later vertelde de jonge baas hem opgetogen dat hij met Jans en haar jongste zusje naar de komedie was geweest.
— Die maid mot smour op je sain, anders doet se sou iets niet. Ik kon 'r met gein touw een bioskoup in kraige. Se dei 't niet — 't was d'r gewounte niet sai se — —
Ze liepen samen op straat. Dirk met zijn bak op den schouder,

Ferdinand naast hem, met een rottinkje in de hand. Na Dirk's antwoord keek zijn jonge baas hem uitvorschend aan, als welde er plots een gedachte in hem op. Hij herinnerde zich heel goed, hoe vertrouwelijk hij Jans en Dirk had tezamen gezien en nu de laatste zoo onnoozel deed, vertrouwde hij hem maar half. Hij mocht wel graag droomen in tijdschriften en verzenbundels, maar geheel en al een stumper in wereldsche dingen was hij toch niet. En ongaarne stelde hij zich aan spotternij bloot.

Dirk manoeuvreerde zoo handig mogelijk zijn bak tusschen hun beider gezichten en toen Ferdinand dat verhinderde door aan zijn andere kant te gaan loopen veranderde hij plotseling van tactiek. Hij trok een hoogst-ernstig gezicht en tuurde scherp voor zich uit, nu en dan het hoofd schuddend.

— Bedonder je me nou? vroeg Ferdinand eindelijk.

— Wat — segt u — boas?

— Jij met je baas. Ik dacht dat jij niet zooveel consideratie in acht nam — in het verkeer met meisjes.

— Hoe mot ik dat begraipe — —?

— Hoe je dat begraipe mot? deed hij Dirk korzelig na. Dan veranderde hij plots van spreken.

— Dirk — wees nou eens niet zoo'n sul — anders ben je nooit zoo uiig. Zeg eens eerlijk, is d'r wat gaande geweest — tusschen jou en Jans? Zeg 't eerlijk — je moet er voor uitkomen als een kerel.

— Ik gelouf verdomd dat jai erg fan 't hondje bint gebeite — Ferrie — zei Dirk nu quasi-hartelijk-ernstig. Kom jai doár nou 's four uit.

— Wat nou — die meid — ja je hebt gelijk. 'k Ben gek op 'r — ik wil er voor uitkomen. En 'k zou d'r alles voor over hebben — — —

— Wa-four? viel Dirk hem in de rede. Wil je d'r trouwe?

— Wéét ik dat? Ik wil haar hebben — liefst direct — al was het op slag — —

Hij zag er zoo opgewonden uit dat Dirk dacht dat hij zou gaan huilen.

— Je zal wel dorst hebben — veronderstelde hij, we moste een potje bier koupe —

Ze waren de eenigen in het café. Nadat de waardin hen geholpen had ging zij naar achter, om haar vechtende kinderen van elkaar te halen.

— Je mot 't nouit soufer loate komme — dat 'n maid je de boas is. Je mot niet mal op d'r sain — —

— Wat doe je ertegen? 'k Ben nou een keer of wat met r weg geweest, en m'n heele lijf brandt als ik bij haar ben. En zelf lacht ze en aait ze mijn hand en soms kijkt ze me heel diep in m'n oogen — maar ik geloof dat ze zoo koud blijft als — als — — — — als een botje.

Dirk lachte zoo luid dat de waardin hard loopend naar voren kwam en vroeg of ze al dikwijls hadden geroepen. Ferdinand betaalde en ze gingen verder.

— Sou'n groote keirel as jai bint — hoef 'k warachies niet te segge — wat-ie doen mot — —

— Als ze het maar hebben wil, stootte Ferdinand uit. Dirk moest zich bedwingen om niet andermaal in lachen los te breken.

— Nou — dan mot de bom moar dour de kerk. Breng d'r bai je thuis en moak d'r lid fan de negousie — — Dat sal se wel wille — — —

— Dat denk ik ook wel.

Maar nou zonder geklets — wat ik je straks vroeg — —

— Nou joa — —

— Wat zeg je daar op — —

— Op wat je weite wou?

— Ja!

— Nou — niks!

— Niets?

— Joa niks! — Wat wou je nou weite? Ik ben een keir of wat mit d'r uit geweist — 'k sal niet de eirste sain geweist. De loatste was ik seiker niet — dat weit jai wel.

— Maar — maar anders? vroeg Ferdinand met op elkaar geklemde tanden.

— Anders — —? Wil ik je 's wat segge? Jai bint boas en ik kneggie — moar misschien kan je nog wat fan me leire. As jai op een maid bint verkikkerd en sai niet erg op jou — dan stoane je twei weige ope. Je kan 'm drosse, d'r tussche uit — of je kan d'r trouwe. Doe je 't eirste en je houdt 't fol — dan neim ik me petje four je af. Moar — ken je niet fan d'r af blaife — trouw 'r dan en klets d'r niet verder ofer. Seg ik teuge jou — Nei d'r is niks gepasseird — dan gelouf je me toch niet, en loup je d'r toch op te piekere. Seg ik joa — dan moak je je aige moar ouferstuur four niks. Trouwe doe je d'r dan toch — al sou je d'r af en toe wel in 'n hoek kenne schoppe en je sou 't d'r eiuwig onder d'r neus blaife douwe — Ik hou me smoel dicht. Is se je woard dat je d'r trouwt doen 't dan sonder geklets ofer ditjes en

datjes. En — is het je allein te doen om d'r eins te hebbe dat de fonke d'r uit springe — dan noem ik je een keirel as je 't gedoan kraigt.

Eín ding wil ik je segge: ze het kracht in d'r poute. Wat se fast het loat se niet meir los — al is 't je heile mouie krullebol — —

Den heelen dag en den volgende had Dirk schik om die mooie redevoering. Hij vond dat hij zich er magnifiek had uitgedraaid; Ferdinand had er geen woord op geantwoord.

Al had hij nu Jans definitief aan zijn jongen baas afgestaan, behoefde hij zich toch nog niet eenzaam te voelen. Den avond na zijn wandeling met Leentje van Rooyen haalde hij Coba van naai-onderwijs, zooals zij het noemde, af en den avond daarop legde Lientje beslag op hem. Hij was er niet de persoon naar om zich met meisjes gauw verlegen te voelen, trouwens voelde hij zich dat ook niet, maar wel liet het zich aanzien dat hij spoedig avonden te kort zou komen. Coba sprak van de mooie vries-avonden die nu spoedig zouden komen. Dan hield de jonge-dochtersvereeniging, waarvan zij bestuurderesse was, bijbellezingen voor jonge werklieden die 's avonds geen gepaste afleiding hadden en voor oudere menschen die den heelen dag snakten naar het opwekkend woord, in den avond. Ze drong Dirk de belofte af dat hij ook zou komen, dan konden ze elkaar zien, al was onderling praten niet veroorloofd gedurende de lezing. Aldus hoopte zij hem van de straat en van verderfelijke kameraden af te houden.

Met Lientje voelde hij zich het eerste kwartiertje reeds veel vrijer dan met haar zusje, zoo vrij zelfs, dat hij bang was dat het te ver zou loopen, voor een eersten avond. Zijn afspraak met háár liep ook nog vlugger van stapel dan met Leentje. Ze gaf gewoon te kennen dat nu zij eens met hem een uurtje wou wandelen en babbelen en toen was ze al weer uit het oog. Maar 's avonds was hij present en zij nog eerder.

Ze sprak met verachting van de bespottelijke oude ideeën en gewoonten, dat meisjes niet mochten vragen, maar geduldig moesten wachten tot zij gevraagd werden. En daarop sprong ze direct over op de gezonde, moderne verhouding tusschen jongelui van beide geslachten. Men wist niet meer van dit of dat „hoort" niet en fatsoen „verbiedt" dit en dat.

— Waarom nog langer die bespottelijke gedachte gehuldigd dat wij het oordeel onzer voorouders moeten vragen of we bepaalde onderwerpen mogen aanraken of niet? riep ze tame-

lijk luid. Zeg nu zelf. Als we voelen dat we goed doen, moeten we dan de bevestiging daarvan altijd in de geschiedenis zoeken?

Dirk was niet aanstonds met zijn antwoord klaar. Bij haar zusje had hij het klaar gespeeld geen tien woorden te antwoorden op haar gepoëtiseer, en toch had ze hem bij het afscheid bij herhaling warm gekust; en, ze had haar zusje verzekerd dat Dirk toch zoo'n heerlijk gevoelvol mensch was, en in het bezit van een uiterst fijn-besnaarde ziel.

Maar dit meisje deed krachtiger dan het lyrische Leentje; ze sprak of ze antwoord dringend eischte.

Nu kende hij al sinds jaren maar één uitlegging voor woorden als „aanraken" en „voelen"; en, hoewel Lientje naar haar praterij te oordeelen daar hoegenaamd geen bezwaar tegen scheen te hebben, lokte de openbare weg hem allerminst aan. Dus knikte hij maar eens diepzinnig tot antwoord, waarop zij alweer verder draafde. Ze sprak nu met minachting over het bakerpraatje van den ooievaar en prees het tegenwoordig onderwijs, dat de kinderen eerlijker inlichtte. En toen luchtte ze in een adem door al haar wijsheid over de sexueele aantrekking, over de zuiver natuur-plichtige daad van paring en bevruchting, over zwangerschap en moederschap.

Onder zijn makkers stond Dirk bekend dat hij het desnoods wel tegen twee man tegelijk opnam, mits natuurlijk geen „krachtpatsers". Maar, tegenover het vrouwelijk geslacht voelde hij zich altijd weerloos en menigmaal had hij zich uitgelaten dat een kind van zeventien jaar hem kon leiden, als het maar den goeden weg ging. Onder Lientje's geestdriftig betoog werd het hem ook nu weer danig warm.

— Ja — een mensch is niet fan stein of fan hout, mompelde hij toen ze een kleine pauze nam om een nood-ademhaling te doen. Als het dan niet anders is — as 't mot — f'ruit dan moar — — —

— Juist! prees Lientje hem, vooruit — vooruit — steeds vooruit. Niet stil staan bij het verleden — — —

— Wat je gehad het — hei je gehad! zei Dirk die dacht aan *zijn* verleden. Da's net, as ik mit die ouwe wrakke fan trekschuite werrek — — Denk 'k altaid an douie en an 't kerkhof — — —

Lientje zweeg. In zijn laatste gezegde zag zij een afkeuring van haar conversatie. Ze moest hem te eentonig zijn geweest en te beperkt. Daarom haalde hij zoo kiesch het kerkhof in het gesprek, dacht ze.

Dirk dacht dat ze zweeg om nog eens goed na te denken en hij dacht ook nog eens na. Hij voor zich, hij zag er geen kwaad in en als ze zelf graag wou — — Wel — hij traag, een ander graag, dacht hij.

Maar te midden zijner bespiegelingen schudde zij hem al weer door elkaar, door plotseling en in een snel tempo het gesprek over te brengen naar het terrein van volkshuisvesting en bouw van goedkoope woningen. Zij meende te begrijpen dat dit *zijn* terrein moest zijn, omdat hij timmerman was en ook vanwege zijn kwaliteit als volks-staatsman, als hoedanig zij hem altijd had beschouwd. Dus, zette zij het geslachts-probleem heelemaal op zijde en overstelpte zij den verbaasden jongen man met cijfers en getallen die ze uit haar mouw scheen te schudden.

Nu inspireerde werken hem maar tot betrekkelijk weinig belangstelling en in zijn vrijen tijd al tot bizonder weinig. Als hij zonder werk was intresseerde hij zich in zooverre voor arbeiderswoningen, als hij kans had door een aannemer te worden aangenomen. En dan ja — moest hij er wel iets meer voor gaan voelen wijl het bouwen op de groote hoop aan jonge timmerlieden nog al eens de gelegenheid verschafte, door stukwerk aan aardige weekloonen te komen. Maar — werd hij niet aangenomen, of waren zij al weer klaar, dan vergat hij heel gauw of het arbeiderswoningen of villa's waren geweest.

Hoewel — als het dáár op aankwam, hield hij van gezellig doorslaan en dat kon hij het best over groote karweien. Daarop had hij de meeste jaren van zijn werkleven doorgebracht en hij wist er veel van te vertellen, dat allicht meisjes als Lientje kon belang inboezemen.

Wel begreep hij niet veel van wat dat meisje eigenlijk bezielde en inwendig liep hij zich te verbazen dat ze ineens van het onderwerp was afgestapt, waarover ze een vol half uur had doorgedraafd. Naar haar spreken te oordeelen had hij gedacht dat ze hoe eerder hoe liever het bosch met hem inwou om een beetje te vrijen, maar nu leek ze wel als een hand die was omgedraaid. Ze deed en sprak niet meer, alsof ze gloeiend warm was. Hij kon er niet meer wijs uit worden.

Wijl ze hem eerst danig „op gang" had gebracht, speet hem haar ommekeer geducht. Ze scheen hem lang niet zoo'n groentje toe als haar tweelingzusje; daarom had hij de kennismaking liefst zoo intiem mogelijk voortgezet. Maar, hij wilde voor alles voorzichtig zijn, bedenkend dat hij in het huis van van Rooyen toch al handen en liefde te kort kwam. Trouwens,

docht het hem bij nader inzien toch ook prettiger, het met zoo'n jong ding niet te forceeren. Zóóveel wist hij wel van meisjes, dat zij noch haar zusje hem meer ontging, als hij ze in het oog hield.

Daarom verzette hij zich met kracht tegen de neiging, door Lientje's eigenwijs gepraat in hem opgewekt en kwam hij flink los met zijn karwei-geschiedenissen. Het meisje, meer aangelegd voor het komische dan haar lyrisch zusje, proestte het af en toe uit, om de malle situaties welke Dirk haar voor den geest tooverde door zijn vertellingen.

Inplaats van boschwaarts liepen zij, onder Lientje's drang, al meer de stad in. Zij scheen niet de minste vrees te voelen voor gezien te worden.

— We moesten een half uurtje bij Kras gaan zitten — daar kan je ook gezellig kletsen. O — ik heb geld bij me, viel ze kinderlijk uit, toen ze zijn gezicht zag betrekken.

Zijn ontstemming op haar gezegde had niets met geldzaken uitstaan. Bij Kras en soortgelijke groote koffiehuizen kwam hij zelden. In zijn kring van kennissen en vrienden gold de overtuiging dat men deze café's alleen op Zondagavond behoort te bezoeken, liefst met een flink clubje en al driekwart „aangeschoten". En als ze dan geen „heibeltje" wisten te verwekken en er zelfs niet werden uitgegooid, konden ze soms dagen daarna loopen peinzen, wat voor nut er toch eigenlijk stak in die „kroegen". Maar met een meisje was hij nog nooit in zoo'n groote inrichting geweest. En — hij wist óók niet, wat hij er met Lientje moest doen.

Haar gezegde dwong hem een lach af.

— Als ik mit 'n maissie uit ben, betoal *ik* altaid, wees hij af.

— Ik wou je niet beleedigen, Dirk.

— Nei schat — dat snap ik wel — moar — eh —

Ze bloosde bij dat woord en dacht dat Leentje toch wel grootendeels gelijk moest hebben. Maar toch zou zij hem zien te winnen voor de groote, sociale belangen en hem zachtjes pressen de plaats in te nemen waarop hij, krachtens zijn latente talenten, recht had. Hij moest gewonnen worden voor de groote zaak die toch stellig ook de zijne was, dacht ze standvastig.

Intusschen leidde zij hem regelrecht naar het groote café. Ze geneerde zich niets, met een heer gezien te worden. En — mochten meisjes van de school haar zien en aan iets merken dat hij werkman was, zooveel te meer eer zou ze met hem inleggen. Was zij niet een der leidsters der „jonge beweging"?

Zijns ondanks bleef Dirk een oogenblik beduusd staan, aan de deur van den grooten, mooien wintertuin. De groote, egale rust die daar hing, niettegenstaande de conversatie der gasten, het statig geloop der kellners en het stil-artistieke goede van het strijkje, benamen hem voor een oogenblik zijn gewone, niets-ontziende brutaliteit.

Zoo'n mooie rust was hem vreemd in een café en nog vreemder was het hem dat hij niet rekenen kon op de medebrutaliteit van kameraden. Hij was alleen, nu ja met een jong meisje, en hij had het gevoel alsof het gansche publiek hem min of meer vijandig gezind was en hij het geheel alleen moest weerstaan.

Lientje blikte tot hem op en liep toen ongegeneerd de zaal door. Hij volgde haar, wijl zij niet naast elkaar konden loopen.

Vele bezoekers merkten hem op en er waren er onder die de schouders ophaalden of spot-lachten om het vreemde contrast tusschen dat vrijmoedige dametje, eerder een bij-de-hand kind-meisje en dien beschroomden, knappen jongen man, met zijn linkschen loop. Maar zij, wier spotlach hij had opgevangen, blikten weer dra voor zich of hervatten opmerkelijk druk hun afgebroken conversatie. Want, Kras of geen Kras, aan uitlachen had Dirk een onoverwinnelijken hekel.

— Zullen we in den tuin gaan zitten? vroeg ze half-luid. Of hier in de zaal?

— Loud om oud aiser, bromde hij, wat wil jai — —?

Hij voelde zich al vrijer worden en blikte de zaal door, naar een groote blondine van ontzagwekkenden omvang. Daardoor ontging hem de verbaasde blik van een heer wiens tafelje hij juist passeerde.

— 't Is kras — mompelde deze.

— Wat is kras man? lachte zijn wederhelft die over hem zat en door een rietje haar fosco opzoog. De heele troep en zaal is hier Kras, of niet?

De man glimlachte even erkennend; zijn vol, gekleurd gezicht, luimige oogen en half leeg bierglas gaven hem de sanctie iemand te zijn die van gezelligheid en een grapje houdt.

— Zoo bedoel ik het niet, Toos. Maar — ik moet 't al erg mis hebben; wie denk je dat daar loopt — die daar?

— Die blonde jonge man en dat heel jonge meisje? Ze ziet er lief uit.

— Dat is mijn gewezen knecht, die ik aan Godefrooi heb uitgeleend. 't Is Dirk — zoowaar ik hier zit.

— Kom — laat naar je kijken — die man mag toch zoo

goed als jij hier een glas bier komen drinken. Als je hem dronken uit een gemeene kroeg zag komen, had je óók wat te zeggen. Je moest het juist leuk vinden dat de jonge werklui tegenwoordig gepaste uitspanning zoeken en zich in een net café kunnen vertoonen.

— Bedoel ik allemaal niet — voor mijn part komt-ie in Trianon. Maar dat meisje — dat-ie bij zich heeft.

— 't Is nog een kind — ze zal zoo oud zijn als Marietje. Is ze zijn dochter?

— Hoe heb ik het nou — — de man is op de kop af dertig — áls ie dat is — — —

Lientje had haar neusje den tuin ingestoken, maar daar was het niet leuk genoeg naar haar zin. Dirk voelde zich nu al vrijwel ingeburgerd en liep vooraan, vruchteloos uitziend naar een onbezet tafeltje. Nu trof zijn blik het scherp-turend oog van den heer die hem had opgemerkt.

— Hij is het, vrouw! hoorde hij hem mompelen.

— Als je main! zei hij zelf tegelijkertijd, da's boas Bloaskamp.

Blaaskamp gaf door een kort knikje te kennen dat hij zijn uitroep had gehoord doch verder geen notitie van hem wenschte te nemen. Dirk was doorgeloopen, in tweestrijd of hij den baas die hem niet kwaad had behandeld, nog eens extra zou groeten.

— Ken je dien heer? vroeg Lientje zacht.

— Een geweze petroon fa-me.

— Hij had wel zijn hoed mogen afnemen, zei ze scherp. Ze hield er zeer eigenaardige ideeën opna, omtrent wederzijdsch beleefdheidsbetoon tusschen baas en knecht.

— De keirel weit niet — hoe die s'n aige het te gedroage, oordeelde Dirk, eenigszins met de zaak verlegen.

— Daarom is het maar goed dat je me niet hebt voorgesteld, prees ze.

Dirk trok een mal gezicht.

— Als ik er maar op kon komen, peinsde Blaaskamp.

— Och man — laat die jongen zijn pleizier hebben.

— Pleizier hebben? lachte Blaaskamp guitig. Je moest eens weten. Hij heeft twee maanden bij me gewerkt en ik heb twee klachten gekregen van dienstmeisjes, die hij niet trouwen wil. 't Is me een ridder eerste klas; ik geloof dat elk meisje dat hem antwoord geeft, meteen hém is.

— Zeg eens — schrikte de dame op, denkende aan den overeenkomstigen leeftijd van haar Marietje, zou-ie met dat kind ook iets voor hebben?

— Ik weet 't niet — maar 'k ben blij dat ik hem geloodst

heb — hoe goed-ie ook werken kan. Laat nou Godefrooi een beetje pret van 'm hebben. Waarom kan ik me nou niet herinneren, waarom dat meisie me bekend voorkomt?

— Je bent vanavond een beetje in de war vent, zei de vrouw hartelijk. 't Is om dat kind — maar anders zou ik me maar niet warm maken.

— Ik laat me hangen als ze niet de dochter is van Cor van Rooyen.

— Die bestuurslid is van je kiesvereeniging? vroeg zijn vrouw nu met meer belangstelling.

— Ja — die — die is het — wat drommels — die is het juist en niemand anders.

Godefrooi heeft er een binnenvertimmering en daarvoor had-ie ook juist een mannetje noodig. Christus-me-zieltje, ik zou dat gezicht van dien ouwen kerk-colporteur wel eens hier willen zien. Let op — die beleeft lol aan dien jongen.

— Wees maar blij dat jij 'm kwijt bent. Maar zou je niet in elk geval den vader waarschuwen? 't Is een aardige man — die dokter.

— Wacht — 'k zal eens zien — je weet niet — misschien weet-ie er wel van. Hoe durven ze anders hier te komen waar ieder ze zien kan — —

Blaaskamp raakte er niet over uitgepraat; en hij bleef het paar dat nog al ver van hem af een plaats had gevonden, met zijn attentie begunstigen.

De dagen die nu volgden probeerde Dirk zich een beetje op een afstand te houden van de meisjes. Hij had ze nu beide meegehad en wilde ze nu een poosje aan haarzelf overlaten, ter verdere voorbereiding.

Trouwens, hij kwam avonden te kort. Het personeel aan den winkel had zich in het hoofd gehaald dat op Aagje's feest iets moest „gebeuren" en daarom kwam men nu beurtelings bij de mannen aan huis, na den eten. Het doel daarvan was onderling een lied in te studeeren, doch men kwam niet verder dan tot aan het voornemen. Iederen avond was men vol goeden moed en dronk men gezamenlijk een kopje thee, doch vóór er nog een woord was gevallen over een feestlied, lagen de kaarten al op tafel en ging de huisvader met zijn pet rond. Het personeel verdiende namelijk niet genoeg, dat de huisvrouwen zich konden permitteeren alle kameraden met hun vrouwen te tracteeren, maar onder elkaar konden zij wel een glaasje laten halen, docht hun.

Dat vond Dirk het gezelligste van die bijeenkomsten en op

den man af gevraagd zou hij erkend hebben dat het onderling bittertje hem hoofdzakelijk had verleid te komen. Hij was niet gierig en gaf graag een dubbeltje meer voor zijn aandeel dan de getrouwde mannen. Wel wou hij daarom een borreltje meer hebben dan zij, maar dat vond men algemeen billijk. Trouwens, kon hij wel bijna twee maal zoo goed tegen jenever als zijn ouderwetsche makkers.

's Avonds bij de kaart, onder genot van een glaasje „ouwe", werd hij vertrouwelijker met hen en zij minzamer jegens hem dan tot nu toe het geval was geweest onder de werkzaamheden. Dorus, de meesterknecht, verscheen in een heel ander licht dan Dirk hem ooit had gekend en waagde zich aan het vertellen van episoden uit zijn jongelingsjaren, die Dirk en vooral Wup een raar denkbeeld gaven van de altijd zoo door hem opgehemelde goeie zeden en fatsoen in den goeien, ouden tijd. Zelfs Gerrit, die door zijn beste vrienden nooit anders dan de „zure" werd genoemd, zette zijn beste beentje voor om bij het gezelschap als een aangenaam mensch te komen bekend staan. Hij snauwde Wup alleen maar af, als de jongen zijn mond voor iets anders open deed dan om te eten of te drinken en tegen Dirk sprak hij als waren zij sinds hun schooljaren de beste makkers geweest. Hij legde het altijd zoo aan dat deze tusschen hem en zijn vrouw, een klein, scharminkelig, aangekleed stuk talhout kwam te zitten en riep dan om de vijf minuten dat het „vertrouwd werk" was. Later vertelde Dirk aan zijn vrienden dat hij zijn hand niet had behoeven om te draaien om bij dat „skarminkel" in de gratie te komen maar hij was vies van haar, omdat ze vreeselijk stonk, tot zelfs uit haar omslagdoekje. En tegelijk zei hij zoo voor den neus weg, dat het heele „klitje" wijven zoo'n godganschelijken avond niets deed dan tegen hem aanwrijven maar dat zijn grootmoeder hem nog liever ware geweest dan een van haar.

Die gezellige avondjes doodden echter alle goede voornemens omtrent het instudeeren van liederen en voordrachten, ter opluistering van Aagje's feest. Af en toe bracht Wup het onderwerp nog wel ter sprake, maar, schoon sinds Dirk's komst aan den winkel zijn brutaliteit sterk was toegenomen en zijn woordenschat meer dan verdubbeld was, moest hij het toch afleggen tegen het ongeduld en de verontwaardiging der menigte. Hij wist aardige toepasselijke liedjes en had ook wel op een bruiloft voorgedragen; met zang en voordracht zou hij zich nu graag in de *goeie* kamer van Godefrooi

onsterfelijken roem hebben verworven. Maar — hij kon niet één avond aan het woord komen om zijn goeden wil te bepleiten en eens, toen hij zonder waarschuwing ging zingen, gooide Gerrit hem een glas bier in het gezicht. Toen huilde hij, omdat het *zijn* bier was.

Soms nam hij Dirk apart om hem voor zijn plannen te winnen en zijn raad te vragen. Doch de jonge werkman was op die drinkavonden niet voor den jongen te spreken. Althans niet zoolang er nog een druppel in de flesch was.

Toen men het heele personeel rond was geweest, wist men nog steeds niet, wat Aagje als blijk van vriendschap zou worden aangeboden. Men had de avonden goed besteed en zich niet een keer verveeld, maar tot het bespreken van een geschenk was het niet gekomen. Daarom stelde Dorus voor nog eens voor een laatsten keer bij hem een avond door te brengen. Zoo deed men.

Dorus sprak eerst een beetje geheimzinnig tegen zijn makkers en klapte toen uit de school. De oude baas Godefrooi had hem in een vlaag van zeldzaam voorkomende vertrouwelijkheid verteld dat Aagje op den dag van haar jubileum een portret van hem en zijn vrouw zou krijgen. En een bijbel met zilveren slot, bovendien.

Wup, dit hoorend opende zijn mond, als wou hij op slag groot nieuws vertellen, maar kneep hem direct weer dicht. Hij herinnerde zich hoe men hem geen avond aan het woord had laten komen — en nu *wilde* hij niets zeggen. Maar, op den duur overwon het verlangen van als nieuwsbode te worden beschouwd zijn wraakzucht en na een half uur heldhaftig zwijgen vertelde hij zijn geheim. Hij had namelijk voor baas Ferdinand een portret moeten halen bij den photograaf, hetwelk voor Aagje bestemd was. Maar of ze er nog wat bij kreeg, dat wist hij niet.

Dirk had de mededeeling van Dorus met onverschilligheid langs zich laten gaan, doch bij het nieuwtje wat Wup vertelde, barstte hij in een luiden lach uit.

— Lein — Lein — schenk me nog 's in of — ik lach me 't loazerus, proestte hij het nog sterker uit. Dorus trapte zijn vrouw op haar voet doch deze deed of haar neus bloedde en schonk Dirk's glas nog eens vol. Zij begreep niet wat de makkers van haar man ooit voor reden hadden gehad zoo verschrikkelijk af te geven op dien gezelligen jongen man. Zij mócht hem wel en ze kende méér vrouwen die zoo dachten.

— Wat denke jelie wel — dat de maide fan je boas —

an die ouwe rolmops geife? Oúk een p'rtret — ik mag ferrekke as 't niet sou is.

— Een p'rtret? vroeg de bedeesde Krelis. Wat mot se mit al die p'rtrette doen?

— Twei penantkassies het se al, gromde ouwe Nicolaas met dikke tong. Ein four d'r fuile wasch — —

— Joa — 'n p'rtret. De kleine dikke en Coboa op ein ploatje.

Ouwe Teun schrok bij het ijdel noemen van den voornaam der oudste dochter en stootte Dirk aan den arm.

— Skai uit! schreeuwde deze, skai uit! Weit jullie wat wai moste geife an dat bierbrouwers-hortsjek? Oúk 'n p'rtret.

— En oûk nog een kedon? Kost dubbel.

— Bi-je eiuwig bel — —? Een p'rtret doare we allemoal op stoane — en hó zait Keis. 't Kan den man een poar haitjes koste — —

— Laikt ferdorie wel noa-oaperai, oordeelde de „sure".

— Hai sait wat! schimpte Leen. Wil je nou nog iets hartelijkers hebbe dan 'n p'rtret doare me allemoal op stoane.

— De waife niet, wees Nicolaas af, de waife niet of d'r komt hommeles fan.

— W'r four niet, kouwe drukkiesmoaker? Binne me je niet moui genogt? 'k Most 't je waif segge — d'r sat fast wat op — reiken moar.

Ouwe Nicolaas schrok. De vrouwen waren dezen keer niet meegekomen en dat genoegen werd hem nu opeens door Leen's uitval vergald. Hij zweeg dus maar, om verder onheil te voorkomen.

— Een p'rtret is aigelijk geen kedou, aarzelde Dorus toe te stemmen.

— Wat? Wat heb ik nou an me kar hange? En je boas geift d'r eintje. En se waif? En Ferrie — en de maide. Binne hoarlui p'rtrette wél kedou's en onze niet? Seg 's op!

— Sai geife d'r wat bai.

— Sai geife d'r bai. Wat moakt dat? Sai hebbe de duite — en wailui niet. Manne — mot-ie of niet?

Innerlijk was Dorus al overwonnen en daar hij er niets meer tegen sprak vielen de anderen ook gauw bij.

— De keuke sal nou wel op een meseum goan laike, of ik — — grijnsde de zure.

— Of op Artis — spotte Wup.

— Versuip dat jong — — —! spotte de „sure" woedend op. As-ie me nog ein keir teige-spreikt — — —

HOOFDSTUK XI

Godefrooi loopt een straatje om

Baas Godefrooi zat voor zijn bureau in het zijkamertje dat als kantoortje was ingericht en leunde er met een arm op. Zijn gelaat was strak en zijn oogen staarden ernstig naar zijn zoon, die bij hem stond. Ferdinand voelde den echten ouderwetschen ernst bij zijn vader en wendde den blik af. Hij kende dien ernst al jaren en wist dat de „ouwe" in dien toestand onuitstaanbaar kon zijn.

— En jij hebt je ook veel te veel met hem ingelaten.

— Ik? riep Ferdinand verwonderd, schoon hij niet kon voorkomen dat zijn gezicht schuldbewust kleurde. Ik moét me toch zeker met hem bemoeien, als het werk dat vereischt.

— Bemoeien en bemoeien is twee, oordeelde Godefrooi streng en het leek dat zijn trekken steeds strakker werden. Dát weet ik wel — ik heb nog nooit zoo'n vreemde snoeshaan hier gehad. Den eersten den besten dag dat-ie hier is, gooit-ie een ruit stuk en bederft-ie de soep. Een ongeluk — maar ik kan er toch niet bij hoe. Den dag daarna maakt-ie schandaal bij advocaat Breslau en gedraagt-ie zich hoogst ongepast tegenover Gerritje. Die meid is nota bene al een en zestig jaar in de familie. Hier brengt-ie de heele zaak in oproer. Van dat-ie hier is, laat die jongen modderranden aan mijn schoenen zitten en staat-ie tegen de oudere werklieden op. En ik heb gehoord dat-ie is uitgeweest met die jonge meid van Breslau. En nou nog het ergste, dat verschrikkelijk tumult bij van Rooyen aan huis. Zou-ie een sociaal zijn?

— Ik weet 't niet, vader!

— Ik weet 't niet en anders krijg ik niet uit jou mond, smaalde de patroon.

— Ik weet immers niéts — — U zegt niets en ik kan 't niet raden. Ik weet niets van van Rooyen af. En met die meid van Breslau gaat-ie nooit meer uit — daar kan u zeker van zijn.

— Hoe weet jij dat zoo goed? Zie je wel dat je je veel te eigen met hem maakt. Roep hem eens.

— Waarom?

— Roep hem eens; jongen versta je geen hollandsch meer.
— Ik mag toch wel — —
— Jij roept hem hier — en básta verder. Nou zal 'k eens zien — —

Op het smalle trapje dat naar den winkel voerde liep Ferdinand zijn zuster Coba tegen het lijf. Ze schrok, als had hij haar op iets betrapt en bleef besluiteloos staan. Dan keek ze hem aan en Ferdinand bemerkte dat ze er nog bleeker uitzag dan gewoonlijk. Ze scheen te schreien of had pas geschreid.

— Wat — is er eigenlijk aan de hand, Fer? vroeg ze zacht.

Ferdinand mokte.

— Laat me met rust — 'k heb zorg te over voor me-zelf. 't Is verdorie een lamme geschiedenis met dien Dirk — maar alle menschen zijn nou eenmaal niet eender.

— Als pa 'm maar niet gedaan geeft, Fer! zei ze zacht.

— Wat kan jou — — ontsnapte hem. Maar het meisje vluchtte reeds de trap op, beschaamd zich te hebben versproken.

Hoe heb 'k het nou? Heeft-ie Coba nou ook al aan de lijn? Ze zien mekaar amper, mompelde Ferdinand. Hij stootte met de knie tegen de winkeldeur en gaf er nu meteen zulk een fermen schop tegen, dat ze fel openschoot.

— God-zal-me-god-godgloeiend-eiuwig — —

Wup rende den winkel door, zijn hoofd met beide handen vasthoudend en joeg achtereenvolgens alle woorden van inferieure kwaliteit, wier kennis hij zich gedurende de jongste maanden had meester gemaakt, zijn mond uit.

— Wat scheelt dat rot-joch — smaalde de sure.
— Dirk — je zal even bij vader op kantoor komen.
— 'k Mot ommers direk weg.
— Je zou even komen — vader wacht op je.
— Goed boas' Wat hét de ouwe? vroeg-ie zacht in 't voorbijgaan.
— Weet ik niet! Ferdinand liep achter hem aan. Is er iets voorgevallen bij van Rooyen?
— Doár? Gein kwestie fan, loog Dirk. Tippel je ouk mei?
— Zoo — ben je daar? vroeg de baas gestreng en keek Godefrooischer dan ooit. Weet je wel dat aan mijn winkel zelden of nooit klachten over het personeel komen. Daar heb ik nooit last van gehad en nu, sinds jij bij me werkt, hoor ik niet anders.
— Het-u om main klachte gekreige — —?
— Ja — en heel ernstige zelfs — —

— Dat gelieg van die lui! viel Dirk verachtelijk uit.

— Ik ken „die lui" niet en weet ook niet van „gelieg" af, ik kan je trouwens wel zeggen dat ik niet eens op andere menschen zou hoeven af te gaan om te gelooven dat alle klachten reden van bestaan hebben. Heb ik laatst niet bemerkt dat je brutaalweg bij mevrouw Gerritsen en haar dochter was gaan aanzitten.

— O — goat 't om die rouie?

— Die rooie! viel Godefrooi verontwaardigd uit, ik weet van geen rooien en geen blauwen. Ik weet alleen dat je brutaal genoeg bent zóó op te treden, dat men zich bij mij komt beklagen. Je hebt je bij die menschen ingedrongen. Wie weet wat voor fabeltjes je ze hebt verteld om je grooter te maken dan je bent. Je hebt tegen Jan en alleman er op gebrast dat jongejuffrouw Gerritsen wel eens met je praat en tegen den bakker en den melkboer heb je je uitgelaten dat ze 's avonds met je op straat is geweest.

Wat zijn dat voor manieren? Past dat een net werkman? Ik zou zeggen van niet. Als dat in mijn vader's tijd was voorgevallen had-ie je een proces aangedaan.

Wees maar blij dat ik dat niet doe. Maar de Gerritsens zijn verschrikkelijk beleedigd omdat je de jongejuffrouw haar goeden naam hebt beklad. Ze durft niet meer de straat op, omdat de buren schijnen te denken dat er inderdaad iets tusschen jelie heeft bestaan en dat jij je nu wilt terugtrekken. Daarom zei ze dat ik jou moest zeggen dat jelui je van de week officieel gaat verloven. Ze geeft er de voorkeur aan met een timmerman verloofd te zijn, boven, door een timmerman te zijn afgewezen.

Ik veronderstel dat je hiermee een zeker doel hebt bereikt?

— Wat heb ik nou an de hand — — —?

— Een ander zou een klacht wegens smaad hebben ingediend, maar haar mama vreest terecht dat daarmee juist de aandacht op haar dochter zou vallen. Jonge meisjes hebben zoo gauw een naam, voegde hij zachtjes er aan toe, meer tot zijn zoon dan aan Dirk's adres.

Nu ga jij eerst maar even beleefd bedanken — en dan weer aan je werk. Maar — reken er niet teveel op — die zoogenaamde verloving zal uitsluitend moeten dienst doen om de buren hun mond te stoppen. Als de zaak is doodgebloed, zal ze er wel weer een eind aan maken.

Dirk was voor het eerst sinds hij bij Godefrooi werkzaam was, werkelijk verbaasd. Zoo verbaasd dat hij, tegen zijn

gewoonte, den ouden patroon had laten uitpraten en zich een verloving had hooren opdringen. Hij wist niet goed waaraan hij dien plotselingen overval te wijten had en hoe hij hem moest opnemen. Na het laatste tumult waarvan hij was getuige geweest en dat mevrouw van Korselaer's houding jegens hem voor eenige dagen had doen bekoelen, had hij omzichtig en met succes elke ontmoeting met Cornelia vermeden. Hij had gevreesd dat een herhaling voor goed zijn liefdes-crediet zou hebben neergehaald en daar was hem het blonde vrouwtje te lief en te gemakkelijk voor.

En nu — nu hij haar dagen aaneen niet had gezien, liet die „rouie" wier schuld dat was, hem door zijn patroon berichten dat *zij* zich zouden gaan verloven.

Hij begreep in alle verschrikkelijke zekerheid dat ze daarmee „vaste verkeering" bedoelde. En dat — terwijl hij zelfs de zeer vluchtige met haar uit den weg ging. In gedachten zag hij zich reeds wandelen met de „rooie" aan zijn arm, achtervolgd door gewezen makkers die tabakspuwsel spogen op haar nieuwe rok en op zijn blinkend gepoetste schoenen. Die gedachte deed hem rillen, zooals de aanraking van een kat.

Nog stond hij sprakeloos, terwijl de oude baas blijkbaar wachtte op een antwoord zijnerzijds. Maar hij wist niet wat hij daarop zeggen moest — zoo het geen schimp of beleediging mocht wezen. Daarom wachtte hij nog maar liever af en liet den ouwe nog wat babbelen. Hij had aan den ouwen man geen hekel en mocht niet ongaarne naar zijn half-bevelende half zeurig-gemoedelijke stem luisteren.

Nu kwam het hem voor dat de deur stil bewoog en herinnerde hij zich, daarstraks ook al zacht geritsel te hebben gehoord. Hij begreep dat Coba iets wist of vermoedde van hetgeen behandeld werd en nu luistervinkte aan haar vader's deur

— Nou — ben je stom? vroeg de baas eindelijk luid-op.

— Ik niet. As u anders niks heb — goan ik moar an me werk. Mit die maid heb ik niks uitstoande en ik heb lak an d'r.

— Jongejuffrouw Gerritsen — —

— Loat ze 't loazerus kraige! barstte Dirk nu luid los, genietend in het bewustzijn dat Coba hem hoorde en zou denken dat louter de gedachte aan haar hem zoo moedig maakte jegens haar gevreesden vader. Sai en d'r ouwe moer d'r bai. Wat heb ik mit dat rouie gebroed te moake?

— Moet ik daar uit opmaken dat je niet eens bent — —?

— Nei w'rachtig niet — ik bin 't d'r seiker niet mei eins.

Denkt die lel dat 'k een groentje bin — — ? Ik loat me niet hengele — loat ze moar 'n ouwe botboer opscharrele —

— Dus je weigert mede te werken, het kwaad te niet te doen dat door jou schuld is ontstaan en jonge-juffrouw Gerritsen haar goeien naam terug te geven?

— Och wat een lulkoekerai — jongejuffrouw. Kan mit gemak m'n moer sain. moar dan fersoop ik d'r — —

— Dus je weigert — —

— Loat uw soun 't opknappe —

— Dan ontsla ik je op staanden voet uit mijn dienst. En dan moet je maar afwachten dat juffrouw Gerritsen een klacht wegens verbreking van trouwbelofte indient.

Het eerste gezegde had Dirk zoozeer geraakt dat hij ternauwernood had verstaan wat er op was gevolgd. Hij trad een stap nader waarop de oude baas onwillekeurig terugschrikte. Ferdinand schrok ook en wilde zich tusschen Dirk en zijn vader werpen, doch een blik op het gezicht van den jongen man overtuigde hem dat hij er niet in het minst aan dacht, den ouden man aan te randen.

Wel was hij erg geraakt en zijn stem klonk hard.

— Sou — is dat de koeksaus - nou moar — dan bi-je bai main an 't verkeirde addres. Ik loat m'n aige niet bang moake — moar ik loat m'n oúk niet op stroat sette. Of eirst sente — four feirtien doage — en een goed getuige-schrift.

— Tot op vandaag en geen cent meer! antwoordde Godefrooi betrekkelijk kalm. nu hij inzag dat Dirk zich wist te beheerschen. Schrijf je briefje maar.

— An me nouit niet. Joa — tot op fandoag — en nog feirtein doage. Denk je dat 'k m'n contrakkie niet ken. Je hebt niet éin reide om me plotseling te ontsloan — snap u. Niet ein. Ik weiger gein dienst. Verlove — en nog wel mit sou'n loeder — doar four bin 'k niet angenome.

— Nu je hebt het gehoord — geen praatjes verder —

— Ik heb 't gehourd — antwoordde Dirk nu verbazend kalm voor zijn doen. Ik goan — moar cente pak 'k nog niet an. Die loat u moar brenge — as 't soufer is. Ik goan de soak direk brenge bai de organiesoasie — dan zal die 't wel mit uwe vereiniging uitfechte.

Hij scheen een vast besluit te hebben genomen en liep nu bedaard naar de deur. Daar keerde hij zich nog eens om.

— En — nou mag 'k moar 's groag hope — dat die rouie" 't gauw four den rechter brengt, anders doen ik het. In elk geval mot 't bestuur toch weite — — —

— Dirk — —!
— Ik goan — u het main ontsloage.
— Dirk kom 's hier!

Tot den ouden Godefrooi, die nooit zoo iets had meegemaakt als hem nu door Cornelia op het lijf was geworpen, drong het plots door dat hij zich ongemerkt met een wespennest had familiaar gemaakt. Vooral Dirk's dreigement met de organisatie was bij hem ingeslagen. Den algemeenen patroonsbond had het groote concessies gekost om met de werkliedenvereenigingen een collectief contract af te sluiten en had zijn leden nadrukkelijk gewaarschuwd tegen het verwekken van hinderlijke conflicten. En nu stond hij op het punt een incident in het leven te roepen dat niet slechts zou veroordeeld worden, maar daarbij hem en zijn oude zaak in een belachelijk licht zou plaatsen. Nu speet het hem opeens en hevig dat hij zich door de hysterisch-doende Cornelia tot zoo'n malle comedie had laten verleiden.

Dirk was blijven staan. Hij zag Godefrooi in tweestrijd en kon iets beseffen van hetgeen er in den ouden man omging. Zijn besluit om heen te gaan was geen bravoure geweest; op het gebied van persoonlijk recht wist hij niet van weifelen.

Maar nu hij zich hoorde terug roepen en zag dat de oude baas zich scheen te bezinnen, vervloog ook zijn toorn en was hij bereid zijn plan weer op te geven. Liever bleef hij bij Godefrooi, als was het maar voor een maand of drie. Baas Blaaskamp had het nu ook niet druk en de nieuwe bouw lokte niet bizonder, in den winter. In de koude, natte maanden hield hij liever zijn gemak aan een burgerwinkel.

— Wat was 't baas? vroeg hij, zich half omwendend.

— Je moet niet zoo gauw wegloopen — op slot van zake moet jij het zelf maar uitvechten. Als jij niet bang bent voor een proces wegens verbreking van trouwbelofte — mij wel.

— Dus dat gesanik mit die maid is af — —?

— Je moet het maar zelf met haar uitmaken — —

— Ik most hoár moar afmoake — dan was de kous af, mompelde Dirk.

Onderwijl de jonge werkman het trapje afging naar de werkplaats en luchtig een deuntje floot, bleven vader en zoon achter in het kantoortje. De laatste had Dirk nageblikt met iets als bewondering in zijn oogen. Nu keek hij zijn vader aan. Hij kon de gedachte niet van zich afzetten dat in dit korte onderhoud het prestige van Godefrooi, dus van de oude zaak, een geduchten knak had gekregen. Dat kwam hem

trouwens heel begrijpelijk voor en zelfs eerlijk verdiend. Wat had zijn vader zich ook in te laten met Dirk's particuliere zaken. *Hij* zou 't wel laten, eenmaal baas zijnde, nam hij zich voor.

— 't Is zoo toch maar het beste — Fer! zei Godefrooi eindelijk zacht. Of had jij anders gedacht?

— Ik? Ik begrijp niet hoe het in u is opgekomen er over te beginnen, antwoordde Ferdinand vrijpostig. Dirk's voorbeeld had hem moedig gemaakt. Als u tevoren mijn raad had gevraagd — zou 't niet zijn gebeurd.

Even zwegen zij.

— Je weet niet jongen — waar je al zoo toe kan komen, zei de oude patroon op berustender toon dan Ferdinand van hem gewoon was. Die dochter van Gerritsen ligt gewoon om dien jongen te malen — —

Ferdinand's gezicht plooide zich tot een stillen lach, maar hij zei niets. Hij trok een stoel naderbij en begon te bladeren in een geillustreerde prijscourant.

— Ik ben eigenlijk blij dat de jongen blijft, hoorde hij zijn vader mompelen. Zijn werk kan er best mee door en nou het naar Aagje's feest loopt was het maar beter dat we dan allemaal bij elkaar zijn, vind ik. Hij stelt zich er misschien heel wat van voor.

Zwijgend stond de patroon op en ging heen. Hij liet geen orders of boodschap achter. Dat hadden de vorige Godefrooiers ook nooit gedaan — en toch was het met het werk altijd goed gegaan.

Het was niet druk in het stam-café. Toen Godefrooi na een straatje te hebben omgeloopen er eindelijk binnenwipte zag hij niemand zijner intiemen.

Aan een tafeltje in een hoek praatten twee groote aannemers, concurrenten op leven en dood, druk met elkaar en aan de leestafel zat slechts een enkele gast, een eigenbouwertje. Godefrooi kende hem van verre en hield zich gewetensvol aan dien afstand. De man, dat wist hij, was al een keer of drie failliet geweest en bleef toch maar doorbouwen. Heele straten had hij reeds neergezet, lange rijen huizen met fantazie-gevels en allerdwaaste pui-afwisselingen en toch was hij voor geen vijf en twintig gulden „goed." Niemand wilde ooit voor hem borg staan en nooit hoorde men dat hij voordeelig verkocht. Godefrooi schudde van uit de verte zijn hoofd, maar waakte er wel voor dat de ander die beweging zou aanzien voor een uitnoodiging om bij

hem te komen aanzitten. Hij was niet trotsch en had best voor een ieder een goed woord over. Maar als burgerbaas moest hij er voor waken, niet te gemeenzaam te worden met kometen in het vak die bovendien al met het gerecht in aanraking waren geweest.

Nadat hij zijn bittertje had besteld bleef hij stil zitten mijmeren. Hij dacht er niet aan een krant of tijdschrift te grijpen en den tijd met lezen te verdoen. Lezen lokte hem niet aan en hij was er ook geen groot bewonderaar van. Het was hem toch altijd een raadsel wat je in een krant anders zocht dan beursberichten en of er bijgeval een diaken van de kerk was gestorven. Dat laatste kwam hij natuurlijk toch wel te weten — dat is het woord niet — maar daarom vermeed hij het niet zijn blad in te zien, in den avond. Alleen, kon hij het nooit goed zetten dat sommige menschen zoo'n ding in de handen namen en uitplozen tot den laatsten letter toe. Een rare liefhebberij, dacht hij dan altijd.

Zijn blik ging naar het eigen-bouwertje; de man bladerde in het groene weekblad en bekeek, naar het Godefrooi voorkwam, de bladzijden met onbegrijpelijke nieuwsgierigheid. Wat had-ie er aan. Waarom probeerde zoo'n man nu niet liever een paar behoorlijke klanten te krijgen, inplaats van dat dooie papier op te eten. En — als het nu nog eens het vakblad was — maar dat ding waar je niets aan had en waar niets instond wat een burger-timmermansbaas kon interesseeren. In het predikbeurtenblad trof je tenminste nog eens wat bekende namen aan.

De aannemers die hem nú eerst bemerkten groetten hem van verre met een handbeweging. Even later kwamen ze bij hem en zetten ze aan zijn tafeltje hun gesprek voort.

Den eene, van Duren, kende Godefrooi heel goed. Hij had meermalen borg voor hem gestaan doch bij hem was niet het minste gevaar, dat wist hij wel. Het vorige jaar had hij op een bouwwerk van een kwart millioen, vijf en twintig mille toegelegd, maar het had hem niets gehinderd.

Wél den opzichter, door wiens vitterig optreden hij meende dat verlies geleden te hebben. De man was nu nog steeds zonder betrekking.

Het gesprek ging over nieuwe voorwaarden bij inschrijvingen. Wolders, de andere aannemer, was er sterk voor, voor het geheele land een permanent bureau samen te stellen waaraan elke aannemer kennis gaf van de uitnoodigingen die hij kreeg en dat bij elke inschrijving zou vaststellen hoeveel er óp de

aanneemsom moet worden gelegd. Van Duren bestreed die meening. Er waren, zei hij, nog zat onbeteekenende aannemers buiten den bond die wel eens beteekenend konden worden door de instelling van zulk een permanent landelijk bureau. Elk principaal hield er ook niet van ermede te koop te loopen, hoeveel aannemers hij had aangezocht en — bij openbare aanbestedingen zou het bureau absoluut alle controle missen. Neé — neé — hij vond het een mooi ding en bij zelfstandig staande gevallen werkte hij graag in die richting, maar Wolders' plan had geen levensvatbaarheid, docht hem.

Godefrooi hoorde hen aan, doch interesseerde zich niet bizonder voor hun strijdpunt. Het ging allemaal om de winst, dacht hij en daarom had hij zich nooit dik gemaakt en zou hij dat ook nooit doen, in de toekomst. Aannemen — inschrijven — hij moest er niets van hebben.

In gedachte vergeleek hij zich met van Duren. Op diens gezamenlijke werken arbeidden soms wel zooveel menschen als de bevolking van een flink dorp, en toch zou hij niet met hem willen oversteken. Met zijn dozijn hoestende en pruimende oude mannetjes verdiende hij per jaar wel minstens zooveel als van Duren met het legertje wat deze doorgaans in dienst had. Hij rilde ervoor terug óók vijf en twintig duizend gulden in te schieten. Nee — nee — zoo erg mocht en zou hij den Heer nooit verzoeken, nam hij zich voor.

Het gesprek kwijnde en de kellner bracht cognac. Wolders was niet uitgesproken, doch nam zich voor op een anderen keer van Duren nog eens aan den tand te voelen. Als hij hem er toe kon brengen zijn voorstel te steunen, had het ook veel kans op de aanstaande jaarvergadering, dacht hij.

Van Duren dacht juist ook aan die vergadering en vroeg Godefrooi terloops of hij dezen keer kwam.

— Nee! zei hij — ik heb dan toevallig een huiselijk feestje.

— Trouwt je zoon?

— Nee — het meisje is dan vijf en twintig jaren bij ons.

Van Duren keek hem zwijgend aan en scheen er op te peinzen hoe een *meisje* er wel zou uitzien dat vijf en twintig jaar in een betrekking is. Maar Wolders stootte hem hem kort aan.

— Als je nog mee gaat — vooruit dan. Ik stap op!

Godefrooi zag vragend op en bemerkte de oorzaak van zijn plotselinge haast. Blaaskamp kwam met luidruchtig gebaar door de koffiekamer aangestapt — hun richtig uit. Godefrooi

lachte, een smallen zuren grijns. Hij wist dat die twee elkaar niet konden uitstaan sinds Blaaskamp eens geweigerd had voor den ander borg te staan, bij gelegenheid van een onderhandsche aanbesteding. De eerste had toen niet eens meegeschreven en toch het werk gemaakt — en nog wel grootendeels in daggeld. Wolders kon het maar niet vergeten en bleeft er op mokken.

— Ze zal nu wel een *meid* zijn, oordeelde van Duren tot slotsom van zijn peinzerij.

— 't Is een heel nette meid — een keurige meid, meende Godefrooi te moeten zeggen.

— Gaat van Duren trouwen? schertste Blaaskamp. Wolders stond op en verwijderde zich na een knik tot Godefrooi. Van Duren wendde zich nog even tot Blaaskamp.

— Kom jij op de jaarvergadering? Wolders — —

— Oók? Dan kom *ik* niet — weerde Blaaskamp vroolijk af. Hij was half beschonken en voelde zich lekker opgeruimd. Kijk 'm eens tippelen.

— Ja — ik moet ook weg — bonjour!

— Een groote! beval hij den kellner en keek Godefrooi oolijk aan. Heb je de bokkepruik op?

— Nee — ik, antwoordde de ander bedachtzaam. Hij bleef zwijgend aanzien hoe genotvol Blaaskamp de grootste helft uit het glaasje opslokte en dit daarna behoedzaam neerzette. Het tafereeltje, straks op kantoor meegemaakt, ging hem weer door zijn gedachten en maakte hem onbehagelijk. Dirk's dreigement had hem op het oogenblik doen inbinden en hij was werkelijk in zijn schik geweest toen de jonge man had beloofd te zullen blijven. Maar nu, zittend tegenover zijn collega, gaf het hem een wansmaak dat hij aan deze het ongeluk te danken had, dat nu in zijn winkel spookte. Hij bedacht thans hoe bereidwillig Blaaskamp hem dien knecht, die toch een handig werkman was, had uitgeleend en het kwam hem voor dat die jonge, slimme baas terdege geweten had wat voor vleesch hij in de kuip had.

— Wat voor feestje bedoelde je straks toch?

— Och — de meid — zei Godefrooi kortaf, er voor wakend het verkleinwoord niet te gebruiken wat straks van Duren aanstoot had gegeven.

— Wat dan? Gaat ze weg? Gaat ze trouwen?

— Nee! Ik dacht dat je het wist. Godefrooi hernam nu alle waardigheid die zijn oude naam en diaken-zijn hem verschaften. Aagje is deze week vijf en twintig jaren onze huis-

genoot en we willen dien dag niet onopgemerkt laten voorbijgaan. Mijn vrouw en ik en de kinderen hopen haar te toonen dat zij voor ons al dien tijd geen vreemde is geweest en den avond willen we met elkaar gezellig doorbrengen.

Blaaskamp dronk van schik zijn glaasje leeg en wenkte den kellner.

— Wat zeg je — avond-receptie? Komt je heel personeel? Enfin, hoe meer zielen — de rest is net zoo. Apropos — hoe bevalt je die snuiter hoe heet-ie ook weer?

— Dirk! zei Godefrooi somber.

— Zoo heet-ie — waarom kijk je zoo zwart. Die kan wel timmeren, wat? Heeft me een villatje deksels knap afgetimmerd. Kom-tie óók? Ik bedoel maar — omdat hij nog geen vijf en twintig jaar bij je is, grappigde hij.

Hij lachte om zijn aardigheid. Dan schoot hem de ontmoeting bij Kras te binnen en tegelijk lachte hij daverend en sloeg hij met de vlakke hand op tafel. Donders — dat weet jij nog niet. Zeg — brengt je volk de vrouwen mee? Ja? Laat hij vooral zijn meissie meebrengen — —

— Zijn meisje?

Of hij wou of niet, schenen heden de omstandigheden hem Dirk's aangelegenheden als bizondere gebeurtenissen op te dringen. Een knecht had hij zich altijd voorgesteld als een iets wat bij de werkplaats hoort en nu werd hij zoowaar gedwongen zich met één zelfs in zijn rustig bitteruurtje bezig te houden.

— Ja — zijn meisje! lachte Blaaskamp nog vroolijker.

— Nu — wat zou dat. Hij mag zijn meisje meebrengen. Waarom denk je dat dit me zoo bizonder intresseert?

— Waarom — bliksem — 't is toch een klant van je. Hij werkt toch in het huis, niet?

Godefrooi keek hem weifelend aan. Wat een rare vent is die Dirk, dacht hij nu. De gedachte aan een verloving met Cornelia Gerritsen had het bijna tot kwestie tusschen hen doen komen, zoozeer had hij er zich dien ochtend tegen gekant en nu sprak Blaaskamp ervan als was het reeds een uitgemaakte zaak. Wat wou die jongen dan vanmorgen? Waarom dan dat meisje uit te schelden.

— 't Is een lieve meid, grinnikte Blaaskamp, maar 't zou me niets verwonderen als ze 'm d'r vandaag of morgen uitbonjouren. Ik begrijp de moeder niet.

— Het mensch is juist razend op hem gesteld, antwoordde Godefrooi in allen eenvoud naar de bevindingen die hij had opgedaan bij mevrouw Gerritsen. Nou je er toch over spreekt,

't schijnt een vervelende geschiedenis te worden. De moeder heeft me zoo goed als op haar knieën gesmeekt, al het mijne te doen om het tusschen hen tot een huwelijk te brengen.

— Wat wil je me nou wijs maken? riep Blaaskamp ten hoogste verwonderd, mevrouw van Rooyen — —

— Wie spreekt nou van van Rooyen, viel Godefrooi korzelig in het midden in, ik spreek van Gerritsen.

— Wat kan mij die Gerritsen schelen — die ken ik niet. De van Rooyens ken ik — en die kleine Lien ken ik heel goed, maar die Gerritsen heb ik nooit gekend — — — De drank beinvloedde zijn gedachtengang en hij sprak er nu maar op los.

Godefrooi bemerkte dat en wilde een eind aan het gesprek maken en desnoods het koffiehuis verlaten, maar Blaaskamp trachtte hem te weerhouden.

— Wat, wil je nou wegloopen? M'n vrouw kent ze heel goed en als ik het haar vertel, lacht ze zich een mik. Verbeeld je dat kind — en trouwen. Of — of — viel hij zichzelven in de rede en knipoogde tegen Godefrooi — is er — ja? Is er — —? Verdorie — 't zou me niets verbazen — ik zou je staaltjes kunnen vertellen — —

— Wat wil je toch? 't Is lang geen kind.

— Nee? Man — bén jij Godefrooi wel? — M'n vrouw zag haar voor zijn dochter aan — —

Godefrooi keek hem ernstig aan en besloot niet verder te antwoorden. Hij was nu op leeftijd en zijn eigen vrouw was ook wel geen schoonheid geweest, maar als jonge man zou hij zich wel tienmaal bedacht hebben eer hij Cornelia Gerritsen trouwde. Blaaskamp moest wel erg vet zijn, om haar voor Dirk's dochter te willen aanzien.

— Een schat van 'n meid — zegt mijn vrouw altijd — maar nog een echt kind — — Verdorie — en jij zegt — Wat een lamstraal!

Wil je wel gelooven — ik had er een vermoeden van toen ik ze bij Kras zag — maar — dat-ie zoo iets zou durven — — Ze draagt nog hangend haar.

— En-ie zegt mij dat-ie nooit met haar is uitgeweest, kon Godefrooi zich niet meer inhouden. En nou zeg jij dat je ze samen bij Kras hebt gezien — —?

— Heb jij — vandaag al meer op dan je verdragen kan? informeerde Blaaskamp nu. Eerst zeg je het kind is — enfin — en nou zeg je ze zijn nooit met elkaar weg geweest. Weet je wat mij verwondert? Dat Cor van Rooyen d'r zoo kalm

onder is en je niet precies gezegd heeft waar het op staat en dien vlegel de deur heeft uitgetrapt — —

— Wat heeft van Rooyen er mee uitstaan? vroeg Godefrooi nu heftig. Ik zou zeggen dat de zaak meer mij en mijn zaak treft dan hem. Klant of geen klant — als-ie zich in dat geval mengt zal ik hem dat wel duidelijk maken. Als die meid zich zoo vergeet — —

— Hoe heb ik het noú met je? riep Blaaskamp met dronkemansverontwaardiging in zijn stem, gaat het van Rooyen niets aan. Wil je bijgeval zeggen dat dat kind dien kerel heeft meegetroond. Een mooie verantwoording van je, ik kan niét anders zeggen. Maar — dat weet ik — ik zou jouw gezicht wel eens willen zien als jouw Brechtje dat eens overkwam en — —

— Hou je mond — Meng den naam van mijn rein kind niet — —

— Moet je maar niet op een ander z'n kind afgeven. Van Rooyen — —

— Wat zanik jij toch over van Rooyen — — —

— Zanikken? 't Is toch zeker zijn kind?

— Zijn kind? vroeg Godefrooi nu half versuft. Die meid van Gerritsen die minstens dertig jaar is en rood haar heeft —

— Wat sch — — ik op die Gerritsen! riep Blaaskamp nu oprecht woedend.

Zit je me nou voor den gek te houden of wat doe je? Gerritsen — Gerritsen. Ik zou er geen lol van durven maken als mijn knechts de kinderen van mijn klanten van nog geen zestien jaren — aan een dikken buik hielpen. Bah — je schijnt zoo iets nog te verdedigen.

Godefrooi keek hem als versuft aan.

— Spreek jij van die kindren van van Rooyen?

— Wat anders? Maling aan Gerritsen — — —

— En heb jij ze met een — — dikken buik gezien — —?

Blaaskamp stond op en greep zijn hoed. Hij wist dat *hij* al een aardig glaasje gedronken had, maar Godefrooi scheen wel een vat vol op te hebben. Hij had dat nooit gezocht achter het rechtschapen ouderwetsch uiterlijk maar nu het zoo was en de man zoo'n wartaal uitsloeg, ging hij liever heen.

Godefrooi zag hem haastig vertrekken en oogde hem de zaal door na.

— Hij is wel dronken — maar hij zou het toch niet zeggen als er niets van aan was. Ik moest het maar eens gaan onderzoeken, peinsde hij droevig. En die heele geschiedenis heb ik nou aan hém te danken.

Hij dronk zijn glaasje leeg en verliet het koffiehuis, met bezwaard gemoed. Hetgeen Blaaskamp hem had verteld drukte hem erg zwaar, zóó zwaar, dat hij van verbouwereerdheid liep voor zich te kijken en menig oude dame en wat daarop leek, aanliep. Een enkele, wier natuurlijke gelaatskleur gemaskeerd was achter geleende rozen, mompelde een vloek of verwensching en dan greep Godefrooi haastig naar zijn hoed om een vermeenden groet te beantwoorden.

Hij wilde naar dokter Van Rooyen gaan om kwansuis over het werk te praten, maar inderdaad om de kat uit den boom te kijken. Hij zou niets vragen, nam hij zich voor, maar zooveel te beter luisteren en uit zijn oogen zien. En, daar twijfelde hij geenszins aan, als Van Rooyen reden dacht te hebben tot beklag of nog erger, zou hij heusch niet zwijgen. Hij was een heel geschikt mensch, maar o wee, als hij reden tot bulderen had. En het griefde hem dat Van Rooyen, in de politiek zijn tegenstander, heel wat munt zou kunnen slaan uit zoo'n schandaal, indien hij zulks verkoos te doen.

Godefrooi volgde zijn oude gewoonte van eerst een straatje om te loopen, voor hij op zijn doel afging. Maar dat kleine loopje kalmeerde hem niet en gaf hem lang niet voldoende voorbereiding tot de visite die hij wel een beetje vreesde. Want, trots alles, wenschte hij toch zoo graag bij Van Rooyen aan te komen als een oude, onvervalschte, *kalme* Godefrooi.

Dus liep hij de halve oude stad om en weer terug, voetje voor voetje, om zijn ademhaling op tempo te houden. Het duurde dan ook wel een groot anderhalf uur, eer hij bij zijn klant aanschelde. Maar toen zou ook niemand een sprankje aandoening op zijn gezicht hebben kunnen lezen.

— Dag mijnheer! verwelkomde Mina hem luid.

Dat klonk nogal vroolijk en aanmoedigend, al was het maar een dienstmeisje die het zei.

— Dokter is er niet — en de timmerman ook niet, ging ze verder.

— Ik kom — hoofdzakelijk om naar het werk te zien, zei de oude man. Is hier niemand meer bezig?

— Dirk — zoo nu en dan een oogenblikje; die is liever boven, guitigde zij. De loodgieters zijn hier klaar en de schilders moeten nog beginnen. Ik denk dat de visite nog wel een half jaar zal aanhouden.

— Is mevrouw gezond en alles verder in orde — —?

— O — ja — U was immers gisteren nog pas hier. En

dan — ja die oude mannen zijn hier nog in den kelder aan het opruimen. Zou dat nog lang duren?

— Dat kan er aan liggen, meisje, zei de oude patroon voorzichtigjes. In zake werk liet hij zich niet gemakkelijk in de kaart kijken.

— Misschien kunnen ze van de week op een morgen een kar meenemen om dien steen naar de werkplaats te brengen.

— Welke steen? Godefrooi fronste de wenkbrauwen, hoewel het tegen de traditie was in het huis van een klant ongeduldig te doen.

— Och — zoo'n groote, zware steen, zei Mina met oprecht medelijden in haar stem. De arme ouwe menschen sjouwen er zich nog half dood aan. De een schijnt zich te verbeelden dat-ie op de binnenplaats thuis hoort en de ander, dat-ie in den kelder moet liggen. En nu sjouwt de een hem voortdurend naar boven en nauwelijks ligt ie op de plaats, of de ander sjouwt hem weer naar beneden. Als u 'm nou eens naar den winkel liet halen — —

— Ik zou me maar niet met werk bemoeien, meisje! zei Godefrooi nu met nadruk, daar heb jij toch geen verstand van.

— Mij best — dan zeg ik niets meer. Ik had u anders over een heel gewichtige zaak willen spreken.

Godefrooi ontroerde; hij *wist* al wat er volgen zou.

— Dat mag je gerust doen meisje, poogde hij haar weer met vriendelijkheid te winnen. Zeg gerust wat je op het hart ligt.

— Liever niet - en mijnheer had het misschien — —

— Ik meende het niet zoo kwaad kindlief, zei hij met trillende stem. Er zijn zaken die men graag van derden hoort — dan staat men er niet zoo vreemd voor en overvallen ze ons niet als het oogenblik daar is.

— Zoo is het. Die advocaat had ook altijd zoo'n smoesje over zich. 't Is maar — ik heb graag dat u net doet of u het niet van mij weet maar dat u het zelf hebt gezien — —

— Ja — ja! Zeg 't maar.

— Daarom — ziet u. Alles is nu toch onderste boven — — Mijn kamertje mag nu ook wel een beurt hebben, vindt u niet. De verf — —

— Dag mijnheer Godefrooi! Dag mijnheer Godefrooi! zongen twee jonge stemmen, zoó luid en zoó frisch dat de oude man zich op slag omkeerde. Mina was beleedigd en trok zich in haar keuken terug.

De meisjes kenden den ouden baas al jaren, en inkennigheid was nooit haar ondeugd geweest. Zonder complimenten grepen

ze hem beiden aan een arm en poogden hem mee te sleuren.

— U gaat met ons mee.

— Mee naar moeder!

— Ja — met ons drietjes de nieuwe trap op.

— Een fain treppie hour! poogde Lientje jordaansch te doen. Heel wat mooier dan de ouwe. Wat Leén?

— Ik heb dat het eerst opgemerkt.

— Samen — samen. Ze sleurden den ouden man reeds de trap op. Hij kan wel goed werken, niet mijnheer Godefrooi?

— Ziele-gaven staan toch hooger — dunkt u ook niet mijnheer? poogde het poëtische Leentje ernstig te praten.

Als bij plotselinge regenbui kletterden hem de uitvallen der beide dametjes om de ooren en hij had al zijn geest noodig om haar te volgen. De laatste vraag maakte hem echter een beetje verlegen. Ziele-gaven. Hij had het woord wel eens gelezen in het Predikbeurtenblad en als hij zich goed herinnerde had hij het meermalen hooren uitzingen door dominee, met zijn wijde, galmende predikstem. Maar zijn leven lang had hij er niet naar getracht te leeren begrijpen wat het woord inheeft of wat men er mee bedoelde. En nu werd het hem plotseling voorgelegd en nog wel in verband met zijn nieuwen knecht wiens naam, daarvan hield hij zich overtuigd, wel nooit met eere zou genoemd worden in een rechtzinnig christelijk blad. Maar toch lachte hij aanmoedigend.

— Ziele-gaven, beste kinderen — —

— En ik vind hem een groot practicus en daar acht ik hem meer om, omklemde Lientje nog steviger Godefrooi's arm. Zeg u maar gerust tegen hem — dat ik erg boos ben — nijdig, fluisterde zij aan zijn oor.

— Praktijk — haalde Leentje haar klein neusje op, practicus en mensch van de wereld, wat zijn het anders dan de vermooide namen voor een rauw materialist. En nee — nee — dat is-ie niet — hijgde ze in vervoering. Geen man kan als hij, het zilveren manelicht toelachen — als hoort hij in stille zangen de ziel der dichters hem nabij komen.

— Droomen, allemaal droomen, waar of niet mijnheer Godefrooi? Als mensch, als bovenmensch met volle hand in het vurige, woelige leven grijpen, met grooten alzienden blik de maatschappij omvatten en pogen een groote rol te spelen op het wereldtooneel, zoo versta ik de taak van een man als Dirk. Komt-ie vandaag niet? fluisterde zij. O ik ben zoo nijdig — maar toch, men moét van hem houden — vindt u ook niet?

— Zegt ie dat tegen jelie ? fluisterde Godefrooi in benauwdheid. Heeft-ie al dwang op je uitgeoefend, kindlief? Zeg het maar gerust — misschien is er nog wat aan te doen — — —

— Stoor u maar niet aan Lien, mijnheer Godefrooi, fluisterde Leentje in zijn oor. Tegen haar doet-ie misschien een beetje ruw — omdat haar ideaal een man van energie en van de daad is. Maar tegen mij is hij lief — en zoo gevoelig — — Hij voelt zoo echt en zoo diep — zoo heerlijk waar. Hij moet gauw weer komen, ja mijnheer — —?

Het werd den ouden man te warm; niettegenstaande het danig guur was, zweette hij geducht onder de influisteringen der beide kinderen. Hij wilde wel wegvluchten, met zijn oude beenen de trap afspringen en de halve stad omloopen, om kalm te worden in zijn rumoerig, angstig voelend gemoed. Elk woord dier beide onschuldige kinderen pijnigde hem als zenuwtrekken in een holle kies en toch wilde hij zich tegenover haar goedhouden, om aan onschuld te redden wat nog te redden viel. Hij wilde geen argwaan wekken en toch wou hij weg. De meisjes snapten zóó luid dat elk woord, docht hem, door de meid kon worden gehoord. En — elk oogenblik verwachtte hij mevrouw van Rooyen's zwakke stem te hooren, hem uitnoodigend tot een ernstig gesprek onder vier oogen, of wel, de snelle, veerkrachtige tred van den dokter zelf. Hoe dat moest eindigen — —

Een hevig tumult dat door de zoldering doordrong, verstoorde zijn gepeins. Op het bovenhuis scheen een zwaar voorwerp te zijn gevallen. Dit geluid werd dadelijk verdrongen door gillend geschreeuw; kreten galmden luid om hulp.

Verschrikt trokken de meisjes haar arm los. Ze slaakten een gilletje en renden naar moeder's kamer, op de bel-étage.

— Ma — moeder — moeder!

Godefrooi stond als verslagen; hij beefde sterk en hield zich aan beide leuningen vast om niet naar beneden te slaan.

Beneden in de gang sloegen deuren open en dicht en rumoerden snelle voetstappen. Nu hoorde hij roepen.

— Mijnheer Godefrooi — mijnheer Godefrooi — gauw — gauw!

Mina riep. Ze zag bleek en haar anders lachende oogen stonden naar schreien. Godefrooi sukkelde de trap af.

— Gaat u even naar boven mijnheer — gaat u even naar boven, snikte ze bijna. O gaat u alsjeblieft naar boven — hij vermoordt haar.

— Wie — wie — — wat gebeurt er.

— Mijnheer van Korselaer — o — 't is anders zoo'n aardige man — zoo beleefd. Maar ik zag het wel aankomen.

Bijna schreiend drong ze hem nagenoeg naar de straatdeur.

Ik zag het wel aankomen — dat rooie dier heeft haar natuurlijk verklikt. Ze was zoo jaloersch van haar en *hij* had lak aan haar — — O gaat-u er bij — u is toch een man. Houdt u hem vast.

Een toornige mansstem scheen het vrouwegegil te willen overschreeuwen.

— Ik ben een oud man — een oud man, zei Godefrooi zedig. En ik mag me niet mengen — —

— U mag 'm wel vasthouden — — U hoeft 'm niets te doen — bindt u alleen zijn handen maar, jammerde Mina.

— Is d'r dan geen volk meer boven — — De loodgieters moeten er toch zijn — ik ben maar een ouwe man.

De straatdeur van het bovenhuis stond open; er voor stonden de loodgieters, oude manchesterbroeken en gebogen ruggen, te mummelen met Nicolaas.

— Ik goat niet — ik goat niet, mopperde de laatste. Je hebt niks te vertelle.

— 't Is se aige huis, antwoordde een loodgieter.

— En se aige waif, vulde zijn makker aan.

De geluiden van gil- en schreeuwstemmen werden duidelijk verstaanbaar

— Hoer — die je bent — vuile slet, een slet ben je — een slet!

— Sou 't woar sain, knipoogde Nicolaas, ondanks zijn hoogen ouderdom.

— Je zal 't zeggen — je zal 't zeggen met wièn! schreeuwde de verbolgen echtgenoot.

— Ga jelui met je drieën naar boven, fluisterde Godefrooi. Maar de mannetjes, niettegenstaande hun ingeroeste eerbied voor al wat patroon was, kropen bij elkaar en zwegen.

— Hoer — hoer! schreeuwde de man. Dan klonk weer een doffe slag en overgilde de vrouwenstem weer zijn geluid.

— Ik — moet — weg — ik — heb nog meer — te doen, stamelde Godefrooi met witte lippen. Als ik — een agent zie — stuur ik hem.

Toen trippelde hij langs een omweg naar huis.

De oude werklieden oogden hem de gracht langs na, tot hij den hoek omging.

— Hai het gein duppie achtergeloate four 'n proppie — het-ie wel Nicolaas? vroeg de oudste manchesterbroek. 't Laikt wel dat an die ouwe winkel fan jullie — ook al fan die

moderne dinge komme. Froeger kon-ie niet op karrewai komme of je potje bier was as de bank — en de ouwe Godefrooi was nog feul beter — —

Nicolaas zuchtte — hij wist maar al te wel dat Hein, de ouwe loodgieter, gelijk had.

— Komt die Dirk fandoag heilegoar niet? vroeg Hein na eenige minuten zwijgens.

Nicolaas opende zijn bevenden, mummelenden mond om wat te antwoorden, toen het geschreeuw weer aanving, feller en langduriger dan te voren.

— Sóuwe we? vroeg-ie met lichte hoofdbeweging naar boven.

Hein keek Krelis, zijn maat, eens aan en deze schudde bedachtzaam van nee. Daarop spoog hij zijn uitgezogen pruim uit en stopte geduldig zijn mond vol, met een nieuwen voorraad zwarte blaadjes en steeltjes. Hein klopte zijn pijp uit en stopte die. Hij wist dat, als Krelis een versche pruim had genomen, hij gedurende het eerste half uur geen woord zei; dus zocht hij maar als gewoonlijk zijn troost bij een pijp tabak.

— Hour dat loeder 's schreiuwe, merkte Nicolaas aan. Sou-ie d'r mit 'n end hout op d'r flikker sloan? Snap jai nou — dat Teun kan blaife maffe — sou onder al die herrie deur?

— Teun — boufe? Bai hoarlui?

— Nei ommers. Hai lait in den kelder, al de heile morrege. 'k Mot 'm zoometein roepe — as 't twoalf uur is — Wacht — doar kompt eintje de trappe af — — Sou die d'r nou al mei uitschaie?

Hein keek op; Cornelia wipte de laatste treden af en stond vlak bij hem.

— 't Is de rouie, mompelde hij half luid tegen Nicolaas.

Ze kleurde van nijd en keek Krelis scherp aan, wijl deze de kleinste was. Maar hij spuwde een plas tabaksap uit en keerde zich onverschillig om.

— Verschrikkelijk die herrie — opperman! probeerde ze tegen Teun vriendelijk te doen.

— Bin 'k niet! zei deze. 'k Bin metseloar fa-me gelouf.

— En gisteren vertelde je, je was opperman.

— Gistere is gistere — en fandoag is fandoag. Gistere heb ik de halve dag geopperd — —

— En nou doe je niets — antwoordde ze vinnig.

— Slacht ik jou wat — —

— Zeg — vertel eens — komt Dirk vandaag niet, fleemde ze.

— Weit ik niks fan — weerde hij korzelig af.

— Boven staan nog 'n paar bierfleschjes — —

— Asse se moar niet leig binne, mompelde hij wantrouwig. As d'r nog wat in is — kan je 't gerust geife — Dirk het fandoag de klaine klus.

— Wat is dat — — ?

— Dat is soufeil — as dat-ie dan bai andere heirschappe mot werreke, legde Hein uit, en wat dat bier betreft — —

— Kom dan maar mee — noodigde ze hen uit.

Ze keken elkaar aan, als aarzelden ze.

— Me moeder is óók boven, trachtte Cornelia schuchter te doen ; ze had echter geen vat op de mannen.

Hein schudde zijn ouden kop.

— As die keirel beneide is — main schreiuwt-ie te hard. As-ie net sou in z'n hande is as in se mond, legge me gauw beneide — alle drie. Ik mot gein schandoal hebbe an de deur, besloot hij filosofisch.

— Nu, dan straks maar.

Cornelia draalde — als verwachtte ze iets. Boven schreeuwde de man nog steeds. Ze scheen het prettig te vinden en haar wangen klaarden op bij elken kreet.

— Zou 't waar zijn, mompelde zij half voor zich heen. De ouwe mannen letten niet op haar. Wie had dat ooit kunnen denken — ze scheen altijd zoo'n bedachtzaam, net mensch.

— Stille woatere hebbe diepe gronde, gromde Hein, zonder acht te geven op hetgeen zij zei.

— Ik zei wel dikwijls tegen moeder — wat is die timmerman dikwijls beneden, zoo bar veel kan er toch niet te doen zijn bij mevrouw van Korselaer — — Haar man presumeert ook — — loog ze brutaal weg om de tongen der mannen los te maken.

— Hai had tenminste altaid 't schurft in as die heil boufe most sain, zei Nicolaas zoo oncomplimenteus mogelijk. 't Is een leuke jongen — en an 'n knap maisie — het-ie gein heikel. 't Sal wel souwat twoalf uur sain — Hain!

HOOFDSTUK XII

Aagje's jubileum

Mevrouw Godefrooi was drukker in de weer dan haar huisgenooten haar in jaren hadden gezien. Ook Coba en Brechtje wisten niet van zitten. Als ze niet bedienden, dan keken zij ijverig de kamer door of er wellicht ook wat te bedienen was en nauwelijks bespeurden ze bij een der gasten een leeg glaasje, of zij haastten zich het te vullen met het dunne, wrange vocht uit hun wijnflesschen. Alhoewel, zoo wrang en dun kon het niet wezen, of het vocht verdween toch van lieverlede in de grage kelen. En niemand poogde zijn leeggedronken glaasje achter zich weg te moffelen.

Hoewel het guur weer was, het jaar liep ten end, stookte men niet bij Godefrooi, althans niet in het salon waar Aagje's vijf en twintig jarig jubelfeest werd gevierd. En toch was het niet koud in de kamer; eerder voelden vele gasten zich benauwd.

Dat kwam wellicht door de hitte die de drie-armige gaslamp uitstraalde en die niet in het minst vervluchtigde onder de lage zoldering. Maar — bij enkele gasten, zooals de vrouwen der werklieden en ook bij dezen, ontsproot het benauwdvoelen uit den eerbied voor den patroon en zijn familie; ook waren de strak om het lijf gespannen Zondagsche kleeren, welke, zelden gedragen, nu vreemd en stijf aanvoelden, er schuldig aan.

Het meest van allen was Aagje onder den indruk. Althans, scheen zij te zijn. Den heelen dag door had zij gewoon haar werk verricht, doch nu voor den duur van het eigenlijke feest, hadden de meisjes haar in een leunstoel gedrongen, tusschen de zetels van Godefrooi en zijn echtgenoote. En zij hadden haar streng verboden, ook maar een poging te doen om de gasten te bedienen of in eenig ander opzicht behulpzaam te zijn.

Het kostte haar veel moeite zich te schikken naar die voorschriften en kalm te blijven zitten onder de groene kroon die boven haar hoofd bengelde. Telkens, als van uit de keuken of de gang een verdacht gerinkel van kopjes en glazen haar oor trof, stond zij plotseling overeind, gereed om heen te snellen, naar haar belaagd domein.

Dan voelde zij een bestraffenden blik op zich rusten, of hield een hand haar stil-overredend tegen.

— Ga nou zitten Aagje — 't is jouw feest vandaag.

— Feest, alles goed en wel, maar ze motte de boel niet breke. Dan ben 'k d'r liever zelf bij.

— Toe nou Aagje, glimlachte dan oude Godefrooi, je bent er zoo dikwijls bij — wees nou eens heerlijk op je gemak en laat de anderen den boel beredderen. Morgen ben je weer baas in je keuken.

— Ja — zooals u zegt — om andermans rommel op te ruimen. 't Zal me een mooie janboel zijn, daar beneden, mopperde ze ontevreden.

Behalve deze kleine dialogen, wilde de conversatie nog niet lukken. Misschien, omdat de aanwezigen zich nog niet erg met elkaar op hun gemak voelden; of wel, wijl men nog niet voltallig was en telkens schel rumoer en slaan van deuren nieuwe gasten aankondigden.

Er was familie van Godefrooi tegenwoordig, doch niet bizonder veel. Twee erg oude, ongetrouwde zusters van den baas, van wie de kinderen moesten erven, zaten beurtelings Aagje vlijtig in het roode, opgedrongen gezicht te blazen. Haar tandelooze monden mummelden razend snel als werden ze automatisch bewogen, en ieder ander dan Aagje zou het hebben opgegeven achter haar gekraak en gepiep verstaanbare en luisterenswaardige taal te zoeken. Maar Aagje kende haar beiden al vijf en twintig jaren en had slapend kunnen raden waarover zij zich zoo warm maakten. Het was de mooie, groote staten bijbel met goud op snee en verguld zilveren slot, dat haar uren-lange extase had opgewekt. Mijnheer Godefrooi had haar dien present gemaakt, nevens het groote dubbel-portret van hem en zijn vrouw.

Aagje knikte nu eens dit, dan weer dat besje toe en mompelde om de vijf minuten:

— Een pracht van een bijbel — — Ik hoop hem dikwijls bij me te hebben. Meneer had me niet mooier kanne verrasse.

Aagje's getrouwde broer, een gewezen sergeant bij de infanterie, had gewurmd en geschuifeld tot hij zat tusschen oude Godefrooi en een broer van diens vrouw. Ze zaten langs den wand, want de mooie salontafel had men naar een andere kamer verhuisd, en hielden een glaasje vocht in de eene hand en een sigaar in de andere. Willem Frank, de gewezen sergeant, had zijn tegenwoordige betrekking van magazijnchef aan een houtkoperij aan Godefrooi's voorspraak te danken

en verzuimde daarom nooit een gelegenheid, hoe zeldzaam die ook voorkwam, om den ouden aannemer te flikflooien. Maar hij deed het met routine en volgens een systeem dat hem door ervaring was eigen geworden. Hij wachtte zich wel zich over iets, wat ook, uit te laten vóór hij terdege wist hoe Godefrooi over die kwestie dacht. En deze dacht over alles, Godefrooisch.

De zwager van vrouw's kant luisterde niet veel naar Frenk's gepraat, doch wierp veelsprekende verlangende blikken langs Aagje naar Corrie, de werkster. Deze, een jonge struische, schoon ietwat uit haar kracht gewerkte meid met ruwe handen en hard-roode wangen, wekte zijn verlangen van man op middelbaren leeftijd op. Jaren lang had hij zoo verlangend naar Aagje zelf gekeken en gehoopt, doch zij was, zelfs voor hem, maagd gebleven. En nu begluurde hij de werkster, die uitgenoodigd was van „Aagje's kant', omdat de werklieden hun vrouwen hadden mogen meebrengen.

Dezen, de grootste groep vormend in dit gemengd gezelschap, waren bijna voltallig. Of wel — ze *waren* voltallig, behoudens Dirk. En Dirk die maar niet kwam, scheen wezenlijk weg te blijven.

De knechts fluisterden erover, innerlijk blij iets te fluisteren te hebben. Dorus had den baas al twee keer vragend aangekeken, doch zonder resultaat; de oude man was een en al oor voor den sergeant. En nu zei de „sure" rondweg, hoewel natuurlijk fluisterend, dat men Dirk bepaald niet had genood en dat dat erg gochem was geweest van den baas. Maar Koosje, zijn scharminkelig wijfje, vond die gedachte „feuls te afstoutelijk".

— Hebbe jullai alle p'rtrette gesien? vroeg Stien bijna luid. Ik mot se nog 's allemoal kaike.

De meesten waren al een uur binnen en hadden dien tijd bijna uitsluitend benut met het bekijken der portretten. De andere vrouwen keken dan ook een beetje beduusd op bij dit plotselinge gezegde van brutale Stien, maar innerlijk benijdden ze haar toch.

— Verdikkie! mompelde Leen, Dorus' dikke vrouw, die het lef — die durft te spreike — of se bai d'r aige thuis is. Se denk seiker, se stoat an d'r lappestalletje op de Nourdermarkt.

— Je mot p'rtoal geboure sain, anders kompt 't d'r ouk niet bai je in — neim dat fan main — drensde Griet in haar oor. Fan dat se die foddehandel het, want fodde sáin 't — — —

— Je trekt se sou fan mekoar.

Brutale Stien stoorde zich niet aan dien achterklap en drentelde voor de zooveelste maal de wanden langs, om Aagje's cadeaux nog eens in haar eentje te bewonderen. Wat Krelis, haar man, te bedeesd was, was zij te vrij, zei men van haar. Ze wist dat men zoo zei, maar ze nam al dat gepraat voor afgunst.

Van het portret der echtgenooten Godefrooi scheen zij maar niet te kunnen scheiden. Ze bekeek het, zooals een jong criticus een schilderij van een erkend meester beschouwt. Nu eens links, dan weer rechts staand draaide zij haar hoofd in alle richtingen om zooveel als mogelijk was van het kunstwerk te genieten.

Voor het cadeau van den jongen baas nam ze een andere houding aan. Hij leek wel een held — zooals-ie daar stond met zijn wilskrachtig opgericht hoofd, dacht ze en haar stilbewonderend hoofdschudden moest beduiden dat ze hem een door en door knappen jongen man vond.

— 't Is moui — al die p'rtrette, fluisterde de sergeant dankbaar in Godefrooi's oor. Oagje zal het einig finde — nou se uwe heile femilie in 'r keuke kraigt.

— 't Is een bewijs van onze toegenegenheid, antwoordde de patroon, we wisten niet beter te bedenken om onze hartelijke instemming te betuigen met haar jubileum — en haar van onzen dank te overtuigen.

— 't Is hartelijk — 't is erg hartelijk — van u en uwe susters ouk. Oagje het me gesegd, al sou se op slag rijk worde en nouit meir hoeve te diene — sou se se toch altijd bij d'r wille houwe — se sou se in d'r goeie koamer hange

Aagje had geen woord gezegd van al wat hij nu uitbralde. Ze had zich wel beklaagd dat men om harentwil zooveel geld aan „kartonnetjes" had weggesmeten, maar dat hield hij liever voor zich.

— Dan moesten ze het toch zeker eerst goedvinden, zei de schildersbaas Bergsma, wiens zuster met Godefrooi was getrouwd, ironisch.

— Wie? Die stomme p'rtrette?

— Nee — de tantes.

— De tantes? gaapte de sergeant verbaasd.

Bergsma lette niet meer op hem doch fixeerde Corrie weer. Hij had een goed-beklante burger-schilderszaak wier adel wel niet opsteeg tot Godefrooi's oude zaak, doch die niettemin een zeer goed inkomen opleverde. Hij was echter minder conser-

vatief dan zijn zwager en stond zijn personeel zelfs eenige dagen vacantie toe, in den zomer. Natuurlijk, voor eigen rekening.

Stien was nu genaderd tot het portret der jongste dochter, Brechtje, en scheen al haar woorden van bewondering te hebben uitgegeven.

Inderdaad viel er ook maar weinig te bewonderen aan de gelijkenis van een dik meisje van zestien jaar wier te volle lippen en flauw geopende oogen getuigden van vergevorderde hysterie bij een onnoozel gehouden kind.

— Wat heeft je personeel haar gegeven? vroeg Bergsma.

— Een portret — weet je dat niet eens?

— Ja — dat wel — maar daarbuiten?

— Anders weet ik van niets af, trok Godefrooi zijn schouders op. Waar blijft die Jopie nou?

Jopie was Joseph Bergsma, zoon van den schildersbaas, maar voor de heele familie was-ie voor alles „Jopie".

Als iemand in de familie feestvierde, dan was Jopie de man om aardigheidjes te bedenken, versjes te maken, grappig te doen en voor te dragen. Jopie kon dan ook gevoegelijk van zichzelf zeggen:

— Het familiefeest — dat ben ik!

Bergsma voelde zich gevleid door de erkenning die lag in in Godefrooi's woorden dat, als Jopie er nog niet was, het feestje er ook nog niet was. Zoo'n guit, die jongen, lachte hij genoeglijk in zichzelven, hij moet 'r toch maar altijd de sjeu aanbrengen.

— Hij zal wel zóó komen, zei hij geruststellend. De jongen heeft altijd zooveel om handen; ze willen hem overal in hebben. Hier secretaris van — daarvan weer voorzitter of iets anders. Fer heb ik ook nog niet gezien? Is-ie er niet?

Godefrooi's gezicht beschaduwde; de herinnering aan een korte scène welke hij met zijn zoon had gehad, doorvoer hem bij zijn zwager's vraag. Men had hem ingefluisterd dat Ferdinand de laatste weken veel met een dienstmeisje werd gezien en toen hij hem daarnaar had ondervraagd was de jongen er direct voor uitgekomen. En hij had en passant gevraagd of Jans dien avond mocht mee komen dan kon zijn vader meteen kennis met haar maken. Godefrooi had op die vraag, op lossen opgewekten toon geuit, zoo bot-af geweigerd, dat Ferdinand nijdig had uitgeroepen dat hij dan ook wel kon gemist worden. En nu bleef hij weg — inderdaad.

— Nee! antwoordde hij nu luid, hij moest even weg.

— Zaken? vroeg Bergsma luchtig, doch ging er niet verder

op door. Geef me een sigaar uit dat kistje, wees hij naar den schoorsteenmantel.

— Wacht — 'k heb er bij me, stak Godefrooi hem zijn koker toe. Dat kistje is voor hen, wees hij op zijn personeel. Ik heb er geregeld een paar honderd van in huis.

Ze zwegen even en dampten stevig. Bergsma keek ongeduldig naar de deur, in verlangen zijn zoon te zien komen en reageerde niet in het minst op Frenk's lonkjes om een gesprek aan te vangen. Corrie had zich zijlings naar hem toegewend en nu had hij ruim gezicht op haar wel ontwikkelden boezem.

Het geroezemoes werd duidelijker, doch feestgedruisch was het nog niet. Mevrouw en de meisjes waren bij Aagje en de Godefrooische tantes gaan zitten en zetten met elkaar het gesprek over den nieuwen bijbel met frisschen moed voort. Af en toe dwaalde Coba's blik van brutale Stien, die nog steeds de kamer doorging, naar de deur. En — was er onmiskenbaar afkeuring te lezen in haar oog als zij de marktkoopvrouw fixeerde, wanneer het de deur zocht was er slechts een zacht verlangende uitdrukking in. En dan, als die deur nog maar steeds hem niet inliet, wien ze verwachtte, voelde ze iets als wrevel jegens die zanikende vrouwen en rookende mannen die maar niet schenen te beseffen dat zij niet in de schaduw van Dirk konden staan.

Godefrooi knikte zijn vrouw toe dat ze nog eens allen zou inschenken. Hij besefte dat, nu hij de menschen had genoodigd, hij ze ook moest amuseeren en bezighouden. Maar waar bleef die Jopie nou?

Nu hij zijn vrouw bezig zag met het inschenken van het wrange vocht dat nog afkomstig was van een veiling-partijtje, verviel hij weer in nadenken. Hij moest ze eigenlijk bezighouden, zich nu gastheer en vriend toonen, maar dat zou hem niet goed afgaan en erg slecht staan bovendien. Daarbij kwam dat zijn gemoed overkropt was van Fer's aangroeiende zelfstandigheid, gepaard met echt Godefrooische koppigheid.

Hij keek zijn zwager van terzijde eens aan; die was een gelukkig vader — die man had nog eens een zoon die hem pleizier deed en gelukkig maakte, dacht hij. Waarom had hij tegen Bergsma niet iets laten ontvallen van zijn misnoegen over dien jongen? Misschien zou die hem kunnen raadgeven. Hoewel, viél er wel raad te geven? De jongen wilde zich in allen ernst verloven met de dienstmeid van een zijner klanten. Bespottelijk. Dat was nog nooit een Godefrooi ingevallen. Dat was een malle inval die een vreemde er moest hebben ingebracht.

Zijn gedachten verbreidden zich naar Dirk en aanstonds viel hem op, dat die niet aanwezig was. Toen kwam er verbazing, ja ergernis in hem op.

Waarom was die snuiter er niet? Hij had immers hém zoo goed als de anderen, uitdrukkelijk door Aagje doen uitnoodigen. Door Aagje, omdat het *haar* feest was.

Was die Dirk soms in een complot met Ferdinand? flitste hem door het hoofd. Zou hij moedwillg wegblijven? 't Zou net een demonstratie zijn naar het hart van dien lawaaimaker.

— Vent, wat peins je diepzinnig, deed Bergsma hem opschrikken. Je sigaar is uit — merk je dat niet eens?

— O ja? — Moet je nog iets drinken?

— De avond is nog zoo lang. Waarom staan die mannen met kachelpijpen op hun hoofd op dat portret? 't Lijkt wel een samenzwering van aansprekers.

— Gekheid — —! Ze kunnen toch niet met sloofjes voor en petten op — —

— Waarom niet? Veel natuurlijker! Ze geven haar dit portret als werklieden van het huis waarin zij jubileert. In hun particulier leven met zijden dop op, kennen ze haar niet eens.

— Denk je? — — Maar hoe zou jij het opnemen? vroeg hij half voor zichzelven.

— Waar heb je het nou in eens over?

Godefrooi keek hem aan. Zou hij eens met hém praten? Soms deed ie wel een beetje *sociaal* — maar er stak verder toch geen kwaad in hem.

Daar ging de bel luid klingelend over.

— Gescheld!

— Zitten blijven, Aagje! riep Brechtje.

— 't Dirk — Dirk! Kan niemand anders zijn, klonk het uit het werklieden-kransje. Koos, de vrouw van de „sure", piepte het nog eens na, met haar magere, zure stem.

— Da's Dirrek — da's Dirrek! O jé — sou seiker.

Coba was tegelijk met Brechtje opgestaan. Onder het geroezemoes van Dirk's naam had haar bloed, haar wangen donker getint; ze wilde wel naar beneden vluchten om haar blos voor de familie geheim te houden. Dan sprak ze hem oók nog even alleen.

Maar ze begreep dat dat niet ging. Als-ie haar eens zoo onbesuisd omhelsde, als ie laatst had gedaan — en men merkte er wat van? Ze liet dus Brechtje de deur open doen en ging weer zitten.

— Wie is die Dirk waar dat scharminkel zoo zeker van is? vroeg Bergsma, met ironisch gebaar naar Koosje.

— Een nieuwe knecht van me; voor los.

— O! Ik dacht — naar het schellen te oordeelen — dat het Jopie moest wezen. Nou — wat zei ik je? jubelde hij bijna. Joop wat ben je laat!

— Zoo is het inderdaad! beaamde de binnenkomende rijmend. Allemaal goeden avond gewenscht! Aag waar ben je? Kom aan m'n hart — o wat zie je er jong uit! — Hé, wordt het hier een museum?

— Allemaal cadeaux! vertelde Aagje nu. Uwe wordt hartelijk bedankt voor eh — —

— Kom, kom — heeft-ie je gesmaakt? Heb je 'm alleen opgegeten? Goed — nee? O jij ondeugd. Aag — ik heb *geen* portret van *mij* bij me. Is 't erg? Nee hé — zoo'n mormel als ik. Wil je een levende afdruk van me hebben? Hier geef me een zoen. — Nee — nee — een echte — — een heele hoor!

Men schaterde van het lachen. Bergsma keek verrukt den kring rond. Nou, wist zoo'n jongen wel stemming te brengen?

— Mag ik Uwe ouk, ik bin d'r broer, hartelijk bedanke. Het doet iemand goed — —

— Zoo is 't, erkende Jopie hartelijk. Tante, de wijn! Hiep hiep hiep — hoera voor Aagje! — Kom nou broer!

De glazen gingen op — men sloot zich dichter aaneen. En de wensch, aan de jubilaresse gericht, was evenveel als vroolijke begroeting bedoeld aan het adres van den vroolijken, luidruchtig-doenden neef, Jopie.

Deze kon niet ouder zijn dan een jaar of vijf en twintig doch hij scheen zich te voelen als was hij pas twintig. Zijn oog stond naar lachen en de mond naar schertsen. Hoewel heel de houding der familie er op wees dat men hem over het paard tilde, om niet te zeggen verwende, was het toch hoofdzakelijk spontane levensvreugde die hem er altijd toe bracht, vroolijk te zijn en vroolijkheid te brengen, overal waar hij kwam.

— Ik had al veel eerder gekomen, op mijn woord, maar ik moest mijn schoonouders nog goeden nacht kussen, zei hij schalks en aanstonds daverde een algemeen gelach. Coba en Brechtje keken een beetje sip, en de tantes wierpen hem aanhoudend afkeurende blikken toe, die hem niet schenen te bereiken. Maar de vrouwen der werklieden juichten blijde en de oude mannetjes keken Jopie verbaasd aan als was hij

tien jaar geleden gestorven en nu plotseling opgestaan. Hé — was dat Jopie wel — de stille suffert die hij soms leek als hij de werkplaats doorging.

Jopie liet hen niet veel tijd tot verbazing en peinzerij. Hij zette zich te midden van hen neer en begon met hen te schertsen. Voor ieder had hij een leuk woordje en een kwinkslag. En vooral jegens de vrouwen wist hij die familiare hoffelijkheid in zijn stem te leggen, die vrouwen zoo graag hooren.

— 't Is een dot van een jongen, fluisterde Stien, de brutale vrouw van stillen Krelis, in het oor van Nicolaas z'n oudje. Maar de aangesprokene was hardhoorig.

— Welk fod bedoel je? riep zij luid, naar gewoonte van hardhoorigen. 'k Mot niks hebbe fa-je fodde-soutje.

Het wekte de algemeene aandacht, hetgeen Stien nog al nijdig maakte. Ze had zich nog wel zoo goed willen voordoen tegenover dat leuke neefje.

— Komaan, dat gaat zoo maar niet! riep Jopie nu luide. Er moet gezongen worden. We zullen beginnen Aagje in een lied hulde te brengen, voor haar vijf en twintig jaren trouwen dienst.

Hij zette in met een lied van eigen maaksel, op een bekende melodie. Het refrein was gauw opgevangen en het heele gezelschap zong het den tweeden keer mee.

Uit vaderlijken trots vergat Bergsma naar Corrie te loeren. Wat een jongen, wat een jongen. Hij had hem er niets van verteld, dat hij liedjes had gemaakt.

Bij het derde vers klonk van buiten plotseling een vreemd accompagnement. Eerst scheen er een kind te kreunen — toen drong het gebrom door van een man die sterk wil zijn, terwijl hem een kies wordt uitgetrokken. Daarop, een paar korte gilletjes als van speelsch aanhalende meisjes. Dan — direct en hevig zonder den minsten overgang, een woedend geblaf.

— 't Is een hond! riep Stien plots verwonderd.

— Een hond? vroeg oude Godefrooi en keek verbaasd zijn vrouw aan. Een hond? Wie heeft d'r hier nou een hond?

Maar de deur werd vlug geopend en Dirk kwam glimlachend binnen, prijkend in zijn beste kleeren. Doch sneller dan hij stoof een langharige, geelgekleurde hond van een ras dat door vele eeuwen heen reeds moest zijn verbasterd, de kamer in.

— Stil Moanus! schreeuwde Dirk, koest hond of je goat weir noar huis.

Het dier dat al tegenover Jopie een dreigende pose had aangenomen kwam zichtbaar onder den indruk van die bedreiging. Hij retireerde tot dicht bij de tantes, die haar rokken bij elkaar frommelden.

De deur stond an — toen heb ik moar niet gescheld, ging Dirk verder onder benauwende stilte.

— Wat moet die hond? vroeg Godefrooi, wenkbrauwen fronsend.

— Het dier is erg stil en gedwei. 'k Doch — de andere salle wel d'r-lui vrouwe meineime — ik neim hém mei. 't Dier het anders ook nouit een versetje. Zingt u moar gerust — wendde hij zich tot Jopie — hai sal nou gein bek meir ope doen.

— Heet-ie Manus, Dirk? vroeg Coba met verlegen bevend stemmetje. Dan keek ze weer blozend voor zich.

— Heilemoal! beaamde de jonge man en lonkte met zijn linkeroog naar Corrie. Je hebt gein kind an 'm — as-tie weit dat-ie se gemak mot houwe.

De opgeruimdheid keerde weer. Jopie gaf weer het sein tot de feestvreugde, met een nieuw lied. Het viel erg in Dirk's smaak en weldra zong hij lied en refrein mee, zich reddende met tra-la-la als hem geen geschikte woorden te binnen schoten.

— Dat is zeker Dirk, fluisterde Bergsma zijn zwager in het oor.

Godefrooi knikte tot antwoord.

— Kom — je lijkt wel verstoord. Is 't om dien hond? Het dier zal wel zoet zijn.

— 't Is hij, en hij altijd. Altijd even brutaal — nu eens dit dan weer dat, fluisterde Godefrooi. Eigenlijk was hij niet erg bij zijn onderwerp van gesprek en dacht hij voortdurend aan Ferdinand. Waar kon die jongen toch zitten, zoo'n heelen avond, spookte het door zijn hoofd.

De onderlinge toon van het gezelschap werk amicaler. Dirk vertelde van een vechtpartij van zijn hond, welke geschiedenis door Bergsma en Jopie luid lachend werd aangehoord. Aagje zette haar zuur gezicht in een lach-plooi doch kon geen geluid geven.

— Kom moeder Lein — schuif 's een beitje in mit je dikke kallebas, schertste hij tegen Dorus z'n vrouw. 'k Mag toch seiker wel naast je sitte.

Met Jopie was-ie het gauw eens en toen de zure wijn weer voor den dag kwam, klonken die twee terdege. Daarna stootte hij Leen aan.

— Nou mit jou, moeder! zei hij aanmoedigend.

Coba keek erg verstoord. Ze had tevoren wel begrepen dat van intimiteit geen sprake kon zijn bij deze gelegenheid, maar nu *keek* hij niet eens naar haar. Ze werd er boos onder en dat maakte haar nog leelijker. Haar moeder fluisterde haar in dat ze gebakjes moest presenteeren en dat leek haar een uitkomst. Ze liep snel de kamer uit.

— Oag — kom bai ons! riep Dirk luid na het derde glas.

— 'k Zit hier goed, mopperde de meid verstoord.

— Da 's me ouk een bak. Wat mot je nou den heile oafond bai die doames zitte? Kom in de ploeg — je hourt meir bai ons dan bai hoarlui.

Zoo had hij tegen een ieder wat en niemand spaarde hij zijn opmerkingen. Jopie was de eerste oogenblikken een beetje timide onder die concurrentie, doch Dirk vuurde hem weer aan. En weldra leek het een wedstrijd tusschen de beide uitgelaten jonge mannen, wie van hen de meeste grappen kon bedenken.

— Is de k'ntoate nou al afgeloupe? vroeg Dirk hem.

— Welnee jong — 't moet nog goed en wel beginnen. Hiep — hiep hoerah voor de taartjes. Coba — eerst hier nichtje. Ze is mijn nichtje — jij heet Dirk, niet?

Coba bloosde geweldig en liet de presenteerschaal haast vallen. Brechtje zette een stapeltje schoteltjes op Bergsma's knie en kwam haar zuster te hulp.

Ze dienden nu vlug rond en schonken ter afwisseling van den wrangen wijn een likeurtje in.

— Zal ik, Oom? knipoogde Jopie.

Bergsma lachte met breeden, blijden grijns en stootte Godefrooi met de knie aan.

— De jongen wil speechen, Cor! zei hij in verrukking.

— Waar blijft zoo'n jongen nou — waar zit-ie? mopperde Godefrooi, verstoord over Fer's wegblijven.

— Ga je gang maar Jopie! drong Bergsma aan. Oom zegt — 't is je toevertrouwd.

— Dan geachte dames en — —

— Woef — woef — woef —! gil-blafte de hond plotseling nu Jopie met drukte opstond en met overslaande stem aanving.

— Hou je rot-kop, kreng! riep Dirk verstoord en gaf hem een schop dat hij meters ver rolde. Heb ik je doarom meigenome? Bi-je verdourie nou al fergeite — —?

Goat gerus je gang Bergsma — hai doet nou gein smoel meir ope —

— Als-ie maar van mijn beenen afblijft — —

— Moak je moar niks benauwd — hai ligt weir bai de tantes — —

— Geachte jubilaresse — lieve oom en tante — nichten, familie — dames en heeren en aanverwanten.

— Nou sal-ie 't ofer de p'rtrette hebbe — let op main wourde, fluisterde Stien hardop.

— Sst — sst — !

— Is het niet een vreugd — een groote, ware vreugd — u allen bijeen te zien — om bij uw hulde die gij der jubilaresse hier biedt, te voegen de innige gelukwenschen — die ons allen het hart ontvlieden? Is het geen groot en heerlijk feest voor ons, u Aagje die ons jongeren reeds als kinderen liefkoosde en somtijds bestrafte — dezen avond te huldigen voor uw trouwe aanhankelijkheid en vriendschap — zoovele lange jaren — — — —

Jopie sprak ruim tien minuten en eindigde onder een golf van toejuichingen. Toen hij pas begon, voegde mevrouw Godefrooi met haar zakdoek een stofje uit haar oog hetgeen Stien en Leen abusievelijk als voorteeken aannamen dat er gehuild moest worden. Eén na de ander trok dan ook haar zakdoek te voorschijn, tot Coba en Brechtje toe, gereed om op het juiste moment de oogen af te veegen. Slechts Aagje niet. Deze had zich een oogenblik ontrukt aan het gekwebbel der oude dames over den bijbel met zijn prachtig slot en zat Jopie gedurende zijn speech aan te gapen met haar kleine, vet-glinsterende oogjes, waarvoor boven de roode, sterk naar voren puilende wangen haast geen plaats was. Zij dacht aan zakdoek noch tranen afdrogen en kon haar ooren maar niet gelooven dat dat Jopie was — die daar zoo mooi en zoo ernstig praatte. 't Leek doom'nee wel.

— Heel goed - heel goed jongen, dankte Bergsma luid, boven de toejuichingen uit. Daar mag je hem wel een zoen voor geven, Aagje.

— Daar ben ik al! riep Jopie overmoedig door zijn succes en voor ze goed wist, had hij haar te pakken en kuste haar op beide wangen.

De toejuichingen braken opnieuw los en de tongen bleven in beweging. Brechtje was naar haar vader gegaan en fluisterde hem een boodschap van moeder in het oor.

— Zoometeen! zei hij half luid en zuchtte.

Stien, de marktvrouw met haar harde stem en brutale manieren, had zich eindelijk een plaatsje veroverd tusschen

Jopie en Dirk. Nu knoopte ze brutaalweg met den eerste een gesprek aan, zonder te letten op den smeekenden blik van haar zachtmoedigen Krelis en eenvoudig de afkeurende gebaren negeerend van Leen en Griet. Beide vrouwen schudden meermalen haar hoofd over die verregaande vrijpostigheid.

— Krelis zal d'r morge fan hoore! fluisterde dikke Leen.

— Wat zeit ze? schreeuwde het hardhoorige oudje.

— Stien — doar! zei Leen nu iets luider, doch schrok en zweeg plotseling toen zij Stien's blik op zich zag rusten. De koopvrouw was niet makkelijk, dat wist ze. Op de markt zag ze er niet tegen op een klant over haar stalletje heen te trekken, als die haar door te laag afdingen in haar eer krenkte.

— 'k Sal jullie an mekoar oferloate — stootte Dirk in Jopie's ribben. Hij floot zachtjes zijn hond, die eerbiedig naar hem toe kroop.

Hij aaide het beest en fluisterde het liefkoozende woordjes in, hetgeen den hond zijn eerbiedigheid deed verliezen. Hij begon zachtjes te grommen en te kwispelstaarten. Dirk bracht het dier bij Coba, bij wie zich Corrie en Koosje, de vrouw van den „sure" hadden aangesloten.

— De heer Wup vraagt het geachte publiek een oogenblik aandacht voor zijn gelukwensch! riep Jopie op feesttoon.

— 't Is moar een gewoun fourdraggie — wierp Wup schuchter tegen.

Bergsma wenkte den jongen dat hij zou wachten; Godefrooi stond op.

— Beste Aagje — lieve familie en verdere gasten, begon de oude man, onze neef Bergsma heeft straks al ruimschoots in hartelijke woorden weergegeven, wat ons aller gevoelens zijn, op dezen avond. Het valt niet dagelijks voor en zeker niet in dezen tijd van vreemde modes en gewoonten, dat er valt te huldigen een trouwen dienst, ik mag wel zeggen, een trouwe vriendschap, van vijf en twintig jaren.

Godefrooi's bedoeling was niet de speech van zijn neefje dunnetjes over te doen; hij wilde slechts met enkele, gevoelige woorden Aagje het portret van zich en zijn echtgenoote aanbieden, dat daarvoor aan den wand was opgehangen. Maar kortheid was geen zijner ondeugden en graag maakte hij van elk woord, elken zin een soort van zedeles.

Coba had Dirk's nadering met lichte siddering beschouwd en plaats ingeruimd, doch had hem niet durven aanzien. Ze had wel tevoren gedacht dat hun samenzijn op dit feestje slechts van zeer vluchtigen aard kon wezen en hen onmoge-

lijk de kans tot intimiteit, zelfs niet tot een gesprek zou geven. Ze had gevreesd dat zij zich met een enkelen blik zou moeten tevreden stellen, om bij haar ouders geen argwaan te wekken. Doch nu dorst hij zoo heerlijk-vermetel te zijn en naast haar te komen zitten, kwansuis om haar den hond te doen streelen. Zij kon niet anders denken dan dat louter zijn overgroote liefde voor haar hem den moed daartoe gaf en die gedachte vervulde haar van groote innigheid voor hem.

Haar vader praatte door, onder ademlooze stilte, slechts geaccompagneerd door Stien's halfluid geklater, over vriendschap, christelijke deugden, aanhankelijkheid en nog meer. Ze ontroerde en stond op om haar moeder te liefkoozen.

Koos bemerkte dat en schoof dichter bij Dirk. Toen het personeel bij haar thuis had theegedronken, had haar man hem gedwongen naast haar plaats te nemen en sinds dien avond was het in haar hoofd gaan malen dat Dirk niet onverschillig voor haar was. In werkelijkheid kon hij haar niet uitstaan. Niet alleen omdat ze al op jaren en lang niet bevallig was (ofschoon dat voor hem al reden te over was) doch ze gaf een eigenaardige lucht af, die hem onpasselijk maakte. Nu ze zoo dicht bij hem aanschoof, rook hij weer haar stank en trachtte daaraan te ontkomen door zijn stoel zoover als hij kon opzij te schuiven. Koosje volgde die manoeuvre getrouw, tot hij stuitte op den stoel van tante Godefrooi.

De oude patroon was bijna uitgesproken en spon zijn laatsten zin uit waarin God, christelijkheid, eer en deugd, trouw en belooning elkaar voor het laatst nog eens zouden ontmoeten. Familie en personeel bemerkten dat het hoogtepunt naderde en spanden zich in, om geen woord te verliezen. Zelfs Stien hield haar mond dicht en vergenoegde zich ermee, steelsgewijs Jopie's hand te streelen.

— Waif — goat opzai — je stinkt! barstte Dirk plots uit en duwde Koosje van zich, met een gebaar van walging.

Het leek of het gezelschap geëlectriseerd werd; een ieder sprong op, wipte van zijn stoel en viel er weer in terug.

Oude Godefrooi verstomde; hij kon geen woord meer uitbrengen. Hij was deerlijk geschrokken en bleef Dirk met wijd-open mond aanstaren als of-ie een kermisdier was.

Alleen Koosje had haar bezinning behouden en was opgesprongen, als wilde haar scharminkelig lichaampje zich op haar beleediger werpen.

— Seg — as je main eiuwig mot hebbe — je heb je ouwe m — —

Ze slikte nog bijtijds het verschrikkelijke woord in, nog altijd in bedwang gehouden door den alouden eerbied voor Godefrooi. Maar toch spaarde ze den overmoedige niet.

Skoam jai je aige niet — denk je dat je een lel fóur het — Ik bin een f'rsoendelijke vrouw — weit je —

— Je stinkt! walgde Dirk nogmaals — je stinkt waif. Je stinkt uit je stropdas — of god weit woaruit — moar 't is niet te harde noast je. Bah — segt je keirel dat nouit?

— Me keirel! krijschte Koosje — me keirel sit doar en die sloat je gein eins op je smoel. — —

— Ssst — sst — —! suste het nu van alle kanten.

De „sure" was bij de laatste woorden van zijn vrouw langzaam opgestaan, als had hij innerlijk een besluit genomen. Doch een blik op Dirk's kwaad-flikkerende oogen scheen hem tot bedachtzaamheid te brengen. Vlugger dan hij was opgestaan zakte hij weer in zijn stoel terug.

— Wat zijn dat voor manieren! vond Godefrooi eindelijk de spraak terug, waar is de achting voor den patroon en zijn familie.

— Dat waif stinkt misselijk — zei Dirk als wilde hij zich verontschuldigen. Kom mei Moanus — bai Jopie — die ruikt f'rsoendelijker — —

— Je sa-je rothond meine — viel Koosje giftig uit — Die stinkt — dat mormel!

— Hour je 't Moanus! zei Dirk in allen ernst en Manus scheen zich verwoed op de vrouw te willen werpen. Maar Coba greep hem aan zijn halsband en Dirk schopte hem onder zijn staart.

— Seg stuk lel fan 'n hond — al stink jai nou niet — kan je toch wel je gemak houe — In je hoek — of ik schop je —

Coba had zich bleek van schrik tegen haar moeder aangedrongen en de oude tantes schenen versteend. Ze bewogen niet meer, ademden niet en zwegen. Haar kleine oogjes glitterden dof-angstig naar den woedenden jongen man.

Onder de werklieden was een paniekje ontstaan. Koosje's schrille stem, was blijven volhouden met Dirk te beschimpen, terwijl deze zijn hond in een hoek drong. Ze hield vol haar man van lafheid te beschuldigen. De „sure" moest zich toen wel uiten, of hij wou of niet en deed nogmaals een zwakke, langzame poging tot opstaan, den blik vestigend op den beleediger van zijn vrouw.

Dorus en Krelis waren echter op hun hoede. Ze grepen

hem ieder aan een arm en dwongen hem op zijn plaats te blijven, hetgeen hun nog al makkelijk afging.

— Keirel hou je fesoen — moak nou gein skandoal — bezwoer de meesterknecht den wrekenden echtgenoot. Hai is gek of-ie is dronke — da's fast — anders doet-ie niet zoo idioot. Hij het bepoald al z'n pens vol gesoupe — voor dat-ie hierkwam.

— Loat me los — loat me los, steunde de „sure" zonder de minste geestdrift.

— Je houdt je fesoen — kaik de boas 's.

— Wat 'n lef — stiekum te goan suipe! fluisterde ouwe Teun, verachtelijk, wat 'n fent — bah! Loat ons an de kant stoan — suipt s'n aige allein dik — —

Godefrooi stond overeind, gesticuleerd; zijn oogen rolden onheilspellend. Maar hij zei niet veel en deed nog minder. Het geval was hem zoo vreemd.

Zijn zwager Bergsma legde hem een hand op den schouder als om hem op kalmte te houden. Ook hij was erg verstoord door het incidentje, maar hij kende de menschen beter dan Godefrooi. Hij verkeerde meer met het volk dan deze en had genoeg kennis van zijn gebruiken opgedaan om te weten dat, zooals het standje nu stond, het gauw zou zijn gesust. De „sure" liet zich maar al te graag tot kalmte manen en Dirk keek niet meer naar Koosje om.

Manus was na een reeks schoppen redelijker geworden en ging nu gedwee bij Jopie liggen. En Dirk's woede verdween even snel als ze was opgekomen. Onderwijl Koosje nog een beetje na-mopperde over de menigte inferieure kwaliteiten van „dien oap" knoopte de jonge timmerman alreeds een zacht praatje aan met brutale Stein. En deze gichelde al dadelijk, hoewel de algemeene stemming nog naar onweer wees

— Stinkt se werempel sou? fluisterde zij tusschen haar gegichel door. Jopie achtte het zijn plicht haar tot stilte te manen en wees met verdekt gebaar naar zijn oom, ouden Godefrooi.

Bergsma had deze wat ingefluisterd en, schoon nog bevend van gekwetst fatsoen, begon de oude baas met trillende lippen weer te spreken om zijn speech te voleinden. Zijn mooie volzin was glad vergeten en veel van belang kon hij er niet zoo gauw voor in de plaats bedenken. Dus zei hij dat zijn vrouw en hij hoopten, dat Aagje nog evenveel jaren hun huisgenoot zou willen blijven als ze dat reeds was geweest.

— En beste Aagje — niet als belooning — niet als cadeau, maar om uiting aan onze vriendschap te geven, bieden wij jouw ons portret aan, wetend dat je het op prijs zult stellen.

Met dit laatste woord gaf hij uiting aan al het Godefrooische dat in hem geleefd had, zoolang hij zich zijn bestaan was bewust geweest. Want eerder had hij geloofd dat de zon uitdoofde, dan dat zijn portret iemand ter wereld kon onverschillig laten.

Hij was Aagje genaderd en stak haar zijn hand toe, terwijl de andere naar het portret wees. Van verbouwereerdheid begon ze te huilen en viel toen mevrouw Godefrooi om den hals.

Jopie gaf het teeken en allen volgden met handgeklap. Toen stelde hij voor de grap een defilé op en allen gingen nu Aagje langs om in haar dikke, roode handen te knijpen.

Het incidentje scheen geheel vergeten. Jopie en Dirk zongen samen een duitsch lied, dat hoofdzakelijk klonk als prosit-prosit-prosit! En toen er weer werd ingeschonken wou de „sure" persé met hem afdrinken, hetgeen Dirk graag aannam.

— Hoe stoat 't nou mit ons p'rtret? fluisterde hij bijna hardop tegen Dorus.

— Hai je 't nog g neins gesien? Doar hangt 't! wees deze triomphantelijk naar den muur, op de hooge-hoeden verzameling.

— Dat weit 'k ouk wel. Denk je dat 'k — — Moar hoe geife jullie 't nou?

— Se het t al lang — dat sie je ommers wel!

— Joa moar officieil — —

— As se 't het dan hét se 't. As 't niet noar d'r zin is — kan se 't an iemand van d'r femilie geife — as tie trouwt of sou.

— Je sal toch 'n poar wourde motte segge —

— Ik, bi-je eiwig — — wees de meesterknecht verschrikt af.

— Jai niet — wie dan?

— Niemand — w'rfoúr. Me dunkt d'r is al genogt geluld.

Jopie ving het gesprek op en glimlachte. Het lokte hem aan, Dorus tot een speech te verleiden. Hij beaamde Dirk's woorden en betrok ook de andere werklieden in de kwestie, of de meesterknecht namens hen allen, Aagje nog eens luidop zou feliciteeren en haar het portret officieel overhandigen. Weldra was het een punt van stille redekavelerij waaruit af en toe Stien's schelle stem als een vuurpijl opsteeg — —

Coba en Brechtje wilden in ootmoed haar vader's voorbeeld volgen en lieten nu nog eens haar portret van hand tot hand gaan. Toen viel Bergsma's oog op Fer's portret aan den wand en

aanstonds wekte dat herinneringen aan den afwezige bij hem op.

— Waar die Fer toch zoo'n godganschelijken avond zit? prevelde hij voor zich. Cor — waar is die jongen toch?

— Die jongen?

— Fer — jou jongen. Man weet je niet eens meer dat je een zoon hebt? Coba hoor je zoo iets? Je man heeft zijn zoon vergeten.

Bergsma schertste luid-op zoodat allen hem verstonden. Hij lachte om de koddige gedachte en keek zijn zwager aan als verwachtte hij diens onverdeelde instemming.

Godefrooi keek zijn vrouw diep-ernstig, bijna bedroefd aan en haar oogen keken nog zwaarmoediger dan de zijne.

Jopie en Dirk hadden zich bij Bergsma's uitroep van de werklieden afgewend om Godefrooi hun aandacht te geven.

— Ferdinand is immers een boodschap doen! zei Godefrooi bedekt tegen zijn zwager.

Nu scheen Dirk een licht op te gaan.

— 't Mocht wat! riep hij met helderen lach, hai en een boudschap. Ik bin dat joch straks teige gekomme — hai had die maid fan Breslau bai sich. We hebbe d'r mit s'n drieë nog eintje gepakt. Een eiuwig leuke maid, vervolgde hij meer speciaal tot Jopie En verliefd datte se doen — —

Godefrooi was opgesprongen en keek met onverholen woede naar den jongen man, die zoo luidkeels Godefrooi's schande uitsprak. Het had hem het genoegen van den avond vergald, te weten, dat Ferdinand niettegenstaande zijn verbod, de deur was uitgegaan en nog wel, om met een dienstmeid te wandelen. Hij had zich echter bedwongen, zelfs jegens zijn zwager, omdat hij zich schaamde voor de vernedering, die de jongen den naam Godefrooi aandeed. En nu moest Dirk hem ontmoeten en dat luid op vertellen.

Hij voelde zijn aangeleerde deftigheid en bedaardheid van zich verglijden en trots zijn ouderdom jeukten hem de handen, om den jongen man een draai om de ooren te geven en de deur uit te jagen.

Dirk merkte niets van die gemoedsstemming zijns patroons. Ofschoon hij nu hoofdzakelijk tot Jopie sprak, klonk zijn stem toch nog luid genoeg om door het geheele gezelschap te worden gehoord.

— En gek dat-ie op d'r is — o man — je gelouft 't niet. Enne — en as 'k 't wel heb — — Zijn stem daalde een weinig om een vermoeden uit te spreken dat brutale Stien een gilletje deed slaken.

— 't Is om je slap te lachen — verdomd! schaterde hij nu weer overluid.

Bergsma keek plotseling Godefrooi aan en schrok van diens bleekheid. Hij had Dirk's woorden opgevangen doch ze in hoofdzaak aan de feeststemming toegeschreven. Nu ging hem een licht op. Zijn zwager was den heelen avond door stiller geweest dan gewoonlijk en had heel niet over Fer gesproken. Zijn zuster keek nog ingetogener dan anders en de meisjes bloosden. Vooral Coba.

— Voel je je niet lekker, Cor? fluisterde hij. We moesten maar stoppen voor van avond.

De kalmte was geheel verdwenen uit Godefrooi's gezicht en Bergsma achtte het raadzaam hem bij zijn jasje te houden. Dirk schertste nog steeds en het vrouwvolk gichelde naar hartelust.

— Vrienden! verhief de schildersbaas zijn stem — deze avond is geweest, naar ons aller genoegen. Er is echter een tijd van komen en een tijd van gaan — — —

HOOFDSTUK XIII

Onrust

De ouderwetsche, deftige rust scheen voorgoed verdwenen te zijn uit de zaak en huize Godefrooi, sinds het jubileum van Aagje. En een zenuwachtige onzekerheid was er voor in de plaats gekomen.

Alles en allen schenen te zijn aangestoken door een vreemde onrust en een behoefte om zich meer en luidruchtiger te doen gelden dan tevoren. En, waar anders dagen lang zoo groote vrede woonde in werkplaats en woning dat men een spijkertje kon hooren vallen, werd er sinds dien feestavond meer getimmerd, gesproken en gekeven dan ooit tevoren.

Stond Dirk aan den winkel eenig werk klaar te maken, dan zaagde en schaafde hij zoo luidruchtig en floot daarbij zoo schel en valsch, dat er voor de oude werklieden geen sprake was van in slaap vallen. En dikwijls gebeurde het nu dat Krelis, opgewekt en aangevuurd door den tijdelijken werklust van zijn jongen makker, zoo kranig aanpakte en werkte, dat de „sure" hem menige stekelige opmerking toesnauwde.

Die twee waren, onder invloed van hun vrouwen, sedert den feestavond steeds koeler jegens elkaar geworden en, had het alleen aan den „sure" gelegen, dan zouden hun bijna versleten krachten zich al met elkaar hebben gemeten. Maar hoezeer ook afgegrauwd, ja geprovoceerd, had Krelis toch nog steeds het uiterste weten te vermijden.

Hij wist trouwens niet hoe of Stien over een kloppartij van hem met den „sure" dacht en of ze zoo iets zou goedkeuren. Wel had ze hem haar onverdeelde goedkeuring met Dirk's houding kenbaar gemaakt en als haar overtuiging medegedeeld dat Koosje „schuwbaar stinkt," maar over vechten had ze geen woord gesproken. En achter die overwegingen verschool Krelis zijn angst voor den „sure" die zoo al geen krachtman, dan toch een zenuwachtig mensch was en bij ruzie gauw in „drift" raakte.

Dirk merkte wel de gespannen houding die ontstaan was onder de knechten van Godefrooi, maar dacht er niet aan,

dat die iets met hem uitstaande had. Over zijn incidentje met Koosje, ja over heel den feestavond had hij niet meer gedacht of gesproken en hij sprak er ook niet meer over in het vervolg. Dat de „sure", Krelis plaagde omdat *hij* Koosje had beleedigd, kwam niet in hem op. Eerder beschouwde hij hun kibbelarijtjes als voortvloeiend uit hun ouderdom en dacht hij bij beiden een aanvang van kindschheid waar te nemen.

Dagen achtereen werkte hij nu aan den winkel of deed hij kleine karweitjes bij verschillende klanten; bij van Rooyen kon hij voorloopig niet voort met zijn werk, daar nu eerst de loodgieter het zijne moest afmaken. Zoodoende kwam hij niet in connectie met zijn „getrouwd vrouwtje", noch met een der anderen in het huis. Slechts één keer, op een avond, had hij Leentje van Rooyen ontmoet, toen hij doelloos langs den weg slenterde.

Het meisje zag hem nauwelijks of ze rende als een haas op hem toe. Dirk dacht dat ze hem zou om den hals vliegen, zoo opgetogen deed ze. Ze moest een boodschap doen, vertelde ze, doch nam zich nu maar voor die te vergeten. Toen bleven zij den avond bij elkaar en amuseerden zij zich in het park.

Leentje sprak nu niet meer over boeken, doch vroeg hem honderd uit over hem zelf, zijn familie en zijn gewoonten. Dirk, die zich den vorigen keer zoo bedrogen had gezien bij het meer nuchtere Lientje, besloot nu minder hard van stal te loopen, opdat hij zich niet weer zou vergissen. In het park gedroeg zij zich vrijer dan haar zusje en zat weldra op zijn schoot, haar armen om zijn hals gestreeld.

Nu voelde hij spijt dat hij niet reeds dadelijk met beide zusjes flink had doorgezet en besloot hij zijn schade ruimschoots in te halen. Doch, Leentje kwam den volgenden keer niet, waaruit hij opmaakte dat haar ouders iets begrepen en haar thuis hielden. Voorzichtigheidshalve vermeed hij nu langs van Rooyen's huis te loopen en besloot hij liever te wachten tot hij er zijn werk zou moeten afmaken.

Nu was hij voor zijn pleizier uitsluitend aangewezen op Coba. Jans was definitief naar Ferdinand overgegaan en vreesde dat zij met hem zou in ongelegenheid komen, als zij zich in het oog loopend met Dirk bemoeide. Wel waagde zij soms een avondje en dan deed ze Dirk schateren om haar vertellingen hoe ze Ferdinand regeerde en stelselmatig tegen zijn vader opzette. Ze genoten volop, doch Jans durfde

zich daarna aan geen herhaling wagen. Hoezeer Dirk daar ook op aandrong, bleef zij op haar stuk staan en stelde ze hem uit tot haar verkeering met Ferdinand een vasteren vorm zou hebben aangenomen.

Aanvankelijk uit verveling ging hij toen maar weer eens Coba van naaischool halen en met haar rondwandelen. Van dien eenen keer kwam een tweede. Toen vertelde ze aan haar kennisjes dat ze los-vaste verkeering had. Jegens haar vriendin weidde ze uit over Dirk's goedheid, zijn verstand, zijn talenten enzoovoort, maar zweeg zooveel mogelijk over zijn maatschappelijke positie. Toen zij daar rechtstreeks naar ondervraagd werd, noemde zij hem den zoon van groot aannemer in ruste, en beweerde zij dat hij als volontair bij haar vader aan huis was. Den dag na dit leugentje uit ijdelheid trof de vriendin Dirk op straat met een stapel planken op den schouder en de wang van een dienstmeisje tusschen zijn vingers. Daaruit maakte zij op, dat Coba haar had voorgejokt en zegde zij deze vriendschap op.

Dat kon Coba niets schelen; nu concentreerde zij al haar gedachten en genegenheid op Dirk.

Hij was voor haar als de prins uit het sprookje; hij was verschenen, had speelsch en zonder ernstig opzet een innig gevoel bij haar opgewekt en nu hing ze hem aan met heel haar bijna verdord hart dat nog nooit van liefde had geweten.

Nooit had ze in allen ernst gedacht iemand lief te krijgen — en ook niet meer gehoopt dat zij een man zou ontmoeten, wiens belangstelling zij zou kunnen opwekkən. De werklieden van haar vader had zij altijd meer als onderdeelen van den winkel dan als mannen geacht en de veronderstelling dat ooit een werkman met haar zou kunnen gemeenzaam worden, zou zij als een beleediging hebben verworpen. Maar Dirk dacht zij zich ook niet als werkman en zij vergeleek hem evenmin met iemand anders. Zij *hield* van hem. Zijn bekwaamheid in zijn vak leek haar een meer dan gewoon talent toe en deed haar gelooven dat nog hoogere talenten in latenten staat in hem verborgen waren. Zijn gevatheid en zijn somtijds stekelige gezegden beschouwde zij als geestigheid van ongewone soort en deden hem in haar gedachten hemelhoog stijgen boven alle jonge mannen die zij had leeren kennen.

Den dag na het feestje was oude Godefrooi nog niet bekomen van zijn verontwaardiging om Dirk's gedrag. Dat had hem zoo aangegrepen dat hij zelfs verzuimde Ferdinand zoo geducht de les te lezen als hij zich had voorgenomen. Graag

had hij Dirk zonder meer ontslagen, maar de vrees voor een conflict met de vakvereeniging hield hem er van terug.

Het besef dat hij zich niet zoo uiten kon als hij graag wou, maakte hem bijna ziek. Hij at haast niet en kon bijna niet slapen door de naargeestige gedachten, die zijn denkvermogen vermeesterden.

Ferdinand wilde niets hooren van maatregelen tegen Dirk en verklaarde steeds, wanneer zijn vader over hem begon, dat hij de beste van de heele troep was. Zoodoende bleef Godefrooi niet anders over dan zijn hart lucht te geven tegen zijn vrouw.

Mevrouw Goderooi was een vrouw die op een vulcaan had kunnen loopen, zonder dat ze iets van warme voeten zou hebben bemerkt. Toen zij dan ook met Coba, Dirk's gedrag op Aagje's feest besprak en haar oudste dochter den jongen man vol ijver verdedigde, zag ze daar niets anders in dan het uiten van een opinie. Coba zeide haar dat Dirk hoegenaamd niet ongepast was geweest. Integendeel, hij had zich erg voorkomend en beschaafd gedragen en daarmee getoond van heel ander soort te zijn dan de oude mannetjes.

Het waren dan ook Coba's woorden die haar moeder gebruikte toen Godefrooi tegenover haar zijn hart wou lucht geven en die woorden deden hem zoozeer schrikken, dat hij haar een oogenblik als versuft aanstaarde.

— Noem je dát een beschaafd jongmensch? vroeg hij verbluft. Weet je wel — wat-ie van Gerrit z'n vrouw heeft gezegd? En z'n heele gedrag dan?

— We hebben toch nooit zoo'n nette man aan den winkel gehad, verzekerde zijn vrouw hem. Coba zegt het zelf.

— Coba? riep hij uit. Wat heeft die met 'm te maken.

— Niets, denk ik. Ik zou niet weten wat, antwoordde zij naief.

Maar Godefrooi wist wel of begreep het althans. En nu verergerde zijn ontstemming in schrik. Hij herinnerde zich alles wat hem van Dirk's omgang met meisjes was verteld geworden en onweerstaanbaar drong zich aan hem de gedachte op, dat die brutale vent nu zelfs de hand uitstak naar zijn dochter, naar een dochter van Godefrooi.

— Weet je wel zeker dat er niets is tusschen Coba en dien vent? vroeg hij angstig en dringend. Heeft ze je niets anders gezegd?

— Gezegd, welnee, zei de oude vrouw naar waarheid. Ze zal toch zeker wel wijzer wezen. Met een knecht — verbeeld je.

Haar man ging er niet verder op in, maar nu dacht zij

er lang over na en begon ze Coba met meer oplettendheid te beschouwen. En — nu viel het haar op, dat het meisje niet meer zoo zuur keek als zij placht te doen. Zelfs zong ze nu en dan onder haar huishoudelijke bezigheden en ook twistte ze niet meer met Brechtje.

Coba voelde zich dan ook gelukkig. Om den avond ontmoette zij Dirk, als ze van naailes of bijbellezing kwam en telkens als zij hem verliet, hield zij nog meer van hem dan tevoren. Wel deed hij niet verliefd, uitgezonderd eenige kussen en ook sprak hij nooit ernstig over een vaste verhouding tusschen hen, maar het was haar genoeg dat hij haar afhaalde en met haar gearmd liep. Zij had tevoren nog nooit met een jongen omgegaan en haar godsdienstig gevoel had haar altijd weerhouden, lectuur te lezen waarin andere dan hemelsche en huiselijke liefde wordt beschreven.

Dirk kon zichzelf geen verklaring geven waarom hij haar een paar maal 's weeks naar huis bracht. Maar hij vond het leuk, met de dochter van een der rijkste patroons gearmd te loopen en haar te zien lachen om zijn karwei-moppen die al lang uit den tijd waren.

Aan ernstige vrijage met haar dacht hij het allerminst en zij wekte geenszins die gevoelens van begeerte bij hem op welke hem op zijn wandelingen met Jans en bij zijn „getrouwd vrouwtje" overvielen. Zij bezat noch de frissche, jeugdige vrouw-volwassenheid van Jans, noch de prikkelende uitdagende conversatie van Mina en de echt meisjes-achtige aanhaligheid van deze. En, als hij haar in gedachten vergeleek met het mooi gevormde mevrouwtje van Korselaer, dan werd hij neerslachtig en vroeg hij zich af hoe men in hemelsnaam haar en Coba tezamen vrouwen kon noemen.

Het kwam zelfs niet even in zijn gedachten op dat een verloving, een huwelijk, met de dochter van zoo'n rijken patroon hem voordeelen zou kunnen schenken. Hij verlangde niet naar bizondere voordeelen en nog minder naar trouwen. Hij had nog nooit een getrouwden kameraad gehad die zijn huwelijk niet innig had verwenscht en dat had hem bizonder wantrouwig gemaakt. Daarom had hij tot stelsel aangenomen, aan anderen het huwelijk en het naberouw over te laten en zelf vrij te blijven.

Het schoonzoonschap van Godefrooi zou hem trouwens niet hebben aangestaan, nu hij bij Ferdinand kon waarnemen hoeveel misére het zoon-zijn reeds meebracht. En, zoo Coba's aanhalige manieren hem soms ook er toe brachten milder te

denken over de Godefrooi-dynastie, dan behoefde hij Ferdinand maar even aan te zien om weer afkeer te voelen, voor den familietrots van den ouden patroon.

Ferdinand zelf had er niet tegen hem over uitgeweid, maar Jans had hem verteld, hoe ongenadig de oude heer hem onder handen had genomen omdat hij het feestje had verzuimd. En Ferdinand had flink van zich af gesproken, doch het had niet gebaat. Godefrooi wilde niets weten van een schoondochter die dienstmeid bij een klant was.

Ze was nu zeker van haar toestand doch buiten Dirk en Ferdinand, wist niemand het. Ferdinand droeg gelaten zijn aanstaande vaderschap en zoo hij er wel eens aan twijfelde, dorst hij dat toch niet in woorden te brengen.

De droomerige jongen, die opgebracht was onder streng geloof en zijn eerste jeugd had doorleefd zonder een sterke passie te voelen, was geheel en al onder den invloed gekomen van de jonge, blonde meid. Ze was frisch en wulpsch doch kon zich tegenover hem goed beheerschen, wijl zij zich tegenover hem sterk voelde door zijn hevig verlangen naar haar liefde. Doch zij gaf zich aan hem, om hem steviger aan zich te binden.

Ferdinand zou haar trouwen niettegenstaande zijn vader, dat wist zij zeker, doch zij drong er nog niet op aan, wijl zij in een vriendschappelijke verhouding met Godefrooi méér voordeel zag voor zich en Ferdinand.

Deze sprak nog af en toe met zijn vader over haar, zonder haar toestand aan te halen, doch de oude man bleef onverwrikbaar. Dat maakte den jongen wanhopig.

Hij ging er slecht van uitzien en had dagenlang buien van neerslachtigheid. Soms zat hij stil op het kantoortje zonder te werken en zonder een woord te spreken. Dan weer scheen woede hem te pijnigen en op te jagen en liep hij grauwend en snauwend de werkplaats op en neer, zoodat de oude werklieden niet dorsten op te kijken van schrik en van verbouwereerdheid gestadig doorwerkten.

Jans niet trouwen binnen beknopten tijd, wilde zeggen voor altijd afstand van haar doen. En dat kon hij niet. Hij verlangde des avonds naar haar joligen spot, als zei ze de teederste liefdewoordjes en de zeldzame keeren dat hij haar liefde genoot gaven hem een voldoening die dagenlang in hem doorwerkte. Neen — hij kón haar niet laten gaan.

Zijn vader zou zijn huwelijk buiten zijn toestemming als opzettelijke krenking beschouwen en hem uit zijn zaak zetten.

En waar moest hij dan heen — met een vrouw en een bevalling in het vooruitzicht?

Soms bekroop hem de lust zijn moeder alles te zeggen en haar voorspraak bij zijn vader te vragen. Maar hij dorst niet. Zij was nooit tegen haar man opgetreden, zoolang ze getrouwd was en had altijd alles goed gevonden, wat hij had gezegd en gedaan. En Ferdinand wist dat, bij het eerste woord dat hij haar zou zeggen, zijn moeder in gedachte Jans een slecht meisje zou vinden, om haar toestand en omdat ze wou trouwen met een jongen van beteren stand dan de hare. Een en ander was in haar oogen een niet te vergeven misdrijf.

Tegen Dirk sprak hij al minder en minder; eindelijk bemoeide hij zich nog slechts met hem, als het werk dat dringend vereischte. Godefrooi had order gegeven hem niet meer naar klanten te zenden en nu stond hij dag aan dag aan den winkel te schaven en te zagen. En het grootste gedeelte van den dag stond Coba bij hem te praten of lachte zij hem toe door de ruiten der huiskamer, die op den winkel uitzagen.

Ferdinand was nog steeds in het onzekere omtrent den aard der vroegere verhouding tusschen Dirk en Jans. Somtijds bekroop hem zelfs een duister, akelig vermoeden, welk hem drong Jans een scherp verhoor te doen ondergaan. Maar zoover kwam het niet, wijl hij niet wist hoe dat aan te vangen en omdat hij vreesde haar reden tot boos-zijn te geven. Maar die gedachten stemden hem toch niet vriendelijker jegens Dirk, al moest hij zich ook bekennen dat deze de joviaalste vent was, dien hij ooit had ontmoet. —

Zekeren avond liep Dirk de hoofdstraat door, doelloos slenterend met de handen in de zakken. Hij had in zijn gewone kroeg een glas bier gedronken maar was gauw weggegaan, wijl geen der jongens binnen was.

Nu dacht hij er over Coba van bijbellezing te gaan halen met het vaste voornemen haar eens tegen Ferdinand en Jans, van wier verhouding zij iets wist, in het harnas te jagen. Maar het was nog wel een half uur te vroeg en voor geen geld ter wereld wilde hij weer te midden van de oude schooiers en bedelaars zitten, die, terwille van een soep- of broodkaartje van den vader, zich lieten vervelen door een bijbelvoordracht van de dochter.

Hij herinnerde zich de eenige bijbellezing die hij had meegemaakt en glunderde er om. Dan bleef hij voor een modezaak staan om een meisje dat de etalage bekeek in den hals te gluren.

Ze voelde zijn blik en keerde zich om. Zijn vrijpostige oogenlach irriteerde haar en ze wipte ervan door, om een gesprek te ontwijken. Dirk keek haar na en kon een uitroep van verrassing niet weerhouden.

— Mien — dag Mien — goede avond! riep hij luid naar den overkant.

Inderdaad wandelde Mina van Van Rooyen aan de overzijde der straat. Zij had hem blijkbaar al gezien want bij zijn eersten roep keek ze zijn richting uit.

— Waarom roep je zoo hard, zei ze aanmerkelijk vriendelijker dan ze gewoonlijk bij Van Rooyen tegen hem sprak. Dat doet geen heer.

— Jai mit je ge-heir. Ik bin soo blai dat ik je sien, maid.

— Maar je hoeft een dame toch niet zoo aan te schreeuwen op straat. Dat zou de advocaat niet doen.

— Die klier — bromde hij gekwetst. Maor je siet 'r as een doame uit — da's fast, bewonderde hij haar kleeren. Sien je wel dat ik s'aofonds ouk een hoed droag, schertste hij, haar zachtjes in de zij porrend.

— De advocaat draagt op straat een pet, zoo'n groote sportpet en meestal loopt-ie zonder boord. En hij rookt een pijpje.

— Een knappe meneir — —

— Tóch is ie 'n mijnheer.

Ze liepen samen door en keuvelden gezelliger dan zij ooit hadden gedaan. Dirk vertelde van de avondjes bij zijn makkers aan huis en van Aagje's feestavond. Hij loog er naar gewoonte meer dan de helft bij en Mina schaterde het soms uit, om zijn wederwaardigheden op den feestavond.

— En Corrie —? vroeg ze plotseling. Schrijf je haar nu geregeld of ontmoet jelui elkaar in stilte.

— Corrie?

— Je rood meisje.

Dirk liet een geweldige uitdrukking vallen, zoodat Mina even alleen vooruitliep.

— Vind-je haar zóó erg? vroeg ze, toen hij weer naast haar liep.

— Dat rauie salamanderkreng. Sai het me den heile boel verpest.

— Je zal het toch met haar moeten goedmaken, plaagde Mina. Mijnheer heeft gezegd dat de timmerman van de week weer voort kan. Nou — ze ontvangt je met open armen, wees maar niet ongerust.

Mina vertelde nu van mevrouw van Korselaer en werd

daarbij zoo ernstig, dat haar de tranen in de oogen kwamen. Cornelia, zei ze, moest mijnheer Van Korselaer iets hebben verteld van zijn vrouw en Dirk en nu had het aardige mevrouwtje geen leven meer. Bijna iederen avond was er ruzie op het eerste bovenhuis en menigmaal kon men aan haar onderdrukte kreten hooren dat hij haar pijnigde.

Het wond Dirk op.

— As ik godv— — dien kerel te groase kraig, vloekte hij zoo luid dat Mina schrok.

— Schreeuw toch niet zoo — je maakt schandaal, fluisterde zij beangst.

— Mot soo'n fielt dan — — —

— Hou je bek toch dicht. Denk je dat ik door jou een naam wil krijgen? Kom, ik moet naar huis. Ga je ook dien kant uit?

Dirk keek haar ernstig aan. Van alle meisjes en vrouwen met wie hij in den laatsten tijd had kennis gemaakt, was zij hem het best bevallen. Maar ook, had zij hem minder dan een der andere aangemoedigd en dat had hem altijd geducht gehinderd.

Nu zij zoo doorzichtig vroeg of hij haar weg uit moest, dacht hij dat ze toch anders moest zijn dan zij zich altijd jegens hem had voorgedaan. En bekroop hem twijfel, aan haar advocaten met eigen bioscopen.

Maar hij aarzelde niet met antwoorden. Hij wilde zich wreken om haar vroegere koelheid en ook was hij danig vervuld van medelijden mét, en vol verlangen náár zijn „getrouwd vrouwtje". Hij bedacht dat hij, eenmaal weer bij van Rooyen werkzaam, zijn handen vol zou hebben buiten Mina. Dus hield hij zich nu groot.

— Het spait me erg dat ik je niet kan naar huis brenge, zei hij, haar de hand toestekend. Een ander keir 's Minoa — ik heb fanafond een afsproakie.

— O — verbeeld je maar niks hoor.

— Nei — nei, riep hij haar vroolijk toe. As ik bai je bin — sien je me wel hoor.

Hij keerde zich nog eens om, om haar toe te wuiven, maar ze keek niet meer. Toen ging hij fluitend naar Coba s bijbellezing.

HOOFDSTUK XIV

Coba capituleert

Ze kwam hem reeds tegemoet en haar gezicht glom van vreugde toen ze hem zag.

— Ik heb het van avond maar eens kort gemaakt. Ik verlangde zoo naar je.

— Sonde four God's wourd, 't soo te versnippere en te beknibbele.

— En jij gaat nooit naar de kerk, riep ze verbaasd. Ze nam hem altijd ernstig en dacht er nooit aan dat hij spotte met iets wat haar heilig was.

— Dat is soo, moar doarom kan ik toch niet goed sien datte ze d'r spats mei moake....

Coba ging er niet verder op in. Ze voelde zich gelukkig, zijn arm in den hare te weten; hij was nu zoo heerlijk dicht bij haar, op dien winterstillen burgwal. Wat was hij mooi op tijd. Ja hij moest wel innig veel van haar houden, zong het in haar. Gelukkig dat ze ditmaal een kort hoofdstuk had voorgelezen, anders had hij nog moeten wachten, die goeie Dirk.

Ze had hem zoo heel, héél veel te zeggen en die menschen waren voor ditmaal wel met een klein hoofdstuk tevreden geweest. Ze hadden er niet eens spijt om betoond dat de lezing vroeger dan anders was afgeloopen.

Hoe zou ze beginnen? Paste het haar eigenlijk wel er het eerst over te spreken? Moeder had nadrukkelijk gezegd, dat een jongen zich het eerst behoort te verklaren. En wat zei Geertruida ook weer van de hoogere standen....?

Ze keek Dirk van terzijde aan. Hij keek ernstig, ernstiger dan gewoonlijk. En hij had nog geen grapje gezegd....

Dirk liep te peinzen op Mina's mededeeling omtrent mevrouw van Korselaer. Hij sloeg haar; hij, die vent dien hij zich altijd zoo'n suffer had gedacht. Dat had je nou van die droge stokvisschen. Hebben een mooi wijfje, kijken haar bijna niet aan en als ze hooren dat een andere man een beetje aardig tegen haar doet slaan ze haar bont en blauw.

Dirk wond zich innerlijk op. Hoe dorst die kerel dat,

je moet toch maar lef hebben. Zoo'n lekker wijfie te slaan.

Het maakte hem ál nijdiger. Die vent wist zeker niet waar hij, Dirk, woont. Nou — 't was 'm een kwartje waard als-ie hem z'n adres kon op z'n wang schrijven. Zoo'n vrouwebeul. Zoo'n stuk ongeluk....

Hij bedacht dat Mina er op had gezinspeeld dat hij wel weer gauw bij Van Rooyen zou moeten werken. Misschien al morgen. Nu — hij wou wel. Hij moest eens poolshoogte nemen. En god zal dien kerel bewaren als-ie haar een hand had aangeraakt....

Coba streelde zachtjes zijn hand en die beweging wekte hem uit zijn grimmige peinzerij. Dat was waar ook, hij liep met die meid aan z'n arm. Wat had-ie daar eigenlijk mee voor?

— Loop je zoo in gedachten, Dirk?

— Woarom froag je dat in eins?

— Wel — je zegt geen woord en je loopt voor je te kijken. Je hebt me bijna niet aangezien en geen goeien avond gezegd.

Nu keek hij haar aan en toen trof hem haar zacht blozend gezicht, haar van stil-geluk glanzende oogen. Ze scheen hem zoo heel anders dan de eerste dagen toen hij haar pas kende — ja, mooier en liever. Zou die meid nou nog *mooi* worden op d'r ouwen dag? vroeg hij zich af.

— Had je wat — Coboa? vroeg hij zijns ondanks zachter dan gewoonlijk.

— Ik — ik? vroeg ze aarzelend. Dan streelde ze nog eens zacht zijn hand. Je bent een goeie, lieve jongen, Dirk.

— Ik? schrok hij in allen ernst op. Je wil me toch niet bel.... voor den gek hou-e hoop ik.

Er lag bezorgdheid in zijn stem. Een goeie, lieve jongen. Waarom niet maar meteen een zoete hartelap of zooiets? Het was nu wel-is-waar stil op de gracht en niemand dan hij had haar verstaan, maar wie weet of ze niet al van die praatjes van hem had verteld, aan die meiden van d'r school, of zelfs aan d'r broer. Nou, als ze die zooiets van hem zei, was-ie goed af. Kon-ie hem een slechten naam maken, dat-ie zoo een zoet, lief ventje was.

— En ik heb het moeder ook gezegd — zei ze nog zachter.

Maar Dirk had haar verstaan en van schrik zijn arm teruggetrokken.

— As je me godgloeiend nou...! stootte hij uit.

Coba sprongen van angst en schrik de tranen in de oogen maar ze bleef naast hem loopen.

— Vin-je 't zoo erg, Dirk? vroeg ze gedwee.

— Heb je teige die ouwe gesegd — dat ik een goeie-liefe-jonge-bin? Heb je misschien ouk gesegd — dat ik mit een gebeideboekie in me sak loup?

— Nee-nee — wie zegt dat nou . . . ?

— En je segt self . . . . Is 't nou woar of niet. Loup d'r nou niet om hein te droaie want doar kan ik niet tege . . . .

— Ik heb moeder alleen gezegd dat je me somtijds 's avonds komt halen.

— En anders niet?

Ze nam weer voorzichtig zijn arm en boog zich voorover om haar blozen voor hem te verbergen.

— Ik heb ook — gezegd — dat we met elkaar loopen — — zei ze weifelend — — dat we van elkaar houden — — — Vind je het erg, Dirk?

Ze deed verlegener dan de kinderen Van Rooyen. Maar, ze had geen modernen onderwijzer gehad, noch moderne boeken gelezen. En — hij was haar eerste liefde.

Dirk had een gevoel alsof-ie haar een tik op haar wang moest geven en zich daarna bedaard omkeeren en weg wandelen. Wat mankeerde die meid toch, vroeg hij vol verbazing af. Het zou hem nou niets verwonderen of ze had er met „ouwe Godefrooi" ook over gekletst. Hij vroeg het haar en haar ontkennend antwoord stelde hem een beetje gerust.

— Ik snap d'r gein bal fan — hoe je dat ouwe minsch soo iets kon waismoake. Se het seiker gefroagd — of je ook baigefal bint fan lotje getikt. Ik had je waiser gedacht — ik had je waiser gedacht.

Hij kon haar „stomme streek" maar niet verkroppen en kwam er nog dikwijls op terug. Doch Coba verzekerde hem telkens verlegen, dat moeder er wel van had opgekeken maar het niets erg vond. Ze was geen kind meer en ze had nu den leeftijd om zich te engageeren, had moeder gezegd . . . . En nog veel meer.

Dirk luisterde al niet meer naar haar. De gedachte dat men van hem zou gaan vertellen dat-ie met zoo'n magere heks vrijde, was hem onuitstaanbaar. Nou gaf het hem niets meer dat-ie altijd langs stille grachten met haar liep en nooit iemand tegenkwam. Ze zou, nou haar moeder het wist, zijn schandaal wel tegen ieder ander ook uit bazuinen. Dat moest hém overkomen.

Hoe kon-ie ook zoo stom zijn haar af te halen en avond aan avond thuis te brengen? Waarom deed-ie ook van die malle streken? Verbeeld-je, zoo'n okse meid als die Jans,

had-ie zoo maar aan Fer overgegeven en zelf was-ie gaan loopen met de zuster van dien droogpruimer.

Nu hij weer aan Ferdinand en Jans dacht bedaarde zijn luim, zakte zijn boosheid geheel weg en kwam heel zijn guitige vroolijkheid terug. Dat was 'm nog eens gevalletje. Die Fer, die kniesoor, die moest nou vader worden, of-ie wou of niet.

Hij lachte er zoo luid om, dat Coba hem verbaasd aankeek. Ze had gevreesd dat-ie boos was, maar nu lachte hij weer zoo hartelijk als ooit. Hij vond het dus toch goed — hij was juist in zijn schik, dat ze er met moeder over had gesproken.

Ze lachte mee van den weeromstuit en uit dankbaarheid. Nu kreeg ze ook moed om hem te zeggen wat haar nog meer op het hart lag.

— We moesten er maar het beste van hopen, zei moeder. Maar — jij moest er nog maar niet met vader over spreken, dacht ze.

— Nee netuurlijk — gein kwestie fan, stemde Dirk gretig in.

— 't Is, je begrijpt wel hé, vader heeft zijn trots — — Maar moeder mag je toch wel graag lijden — — en ze is wat in haar schik dat we van elkaar houden.

Coba fantazeerde nu een beetje — maar ze voelde dit niet als leugen. Ze had haar heele jeugd door nooit gefantaseerd en had er dus wel een beetje recht op.

— Nei — we moste 't moar sou stiekum mogelijk hou-e. Je kan nouit wete wat die ouwe fan jou zegt. 't Is soms sou'n roare schuinsmarcheirder.

Ze was veel te blij met zijn goede luim om te letten op de minder behoorlijke uitdrukkingen aan haar vader's adres. Hij was toch zoo'n echte goeie-lieve-jongen, dacht ze innig.

— Ja we zouden wachten tot moeder er eerst over heeft gesproken. Zij kent vader beter dan wij.

— Sou is het. Moar ze most find 'k, aigenlijk eirst 's een wourdje doen foar d'r aige soun en voor die arme maid. Dat is eirder noodig, dacht ik.

— Met die dienstmeid! riep Coba verontwaardigd. Hoe kan je zoo-iets denken. Geen kwestie van dat vader dat ooit goedvindt.

— Dan zal-ie 't mit main ook wel nouit goedvinde, antwoordde hij hoopvol. Een knecht of 'n maid, 't is oud loud om oud aiser. Is 't sou — of is 't sou niet?

Maar Coba protesteerde.

— Nee dat is het niét en je mag zoo iets niet weer zeggen. Je wilt jou toch zeker niet gelijk stellen met een dienstmeid.

En dat zal vader ook niet. En, Fer zal ook wel niet haar eerste vrijer zijn.

— Nou — moar 't sou me toch an me hart goan as die arme jonge se sin niet kreig. Dan kon ik d'r ouk nouit liefhebberai in hebbe. Je moeder most nou moar eirst 's hoar best four hem doen; mit main komt alles wel goed. D'r is niks gein hoast bai.

— Dan heeft Fer nóg minder haast, zei ze nu vinnig.

Dirk wilde nu in het midden brengen waarom Fer wél haast had, maar hij bedacht zich. Coba scheen niets te weten en hij wou geen slapende honden wakker maken.

Liever wilde hij nu even bedaard naast haar loopen. Dat ze ooit met haar moeder over hem zou spreken en tegen hem zou zinspelen op een werkelijke verkeering, had hij nooit gedacht. Maar nu ze het had gedaan begon hij haar met andere oogen te beschouwen en haar beweegredenen toe te dichten die hij tot nog toe bij haar niet had verondersteld.

Hij zag haar eens terdege aan. Nee — bepaald leelijk was ze toch eigenlijk niet. En op slot van zaken was ze toch zeker ook een meisje, al liep ze nou met haar bijbel te koop.

Zijn ontmoeting met Mina en later gepeins over mevrouw van Korselaer hadden zijn bloed warmer gemaakt. En nu drong hem de gedachte op, waarom hij Coba niet net zoo zou gaan aanzien en behandelen als hij met alle meisjes gewoon was. Niet voor niets was ze toch zeker het eerst begonnen over vaste verkeering.

Hij legde zijn arm teeder om haar middel en aanstonds zochten haar lippen de zijne. Ze kuste hem lang en innig.

Dat bevestigde hem in zijn vermoeden. Wat drommels, ze was geen haar anders dan andere meisjes. Alleen begreep hij met zijn groote mate van vrouwenkennis, dat hij met haar omzichtiger moest te werk gaan en meer geduld hebben dan met een meisje als Jans. Niet te hard van stal loopen.

Ze waren niet ver meer van haar woning. Hij bleef stilstaan. Heel voorzichtig omarmde hij haar en zijn handen streelden haar nauw merkbaren boezem. Ze weerde flauw zijn handen af en toen gleden ze lager, langs haar lichaam. Dat vond hij voldoende, voor een eerste proefneming.

HOOFDSTUK XV

Dirk als Nemesis

— Je moest den jongen maar meenemen, zei Ferdinand. Of — zou je het met hem niet af kunnen.

Dirk luisterde maar half naar zijn jongen baas en verstond weinig van hetgeen hij zei. Alleen wist hij, dat hij naar Van Rooyen moest en dat bewustzijn gaf hem een gevoel als moest hij algeheele opruiming houden.

Wup knikte hem geestdriftig toe dat hij den jongen baas toestemmend moest antwoorden.

— Joa — loat de jonge meigoan — main is 't best. As-ie ouk in slaap valt — stomp 'k hem wel wakker. Moak de bulle kloar jó, we smeire 'm direkt.

— Noa skofte toch seiker....

— Nei — bi-je goar. Nou — direkt op stap hour. Eite doen me doar wel.

Wup maakte allerlei grimassen en verdraaide zijn oogen, maar Dirk stoorde zich niet aan hem. Een klein half uur later waren zij op weg naar Van Rooyen.

— 'k Had tot skofte an de winkel wille blaife, mokte de jongen. Nou heb je niks van de lol.

— Welke lol?

— 'k Heb die sure flikker s'n stukkesakkie an de bank vast gespijkerd.

— Anders niet...?

— Om je 't loaserus te lache — as-'t-ie 't in de smiese hét.

— Anders niet?

Wup keek zijn ouderen makker eens aan schudde het hoofd. Dirk bespeurde de pantomime en wilde hem, al loopende, een klap geven, maar de jongen ontweek dien.

— Loup je me nou te bel.... seg 't dan moar! zei hij luid, schoon niet boos.

— 'k Denk 'r niet an. Ik gelouf dat jai d'r siek fan bint. Jai hourt hier niet an sou'n ouwe winkel.

— Hoe weit jai dat, snotoap?

— Jai mot in den nieuwe bouw. 't Is hier te doud en te soai four je. Ik foel 't an meself — ik goan ouk al kniese.

Se kniese hier allemoal, jai, ik, de jonge boas, de ouwe. De ouwe spreikt gelouf ik gein wourd mit Ferdinand.

— Hoe weit jai dat, oapie?

— Of je 't moar sien kan. 't Is hommeles, je kan 't an alles sien. Doarom is-tie ouk niet op 't oafondje van Oagie geweist. Niks as heibel.

Dirk liep al weer in gedachten; velerlei dingen hielden hem bezig.

Daar was eerstens dat vrouwtje Van Korselaer, dat hij zoo meteen zou zien en spreken. Zou ze hem nog willen kennen? Zou alles waar zijn, wat Mina had verteld van haar man? Dan — o wee die rooie verklikster.

Ook had hij erg te doen met Ferdinand en zooals van zelf sprak, met Jans. De oude Godefrooi scheen nog niet aan toegeven te willen denken, hoewel de jongen er bepaald melancholiek onder werd. Coba vertelde gisteravond nog, dat hij tot 's avonds laat op kantoor werkte en bijna niet sliep. Nou, hij zag er wel naar uit.

De gedachte aan Coba gaf hem een nieuw, zorgelijk gevoel. De laatste avonden was hun omgang in intimiteit aanmerkelijk toegenomen, en nu het ijs eenmaal verbroken was scheen zij zich om niets meer te bekommeren. Echter, de diepe innigheid van gevoel welke zij jegens hem openbaarde maakte hem bezorgd dat hij zich van haar niet zoo gemakkelijk zou kunnen losmaken als van andere meisjes. Hoe moest dat nu weer afloopen.

— Loup je te sloape, Dirk? schrikte de jongen hem op.

— Ik, bi-je goar?

Hij hief het hoofd op en snoof de scherpe, gezonde winterlucht op. Dan, maakte hij een beweging als wilde hij alle gedachten van zich afschudden.

— We moste een lekker koppie thei goan drinke, jong.

— Waarsou?

— Bai Van Rooye netuurlijk, woar anders?

— Is doar wat te hoale? vroeg de jongen nieuwsgierig. D'r mot een lekkere dienstmaid sain, ouwe Teun had het 'r loast ofer Nou — as d'r een kansie is — ik bin d'r four te finde hour.

Dirk moest er hard om lachen; zoo'n kwajongen. Die zou je waarachtig een goeie bui geven. al lag je op apegapen. Het verdere van de wandeling liep hij met hem te schertsen, als ware ze van denzelfden leeftijd.

— Zoo, daar is mijnheer, verwelkomde Mina hem. Wat is dat voor een kwibus?

— Is de thei in orde? vroeg Dirk aanstonds en streelde haar wang. Zij weerde hem af, doch zonder haar gewone kattigheid.

Zijn de kinderen thuis? vroeg hij, na het eerste kopje.

— Nee, wel mijnheer, vinnigde ze. Je hebt toch zeker niets met ze uitstaan, zou ik denken. En verbeeld je maar niets hoor. Ze mogen hier nou een beetje aardig tegen je doen, maar op straat zouden ze je niet eens aankijken. 't Zijn echte nufjes, hoor.

— Net iets four main, oordeelde Wup peinzend. Sóó bin 'k ouk.

Dirk meesmuilde, doch Mina schaterde het uit.

— Jij bent bij een goeie in de leer, jochie, lachte ze.

— Hoe oud zijn ze? informeerde de jongen.

Dokter Van Rooyen liet Dirk even bij zich komen om hem zijn werkzaamheden aan te wijzen en die te bespreken. De zitkamer moest van een geheel nieuwe lambrizeering worden voorzien en er moest gelegenheid worden gemaakt tot het plaatsen van allerlei moderne toestellen.

— Maar je moest eerst al die kleinigheden in het heele huis afmaken, vind je zelf niet, Dirk? zei hij, na alles te hebben uitgelegd.

— Ja dokter. Eerst hier en in den kelder?

— Nee — wat dunkt je? We moesten maar met de bovenste verdieping beginnen, niet? Alle buizen van kokers voorzien en wat er nog meer valt te doen. Begin daar maar eerst mee. Om twaalf uur spreek ik je wel weer.

Zijns ondanks kleurde Dirk.

— Dus — eirst bofe? Ik zal 't doen — dokter.

Van Rooyen bood den bekwamen, jongen werkman een sigaar aan en vertrok toen. Mina lokte Dirk even de keuken in.

— Durf je wel goed bij ze aankloppen? vroeg ze een tikje spottend.

— 't Mocht wat?

— Jij liever dan ik. Kan die jongen een paar boodschappen voor me doen?

— As jai 't fan 'm kan gedoan kraige dan is 't main ouk goed.

Hij ging naar boven, hoewel aarzelend. Hij had haar in geen weken gezien, dat heerlijke, blonde vrouwtje. Hoe zou ze tegen hem zijn? Wat zou ze zeggen?

Haar droevig gezicht maakte indruk op hem. Hij schrok er zelfs van.

Ze was magerder geworden en haar japon slonste min of

meer om haar lichaam. Haar oogen schenen grooter en zwarte groeven er onder gaven haar een lijdend voorkomen. En, haar massa donker-blond haar, dat anders zoo in de puntjes was opgemaakt, was nu losweg opgespeld en hing er boven de ooren zelfs verwaarloosd bij.

— Ben jij het? vroeg ze met matte stem.

— Ik kom werken, zei hij stil en onder indruk van haar merkbaar verdriet.

Hij moest in de gang en keuken wezen, maar uit gewoonte opende ze de deur der binnenkamer. Toen zette hij zijn gereedschap in de gang neer en volgde haar.

Hij zag haar aan, zooals ze nu op de sofa zat en een vreemd gevoel beklemde hem; het was of hem een brok in de keel zat. Hij dacht dat spreken hem onmogelijk zou zijn; dus ging hij maar naast haar zitten en legde hij zijn arm om haar middel.

— Is er wat fourgefalle —? vroeg hij eindelijk zacht.

Een opkomende snik doorschokte haar lichaam; hij voelde haar in zijn armen trillen.

— Weet je dat dan niet? barstte zij heftig uit. O, je moest eens weten. *Hij* weet 't, dat mormel heeft 't hem gezegd — o — 't is zoo'n rood loeder — — — Maar ze heeft niet gezegd wie — niets — niets

Dirk sprong op.

Nee — loop niet weg — wil je nou al weer bij me vandaan? Ze heeft 't hem gezegd — maar niet dat jij het was. Hij weet dat er een man bij me is geweest — maar nu wil-ie ook weten, wie. En dat wilde ik hem niet zeggen — en daarom heeft-ie me geslagen en getrapt.... Ik heb 'm gebeten — maar-ie is zoo vuil — zoo in-gemeen en-ie is veel sterker dan ik. Kijk — hij heeft me gestompt — — kijk 's — kijk 's....

Ze maakte haar japon los en liet vingerteekens zien in haar blanken hals. En ze ontblootte haar bovenlichaam en toonde hem blauwe plekken, bewijzen van ruwe mishandeling.

Het gezicht maakte Dirk opgewonden. Hij wilde de kamer uitsnellen, naar boven, maar zij hield hem tegen.

— Nee-nee — je moet bij mij blijven.

— Doar heb ik nou gein taid four! riep hij, slechts eén reden kunnende vinden voor haar bede om te blijven. Eerst mot ik dat rouie lel aftuige en dan goan ik je keirel opsoeke. O wat sal ik 'm oaie....

— Nee — je moet blijven — je moet bij me blijven. Ik

wil weg — ik wil niets meer met hem te doen hebben. En jij moet met me mee.

— Mei? vroeg hij nu onthutst. Wat heb ik nou an m'n kar hange.

Maar ze was te opgewonden om zijn weifeling te begrijpen.

— We gaan naar Brussel — vandaag nog. Ik heb geld genoeg van me zelf om er een paar jaar van te kunnen leven. In Brussel woont een zuster van me. Die d'r man zal je wel aan een betrekking helpen. Ik ga direct scheiden zoodra ik er ben.

Hij keek haar als versuft aan en dacht dat ze gek was geworden. Dat zijn vriendschappelijke omgang met haar zou kunnen leiden tot een gemeenschappelijke vlucht, had hij nooit kunnen droomen of denken. En het stond hem geenszins aan. Met een getrouwde vrouw vluchten, en nog wel naar Brussel — — — Wat moest hij dáár doen?

Wat sta je nou nog te prakkizeeren? riep mevrouw Van Korselaer, zich steeds meer opwindend. Wil je niet — wil je niet? Jij hebt me toch zeker in dien toestand gebracht. Jij — jij!

— Ik? Ik heb je toch seiker niet gesloage.

— Nee — maar jij bent — jij bent nu mijn eigenlijke man — ja — — — Van jou heb ik een kind bij me . . .

— 'k Mot toch eirst eife noar bofe, zei hij besluiteloos.

— Wil je dan niet — laat je me aan m'n lot over? O — wat ben je laag . . . .

— Soanik nou niet! schreeuwde Dirk geagiteerd. Ik kan toch ferdomme niet wegloupe four ik heb kiet gerekend met die heile rotsoui . . . .

Hij scheurde zich van haar los en liep de trap op. Innerlijk was hij veel dieper getroffen dan hij zich jegens haar wilde voordoen. Een vrouw die een vrouw verraadt uit jaloezie, een man die zijn vrouw mishandelt — dergelijke creaturen wilde hij niet ongestraft laten rondloopen.

Ik sal d'r g . . . . domme kroake, knarstandde hij verwoed. Moak god hier en doar die deur ope! schreeuwde hij. De kruk draaide niet gemakkelijk genoeg naar zijn zin, dus gaf hij de deur een schop zoodat ze krakend openvloog. Aanstonds hoorde hij gedraaf van voeten en de schelle stem der „rooie".

— Moeder — 't is Dirk — zet maar meteen theewater op! riep Cornelia, wel geschrokken maar toch erg verheugd.

— Jou fuil loeder! riep Dirk haar toe en wilde haar een schop geven. Als hij kwaad was dan erkende hij galanterie noch regelen der vechtkunst.

De „rooie" slaakte een gil en snelde de huiskamer binnen.

— Moeder — — —! Hij wil me vermoorden!

Hij ging haar achterna, doch ze had zich al tusschen tafel en kast verschanst en hield in iedere hand een haarspeld vooruitgestoken.

— G.....sch loeder — jou fuil adder — wat hai je gedoan? Hai je me fermasserd....

Hij boog zich over de tafel heen doch kon zijn oog nog intijds voor een haarspeld beveiligen. Haar giftige tegenstand maakte hem woedender.

— Moeder! schreeuwde Cornelia, Moeder! Tóch zal je me trouwen — je moet me toch trouwen! snauwde ze hem toe terwijl hij allerlei kunstgrepen aanwendde om haar over de tafel heen te slepen.

— Jou — leelijk roud miroakel.... jou.... jou!

— Ja mijn.... mijn. Ik ben bij een advocaat geweest... Au.... moeder!

Dirk had haar een behendigen tik in haar gezicht gegeven en zich daarna direct gebukt om de haarspeld te ontwijken. Dan voelde hij plotseling een hevigen stomp in de zijde die hem deed wankelen.

Moeder Gerritsen was op zolder bezig geweest met waschgoed ophangen. Ze had haar dochter wel hooren schreeuwen, doch die schreeuwde bijna altijd. Daarom had ze er aanvankelijk geen waarde aan gehecht.

Het schreeuwen hield echter aan en werd sterker en toen ze er een mansstem tusschen door hoorde achtte ze het geraden maar eens naar haar dochtertje te gaan kijken. Nu viel ze Dirk in den rug aan en gaf ze hem een paar geduchte meppen.

— Ben jij heelemaal mal! trompetterde ze verontwaardigd met haar zeekapiteinsstem, noem je dat stoeien. Ik zou je wel in een hoek kunnen trappen. Is dat een meid den schrik op het lijf jagen — waar je nog wel mee op trouwen staat. Denk je soms dat het goed is voor het bloed of voor de kinderen?

Het begon Dirk voor de oogen te draaien. Die vrouw had het ook al over trouwen en kinderen. Intusschen stompte de oude vrouw steeds door met haar knokelige handen, welke aanvoelden als bosjes brandhout.

Hier pak-an — schaam je wat! Zoen d'r maar gauw af!
— Dat lel! bracht hij er met moeite uit.
— Lel! gilde de oude vrouw nu, lel — lel! M'n huis uit schooier — m'n huis uit of ik schop je d'r uit.
— Eirst zal 'k d'r aftuige, dat de lappe d'r bai neerhange,
— Lel, lel zegt-ie. Dat vreet je kalfsvleesch — dat vrijt je dochter — — — lel — lel — roept-ie. Was 't om d'r centen te doen, vuile dagdief. Hier pak an!

Ze gaf hem een klap maar hij pareerde dien. Dat deed haar heur evenwicht verliezen. Ze viel op den grond doch bleef geducht haar beenen gebruiken en schopte hem waar ze maar raken kon.

Ook Cornelia had nu haar angst overwonnen. Ze gooide de tafel omver en kwam, dreigend met haar haarspelden, op hem af.

Het werd hem te benauwd en hij vluchtte naar de deur.
— Doe de deur dicht, Nel — doe de deur dicht! brulde de kapiteinsche. Op slot — op slot. Zoo meteen komt-ie terug!

Dirk liep de trap af en de rooie gooide hem een steenen poppetje na. Daarna sloot ze de deur. Dat was echter overbodig. Het spiegelgevecht met moeder Gerritsen had hem van zijn geringe kans tegen haar overtuigd.

HOOFDSTUK XVI

Een kleine woordenwisseling

Mevrouw van Korselaer lag nog steeds op de sofa. Het rumoer van boven drong wel tot haar door, doch ze hechtte er weinig waarde aan. Sinds Cornelia haar bij haar man had verraden klonk rumoer niet meer vreemd, in de vroeger zoo rustige woning.

Dirk hijgde van overspanning en viel, zonder een woord te zeggen, naast haar op de sofa. Tegenover vrouwen was hij niets — totaal niets; dát wist hij. Als er maar een man of broer in huis ware geweest.

Het rusten op de sofa naast het kleine vrouwtje deed hem goed. Hij kwam er heelemaal van bij en weldra vergat hij zijn nederlaag, bij de buren. Zelfs nu ze zoo was afgevallen kwam het blonde vrouwtje hem nog lang niet verwerpelijk voor.

Ze scheen te schreien en dat stemde hem week. Ze moest toch wel stapelgek op hem zijn, doorwoelde zijn brein, dat ze er zoo op stond om met hem het land uit te vluchten.

Die gedachte vroolijkte hem op. Hij zag zich als „mijnheer", levend in Brussel en de vleeschpotten leegetend bij haar zuster. Misschien net zoo'n knap wijfje als zij....

Hij stelde zich reeds het gezicht van ouden Godefrooi voor als die van zijn laatsten streek zou hooren. En van Coba en Ferdinand. Benevens van Mina, van de kinderen Van Rooyen en van iedereen dien hij had leeren kennen sinds hij bij Godefrooi werkte. En wat zou Jans wel zeggen....

Bijna onwillekeurig nam hij het vrouwtje in zijn armen. Ze was tóch nog lief — nog áltijd niet verwerpelijk voor een flinken jongen, dacht hij. Haar aanraking maakte zijn bloed warm; ze sloeg haar armen om zijn hals, als wist ze hem in een oogenblik van zwakheid en algeheele overgave.

Zijn opgewondenheid van straks was geheel verdwenen; nu wist hij zich slechts in de onmiddellijke tegenwoordigheid van een jonge vrouw, die van hem zou zijn, zoodra hij haar begeerde.

En nu begeerde hij haar.

Een beweging aan de gangdeur deed hem opschrikken.

Hij dacht aan de „rooie" en keek al uit of hij geen laars zag staan om die naar haar hoofd te slingeren. Maar hij zag er geen en toen hij zich oprichtte stond de heer Van Korselaer voor hem.

Dirk had hem nog nooit gezien, doch zeer terecht begreep hij, dat alleen de heer des huizes zonder kloppen regelrecht de kamer zou inloopen.

— Wat mot jai hier? vroeg hij niettemin met barsche, uitdagende stem.

Van Korselaer leek een goede dertiger, niet klein en flink gebouwd. Hij droeg geen lorgnet, zooals Dirk zich hem altijd had gedacht en net zoo min een zwiepend wandelstokje. Van Korselaer voelde zich geen lafaard en hij was ook niet voor een geruchtje vervaard. Doch — tegen den gespierden, onverschilligen jongen werkman had hij zelfs geen schijn van kans en dat besefte hij heel goed. Ook Dirk zag dat met een enkelen oogopslag en blijdschap mengde zich in hem met den toorn dien hij nog steeds jegens den man gevoelde die zijn vrouw had mishandeld.

Ook het vrouwtje besefte nu dat de situatie was veranderd en richtte zich vrijmoedig op.

Van Korselaer had Dirk's brutale opmerking niet beantwoord. Hij keek als versuft het paar op de sofa, dat hem zoo vrijmoedig aanstaarde, aan.

Zijn zwijgen verveelde Dirk spoedig.

— As je ferdorie denkt dat 'k een oapie uit Artis bin hai je 't moar four 't segge. Roak d'r nou nog's 'n pout an — as je een beitje keirel bint.

— We gaan heen en ik laat me van je scheiden, zei mevrouw nu bedaard. Je wou immers zoo graag weten wie hij was. Hier is hij nu. Nietwaar Dirk?

— Loat-ie je nou eirst 's 'n pout anroake, provoceerde deze, verbitterd door die onverwachte komst.

— Je hebt wel — een *heer* uitgezocht, waagde Van Korselaer smalend aan te merken.

— Een heir. Bi-jai soms 'n heir, die 'n waif, aftuigt en afmartelt. Hier — pak an.... kon Dirk zich niet langer bedwingen. Terwijl hij sprak tikte zijn rechterhand Van Korselaer's gezicht aan, onderwijl de linkervuist in diens ribben porde.

Een worsteling volgde onder jammerlijk geschreeuw van het blonde vrouwtje.

— Bezeer hem niet Dirk — bezeer 'm niet! riep ze.

— Ik beseir 'm niet — 'k roak 'm gein pout an, gromde Dirk, die zijn tegenspartelende partij in allerlei rare bochten wrong. Ik wil 'm eife neirlegge — dan kenne we beiter mit mekoar kletse.

Van Korselaer wou niet gemakkelijk kamp geven en verweerde zich niet louter voor den vorm. De vertrouwelijke conversatie van zijn vrouw met den werkman hinderde hem echter.

— Schaam je — schaam je, hijgde hij benauwd. Heb je dan heelemaal geen geneering meer in je. Kerel laat me los! gilde hij het plotseling uit, laat me los of ik schel politie op....

Hij zweeg, want Dirk draaide hem weer in een zonderlinge bochten-combinatie welke hem met vrees en verbazing vervulde. Waarmee zou dat eindigen? dacht hij angstig. Zou die vent hem uit elkaar willen schroeven?

Eindelijk was er geen sprake meer van evenwicht bewaren. Hij viel dus, en Dirk knielde op zijn borst.

— Wat most je nou mit die kapsies, zei hij ironisch. Had nou direct goan legge — dan was al die jan-kloase niet noudig geweis. Da's een ander p'rtuur, wat, dan je aige waif aftuige.

Wat motte me nou? vroeg hij het vrouwtje.

— Je hebt 'm toch niet bezeerd, wél? vroeg ze een beetje bezorgd, hoewel kalm.

— 't Laikt wel dat je d'r noar verlangt. Sal 'k hem een poar meppe geife. Ferdiend het-ie se in de ruimte.

— Nee — nee doe hem maar niets. Hou 'm maar vast tot ik klaar ben om weg te gaan.

— En dan?

— Ik laat 'n rijtuig bestellen. We gaan dadelijk weg.

— Zeker als *ik* het goed vind! riep nu haar man. Hij had zijn mond vrij gemaakt.

— Jij bent nu het eenige wat ik heb in de wereld, Dirk, deed ze opzettelijk lief tegen hem. We gaan voorloopig bij mijn zuster in huis.

— Dat zal me dan een zooi worden, bracht haar man er uit. Ba-h, ba-h....!

— Ik goan op se smoelwerk sitte, besloot Dirk kalm. Dan mot-ie wel s'n ferfeilende bek dichthouwe....

HOOFDSTUK XVII

Godefrooi is verontwaardigd over Dirk's schelmenstreken

Dien zelfden ochtend was er een allerwonderlijkste stemming bij de familie Godefrooi, gedurende het ontbijt. Wel was de ware vrede van voorheen al lang verdwenen en gingen de huisgenooten al sinds weken erg gedwongen met elkaar om — doch nu scheen de atmospheer bepaald met electriciteit geladen.

Ferdinand at een half broodje en smeet het andere halve over tafel omdat het, naar zijn zeggen, zoo onregelmatig gesmeerd was. Met een oud-Godefrooische beweging stond zijn vader op om hem terdege op zijn nummer te zetten, doch het woeste slaan van de deur der huiskamer wees hem reeds op het nuttelooze van zijn poging.

Een oogenblik later barstte Brechtje in snikken uit.

— Alle hemelsche goedheid — waarom kreunt dat kind nou weer? vroeg hij zijn vrouw. Deze haalde met droevig gebaar haar schouders op.

— De — thee — is — zoo — koud.... snikte de jongste dochter hartstochtelijk. Daarop viel ze haar zuster om den hals die haar op de wangen streelde en toen sussend de kamer uitleidde. Coba kwam alleen terug en zette zich. Maar ze at geen hap.

— En waarom eet jij niet? vroeg Godefrooi barsch. Is jouw thee misschien te heet — of wat heb jij....?

Coba zette haar kopje neer, wijl haar hand beefde. Tranen welden op in haar oogen, doch ze antwoordde niet.

— Maar wat is er dan? vroeg Godefrooi nu aan zijn vrouw.

Hij voelde zich geergerd en het vreemde gedoe zijner kinderen werkte niet gunstig op hem. Ferdinand's wanhopige houding in de laatste dagen had innerlijk al veel van zijn tegenstand gebroken, ja, hem er bijna toe gebracht zijn toestemming te geven tot de verloving met de dienstmeid. Hij had zich nog slechts een kort uitstel voorbehouden om dan schijnbaar uit eigen wil Ferdinand zijn zin te geven.

Doch, diens gedrag aan tafel vond hij verregaand en zijn

mild voornemen verdween weer uit zijn gedachten. Dat nu zelfs de meisjes zoo gek deden, maakte hem heelemaal onhandelbaar.

— Jij ook! stoof hij plotseling op tegen zijn verschrikte vrouw, heb ik je het niet dâ-lijk gezegd met haâr. Je zei nee. Nee. Maar ik begreep het wel.

De moeder begon te beven en keek haar man stil-vragend aan. Coba begreep vader al bij het eerste woord. Ze werd wit en voelde dat ze haar tranen niet meer kon bedwingen. Daarom stond ze op, om naar boven te gaan.

Wat moet dat? En jij blijft hier zeg ik je! Is er dan heelemaal geen regel meer in mijn huis en aan mijn tafel. Ga zitten zeg ik je, tot er gegeten en gedankt is.

— Ik — ik — — — snikte ze met bevende lippen.

Moeder nam haar hand tusschen haar beide handen en streelde die. Dat maakte Godefrooi nog korzeliger.

— Ja — ga jij je gang maar met ze, bederf ze maar, zei hij bitter. Straks staan ze op ons hoofd — — — Het is een mooie tijd. En toch — het gebeurt *niet*, stel het maar uit je hoofd, vervolgde hij heftiger, tegen Coba. Stel die malligheid maar gerust uit je hoofd. Als je mij geen net, christelijk jongmensch kan voorstellen — wil ik van zóó een ook niets weten.

— Dirk is — — — waagde Coba schuchter.

— Zwijg — zeg ik je! Noem dien naam niet hier. Wil jij mét je broer — dan schande brengen .... over je ouders. Is dat jullie dank voor de christelijke opvoeding, die we je allen hebben gegeven?

God — waar heb ik dat aan verdiend?

Nee — zeg maar niets — zeg maar niets om hem te verdedigen of vóór te spreken. Hij is een — — — een slecht mensch en ik ontsla hem van avond op staanden voet. Wil jullie me op stroo brengen, met die bedelaars ....

Er werd geklopt — zoo onverwacht — dat Godefrooi plotseling zweeg en zijn vrouw vragend aanstaarde.

— Het is Aagje, denk ik, zei ze zacht. Binnen.

Aagje kwam binnen. Ze keek verbaasd en deed een haastig gebaar tegen Godefrooi.

— Ouwe Gerritje die bij advokaat Breslau dient is vóór, mijnheer, zei ze zacht. Ze wou U spreken.

Godefrooi keek haar even zwijgend aan, vóór hij antwoordde. Dat had hij van zijn vader geleerd.

— Breng haar maar hier, zei hij eindelijk. Wat had ze?

— Ze wou U spreken — 't was niet over werkzaamheden, zei ze me nog.

Godefrooi's opgewondenheid scheen geheel bedaard. Hij gaf het bevende, oude menschje een stoel en noodigde haar op zachten toon uit, aan tafel te komen zitten. Breslau was een bizonder goede klant.

Ze schoof schuw aan, met korte duwetjes en keek al verlangend naar het kopje thee dat Coba voor haar gereedmaakte en dat ze beslist wilde weigeren.

— Breng je een boodschap van mijnheer, Gerritje? vroeg Godefrooi. Hij zag dat zijn vrouw en Coba elkaar vreemd aankeken en voelde een koude rilling langs zijn rug kruipen. Er is toch niets gebeurd, wel? vroeg hij werktuigelijk.

— Met mijn goddank niet, klaterde het mummie-achtige wezentje nu plotseling. Met mijn niet. Ik heb zestig jaren onder de menschen gediend en ik ben veertig jaren bij de familie in huis. Maar enfin, U weet ook wel hoe ze op me binne — U kan navragen. Maar met *mijn* is der niéts, zei ze nog eens met nadruk.

Ze keek Godefrooi aan met iets als een waarschuwenden oogwenk die op Coba moest duiden. Doch-hij zag dien niet, of wilde hem niet zien, omdat hij zelfs den schijn van ongepaste familiariteit met een dienstbode wilde vermijden.

Nee — met mijn is het niet — maar wel met Jans, zei ze ten einde raad. Dát is het nou en daarvoor kom ik hier.

Godefrooi rilde in zijn braafheid en voelde een angstig vermoeden bevestigd. Hij riep zich Ferdinand's wanhoop voor den geest en kleurde bijna zoo sterk als zijn dochter.

— Stuurt — zij je? Of — mevrouw? vroeg hij om wat te zeggen.

Gerritje schudde krakend haar hoofd.

— Nee — nee mijnheer. Wat ik weet en wat ik U wil zeggen heb ik *zelf* gezien. En — ze hebt 't niet helpen liegen — ze lijkt er — als U me d'r om vraagt, nog grootsch op. Weet U wat 't is?

Godefrooi bewoog zich niet — slechts een smarttrek verwrong zijn mond....

Gerritje wrong zich op haar stoel heen en weer. Ze wilde geholpen zijn — en men zei haar niets. Wat ze te vertellen had vond ze zoo vreeselijk dat ze er schier niet zonder aanmoediging voor dorst uitkomen. En nou liet Godefrooi zijn dochter er bij zitten en zelf zei-ie niets.

— Ik had er va-morgen pas voor 't eerst érg op — en wat

denkt U —. Ze lachte er om. Is dat nou iets om te lachen? Ik heb zestig jaar onder de menschen gediend....

Nog bewoog niemand den mond. Ze werd er tureluursch van.

En toen ik haar alles zei — wat ik docht dat ik moest zeggen — toen zei ze — van — van Uwe zoon Ferdinand....

— Vreeselijk! kreet moeder Godefrooi nu zachtjes. Verschrikkelijk!

Gerritje grijnsde dankbaar bij die tegemoetkoming.

— Dat zei ik ook al.... Vreeselijk, tegenwoordig.... Wie hêt-daar zestig jaar geleje óóit van gehoord....

— Wie zegt je dat mijn zoon — daar iets mee te maken heeft? vroeg Godefrooi nu eensklaps hard en scherp. Heeft die kwaje meid je voorop gestuurd.... Moet jij het misschien voor haar in orde maken? Zeg haar maar gerust dat ik op die streken verdacht ben en me niet laat in de luren leggen.

Gerritje schudde triomphantelijk haar hoofd.

— Denkt-U dat die snotmeid zich er zoó veel van aantrekt? Mot U niet geloove. Denkt-U dat ze d'r wat van weet dat ik hierheen ben? 't Zou wat. Ik heb nog nooit zoo'n schepsel met zoo weinig fatsoen en schaamtegevoel gezien als zij. Kouse met gaatjes draagt ze en nou komt dat dikke lichaam d'r bij....

Ze hield verschrikt haar mond dicht, uit verbazing dat zij zich had versproken. Nu dronk ze slurpend haar kopje thee, onderwijl met haar eene oog de gesmeerde beschuiten beloerend en het andere glurend naar Godefrooi.

Deze liep de kamer op en neer, zwaar grommend voor zich heen, zonder een der aanwezigen een blik te schenken. Zijn vrouw keek hem bedroefd na. Ze vond het vreeselijk, maar het allervreeselijkst vond ze dat ze er zoo weinig van begreep en dat het juist bij Godefrooi plaats vond. Nooit, nooit tevoren had er in de heele wereld zoo iets plaats gevonden dacht ze en nu de Heer deze beproeving zond, koos Hij juist hun gezin uit. En wat keek die Coba stil voor zich uit, ze leek wel dood.

— Weet je wat ik niet kan van me afzetten, donderde hij plotseling uit in de richting van Gerritje, ik bedien je mijnheer al veertig jaar en langer en nóóit is er zooiets voorgevallen. Je weet dat het beste bij je zelve. En nou jullie die jonge meid hebt genomen en ik hier een nieuwe knecht, nou loopt alles in de wereld verkeerd. Die Dirk, die verdraaide kerel — verdraaid was het zwaarste woord dat ooit door een Godefrooi werd gebezigd — weet je wel zeker dat

die er niets mee te maken heeft? — Hé — wat is dat nou?

Coba slaakte een gilletje en viel voorover op tafel. Het stuitte even zijn woordenvloed, maar kon zijn verontwaardiging niet doen bedaren.

Dat oók, bromde hij iets zachter. Waarom wasch je haar niet af, vrouw?

— Ze komt al bij, weerde moeder af.

— Weet je dat nu wel zeker? vroeg hij nog eens met nadruk aan Gerritje.

Deze legde met een wenk naar Coba den vinger op haar mond en bewoog dan hardnekkig haar hoofd.

— Ze zegt — Uw zoon. Dat zegt ze.

— Ze kan nog meer zeggen -- ze kan zoo véél zeggen! bulderde hij weer uit. Mijn zoon — mijn zoon — Heeft ze het ooit over mijn zoon gehad vóór dat dien Dirk bij me werkte?

— Dirk — Dirk, zuchtte Coba.

Godefrooi hoorde haar en keek haar eens aan. Zijns ondanks welde een vreeselijke gedachte in hem op. Het koude zweet brak hem uit van angst.

Wie weet — wie weet, dwarrelde het nu door zijn gedachten. Die kerel staat voor niets. — Waar had *hij* die straf aan verdiend? Waarom zou God zoo vertoornd zijn op hem — op de oude familie Godefrooi....

— 't Is wel waar.... Van dien éénen dag af, dat die spring-in-'t-veld bij ons heeft gewerkt, is ze een beetje van lotje getikt. Maar toch zegt zij — Uw zoon — Uw zoon Ferdinand. En — hier triompheerde ze kennelijk, ze heeft een zilver beursje van hem gekregen....

Godefrooi keek haar aan als had ze het laatste oordeel uitgesproken. Het zilveren beursje deed de deur dicht. Zoover was dus de slechtheid in de wereld doorgedrongen. Dienstmeisjes van nette families werden door onbekende personen verleid en de zoons van achtbare timmermansbazen schonken haar zilveren beursjes.

Hij zonk in zijn stoel als verwachtte hij dezen slag niet meer te boven te komen. En onwillekeurig sloot hij de oogen om op het ergste te zijn voorbereid. Hij bewoog zachtjes de lippen zoodat Gerritje dacht dat hij stil bad en ze hem op luiden toon accompagneerde. Maar, hij berekende slechts hoeveel geld dat zilveren beusje wel kon hebben gekost en op hoeveel een huwelijk met een spoedige bevalling wel zou komen. --

De deur werd erg onzacht opengestooten en Fer kwam rumoerig de kamer in. Hij zag er opgewonden uit en sprak haastig, zonder met Gerritje rekening te houden.

— Die meid van Van Rooyen is in den winkel; ze komt U even spreken. Kan ze hier komen — of komt U direct vóór?

Godefrooi staakte zijn stille berekeningen en staarde Fer ernstig aan. Op diens gejaagdheid scheen hij geen acht te geven.

— Fer ga eens zitten — ik heb er over nagedacht. Coba — ga jij een oogenblik de kamer uit.

Het meisje keek vragend naar haar moeder en stond langzaam en met zichtbaren tegenzin op.

— Maar dat heeft d'r niets mee uit te staan, viel Fer uit. 't Is waarachtig te ernstig om een koffiepraatje te houden. Mevrouw heeft die Mina d'r op uit gestuurd om politie te halen, want er is moord en doodslag op het bovenhuis.

— Coba! herhaalde Godefrooi met bevelende stem. Het gaat hier niet om Van Rooyen, maar om Breslau. Is er tusschen jou en dat meisje .... Coba .... d'r uit zeg ik je.

Zijn stem klonk zoo dreigend dat het meisje op de deur toevloog. Doch direct deinsde ze terug. De deur werd snel opengestooten en Mina van Van Rooyen kwam een stap de kamer in.

— O mijnheer — O mevrouw — neem me niet kwalijk. Ik moest politie halen — maar ik vond het zoo jammer voor 'm. 't Is toch zoo'n nette jongen — als-ie kalm is ....

Het meisje sprak haastig en haar gelaat drukte angst en verwarring uit.

— Wat, wat moet dat toch allemaal, meisje? stond Godefrooi nu op. Toch greep hij naar zijn hoed om aan haar verlangen gehoor te geven. Het zou me niets verwonderen als er niet weer iets gaande was met dien kwajongen, mopperde hij.

— Toe mijnheer — toe dan — anders halen ze toch politie. Misschien heeft-ie hem al vermoord. Het is zoo'n aardig vrouwtje — maar hij heeft haar vreeselijk mishandeld ....

Ondanks zijn ingeboren en aangenomen fatsoen, uitte Godefrooi een vreeselijken kreet van afschuw.

— Die schavuit — die ellendeling! donderde hij. D'r uit zal-ie. Ik trap 'm er aanstonds uit — en aan de galeien met hem. O — wat een schobbejak, wat een slecht mensch!

Vrouw — m'n jas — mijn handschoenen.

— Ja — toe mijnheer alsjeblieft, hij is heusch niet zoo kwaad. Wat heeft de politie er nou mee te maken. Misschien luistert-ie wel naar U, misschien kan U hem tot bedaren brengen.

— Ik zal 'm bedaren — je gaat mee .... Geen stap komt-ie meer in mijn huis. Naar 't tuchthuis met hem.

— Vader!

Coba had zich zoolang staande gehouden en alle bedreigingen aan Dirk's adres sidderend aangehoord. Maar de laatste was haar te verschrikkelijk. Ze uitte een schrillen gil en sloeg plotseling voor den grond.

Moeder liet van schrik een kopje vallen.

Godefrooi lette in zijn toorn op Coba noch op wat ook. Onderwijl hij worstelde om in zijn overjas te komen, joeg hij Fer en Mina reeds voor zich uit. —

Moeder knielde naast Coba neer en streelde haar bleeke wangen. Gerritje hield haar een kopje thee voor.

— Drink U een beetje. U hebt je een beetje geschrokken.

— Moeder — zou vader hem wat doen? Als ze hem maar niet bezeeren ..

HOOFDSTUK XVIII

Dirk verkiest een rook-coupé

Ferdinand die eerder nieuwsgierig dan angstig was en het geval dankbaar accepteerde als een kans om hem weer nader tot vader te brengen, opperde op straat aanstonds het plan om een rijtuig te nemen. Mina knikte geestdriftig om haar volle instemming te betuigen, doch geen van beiden had eenig vat op Godefrooi. Een rijtuig kost geld terwijl loopen kosteloos ging en zelfs in zijn meest opgewonden stemming verloor hij nooit de goedkoopste manier uit het oog. Ze zouden geen omweg maken, dacht hij, dan waren ze er binnen tien minuten.

Hoe dichter zij Van Rooyen's huis naderden, des te haastiger liep Mina. Ze was niets gerust en kon zich niet vrij spreken van zelfverwijt.

Ze was nu al bijna een half uur van huis. Wat kon er in dien tijd al niet zijn voorgevallen. Mogelijk had Dirk mijnheer Van Korselaer al gewurgd en de „rooie" de keel afgesneden, of wie weet welke andere griezelige dingen gedaan. Toen zij heen ging drong er verschrikkelijk geluid en hulpgeroep tot beneden door en in haar angst had mevrouw Van Rooyen haar om politie gezonden.

Had ze nu maar haar plicht gedaan, in plaats van naar Godefrooi te loopen. Misschien had ze dan wie weet hoeveel moorden verhoed. Al dat bloed kwam nu over haar hoofd...

Zoo mijmerde zij in zichzelve toen een roep van Ferdinand haar opschrikte.

— Alle heeren, kijk 'r eens een volk voor de deur staan. En een rijtuig. Als je me nou....

Ze waren er nu, doch er was geen sprake van dat ze de deur konden bereiken. Een dichte menschenkring hield hen als een levende barrikade tegen.

De menschen waren niet opgewonden, zooals Fer eerst dacht, noch wijdden zij eenige aandacht aan een door hem verondersteld standje op het bovenhuis. Integendeel, men had schik en tapte moppen en porde elkaar vriendschappelijk in de zijden.

— We goane verhui-uise, wie goat d'r mee? zong een jongen. Jezus wat een hoe-jedoos!

— Kaik die maide 's griene! wees een andere op de zusjes Van Rooyen, die hand in hand stonden te snikken.

— Dat-binne de verloatene kouters — die loate ze stiekum achter — snap je niet....

Voor de deur, in het midden van den menschenhoop, stond een groot, ouderwetsch rijtuig. Het paard, een bles van hoogen ouderdom, hield blijkbaar een vriendschappelijk praatje met de jongens die het bij afwisseling streelden, knepen en op den nek klopten. Het krabbelde niet van vurigheid met zijn hoeven de straatsteenen en joeg netzoomin, als overmoediger paarden plegen te doen, met zijn staart de vliegen van zijn huid. Het hield zich doodbedaard en knikte af en toe tegen de jongens.

De koetsier had pas van Dirk een kolossale hoedendoes in ontvangst genomen en op den bok gezet. Nu sprong hij op straat om met Dirk tezamen een koffer op te tillen.

— Hai jai die alleinig noar beinede gedroage? vroeg hij tusschen zijn hijgen door.

— Bi-je beloa.... 'k Heb 'm een sulletje gegeife en toen ging ie de trap af.

— Woar mot 't hein? fluisterde de koetsier. In het trapportaal hield mevrouw Van Korselaer zich een beetje op den achtergrond, doch ze kon den voerman wel verstaan, als hij luidop sprak. Daar was deze niet op gesteld.

— Mot jai d'r verhuise? Het se mót mit d'r man gehad? De buurt het 't al weike oufer d'r. Weit jai 't noadje fan de kous?

— Hier Dirk — een doos en nog een citybag — zet maar op de achterbank alsjeblieft.

— Se is oardig beleifd teuge je.

— 'k Zou 't ook moar denke....

Het was Godefrooi met zijn zoon en Mina eindelijk gelukt tot aan de deur door te dringen. Het meisje haalde verlicht adem, nu ze Dirk en mevrouw nog ongedeerd zag.

— Goddank dat ik U zoo gezond terug zie, zei ze hartelijk. En mijnheer? vroeg ze zachter.

Mevrouw Van Korselaer haalde schouders op.

— Ieder voor zich. Ik geloof dat hij de krant leest. Waarom huilen de kinderen toch?

— Ik kom pas hier — 'k weet het niet. Huilen ze allang?

— Al een kwartier: zoolang wij beneden staan....

Godefrooi had mevrouw met zijn hoed gegroet en Dirk een wenk gegeven even terzijde te komen.

— Wat moet dat rijtuig beteekenen? Je weet dat ik je laat inrekenen, nietwaar. Je hebt een moord op je geweten.

— Het-ie een slokkie op, Fer? riep Dirk luchtig en vroolijk. Sou'n ouwe pappert — wat?

— Hou je mond! riep de jonge Godefrooi verontwaardigd.

Dirk keek hem oplettend aan en moest toen opeens zoo hard lachen dat hij haast een klein kistje uit de handen liet vallen.

— Bi-je goeie vriende mit 'm? schaterde hij het uit. O deugniet — heb je 'm al verteld fan z'n groutfoaderschap?

— Kom Dirk — we hebben alles — laten we nu maar gaan.

— Ja — gelaik Allons koetsier!

— Mevrouw, een woordje alsjeblieft, drong oude Godefrooi nu tot haar door. Mevrouw Van Korselaer ontving hem met een koelen blik

— Wat blieft U, mijnheer?

— Ja mevrouw — wat moet ik hier uit opmaken. Gaat u op reis — op reis met mijn *knecht* — met dien deugniet....?

— Maar mijnheer....

— God zal me straffe! sprong Dirk nu verwoed van het rijtuig. Auwe smeirlap die je bent.... Kom 's eife hier — eife....

Godefrooi werd bleek en diensde achteruit. De zusjes lieten hem voorbij, de gang in en bleven toen beschermend voor hem staan.

— Hij doet u niets — heusch niet mijnheer Godefrooi, fluisterde Lientje. Hij is zoo edel — hij kan geen laagheid doen. Ziet u maar — wat staat-ie daar zelfbewust, snikte ze weer.

— Hij is zoo teeder, zoo innig gevoelig, huilde Leentje. O — — o — nou komt-ie nóóit weer bij ons....

— Ik kan het niet gelooven — nee — nee — — Al zijn plannen....

— En zoo menige avondwandeling....

Godefrooi voelde weer de koude rugrilling.

— Is hij — met jullie ook al aan den gang geweest? O — o — ik ben onteerd — mijn zaak — mijn goeden naam — door zoo'n deugniet — — —

— Toe kindere — loat me effies dour — heil effiies moar — ik mot 'm effies aaie — sou'n oud kerksakkie, zei Dirk overredend.

— Dirk! drong Fer nu tot hem door....

— Jongé-és, een kloppie! jubelden de straatjongens.

— 't Is gein p'rtuur — sou'n ouwe sukkel.

— En die jonge snuiter helpt 'm. Ook gein p'rtuur, tweé teige ein? W'r blaif je nou?

— Fer hou je gedekt, hield Dirk hem met een hand van zich af. Loat 't tussche ons nou moar goed blaife....

— Dirk — Dirk, noodde mevrouw Van Korselaer liefjes. Ze was ingestegen en de koetsier zat op den bok, gereed om te vertrekken.

— Een oogenblikkie kindje — 'k mot effiies met die ouwe bijbel afreikene.

— Dirk, lieve Dirk — gooi je eer toch niet weg, snikte Lientje.

— Dirk!

— Een sjien — een sjien! joelden de jongens nu plotseling.

— Smeiris — smeiris! Nog een en nog een....

— Dirk — stap nou in. Ik wil met dien boel niets meer te maken hebben.

— Waarheen mevrouw? boog de koetsier achterover.

— Centraal Station.

— Ik kraig je nog wel — duwde Dirk, Godefrooi grimmig toe. Verbeild je nou moar niet dat je sou makkelijk fan me afkomt.

Nu bukte hij zich en kuste Mina op den mond.

Dag beste maid.

— Hoe-ráh! brulden de jongens.

Mevrouw had niets gezien. Ze streelde Dirk's hand toen hij zich naast haar zette.

— Nou gauw naar Brussel. Vooruit koetsier! riep ze luider.

De man legde de zweep over den rug van het oude paard. Het dier deed een uiterste poging en slaagde er in het rijtuig in beweging te brengen.

— Werd je gemolesteerd door dien troep, koetsier? vroeg hem de agent die juist kwam aangewandeld.

— Geen kwestie van. Ik heb een ouwe dronken man thuisgebracht, daar lache ze om, antwoordde hij droog.

En inderdaad stond de heele troep het rijtuig na te jubelen en trachtten eenigen der stoutmoedigste jongens, oude Godefrooi in een kringetje te krijgen. Zij kenden hem niet, hadden zelfs nog nooit van Godefrooi gehoord.

Het rijtuig, voortgetrokken door het opgezwiepte, oude paard, rolde zoo goed en zoo kwaad als het ging naar het station. De koetsier hielp Dirk de bagage naar de bestemming brengen en werd toen ruim betaald. Met luiden groet reed hij heen.

— Nou zijn we vrij Dirk — legde het mevrouwtje haar hand in zijn arm. Nou zijn we voor elkaar, voor áltijd. Vind je het niet heerlijk — héérlijk?

Dirk knikte toestemmend en zei iets onverstaanbaars. Dan gleed zijn blik langs zijn werkkleeren.

Ze zag het en streelde zijn hand.

Dat hindert immers niets — wel schat. Ze kunnen je van thuis alles overzenden. En ik heb geld genoeg om je alles te koopen waaraan je direct behoefte hebt.

Ze gingen de gangen door en de breede trappen op. Zij had hem kaartjes laten koopen doch ondanks haar protest had hij haar, haar portemonnaie teruggegeven. Nu ze aan zijn arm het perron betrad, kibbelde ze niet meer met hem. Ze voelde zich zoo luchtig, zoo bevrijd van alle naargeestige gedachten zoo echt gelukkig met Dirk, dat ze niet boos kón zijn.

Ze kocht voor hem een krant en voor zichzelven een zakje bonbons. Daarna trippelde ze zenuwachtig heen en weer in afwachting van den trein.

Tien minuten later reed hij voor; een sneltrein. Hij ging naar Parijs en deed alleen Brussel aan.

In een oogwenk was het een geroep en gedraaf langs de wagons van belang. Deuren werden opengeslingerd en weer dichtgeslagen.

— Naar Brussel en Parijs! riepen de conducteurs.

— Brussel—Parijs! schenen allen na te galmen.

— Instappen — instappen! Trein te laat — we vertrekken aanstonds!

Mevrouw van Korselaer drong Dirk te hollen, heen en weer, tot ze een tweede klas coupé zagen waar nog ruimte in was. Hij hielp haar instappen.

Het was meer dan tijd. Portieren werden al dichtgeslagen. Weenende gezichten bogen zich uit de raampjes en kusten kinderen die hoog werden opgetild. Vriendenhanden hielden elkaar omklemd, als gold menig afscheid voor eeuwig.

Het fluitje van den chef snerpte. Een korte gil van de stoomfluit antwoordde.

— Stap nou in — stap nou in, fluisterde mevrouw Van Korselaer angstig. Kom dan — hij beweegt al.

— Dádelijk schat.

— Toe nou — kom dan.... herhaalde ze met aandrang. Waar wacht je dan toch op?

— Instappen mijnheer — de coupé moet dicht. We rijden al.

Dirk trad terug. De conducteur sloeg met een smak de deur dicht. De trein rolde reeds zachtjes voorwaarts.

— Dirk — Dirk! riep mevrouw nu angstig.

— Ik soek een rouk-kepée op! riep hij terug. Je mag doar niet in rouke. De koartjes sitte in je portemonnaie! De laatste woorden riep hij luid, want grommend en krijschend snelde de trein reeds heen.

— U komt 'r nou niet meer in, zei de conducteur, half bevelend

— 'k Sou ook niet wille — dánk je wel. Amsterdam is foor main goed genogt, zou ik meine.

Loat hoar moar een raisie moake noa d'r fermillie, mopperde hij voor zich, toen hij weer op straat liep. 't Is goed four d'r. Misschien komt ze een beetje bai. 'k Heb nou four soulang genogt jan-kloase gehad. 'k Most een kruiebittertje koupe om 't verdriet weg te spoelen.

HOOFDSTUK XIX

De verdeemoediging van Godefrooi

Den volgenden morgen stond Dirk wel een uur later op, dan gewoonlijk. Hij was 's nachts heerlijk uit geweest en had daarna een gezonden slaap genoten.

Het eenvoudig ontbijt stond al klaar. Hij spoelde zijn boterhammen met twee koppen thee naar binnen en zocht gauw de straat op; hij was geen liefhebber van in huis zitten.

Nu wandelde hij de besneeuwde straten langs — handen in de zakken — en voelde in zich iets als een groote verlossing, een nieuwe vrijheid. En hij snoof de scherpe, gezonde winterlucht met begeerige teugen op.

Aan mevrouw Van Korselaer dacht hij niet meer en in geen enkel opzicht voelde hij zich verplicht tot gewetenswroeging. Hij en zijn kameraden hadden gisteravond nog eens hartelijk gelachen om haar onvoorziene eenzaamheid in den trein en om haar verbluft afscheidsgezicht. Hij had ruiterlijk erkend, dat hij menig heerlijk uurtje met haar had doorgebracht, maar wat voorbij was -- was voorbij. Nu dacht hij niet meer aan haar.

Hij slenterde de hoofdstraat door en knipoogde tegen de knappe winkeljuffertjes die de etalages opmaakten. Doch — als een meisje in de straat hem wat te familiaar toelachte, haastte hij zich een anderen kant uit te zien. Hij voelde zich vrij, zoo heerlijk vrij.

Bij Godefrooi zou zijn kans wel verkeken zijn, om er ooit weer te mogen werken, dacht hij. Ook ontveinsde hij zich niet dat de oude man het hem geducht lastig zou kunnen maken om ander werk te vinden en er niet voor te vinden zou zijn bij andere patroons gunstig voor hem te getuigen. Maar hij vreesde hem niet.

Eenige weken was hij er wel tegen bestand en met een groote maand leefde de nieuwe bouw weer op. Dan was er weer werk in overvloed en bazen voor de keus.

Die oude Godefrooi.

Hij herriep voor zijn geest het toornige, wraakzuchtige gezicht van den ouden man en vroeg zich af wat hij nu eigenlijk

voor verschrikkelijks had uitgevoerd. Hij had immers altijd net en solied werk gemaakt en was nooit ongehoorzaam geweest.

Die paar vrijerijtjes.... Nu ja, als je daarom kwaad werd. Hij dacht aan Jans, doch glimlachte aanstonds tevreden. Die meid was immers gedekt; daar zou Fer wel voor zorgen. Niet voor niets was hij gisteren koek en ei met den ouwe.

Er kwam hem nog meer voor den geest en dan dacht hij weer aan zijn lotgevallen bij Van Rooyen aan huis. Het meest speet het hem voor de zusjes; ze konden zoo aardig haar gemoed bij hem luchten, al babbelden ze wel eens wartaal, vijf kwartier in een uur waar geen mensch uit wijs kon....

Misschien was Godefrooi wel kwaad, dat hij die „rooie" niet wou trouwen. Of — had Coba wellicht uit de school geklikt. Gek dat die meid zich de laatste weken zoo „jong" had aangesteld....

Tegen de klok dat hij redelijk kon verwachten Godefrooi bij de hand de vinden, zette hij koers naar de oude zaak.

Hij had nog vier dagen loon tegoed.

— 'k Sal kaike dat ik d'r de heile weik uitsloat, mopperde hij voor zich 'k Sal 't probeire — hai kan niks meer dan nei zeggen.

Onderwijl hij overlegde hoe dat plan ten uitvoer te brengen, was er een drukte en een woordenwisseling aan de oude zaak, zooals daar nog nooit was gekend En — werd zijn naam er zoó dikwijls en zoó dreigend uitgesproken als vóór hem geen knechtennaam ooit de eer had genoten.

's Morgens vroeg had Wup zijn kameraden al dadelijk op min of meer geheimzinnige maar toch triomphantelijke wijze in kennis gesteld van Dirk's nieuwste heldendaden. En hij had verteld dat hij er met een getrouwde vrouw en een half millioen van door was gegaan.

— Nou, wat sait ik nou altaid? viel de „sure" geniepig uit, wat sait ik nou altaid, Dourus? Dat had-ie 'm nou mit main of jouw waif ouk kenne flikke, moar-ie had gein kans — dat seg ik.

— Misschien wou-ie dat niet eins, opperde Krelis deemoedig. Nu Dirk verdwenen was moest zijn nieuwe oproerigheid ook maar uit zijn, dacht hij.

— 't Was gein kwaa-je fent, moar-ie had ze nukke, erkende de meesterknecht in een grootmoedige bui. Moar dat neimt

niet weg dat-ie is heil gemein geweist teige ouwe Gerritje fan adfecoat Breslau.

Ze mopperden over Dirk's manieren en handelwijzen en waren nog niet uitgesproken toen Ferdinand, de jongen patroon, in de werkplaats kwam.

Hij zag er aanmerkelijk vroolijker uit dan ze hem in weken hadden gezien en zijn morgengroet herinnerde ook aan den Ferdinand van jaren geleden. En zoo waar sprak hij Wup aan, zonder hem eerst in de zijde te porren.

— Poets mijn schoenen maar eens bizonder netjes jong, zei hij vriendelijk, het is vandaag een bizondere dag.

— Dirk goat seiker anteikene, stootte de jongen er onverschillig uit.

Ferdinand schoot in een lach, doch zei niets. Hij keerde zich naar Dorus

— Je weet zeker al dat Dirk heeft gedaan gekregen. Je behoeft dus niet meer op hem te rekenen.

— Sou, wat U seg.

— Zorg maar dat zijn gereedschap bij elkaar wordt gezocht en stuur zijn kist naar zijn moeder. Hij zal het waarschijnlijk niet komen halen.

— Is-ie ziek? vroeg de meesterknecht met droog gezicht.

— Nee — zei Ferdinand. Dan bemerkte hij dat de jongen allerlei rare kuren maakte. Jongen wat heb je verdikkie — — Kom 's hier....

Hij keerde zich snel om en nam een gereserveerde houding aan, zooals hij van zijn vader had geleerd. Hij bloosde tot aan zijn haren. Voor den ingang stond de flinke, mannelijke gestalte van advocaat Breslau.

— Is mijnheer al bij de hand? vroeg hij uit de hoogte.

Nu liet Ferdinand een groot gedeelte van zijn gereserveerdheid varen en liep snel op de goeden klant toe.

— Tot mijn spijt niet, mijnheer. Mag ik Uw boodschap aannemen? Of kan vader vandaag even bij U aankomen?

Advocaat Breslau mat hem met een koelen blik, die niet vrij was van ironie.

— 't Is niet van belang. Ik wou mijnheer verzoeken zoo spoedig mogelijk de loopende rekening te sturen.

— De — jaar-re-ke-ning? stamelde Ferdinand.

— Zoo is het, gaf de advocaat toe met een zuur-zoet lachje.

— Bedoelt u — wilt u — daarmee zeggen...?

— Ik wil er alleen mee zeggen dat ik betalen wil wat ik nog schuldig ben. En dat ik geen nieuwe schuld denk te maken.

U zult me begrijpen, hoop ik, voegde hij er sarcastisch bij. Dag mijnheer.

Ferdinand maakte een handbeweging naar zijn hoofd; hij had echter geen hoed op. Advocaat Breslau vertrok na stijven knik.

Het personeel had zich in den achterwinkel teruggetrokken. Alleen Dorus was dicht bij de deur blijven staan.

Ferdinand zag bleek en zijn oogen waren vochtig. Heel zijn blijde stemming was als weggevaagd.

— Is er wat? vroeg de oude meesterknecht.

De jonge man keek hem droef aan.

— Dien zijn we kwijt, zei hij zacht. Eenige duizende guldens werk 's jaars.

— Sou in eins?

De jonge patroon haalde schouders op.

— Als het daar maar bij blijft, zei hij zacht voor zich. Ik weet waarachtig niet hoe ik het vader moet zeggen.

— 't Kan nog wel wachte, meende Dorus.

Ferdinand antwoordde niet doch liep langzaam naar achter. Een oogenblik later was hij door de deur verdwenen die naar de huiskamer en kantoor leidde.

Het geheele personeel keek Dorus verwonderd-vragend aan. Hij had dien ochtend een nogal amicale bui.

— 'k Goa toch 's houre, fluisterde Wup en stelde zich bij de deur op.

— Kom je hier jong! riep Dorus streng.

— Sou'n rot-joch! schreeuwde de „sure" hem na, sa'je ferdourie doen wat je gesegd wordt. Kaik sou'n kreng nou's stoan luister-finke....

Al schreeuwend naderde hij den jongen, doch deze, instede van weg te loopen wenkte hem met de hand, zich stil te houden en te zwijgen.

— Sst-sst — 'k hour den ouwe, hie schreiwt.

— Verrekte rot-joch....

— Wat schreiuwt-ie? vroeg Krelis belangstellend.

— Den ouwe schreiuwt — — — Of-ie de smour in heit — Nou. —

't Werd weer rustiger in de werkplaats. De timmerlieden namen een stuk werk ter hand en schaafden, zaagden of gaapten al naar het hun beviel. De oude sjouwerlieden, Teun en Nicolaas, verplaatsten onder leiding van Dorus allerlei planken en balken om den voorwinkel ruimer te maken.

Een kwartier verliep in dommelende rust. Dan wekte een

heldere meisjesstem plotseling allen op, als waren ze ingeslapen.

't Was Mina van Van Rooyen. Vriendelijk groetend en glimlachend als de lente stapte ze luchtig den winkel binnen.

— Is de baas er niet? vroeg ze en wuifde een enveloppe in haar hand.

— Mot 'r op antwoord worre gewacht? vroeg Wup snel. Met eenige wippen was hij bij haar en ontfutselde haar den brief.

— Hé — wat ben jij heet gebakerd. Jij hebt geloof ik ook niet veel goeds van 'm geleerd, lachte ze. Ja, zeg maar ik wacht wel even.

De jongen trippelde het trapje op. Onderwijl neusde Mina den winkel door en knoopte ze een praatje aan met ouden Nicolaas.

Na een poosje kwam Wup het trapje afhollen. Hij hield de deur open om Godefrooi te laten passeeren. Ferdinand kwam achter zijn vader aan, even bleek als deze en blijkbaar even opgewonden ook.

— Heeft — mijnheer Van Rooyen gezegd — — — dat ik u de rekening moest meegeven....

— Als het in den brief staat — dan ja, antwoordde het meisje.

— Die man is gek! riep de oude man zijn zoon toe.

— Hé, hé, lachte Mina ondeugend.

— Wat mankeert die kerel! schreeuwde Godefrooi, al meer zijn bezinning kwijt rakend. Is dat iemand beleedigen — is dat iemand zijn zaak in een kwaad daglicht stellen? Ik ga naar hem toe.

— U kan U die moeite wel sparen, zei Mina ernstig. Mijnheer kan U niet ontvangen en wil absoluut geen werklieden van U meer aan huis hebben.

— Maar wat heb ik dan gedaan? Wat is er dan gebeurd? riep Godefrooi wanhopig. Denkt je mijnheer soms niet dat ik en mijn zaak al genoeg hebben geleden onder de streken van dien fielt — van zoo'n slechten vent...?

— Is die kwajongen hier? riep nu een rauwe stem aan de deur. Die dief — die roover — dat duivelsgebroed...?

— Zeg — zou je me alsjeblieft geen herrie aan m'n deur maken, stoof Ferdinand naar buiten. Als je dronken bent — ga dan naar je huis — ga je vrouw lastig vallen.

— *U* weet zeker niet wie ik ben, zei de verontwaardigde heer aan de deur, den nadruk leggend op *U*.

— Kan me niet schelen! riep Ferdinand nog grover. Hij had zich dezen dag zoo heerlijk voorgesteld, daar hij de toenadering aanstaande wist tusschen zijn ouders en Jans en voelde nu zijn stemming met het oogenblik meer verbitteren tegen de menschen die schandaal kwamen maken.

— Ik ben Van Korselaer, weet je aap-van-een-jongen, werd deze nu ook woedend. En ik ben een huurder van Van Rooyen, als je het nog niet wist. En jullie knecht — dat stuk schuim — is er met mijn goud en zilver van door gegaan....

— Man wees toch bedaard, kwam Godefrooi tusschenbeiden.

— Bedaard — bedaard — wie kan bedaard blijven? Kan jij bedaard blijven als ze je berooven, plunderen en zakrollen? En de politie en de justitie staan machteloos...? Ik zou eens zien — als ze jouw kaken in elkaar trommelen en op je borst gaan zitten en je geld en je sieraden inpakken....

— Mijnheer — wees toch in hemelsnaam stil — maak toch alsjeblieft geen burengerucht. Nooit is er zooiets aan mijn zaak voorgevallen nooit — nooit — ik bezweer 't U. De heele burgwal kan getuigen wat een fatsoenlijke burgerzaak het hier altijd is geweest....

— Ja — tot je bij mij een flinken slag kon doen!

— God in den hemel, mijnheer — schreeuw toch niet zoo. Men zou denken dat ik er debet aan ben....

— Dat ben je ook — jij met je galgenaas van een knecht....

— Dorus gooi dien vent de deur uit! beval Ferdinand.

— Doe 'm maar niets, de man heeft 't al hard genoeg, fluisterde Mina. Kan U het nou begrijpen dat mijnheer niets meer met U wil te doen hebben? Zoo'n herrie was het nou gisteren den heelen middag — ja nóg erger, tot laat in den avond. En die kinderen liggen te snikken dat je hart er van breekt — wie weet waarom.

— Waarom? vroeg Godefrooi met bevende lippen.

Het geheele personeel had zich op Van Korselaer geworpen en droeg hem met een gangetje den winkel uit.

— Moordenaars — dieven! schreeuwde de half waanzinnige man. Je zal schadevergoeding betalen — dat zál je — je zal er van hóóren....

Reeds verzamelde zich een aantal dienstmeisjes en slagersjongens om den schreeuwenden man. Oude dames tikten tegen de ramen om haar dienstboden te doen begrijpen dat zij wenschten op de hoogte te worden gebracht.

Mina sprak fluisterend tegen ouden Godefrooi, maar hij luister-

de slechts met een half oor. Zijn aandacht was gevestigd op mijnheer Van Korselaer die, afgestoft en aangemoedigd door het aangroeiend publiek, op de minst verschoonende wijze zijn opinie stond te luchten over de zedelijke waarde der zaak Godefrooi.

— Mijnheer zei tegen mevrouw, dat hij de kinderen zal onderzoeken, als ze een beetje bekomen zijn. En dan had U die rooie feeks van de bovenste verdieping moeten hooren tekeer gaan.

— Dat moet je juist van die fijne lui hebben! riep Van Korselaer smadelijk en niet een zijner hoorders sprak hem tegen. Een glad gezicht en een gladde tong, maar je moet ze ondervinden....

De dienstmeisjes schudden twijfelachtig haar hoofd en verwijderden zich af en toe om haar meesteressen in te lichten.

— Wat moét die meid dan? vroeg Godefrooi nu zenuwachtig. Het schemerde hem voor den geest. Hij dacht aan Jans' toestand, aan zijn twijfel omtrent Coba, aan de redenen van mevrouw van Korselaer's vlucht, aan den toestand der meisjes Van Rooyen en nu nog die meid van Gerritsen. Het werd langzaam aan een warboel van belang.

— Ze zegt, zei Mina met gepasten deemoed, dat uw knecht Dirk haar een trouwbelofte heeft gedaan en dat ze hem nu een proces gaat aandoen.

— En-ie is naar buiten.

— Daarvan geeft ze u en mijnheer Van Rooyen de schuld. 't Is vreeselijk zooals die meid te keer gaat. Hemeltje daar is ze ook; nou, *ik* ga heen hoor.

— Waar dan toch? vroeg Godefrooi angstig.

— Daar, bij het opstootje. Nou, dag mijnheer — u weet het. Ik kan er niets aan doen....

Ze maakte beenen, doch zag nog juist dat de rooie, den winkel instapte.

— Ze lichten daar buiten aardig uw doopceel, begon ze met een grijns.

— Excuseer me — ik heb m'n bezigheden, trachtte Godefrooi zich uit de voeten te maken.

— Jullie bezigheden kennen we, antwoordde ze op luiden, schellen toon. Daar staat mijnheer Van Korselaer juist van te vertellen. Ik heb jullie bezigheden gisteren in een rijtuig zien stappen en wegrijden — maar mij beduvelt dat galgebrok niet.

— Zacht wat — zacht wat jongejuffrouw — zou u niet een beetje inbinden, begon Fer.

— U bent hier in een christelijk huis, verzekerde Godefrooi haar.

De „rooie" keek hem wantrouwend aan — en barstte dan in een schellen, spottenden lach los.

— Jij met je christelijkheid — jullie christelijkheid lap ik allemaal aan m'n laars. Maar één ding zeg ik je! schreeuwde ze nu op dwingenden toon. Die man heeft me ten huwelijk gevraagd en hij zal me trouwen óók, 't kóst wat 't kóst.

— Hij is naar het buitenland, zei Godefrooi benepen, een beetje bang voor haar dreigend gezicht.

— Buitenland — ha-ha-ha. Daar lach ik om, hij naar 't buitenland. Let eens op *mijn* woorden — over een dag of wat zie je hem weer langs den weg slenteren. Een knappe kerel om naar het buitenland te gaan. Heeft u zijn adres?

Godefrooi kreeg een inval. Hij krabbelde een paar woorden op een papiertje en gaf dat aan haar.

— Toe — ga nou mijn winkel uit, zei hij zenuwachtig. Hier heb je zijn naam en adres; zie wat je doet maar laat mij met rust. Ik ben dood-áf en denk erover vandaag maar te sluiten. Ga jelui maar naar huis — zei hij tegen het personeel.

— Nou voor vandaag gá ik dan maar, zei Corrie grimmig. Ik zal 'm wel krijgen, al verschuilt hij zich in China. Maar, als-ie me niet trouwt — dan bezorgt u me een ander — al is het uw eigen zoon.

Ferdinand rilde en wendde zijn gezicht af toen ze hem passeerde

Van Korselaer had nu alle buurtgenooten naar voldoening ingelicht. Hij vertrok langzaam, begeleid van eenigen zijner nieuwe vrienden.

In den winkel was het nu rustig.

Een voor een vertrokken de werklieden na stillen groet, als was het huis door een ongeluk getroffen. Wup was de eerste. Hij floot een lustig deuntje.

Dorus vertrok het laatst.

— Mot 'k fan middag nog 's komme houre? vroeg hij schor. Oude Godefrooi knikte ontkennend.

— We sluiten voor vandaag — zei Ferdinand. Goedendag.

Oude Godefrooi stond in gepeins en het leek Ferdinand dat een traan langs zijn wangen biggelde.

— Ik zal er de luiken voor doen, zei de jonge man.

Godefrooi bromde.

— Zei u wat — vader?

— God zal hem straffen. Hem en zijn kinderen tot in het zevende geslacht.

— Vader — vader! drong een kreet tot hem door. Coba kwam met ontsteld gelaat den winkel insnellen.

— Wat moet jij hier?

— Vader is het waar — dat Dirk — het land uit is?

Toen zakte ze bewusteloos op den vuilen werkvloer ineen.

. . . . . .

Mina was nauwelijks den hoek om toen een vroolijke groet haar deed opkijken. Dirk's jolige oogen lachten haar in het gezicht.

Ze keek een oogenblik als verbluft; dan lachte zij plotseling een hartelijken lach tot wedergroet.

— Jij — jij hier? Ik dacht dat je op z'n minst al in Amerika zat.

— Wat moet ik doár doen? Ik woon hier en ik blaif hier. Bi-je fanoafond frai-af.

Mina lachte guitig.

— Was je op weg naar Godefrooi.

— Ja — doar seg je wat. Wacht effies hier op me. Ik mot nog me geld hebbe — 'k bin in een ommesien terug.

— Dat komt net goed voor je uit, zei Mina vriendelijk. Je meisje wacht al op je.

— Wie — zeg je?

— Wie? schaterlachte ze. Schaam je wat. Wil je haar soms niet meer kennen? Je rood meisje, Corrie Gerritsen.

Dirk schrok, als voelde hij een slang om zijn been kronkelen.

Ga je niet? ging Mina spottend voort. Toe jongen, maak voort. Ze kwam jou zeker ten huwelijk vragen. Ga van avond eens gezellig met háár uit.

— Weit se — dat ik hier ben? vroeg hij benepen.

— Ze zal het gauw genoeg weten, dunkt me. Wees lief voor haar en breng zélf de goeie tijding. En moet je niet nog loon ontvangen, van je baas?

— Ik most die paar sente maar late loope, mompelde Dirk.

— Wat zeg je? Ik versta je niet.

— 'k Mot direk weg — seg niet dat je me gezien hebt. Ajuus, Mien.

— Toe, wacht nou even; misschien gaat Corrie zoover met je mee.

— Nei — dank je — gein tijd meir, meid. Een andere keir. Ajuus en je weit — móndje dicht.

Hij was weg, vóór Mina nog iets kon antwoorden. Ze oogde hem na, een glimlach op haar gezicht.

— Tóch een knap joch, mompelde ze. En pienter is-ie .... Maar zoo ongeregeld.

LEES DE WERKEN

VAN

ROLF BURMAN:

RECHT OP GELUK
3E DRUK
ing. fl 2,25; geb. fl 3,25.

'T ONAFWENDBARE
2E DRUK
ing. fl 3,90; geb. fl 4,90

ROEPING
2E DRUK
ing. fl 3,90; geb. fl 4,90.

SNIPPERS
ing. fl 2,25; geb. fl 3,—.

'T AARDSCHE DEEL
ing. fl 3,90; geb. fl 4,90.

EEN BOETE
ing. fl 2,90; geb. fl 3,90.

ALS DE HEIDE BLOEIT
ing. fl 3,90; geb. fl 4,90.

Alom verkrijgbaar alsmede bij den uitgever,

ALLERT DE LANGE — Amsterdam.

Bij **L. J. VEEN,** Uitgever te AMSTERDAM, is verschenen:

RALPH SPRINGER

TROUWEN

Met geïllustreerde omslag-teekening van G. WILDSCHUT.

Prijs **f 1.75,** gebonden.

Serie: UREN VAN ONTSPANNING No. 14.

RALPH SPRINGER

DE GEZELLIGE STAKING

OPTIMISTISCH-REALISTISCHE ROMAN — 2 DEELEN.

Prijs **fl. 4.50;** geb. **fl. 5.90**

RALPH SPRINGER

- DEBORA -

ROMAN UIT HET HEILIGE LAND.

Prijs **fl. 3.90;** geb. **fl. 4.90**

Verkrijgbaar bij

ALLERT DE LANGE - Damrak 62

AMSTERDAM